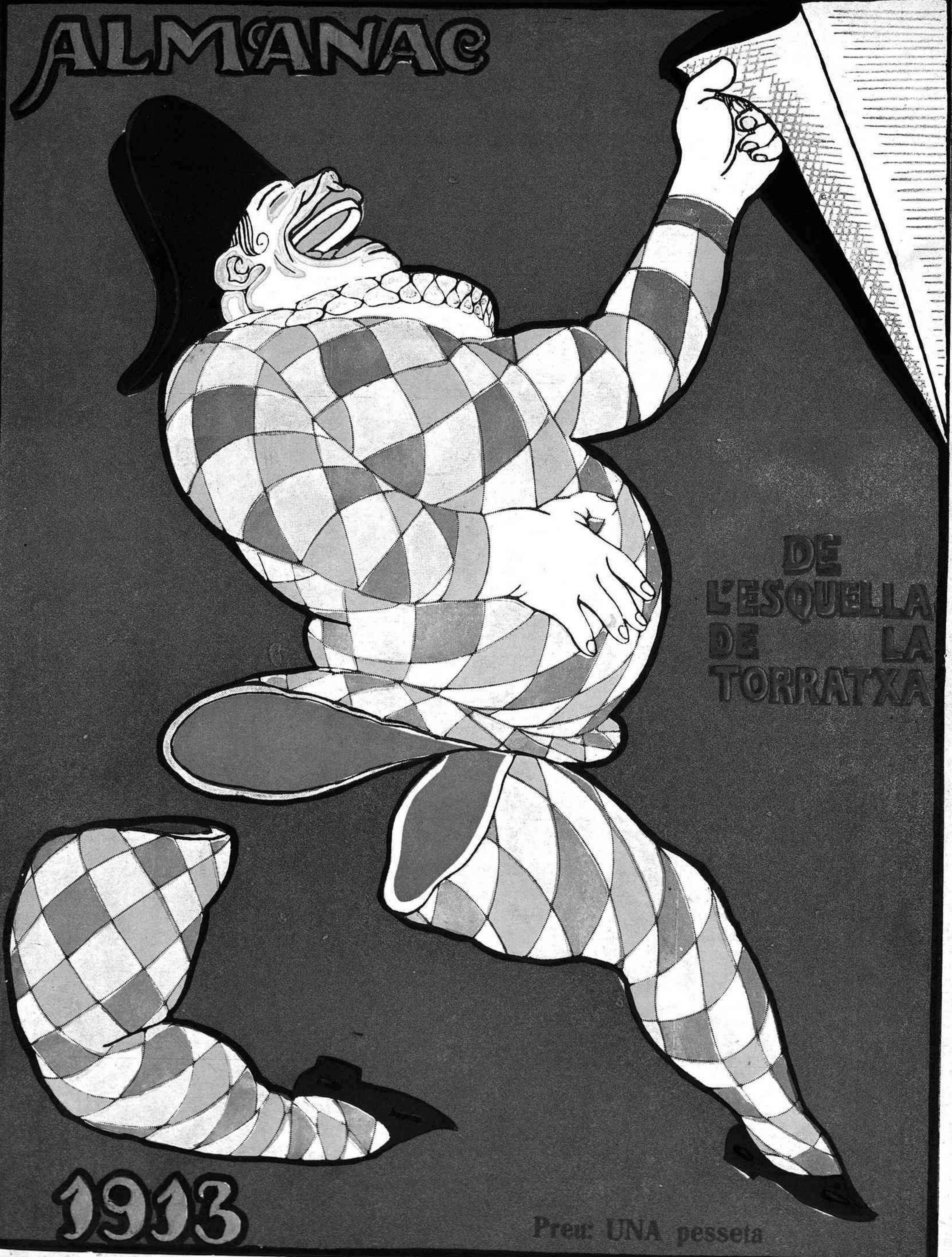

ALMANAC

DE
L'ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

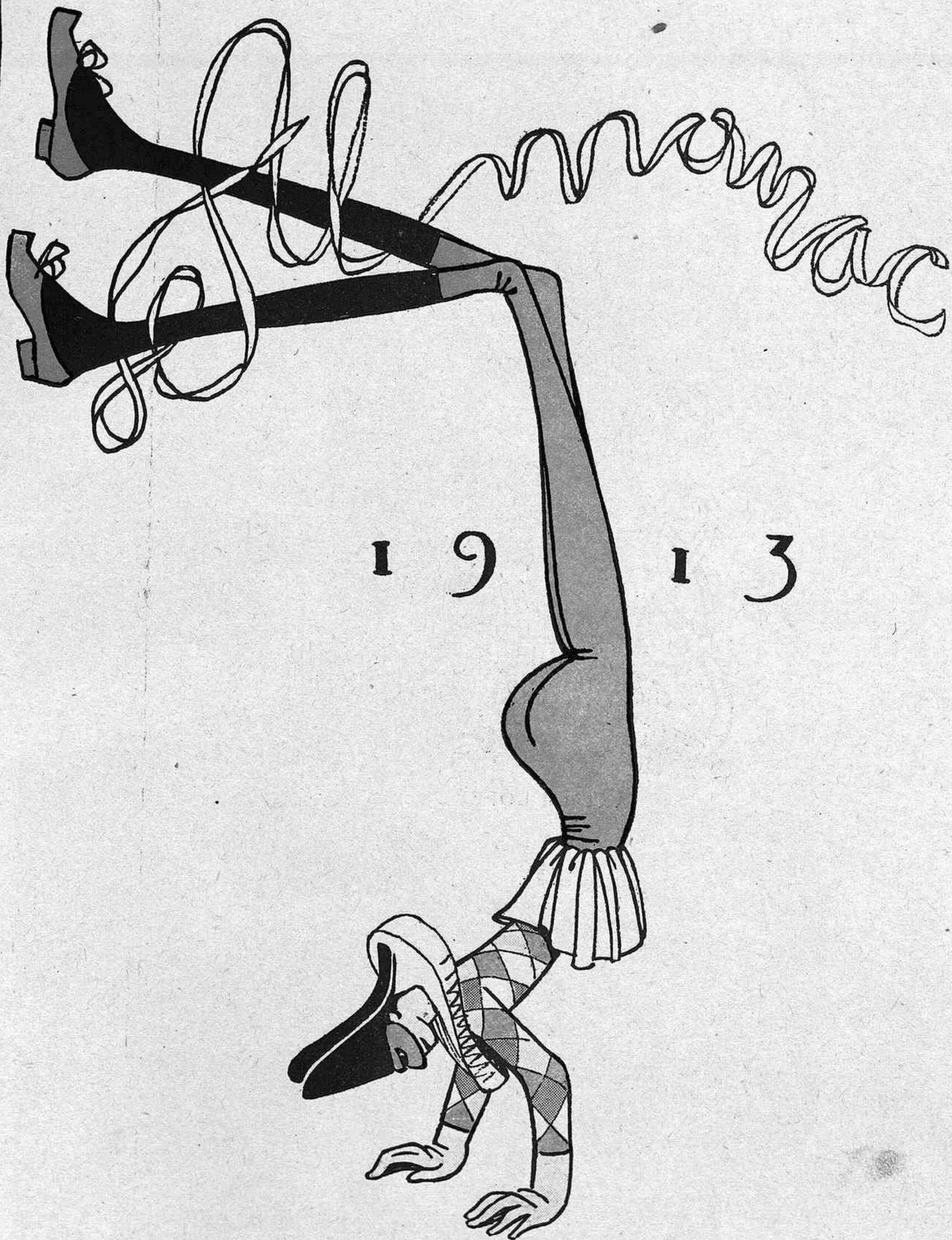
1913

Preu: UNA pesseta

L'Esquella de la Torratxa

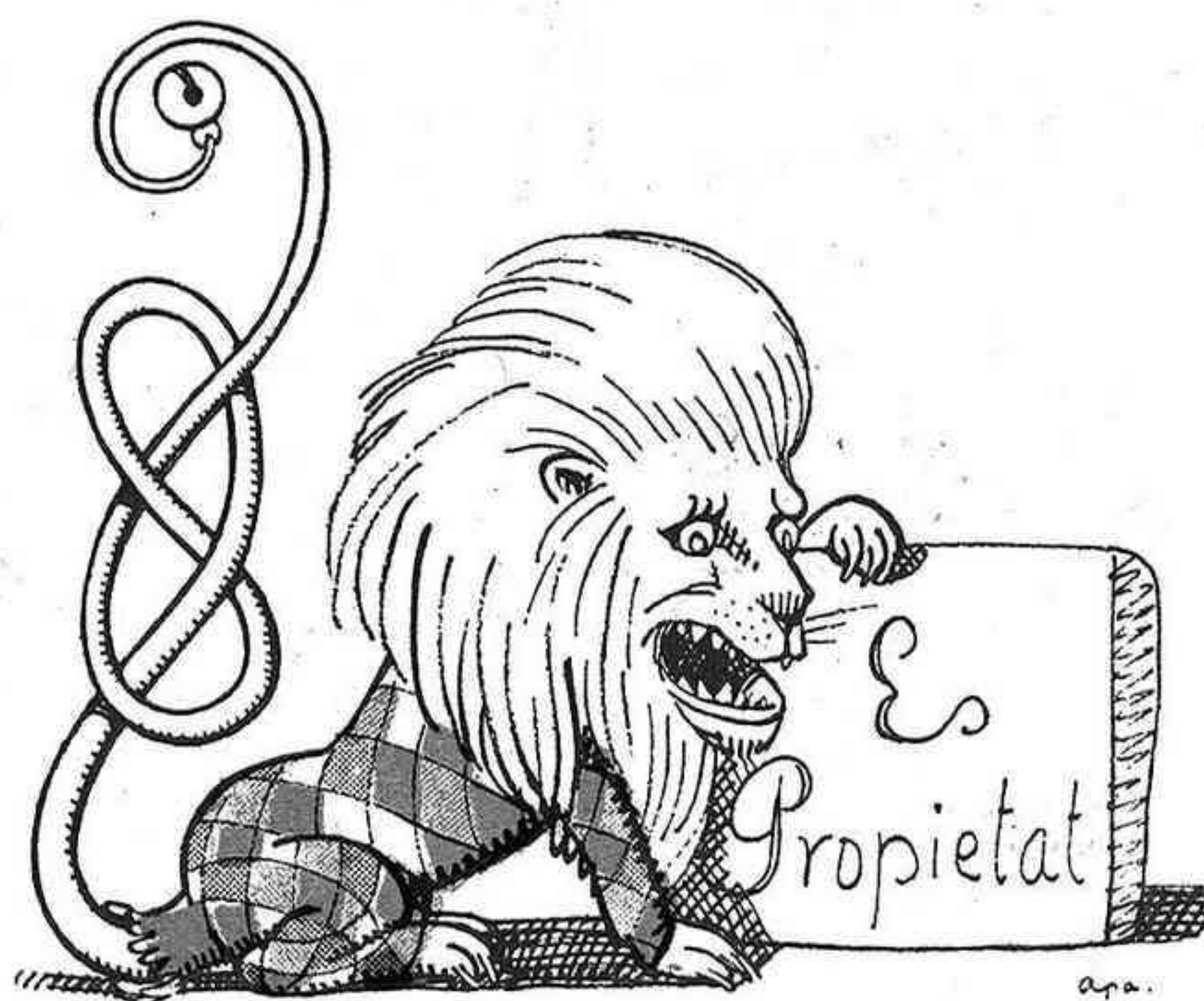

apa.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ANY XXV DE SA PUBLICACIÓ

ANTONI LÓPEZ : EDITOR

IMP. «LA CAMPANA Y L'ESQUELLA» : OLM, 8 : BARCELONA

JANER

1 dim.	La Circumció.
2 dij.	Sts. Isidor y Marcel.
3 div.	Sts. Anter y Daniel.
4 dis.	S. Aquilí y comp. ms.
5 diu.	S. Telesfor, mr.
6 dill.	Els Sants Reis.
7 dim.	Sts. Julià y Teodor.
8 dim.	S. Llucià y comp. ms.
9 dij.	Sta. Basilissa, verge.
10 div.	S. Gonzal, mr.
11 dis.	Sts. Higiní y Silvi.
12 diu.	Sts. Benet y Arcadi.
13 dill.	S. Gumersinde, mr.
14 dim.	S. Hilari, bisbe.
15 dim.	S. Joan de P.
16 dij.	S. Marcel, mr.
17 div.	S. Antoni, abad.
18 dis.	La Càt. de S. Pere.
19 diu.	Sept. S. N. de Jesús.
20 dill.	S. Sebastià, mr.
21 dim.	S. Fructuós, mr.
22 dim.	S. Vicens y Atanasi.
23 dij.	S. Ildefons, bisbe.
24 div.	Ntra. Sra. de la Pau.
25 dis.	Conversió de S. Pau.
26 diu.	S. Policarp.
27 dill.	S. Joan Crisostom.
28 dim.	S. Julià, bisbe.
29 dim.	S. Francisco de Sales.
30 dij.	Sta. Martina.
31 div.	S. Pere Nolasc.

FEBRER

1 dis.	Sts. Ignasi y Cecili.
2 diu.	La Purificació de la Verge.
3 dill.	S. Blai, bisbe.
4 dim.	S. Andreu Corsíno.
5 dim.	de Cendra.
6 dij.	Sta. Dorotea, verge.
7 div.	S. Romuald.
8 dis.	S. Joan de Mata.
9 diu.	<i>I de Quaresma:</i>
10 dill.	Sta. Escolàstica.
11 dim.	S. Sadurní.
12 dim.	Sta. Eularia, verge.
13 dij.	S. Benigne.
14 div.	Sts. Vital y Valenti.
15 dis.	S. Fausti.
16 diu.	<i>II de Quaresma.</i>
17 dill.	S. Jullà de Capadocia.
18 dim.	S. Simeó, bisbe y mr.
19 dim.	S. Gabí, mr.
20 dij.	Sts. Lleó y Nemesi.
21 div.	S. Felix, bisbe.
22 dis.	Sts. Secundi y Sirici.
23 diu.	<i>III de Quaresma.</i> Sta. Marta, martir.
24 dill.	S. Maties.
25 dim.	Sts. Cesari y Tarasi.
26 dim.	S. Alexandre.
27 dij.	S. Leandre, arqueb. y S. Baldomer.
28 div.	S. Romà, abad.

MARS

1 dis. S. Rossendo.
 2 diu. *IV de Quaresma.*
 3 dill. S. Emeteri.
 4 dim. S. Casimir, rei.
 5 dim. S. Eusebi, mr.
 6 dij. S. Olaguer.
 7 div. S. Tomas d'Aquino.
 8 dis. S. Joan de Déu.
 9 diu. *de Passió.*
 10 dill. S. Melitó.
 11 dim. S. Eulogi.
 12 dim. S. Gregori el Magne.
 13 dij. Sts. Ramir y Salomó.
 14 div. Sta. Matilde, reina.
 15 dis. Sta. Madrona, verge.
 16 diu. *de Rams.*
 17 dill. S. Patrici.
 18 dim. S. Gabriel arcangel.
 19 dim. **Sant Josep.**
 20 dij. S. Nicet.
 21 div. S. Benet.
 22 dis. S. Deogracies.
 23 diu. *Pasqua de Res.*
 24 dill. S. Agapit.
 25 dim. *Anunc. de Ntra. Sra.*
 26 dim. Sts. Brauli y Teodosi.
 27 dij. Sta. Lidia.
 28 div. Sts. Castor y Sixte.
 29 dis. La Verge dels Dolors.
 30 diu. *de Quasimodo.*
 31 dill. Sta. Balbina.

ABRIL

1 dim.	S. Venanci.
2 dim.	S. Francisco de Paul.
3 dij.	S. Ulpia.
4 div.	S. Isidor.
5 dis.	S. Vicens Ferrer.
6 diu.	S. Celesti.
7 dill.	S. Epifani.
8 dim.	Sts. Dionís y Tiburci.
9 dim.	Sta. Casilda.
10 dij.	S. Ezequiel, profeta.
11 div.	Sta. Florentina.
12 dis.	Sts. Victor y Juli.
13 diu.	Patroc. de S. Josep.
14 dill.	Sts. Valerià y Tiburci.
15 dim.	Sta. Anastasia.
16 dim.	Sta. Engracia.
17 dij.	S. Toribi.
18 div.	S. Eleuteri, bisbe.
19 dis.	Sts. Dionís y Lleó.
20 diu.	Sta. Agnès de Mont- pulià.
21 dill.	Sts. Anselm y Simeó.
22 dim.	Sts. Soter y Caio.
23 dim.	S. Auguri.
24 dij.	Sts. Gregori y Fidel.
25 div.	S. Marc, evangelista.
26 dis.	S. Filemó.
27 diu.	S. Pere Armengol.
28 dill.	S. Didim, mr.
29 dim.	S. Pere de Verona.
30 dim.	Sta. Caterina de Sena.

MAIG

1 dij.	<i>L'Ascensió del S.</i>
2 div.	S. Atanasi, bisbe.
3 dis.	L'invenc. de Sta. Creu.
4 diu.	Sta. Mònica.
5 dill.	S. Agustí.
6 dim.	S. Joan A. P. L.
7 dim.	S. Prudenci.
8 dij.	L'apar. de S. Miquel.
9 div.	S. Gregori Nacianzè.
10 dis.	S. Ladislau d'Av.
11 diu.	<i>Pasqua de Pent.</i>
12 dill.	S. Domenec.
13 dim.	S. Pere Regalat.
14 dim.	S. Bonifaci.
15 dij.	S. Isidre llaurador.
16 div.	S. Joan Nepom.
17 dis.	S. Pasqual Bailon.
18 diu.	<i>La Sma. Trinitat.</i>
19 dill.	Sta. Palenciana.
20 dim.	S. Bernardí de Sena.
21 dim.	S. Secundí, mr.
22 dij.	<i>Corpus Christi</i>
23 div.	L'apar. de Santiago.
24 dis.	S. Joan F. de Regis.
25 diu.	S. Gregori, papa.
26 dill.	S. Felip Neri.
27 dim.	El venerable Beda.
28 dim.	Sts. Just y Emili.
29 dij.	S. Maximí, bisbe.
30 div.	<i>Sagrat Cor de J.</i>
31 dis.	Sta. Petronilla.

JUNY

1 diu.	S. Segond, martir.
2 dill.	S. Marcell, presb. y Sta. Paula.
3 dim.	S. Franc. ^o Caracciol.
4 dim.	Sta. Sadurnina.
5 dij.	S. Bonifaci, bisbe.
6 div.	S. Robert.
7 dis.	S. Salustià, confessor.
8 diu.	Sts. Prim y Felicià.
9 dill.	Sta. Marguerida, rei.
10 dim.	Sts. Castor y Just.
11 dim.	S. Bernabé, apostol.
12 dij.	S. Joan de Sahagún.
13 div.	Antoni de Padua.
14 dis.	S. Basili, bisbe.
15 diu.	Sts. Norbert y Vit.
16 dill.	S. Aureli.
17 dim.	Sts. Manel y Sabel.
18 dim.	Sts. Marc y Marcell.
19 dij.	S. Gervasi.
20 div.	S. Silveri, papa.
21 dis.	S. I. Luis Gonzaga.
22 diu.	La Nat. de S. Joan B.
23 dill.	S. Basili et Magne.
24 dim.	S. Remorgens.
25 dim.	S. Prosper.
26 dij.	Sts. Joan y Pau.
27 div.	S. Zoilo y cons. mrs.
28 dis.	S. Argimir y Lleó.
29 diu.	Sts. Pere y Pau.
30 dill.	La conv. de S. Pau.

JULIOL

1 dim.	Sts. Castor y Secundi.
2 dim.	S. Eustasi, martir.
3 dij.	S. Heliodor.
4 div.	S. Laureà, bisbe.
5 dis.	S. Miquel dels Sants.
6 diu.	<i>La Prec. Sang de J.</i>
7 dill.	S. Fermi, bisbe.
8 dim.	Sta. Isabel, viuda.
9 dim.	Sts. Cirilo y Zenon.
10 dij.	Sta. Amalia.
11 div.	S. Pio I papa.
12 dis.	S. Joan Gualbert.
13 diu.	S. Anacle, papa.
14 dill.	S. Bonaventura.
15 dim.	S. Enric, emperador.
16 dim.	Ntra. Sra. del Carme.
17 dij.	Sta. Marcelina.
18 div.	Sta. Sinforosa, mr.
19 dis.	Stes. Justa y Rufina.
20 diu.	Sts. Elies y Geroni.
21 dill.	Stes. Praxedes y Julia.
22 dim.	Sta. Maria Magd. ^a
23 dim.	S. Llitori.
24 dij.	Sta. Cristina, verge.
25 div.	Sant Jaume , apostol.
26 dis.	Sta. Agna.
27 diu.	S. Pantaleó.
28 dill.	Sts. Nasari y Cels.
29 dim.	Stes. Marta y Beatriu.
30 dim.	Sts. Abdon y Senen.
31 dij.	S. Ignaci de Loyola.

AGOST

1 div.	S. Pere Advincula.
2 dis.	Ntra. S. ^a dels Angels.
3 diu.	S. Nicodemus.
4 dill.	S. Domingo de G.
5 dim.	La Verge de les Nens.
6 dim.	Transfiguració del S.
7 dij.	S. Gaietà.
8 div.	S. Ciriac y coms: mrs.
9 dis.	Sts. Romà y Secundí.
10 diu.	S. Llorens.
11 dill.	Sta. Susagna.
12 dim.	Sta. Clara.
13 dim.	Sts. Cassià y Hipolit.
14 dij.	S. Eusebi.
15 div.	L'Assumpció de M. ^a
16 dis.	Sts. Roc y Jacinto.
17 diu.	S. Joaquim.
18 dill.	Sta. Elena.
19 dim.	Sts. Lluís y Donat.
20 dim.	S. Bernat.
21 dij.	S. Donós, mr.
22 div.	S. Timoteu.
23 dis.	S. Felip Benici.
24 diu.	Puríssim Cor de M. ^a
25 dill.	S. Lluís.
26 dim.	S. Ceferi.
27 dim.	S. Josep de Calasanz.
28 dij.	Sts. Agustí y Moisès.
29 div.	Sta. Sabina.
30 dis.	S. Homobò, bisbe.
31 diu.	S. Ramon Nonat.

SETEMBRE

1 dill.	La Verge de la Consolació.
2 dim.	Sts. Esteve y Antolí.
3 dim.	S. Ladislau.
4 dij.	Sta. Rosalia.
5 div.	S. Llorens Justinià.
6 dis.	S. Eugeni.
7 diu.	Sta. Regina, verge.
8 dill.	La Nativitat de Maria.
9 dim.	S. Gorgoni, martir.
10 dim.	S. Ciprià Eng.
11 dij.	S. Emilià.
12 div.	Sts. Teodul y Lleonci.
13 dis.	Sts. Eulogi y Amat.
14 diu.	El Dols Nom de M. ^a
15 dill.	S. Nicomedes, mr.
16 dim.	S. Corneli.
17 dim.	Les llagues de S. F.
18 dij.	S. Tomas de V.
19 div.	S. Genari.
20 dis.	S. Eustaqui.
21 diu.	Dol. glor. de N. ^a S. ^a
22 dill.	S. Maurici, mr.
23 dim.	Sta. Tecla.
24 dim.	La Verge de la Mercè.
25 dij.	Sts. Llop y Cleofà.
26 div.	S. Cebrià.
27 dis.	Sts. Cosme y Damià.
28 diu.	S. Wenceslau.
29 dill.	S. Miquel Arcangel.
30 dim.	S. Geroni.

OCTUBRE

1 dim.	S. Remigi.
2 dij.	S. Leodegari.
3 div.	Sts. Candi y Faust.
4 dis.	S. Francesc d'Assís.
5 diu.	Sts. Placid y Froilà.
6 dill.	La Verge del Roser.
7 dim.	S. Marc.
8 dim.	Sta. Brígida.
9 dij.	S. Dionís Aeropag.
10 div.	S. Francisco de B.
11 dis.	S. Nicasí.
12 diu.	La Verge del Pilar.
13 dill.	S. Eduard.
14 dim.	S. Calixte I, papa.
15 dim.	Sta. Teresa de Jesús.
16 dij.	Sts. Gal y Ambrosí.
17 div.	Sta. Eduvigis, viuda.
18 dis.	S. Lluc y Sta. Julia.
19 diu.	S. Pere d'Alcàntara.
20 dill.	S. Joan Canci.
21 dim.	Sta. Ursula.
22 dim.	Sta. Maria Salomé.
23 dij.	S. Pere Pasqual.
24 div.	S. Rafel, arcangel.
25 dis.	S. Crispi.
26 diu.	S. Evarist, papa.
27 dill.	S. Vicens.
28 dim.	S. Judes Tadeu.
29 dim.	S. Narcís, bisbe.
30 dij.	S. Claudi.
31 div.	Sts. Quintí y Nemesi.

NOVEMBRE

1 dis.	Tots-Sants.
2 diu.	Comm. dels Difunts.
3 dill.	S. Valenti.
4 dim.	S. Carles Borromeo.
5 dim.	S. Zacaries.
6 dij.	S. Sever.
7 div.	S. Florenci.
8 dis.	S. Arme igol.
9 diu.	El Patr. de Ntra. Sra.
10 dill.	S. Andreu Avelí.
11 dim.	Sts. Martí y Millà.
12 dim.	S. Didac d'Alcalà.
13 dij.	S. Estanislau de K.
14 div.	S. Serapi.
15 dis.	S. Eugeni.
16 diu.	S. Rufi.
17 dill.	Sta. Gertrudis la M.
18 dim.	S. Maxim.
19 dim.	Sta. Isabel, reina.
20 dij.	S. Felix de Valois.
21 div.	La Presentació de Ntra. Sra.
22 dis.	Sta. Cecília.
23 diu.	S. Climent, papa.
24 dill.	S. Joan de la Creu.
25 dim.	Sta. Caterina.
26 dim.	Desposois de N.ª S.ª
27 dij.	S. Primitiu.
28 div.	S. Gregori III, papa.
29 dis.	S. Sadurní.
30 diu.	S. Andreu.

DESEMBRE

- 1 dill. Sta. Natalia.
- 2 dim. Sta. Bibiana.
- 3 dim. S. Francisco Xavier.
- 4 dij. Sta. Bàrbara, verge.
- 5 div. S. Dalmau.
- 6 dis. S. Nicolau de Bari.
- 7 diu. S. Ambròs.
- 8 dill. Puríssima Concepló.
- 9 dim. Sta. Llugaia.
- 10 dim. La Verge de Loreto.
- 11 dij. S. Sabi.
- 12 div. Sta. Adela.
- 13 dis. Sta. Llucia.
- 14 diu. S. Nicasi.
- 15 dill. S. Eusebi.
- 16 dim. S. Valentí, mr.
- 17 dim. S. Llatzer, bisbe.
- 18 dij. Verge de l'Esperansa.
- 19 div. Sta. Fausta.
- 20 dis. S. Domingo de Silos.
- 21 diu. S. Tomas.
- 22 dill. S. Demetri.
- 23 dim. Sta. Victoria.
- 24 dim. S. Gregori.
- 25 dij. **Naixement de Jesús**
- 26 div. S. Esteve.
- 27 dis. S. Joan, apostol.
- 28 diu. Els Sants Ignocents.
- 29 dill. S. Tomas Cantu.
- 30 dim. Trasl. de Santiago.
- 31 dim. S. Silvestre, papa.

CRÓNICA

Un almanac, com ara aquet de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, es com la vida nostra, y fins podriem dir que es la vida mateixa. En ell hi apareix tot lo passat: les glories y les tristesses ciutadanes, els odis y els amors politics, les dolsors y les amargors que hem tastat, els aconteixements en que hem pres part y aquells que han passat lluny o aprop, sense deixar rastre en el nostre viure. Per això un almanac té aquella tristesa de lo pretèrit, que ja no torna. Anunciantnos que un any acaba de morir, ve a dirnos que tenim un any menys de joventut y de vida, que hauriem d'acompanyarnos tots en el sentiment, com si un almanac fos l'esquella de quelcom que'ns fos comú y que hagués mort. Fullejant un almanac, sembla que repassem les nostres propies memories y que en el nostre cor hi neix aquella agre emoció que un sent, mirant lo que té de deixar pera sempre.

Mes, si en un almanac s'hi reclou el passat, també l'avenir; que si en la crònica dels aconteixements de l'any hi hà un *de profundis*, en el calendari que arriba canta la seva cansó l'esperansa. En aquells dies futurs se tanca el secret de la nostra vida venidera. En ells hi són els nostres contents y les nostres desventures. Tal dia, inconegut, recullirem un present d'amor; tal altre ens trobarem ben sols y desdixats en mitg de la terra. En aquell numerari està escrit el nostre destí, y tu, llegidor, no sabras si la fulla que ara passaras decreta la teva gloria o la teva mort. Un almanac té una exacta relació ab un rellotge. Entre les dues manetes de l'esfera la nostra sòrt camina, com se belluga entre dues fulles d'un almanac.

Per això faras bé en meditar sobre aqueix llibre, que sembla tan rialler y tan frevol. Certament, va ple d'amabilitats y de rialles; però la seva ànima atrau, com la del Kempis. No més que aquet vessa desolació y afirmacions mortuories, convidantnos a meditar sobre la vanitat del viure; mentres que un almanac, plè de colors y d'ingeni, passatemp literari, frevolitat artística, fulles de fantasia, recó de caricatures, ve a dirnos, com un xicot content y mudat en nit de dissabte o matí de diumenge, «No us preocupeu pera res. La vida es curta, certament; però les nits són molts llargues. Darrera un any ne ve un altre, y, precisament perquè van massa depressa, hem de fruirlos, no deixant que'ns passin pel davant sense seguirlos. La vida es una *Marsellesa* y no pas un *Miserere*. Els dies no'ls compten més que'ls malalts, y la tristesa hem de deixarla pera'ls hipocondriacs, els vensuts y els

que no creuen que Venus, Cupido y Bacus vagin encara de brasset per la terra».

L'any que mor... Un any ben alegre, a fè. Ja pot morir-se content, com aquells homes que donaren a l'ànima lo que era seu y a la carn lo que li pertocava. Sembla l'any de l'abundancia y de les resurreccions, com si no essent possible la caiguda del manà, les set llegendaries vaques grasses haguessin passat per Barcelona, deixant per terra una via lactea. Ha estat l'any del 606 y del bon governador, l'any del còlera que no ha vingut y dels financiers canadiens, que passen com els tres reis d'Orient—que no són els dels Balkans, com algú, poc erudit, podria sospitar,—deixant un present a cada casa; l'any en que tota cuca ha ressucitat, com els carlins, y ha viscut, com els regidors; l'any de l'anar gras, de no parar els telers a Sabadell y a Terrassa; de no saber què fer, ab el carbó, a Figols; d'omplir el Priorat, Alella, Vilanova y totes les terres vinícoles catalanes, de vi al món; de no haverhi temporals y pescar peixos de dotze metres a Sant Feliu; l'any del gastar, del riure, perquè Barcelona es bona, si la bossa sona y els negocis van bé, y no hi falta més, pera que Catalunya torni a esser rica y plena, que'ls nacionalistes callin, veient contents als catalans, ja que en Lerroux ha trobat, cansat d'aventures, un bon banc pera geure.

Y mireu, mireu si n'ha fet, de bondat, l'any vell, y si quan mori el 31 de Desembre té d'anar al cel. Aquells periodics que sempre s'estan morint, encara viuen y n'han sortit d'altres; la qüestió de les aigües està a punt de resoldre's, y tothom calla, perquè tothom deu sentir-se content; de vagues ja no n'hi han, y si n'esclata alguna, com la dels ferroviaris, tots ens fem vaguistes honoraris, y s'acaba brindant el senyor Bisbe ab el senyor Governador; en Lerroux, convenut de les ventatges de la solidaritat, crea la solidaritat del credit y les construccions; l'«Unió Catalanista» fa una assemblea a Tarragona y davant d'una multitud, com mai l'havia conseguida, en lloc de cridar «¡Avant!», se disolt, tot cantant; el «Sindicat d'Autors Catalans» veu tant plè l'«Espanyol» com vuid contemplava l'«Eldorado».

Res; tots guanyant. Don Eduard Calvet esdevé profeta y l'home més clarividient de Catalunya.

¿Què més, senyors, què més? Si fins els estudiants, després de les festes del centenari de les Corts de Cádiz, de les de l'assemblea escolar y la vaga pels estudiants d'enginyers industrials, encara no han obert el curs. Al Tibidabo, el catolicisme barceloní, nits passades, va encendre una enorme creu elèctrica, en memoria de l'emperador Constantí. Ningú se'n va recordar del primer rei per la gracia de Déu; però entorn d'aquella creu, ab

caracters ben rutilants, una mà deferent y oportuna hi hauria d'haver posat la llegenda cristiana «Gloria a Déu en les altures y prosperitat en el pla».

L'any nou, el 1913, ¿serà, pera nosaltres, un altre corn de l'abundancia o una caixa de Pandora? Tretze... Mal punt. ¿Se li acabaran els diners an en Pearson? ¿Vindrà en Maura, y en Lerroux haurà de deixar el banc? ¿No s'aprobaran les Mancomunitats, y en Cambó, aleshores, tornarà a cloure els punys, desapareixent del seu firmament aquella estrella que'l guiava al ministeri? ¿Pujaran de nivell les aigües, quedantnos tots mullats? ¿Les vaques magres succeiran a les vaques grasses?

Conta en Lamartine que, un dia, Hafiz, el rei-poeta, parlant ab els seus cortisans, mentres bevia tot recolzat en el pit de Leila, la seva estimada, sobre si era alegre o trista la vida, digué:

—No pot ningú esbrinar la barreja extranya d'amaror y de dolcesa que hi hà en el viure. Aquet vi que jo

bec serà, tal volta, pera altre, desagradable y engendrador de torpeses, y aixís, també, la meva aimada no tindrà pera altres homes la càlida y quintaessenciada bellesa que jo en ella frueixo. ¿No es veritat, amics?—

Els cortisans respongueren que era bò, el vi, y bella l'aimada del rei-poeta; però que, potser, hi haurien homes plebeus, de baixos gustos, que no creurien ni en la bondat d'aquell vi ni en la bellesa d'aquella dòna.

—Aleshores, deixeu que segueixi bevent el meu vi y besant a Leila.—

Bò o dolent, l'any nou, imitem a Hafiz, el rei-poeta, bevent el most y els petons de lo nostre, procurant permaneixer sempre en alegria, que'ls anys, com diuen de la «jota», en una vella sarsuela, són alegres o tristos, segons està qui els viu. Els romans se'n tornaven a casa si, al comensar el seu dia, veien o'ls hi passava quelcom de mal auguri. El nostre ALMANAC, amics, posa a l'any un bon preludi, y L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ja ho saben que mai ha repicat per dolors, sinó a gloria.

PARADOX

L'arbre vell

(CÓM EL VEU UN POETA SERIO)

Arbre sagrat, venerable,
que ets del bosc el més vell,
jo veig ton passat memorable
en ta arrugada pell.

El jurament dols y noble
dels cors enamorats
y els patris anhels d'aquet poble
tens en el tronc gravats.

Dessota de ton brancatge
han conspirat, ardids,
els abatidors del pillatge
d'un govern de bandids.

Has rebut fonda ferida
a l'escudà, amorós,
a un valent, del plom homicida
del tirà crapulós.

El que ab devoció't contempla,
alsant el pensament,
te veu com hermós, sagrat temple,
o gloriós monument.

Llenyater, en recordansa
de son passat lleal,
deslliura'l de l'esgarrifansa
del cop de ta destrat.

Si avui ni fruit ni ombra doná,
ja n'ha donat bé prou;
sa trista vellesa perdona,

que un bell passat enclou.

Y, si records tan gloriosos
no't fan ser pietós per ell...,
pensa que'ls arbres frondosos,
que l'envolten, amorosos,
són els fills de l'arbre vell.

(CÓM EL VEU UN POETA FESTIU)

Arbre corcat, miserable,
brut parador d'aucellots,
amagatall espantable
de cuques y burinots.
No creguis pas al poeta
que, en un metre rebuscat
y ab exaltada xaveta,
te parli de ton passat.
Dessota de ton brancatge
no hi ha hagut conspiració
contra'l conegut pillatge
d'un govern malversadô.

La conspiració s'ha feta
 contra conills desgraciats,
 que, a ton voltant, fent brometa,
 ¡pobres!, foren destrossats.
 Y molts cops, ab ansia loca,
 algun pagesot replè,
 al peu mateix de ta soca
 s'hi ha... No ho dic, no sé per què.
 La ferida que presentes

no té res d'enaltidor;
 com la teva en veig a centes:
 són del corc devorador.
 ¿Que has dat fruit? ¡Vaia una solta!
 Sí, n'has dat molts cents quartans;
 mes, diguemho d'una volta:
 del teu fruit, se'n diu aglans.

Llenyater, d'una vegada
 fesne estelles, ¡jo't retocl...;
 la seva fusta corcada
 sols pot essè aprofitada
 per' cremâ a la llar del foc.

ARTUR GUASCH TOMBES

ESTUDIANTS (per *Apa*)

—Guaita, tu; per allà passa el Temps.
 —¿Apedreguemlo?...

L'insomni en la presó

En la presó de Girona—jo no sé si en les altres succeeix altrament—hi hà una passa d'insomni, un insomni invencible, que s'encomana a través dels murs que separen les celdes y que manté desvetllats a tots els presos.

En la quietut disciplinada de la presó, mentres a fòra ressonen els passos acompassats del centinella y canten els galls en les eixides de la ciutat, vosaltres, en la fosca, endevineu que'l veí no dorm.

De tant en tant, un sotrac, un grinyol lleu, quelcom, en fi, que

TIPOS POPULARS (per *Picarol*)

El Cayo:—Té, rata meva..., ¡un petó!... [L'últim que'm queda!
La Monyo:—Vaja, prou; no fassis ximpleries, o sinó ns pendran per benicis.

no podrieu pas precisar si es un sospir o el cruiximent d'una màr-fega, ni de quin indret ve, ni com ha pogut traspasar la formidable gruixaria de les parets y de les voltes, bronz en vostres orelles afinades per una misteriosa paura que us manté alerta, insegurs, dins l'imposant seguretat d'aquelles portes, d'aquelles reixes y d'aquells forrellats que us isolen del món exterior.

Les basardes sofertes en plena llibertat, dins els boscos negres, en la foscor dels enderroc llegendaris, en les fosforejants ombres nocturnals d'un cementiri, no són pas comparables ab l'esborronament subtil que us martiritza durant el transcurs d'aquelles nits inacabables.

Un fantasma, amassat ab visions patibularies, que ve de no sé quins calabossos immonds propers al vostre, impregnat d'aqueixa fetor característica de les presons, livid, descals, carregat de cadenes que no dringuen ni fan soroll, però que pesen, pesen talment com si us lliguessin a vosaltres, llisca en les tenebres, silenciós y estoic. Y passa, va passant de celda en celda, esflora les parpelles dels empresonats, els rauta el cor y s'entorna, ab aqueixa dignitat del presidari que voldria plorar y no plora, que sent impuls de gemegar y no gemega y als cops de vit-de-bou respon ab un serrar de dents y una llambregada d'ulls punyenta y fera, com lo més punyent y verinós que hagueu pogut veure en vostra vida.

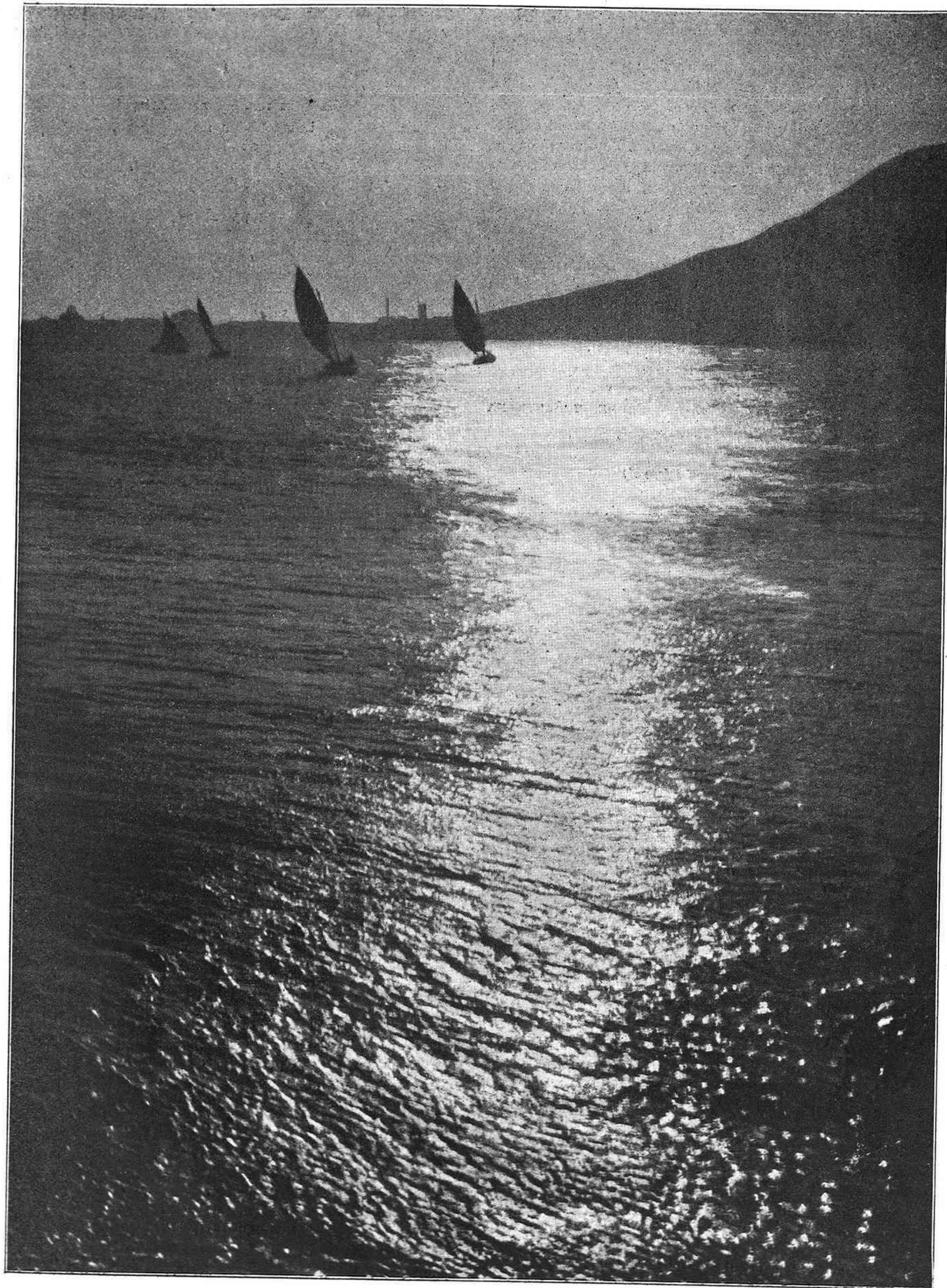
Y, tocats pel fantasma, la són us fuig. Us sentiu formant part d'un món dantesco; penseu en aquells homes que heu entrevist passejant com feres cassades de tot just, darrera les revingudes reixes del *correccional*; aquells homes espellifats, que canten sense alegria, que'a petaquegen pera escalfarse, que miren com idiotes y tenen la pell del color de les parets, aqueix color miseríós que agafa la carn bruna després d'uns quants anys de viure a l'ombra. Y els endevineu apilotats sota les negrors d'una volta humida y enterenyinada, frisant y revolcantse damunt del jas plè d'immundicia, damunt d'aquella palla que han molt ab el continu fregadís de l'ossamenta que'ls hi forada la pell. Us recordeu també d'aquells altres, esternellats en el sol fangós d'un *calabosso* de castic; aquells a qui les rates els hi roseguen les ungles, argollats de peus y mans, ab la fetor del *sambullo* a frec de cara, blavejats per la vara del vigilant, ofegats per aquella espessor de tenebres que mai han sigut renovades desde que la presó fou bastida. Y llur miseríós estat y llur insomni es tan proper a l'insomni vostre, que creieu sentir el tremolor de la seva còrpora demacrada, y l'halit infecte de les seves llatzeries, y l'horrid palpit d'un imminent contagi.

Les nits, a la presó, es lo que fa inacabables les condemnes. El sol passa depressa, rellisca ràpidament per les celdes ont hi toca; la llum corre, aixís mateix, en aquelles ont no hi arriba el sol; però la nit es lenta y martirizadora, comensa molt aviat y no acaba mai. Y es aleshores quan el presoner medita; medita la seva historia, medita els seus amors, medita el seu infortuni. Res destorba aquell enfollit anàlisis, y el pensament, que no aturen les reixes ni subjecten els grillons, se'n fuig cegament a divagar per la terra, cercant els llocs intims, els sers estimats, les coses plaentes que han format part de la seva vida.

Durant la nit, el presoner experimenta totes les incerteses, totes les anyorances, tots els defalliments, y ploren els que ningú ha vist plorar, y deliren els més serens, y s'acovardeixen els més ardits.

En aqueixes hores es quan sorgeix la visió de la freda justícia inexorable, aquella justícia que ha anat emmallantvos silenciosament, invisible; feta de sobtileses, apilada ab paciència, lletra darrera lletra, full darrera full, tan aparentment inofensiva, que no destorbava pas vostres quefers ni traspassava la vuidor de casa vostra; la santa llar saturada d'amors y de consol, de la qual creieu, ab manifest error, que ningú tenia el dret d'arrencarvos. Aquella justícia, concriada en els laboratoris judicials y que ha esclatat de

EFFECTE DE LLUM (Fotografia *Ballell*)

L'ESTELA DE PLATA

sobte, crudel de tota crudeltat, y que us hauria perseguit, de poder eludirla, a través del pla y de la montanya, pels corriols y per les rutes, atrapantvos malgrat l'amplaria dels horitzons y l'hospitalitat dels boscos. Podrieu cremar aquell munt de paper inanimat que gravita sarcàsticament sobre vostre destí; podrieu rompre les barres de ferro, estellar les portes d'alzina; pero no destruirieu pas els efectes d'aquella prosa de formulari, d'aquells segells, d'aquelles firmes que decreten vostre castic.

L'enorme fatalitat d'un procés o d'una sentència, es lo més exasperant en aqueixes hores de desvetllament. Y un pensa que ni els crits de vostres fills famolencs, ni les llàgrimes abundoses de l'esposa, ni el prec de vostra mare agonitzant, lograrian ablanir el rigor d'un codi interpretat per professionals.

¡Oh, amics meus! En la presó de Girona s'hi trobava un home, un pagès contrabandista, que després de dos anys d'esserhi no havia encara pogut vencer l'insomni. Estavem junts en la mateixa celda, y a la nit jo'l sentia com se revolcava pel catre, com deixava escapar uns sospirs profonds y com, a l'ultim, cercava en la còsca el paper y el tabac pera cloure un cigarret, que li esvaia les negrors del seu meditar en aquelles inacabables vetlles hivernals.

PRUDENCI BERTRANA

CRIATURADA (per *Picarol*)

—Veiam si endevines què he menjat, menuda...
—¿Què ha menjat?... Bombes d'«El Siglo»...

Nocturns

Pende la luna sul divín silenzio.
G. d'Anunzio.

I

EL CANT DEL MUEZZIM. (*Argel*)

El cant del Muezzim, se perd,
sense un eco ni tornada;
sembla un xiscle, la cantada,
que es, pera ell, magne concert.

El cant del Muezzim, incert,
es la queixa perllongada
d'una persona cansada
fent la ruta pel desert.

Y la nit, negra, calmosa,
es, pel Muezzim, paorosa,
car avansa ab solitud
envers a terres llunyanes,
d'ont, el matí, Ell, ha vingut,
fugint de les caravanes.

II

MIRANT LA MAR. (*La Corunya*)

La lluna, riu a sobre de l'aigua que somnia;
floreixen els idilis a dintre d'un llagut.
Contemplo, jo, l'escena, de fóra la badia,
y sento les besades trencant la quietut.

La lluna, riu a sobre de l'aigua que mormola
aquella cansó eterna, d'un ritme ben vulgar;
l'escena que contemplo sembla una barcarola,
propia per' ser cantada, en una nit, al mar.

La lluna, riu a sobre de l'aigua enjogassada,
de l'aigua que mormola una cansó oblidada,
rosari de tragedies, cadena de dolors.

La lluna, riu a sobre de l'aigua, y si riu ella
es que, dintre'l llagut, hi espia la parella
que, entre petons, desgrana l'història d'uns amors.

III

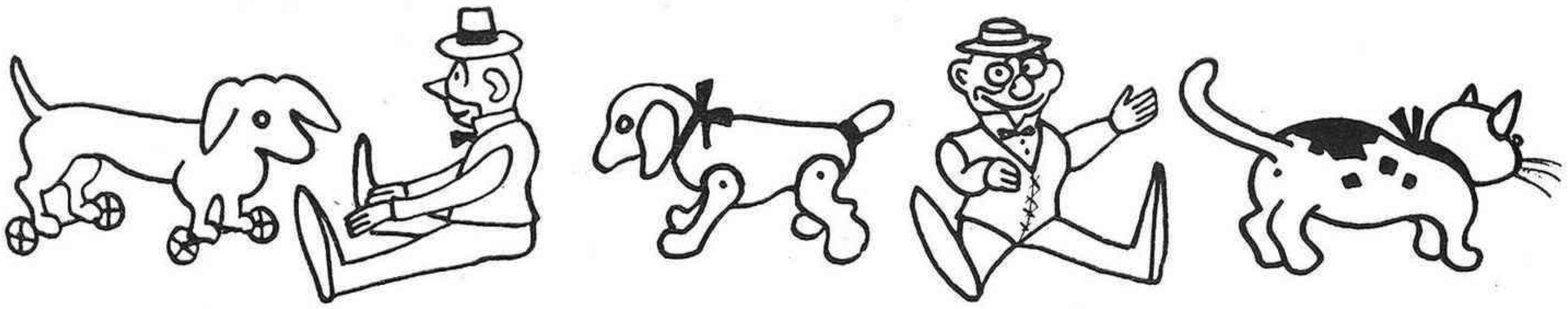
RETORN DE MALLORCA

Fa vent de Llevant.
El barco's gronxola.
Jo, guaito la Mola,
anantme apartant
d'aquell lloc amant
que a mi me consola.
El cor se m'endola
y ploro, entre tant.

Una sombra incerta
m'entela la vista.
La mar, si es deserta,
no inspira a l'artista.

.....
.....
Canten, a coberta,
una cansó trista.

PERE SALÓM Y MORERA

Pensaments

Aquell que enraona molt pera donar a comprendre lo gran que es el seu dolor, logra dues coses: fer mal de cap als altres... y que ningú cregui en el dolor que diu ell tenir.

Han naufragat més embarcacions confiant en la calma, que tement el temporal.

Si encara no s'ha nomenat cap sant pera patró de la *mandra*, es perquè'ls ganduls, a causa de la seva *mandra*, tampoc podrien ve nerarlo.

Pot treure't de més apuro un sol ral de la teva butxaca, que cent duros de la del teu amic.

¿Sabeu per què les obres que ha creat Natura són tan meravelloses? Perquè s'han anat fent, paulatinament, sense direcció dels homes.

Afavoreix més a les persones el ben parlar que'l ben vestir.

Bò es pera'ls fills l'esser tractats ab rigor per sos pares; no obstant, els pares deuen tenir present que igualment malmet els fills l'excessiu rigor que la massa tolerancia.

Qui sempre té la mirada al cel, poca fortuna farà en la terra.

Lo que no vulguis que ningú ho sàpiga, procura apartarho fins del teu pensament mateix, doncs avui dia no es pas gaire difícil l'endevinarlo lo que estas pensant.

De les borratxeres del pare, els fills n'han de fer tintines.

Més val reny de mare que moixaina de marastra.

Regularment, l'home més indiferent de les miseries agenes s'amoina sobremanera en la més petita contrarietat propia.

El rencor, quant més vell es, més funestes són ses conseqüències.

Si vols que desapareixin els rotllos de comares, comensa tu pera tancar a ta muller dintre ta casa.

L'hipòcrita es un ser sobrenatural que sab graduar la seva atenció y el seu temperament a les sensacions que experimenta el proxim; ell es qui demostra saber interpretar fidelment nostres sentiments, lo qual li serveix d'arma pera aniquilarnos.

Els enemics que l'ambició crea, rares voltes tornen a reconciliar-se; mes, donat cas que arribin a una inteligencia, sempre subsisteix la mutua desconfiansa.

EMILI ALBERT

PROHOMS (per *Picavol*)

—Prò... ¿què'n treus de fumar bò, si no ets ni tan elegant ni tan distingit com jo?

A una castanyera

AMOROSA

Quan la neu, per les montanyes,
sa blancor comensa a estendre,
entra per tu'l temps de vendre
moniats y castanyes.

Y jo, que admiro tes manyes
y, més que elles, ton pamet,
avui vull dirte, clà y net,
que tinc veritable empenyo
en ser de ton amor duenyo...,
si el meu *papa* m'ho permet.

Sí, angelical castanyera:

el jove que se't declara,
es un jove que, en la cara,
se li veu que té casera;
un jove que's desespera
y sofreix amargament,
veiente a l'establiment,
aont, centes de vegades,
tens d'aguantar greus bromades...
y algun tronxo impertinent.

Prò Déu, que's bò, no voldrà
que de *mal d'amor* jo mori,
y ell mateix, de mon casori,
els papers arreglarà.
Y ab sa poderosa mà
y ab sa bona fè y sa manya,
me donarà, per companya,
la reina de l'Univers...

DEL CAMP (per Mateu Balasch)

— Aquet diable d'inglesot que adquireix tants salts d'aigua... ¿no podria allargarse a comprarme unes quantes càrregues de vi novell, enguany, que'l dono barato?

ja tu, que fas el comers
del moniato y la castanya!

¡A tu, que'l cor m'has robat;
a tu, castanyera aimada;
a tu, que, des ta parada,
l'existència m'has minvat!

A tu, angelet delicat,
que ni sabs, ni vols comprendre,
un amor tan pur y tendre
com l'amor que darte vull
y'm mires sempre ab mal ull...,
com si jo fos el teu gendre.

Quan la neu, per les montanyes,
sa blancor comensi a estendre,
tu ja no aniras a vendre
ni moniats, ni castanyes
Ja no admiraré tes manyes,
ni'm donaran més torments,
ni pluja, ni frets, ni vents,
car, teninte a tu a la vora,
¡ja'n pot fer de fret, a fòra,
que no'n sentirem pas gens!

VICENS ANDRÉS

Tot bressant

¡Oh, reietó de la mare
si estas borratxó de sòn!
Vina a la faldeta, vina,
que't cantaré una cansó.

¡Fes non-non, reiet de casa,
fes non-non!

Com el papelló que enronda,
tremolenc, les gaies flors,
així't volta, fa estoneta;
vora'ls ulls, dolsa, la sòn.

¡Fes non-non, reiet de casa,
fes non-non!

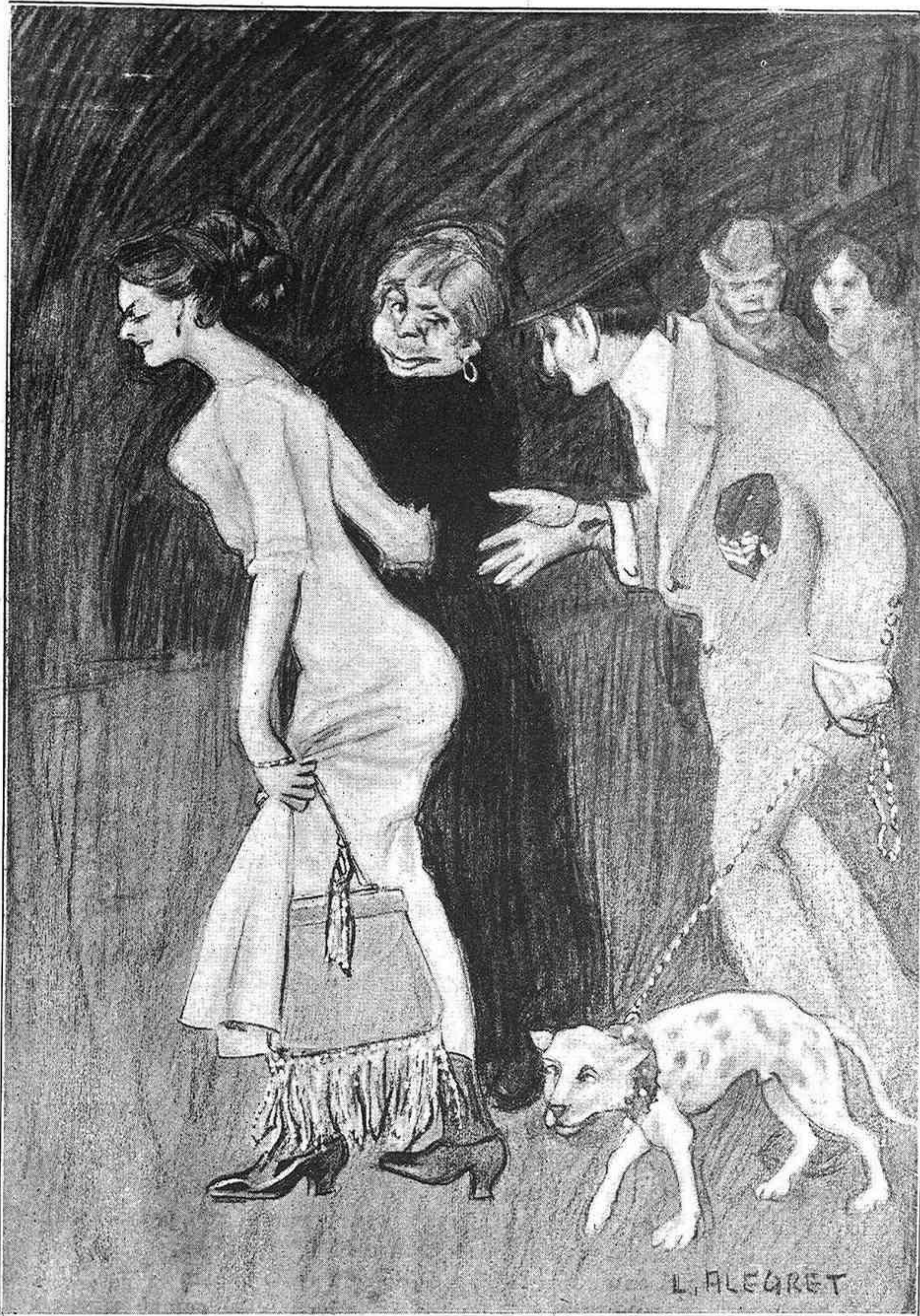
Ab ses manetes grassones,
se frega'ls ulls neguitós
y a l'ensemps somriu y plora...
¡Que traidora, que es la sòn!

¡Fes non-non, reiet de casa,
fes non-non!

Ja'ls ulls se li acluquen,
com estels al puntà el jorn,
y, entre petons y caricies,
el meu reietó s'adorm.

¡Fes non-non, reiet de casa,
fes non-non!

FORA EMBUTS (per L. Alegret)

—¿Me permeten que les acompanyi al «cine»?
 — ¡Quines ganes de perdre temps!... Val més que'ns acompanyi a casa.

Una rosa a cada galta
 li'n brota, color de foc:
 dues roses ben gemades,
 de perfum ubriagador.
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

Com són de la Verge'ls angels,
 però'l vetlla, mentres dorm;
 cada jorn, al sê a trenc d'auba,
 li obra els ulls ab un petó.
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

Una nit va condormirse'm

febrosenc y neguitós...
 Va esdevenir la nova auba
 y, ab ella, un immens dolor.
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

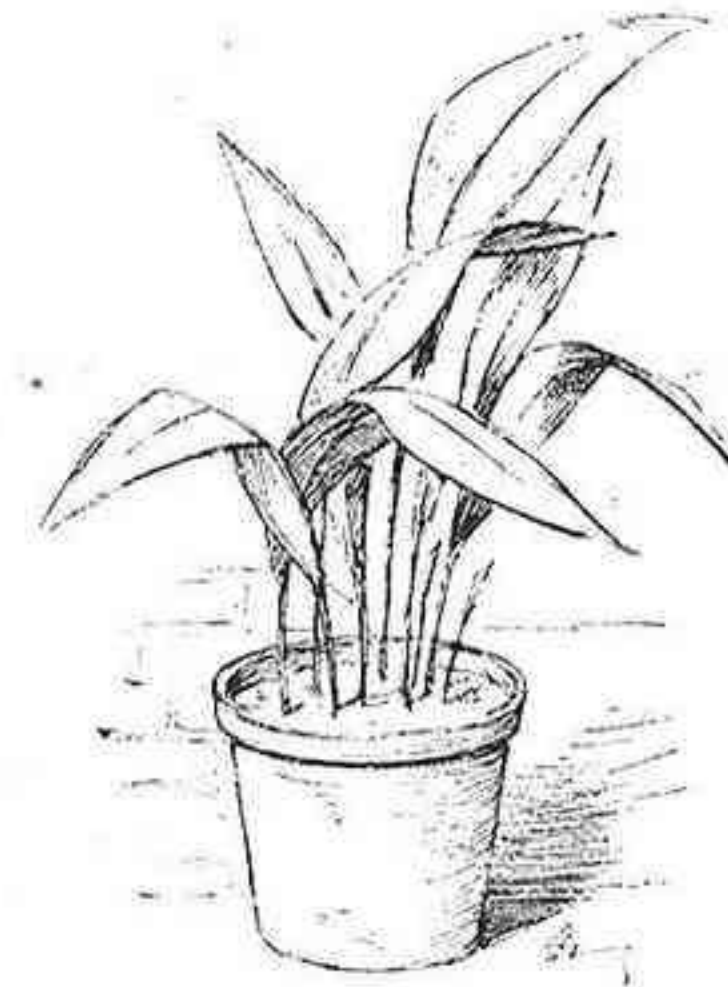
La dormida, ¡oh Déu, que es llarga!
 Ve un nou jorn y un altre jorn,
 y encara dorm y dorm sempre...
 ¡Que traidora que es, la són!
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

Quan, somrisent, te despertis,
 allà, més amunt del sol,

trobaras una altra mare,
 més dolça y bona que jo.
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

En tant Ella't tindrà sempre,
 jo restaré sola al món,
 entre fosca, entre tenebres,
 sense goig, sense consol.
 ¡Fes non-non, reiet de casa,
 fes non-non!

EMILI COCA Y COLLADO

El meló-carbassa

Venia, un jove, melons,
 a casa d'un cadiraire;
 els dos eren fills de Pons,
 però no lligaven gaire.

D'una filla del segon
 el primer va enamorar-se,
 y ab tota la *sal* del món
 li proposà per' casarse.

La noia, ignocenta encara,
 la contesta va aplassarli,
 perquè volgué, abans, al pare
 degudament consultarli.

El jove, ab bona intenció,
 quan al fi del plas va essê,
 li va regalâ un meló,
 el millor dels que tingué.

La noia, prest, va acceptarli,
 molt contenta, aquell meló...
 Mes, quan va essê al contestarli,
 en sec li va dir que no.

Aquet podria dî alló,
 sense exagerarho massa,
 que una vegada, un meló,
 se li va tornar... *carbassa*.

PER CISTELLÉ

LA CÍNICA

DESPRÉS de llegir la carta d'en Martinet, also els ulls y miro fit a fit a la Lluisa. Aquella cara serva l'impassibilitat de sempre: un somriure enigmàtic de Gioconda y una mirada de trista serenitat.

—Però, ¿no't fa llàstima, aquet pobre xicot?—li dic, ab una miqueta d'aspror.

—A tu, crec natural que te'n fassi; a mi, no—respon, arronsant les espatlles.

—Tens raó, y ni calia preguntartho. Si't fes llàstima, no jugaries felinament ab el seu cor y no gosaries torturantlo. ¡Ets dolenta!

—Soc com m'han fet.

—Però, ¿quina culpa té'l pobre Martinet?

—¿Y quina culpa tenia jo pera que en

Pepe vengés en mi desenganys d'altres dòn-

nes? Es una cadena, això. En Pepe, perduda la fè en l'amor veritable, va proposarse esser d'allavors en avant, burlador en lloc de burlat; va topar ab els meus catorze anys ignocents y, ab la brutalitat dels sense-cor, va ferme víctima del seu odi a les dònnes. Jo, ab el cor plè de verí, desde aquella miserable burla, esbravo el meu odi als homes embrutint al Martinet y llensantlo, a forsa de caricies, a tota mena de baixeses. No faig més que fer la pau. Es la llei de les compensacions.

—Però, aquest infelís jovenet, té pares, té germans. La seva mare està malalta desde aquell dia que en Martinet, per un disgust que vares donarli, volia matarse. Sòrt que'l seu germà va sorprendre'l escrivint aquella carta de despedida.

—¡Bah, tampoc ho hauria fet! No hauria aviat el Browning, per por del soroll.—

Respon això, la Lluisa, rient ab la més absoluta naturalitat. Asquejat d'aquell cinisme, li dic, en un tò entre irat y despreciatiu:

—¿Encara tens frescura pera fer xistos dolents? ¡Ets una desvergonyida!—

La Lluisa s'aixeca d'una revolada y fuig cap al menjador, dirigintme abans una grolleria de bordehèra.

Feia solzament tres mesos que en Martinet coneixia a la Lluisa.

sa. Un dels molts amics que aquesta usufructuava li havia presentat. En Martinet era jove, no tenia encara dinou anys, y al veure aquella criatura, tan divinament hermosa, concebí desseguida per ella una passió violenta. La Lluisa havia complert els vintitres, però semblava talment una nena de disset. Petita y ben proporcionada; de front puríssim, ulls ignocents y llavis entreoberts sempre per un dols somriure; traspuantli, en el rostre, una mena de tristesa resignada, que la feia interessant; mestra en tots els refinaments de la voluptuositat, y destra en saturarlos d'un perfum d'ignocència excitadora; aquella dòna havia encisat de tal modo a l'espiritual Martinet, que aquet candorós jove no vivia més que pera la seva Lluisa y pera ella abandonava la carrera d'enginyer, y, a exigirli ella, hauria deixat la familia y la vergonya.

—Sí, ara prou. Escriviré a la seva familia que'l porti lluny de Barcelona; que vull ajudarla a curar la bogeria d'aquet pobre noi. Mira, jo no sabia com comensarla una carta tant de serio y fesme el favor d'escriure'm un borrador. Posa que tinc llàstima de la seva joventut; que es digne de posseir l'amor d'una noia honrada y que no soc encara prou dolenta pera consentir la degradació definitiva d'un home que atresora tan belles qualitats.

—No sabs l'alegria que'm dones, ab aquesta bona acció. No, tu no ets tant dolenta com tu mateixa vols, devegades, fer suposar; tu...

—Escriu, escriu, y deixa't de tonteries. Dígalshi que'm consideraré ben pagada si, lograda la salvació d'en Martinet, serven pera aquesta desventurada perduda una guspira de simpatia...

—¡Oh, ets un angel...!

—Deixa'm, home, y escriu... Pòsalshi que urgeix l'allunyament d'aquet xicot, perquè, si no'l separen de mi moltes hores de terra y si pot esser molts dies de mar, temo per la seva salut y pel seu enteniment, y que...

—Digues...

—Espera't... Sí, sí; continua. Digues que soc prou perduda pera no estimar en gran cosa un amor com el d'en Martinet, però que no ho soc tant, encara pera veure, impassible, com per mi es desgraciada tota una familia. Posahi tota la trassa, pera que resulti una carta ben patètica y romàntica. ¿No's diu aixís?—

Y, a l'acabar ab aquesta pregunta, esclafeix la Lluisa una rialla.

—Però... ¿es que tot això ho has dit perquè sí, sense sentirho?—

La Lluisa posa les dues mans sobre les meves espatlles, mirantme a frec de cara, y ab una veu que volia esser tranquila, però en la que jo sentia vibrar una fonda emoció, diu, pausadament:

—Fa molts anys que'm coneixes y encara vas ab mi a les palpentes. Soc forsa més dolenta de lo que tu't creus. Si envio aquesta carta a la familia d'en Martinet, es perquè aquet noi me fa por. Ahir va tenirme apuntat el revolver al cor y, com si ho fes en broma, però espurnantli els ulls d'una manera extranya, deia: «¿Vols que't mati? Després me mataré jo». Fent com qui reia, però astorada de debò, jo li responia: «Apa, y anirem als *Sucesos*», però l'amanyagava y, prenentli el browning, el desava a la tauleta de nit. Aquet ximple faria una tonteria, y encara vull viure. Ademés, ara el de tanda es en Lluis, aquell jovenet que vares topar abans d'ahir a l'escala. Es ric, presumit y ha fet una brillant carrera. Vull que segueixi el camí dels altres y veure'l repugnantment inferior a mi, a la perduda que tots desprecieu, però que, si s'ho proposa, juga ab els vostres enteniments. Llenso en Martinet, per por y perquè necessito totes les meves arts de seducció y totes les meves energies y tota la meva voluntat, pera triomfar d'en Lluis y afegir una altra víctima a la llista d'aquesta dòna que creuen, els estupits, tenir esclava per quatre miserables bitllets de banc...—

La cara de la Lluisa era, en aquells moments, satànica. Li foguejaven els ulls, y m'oprimia les espatlles ab una forsa que ningú hauria pogut sospitar en aquell *bibelot* demoniac. Jo sentia una ba-

rreja de despreci y d'odi, però, no sé també en quin recó de la meua consciència, una engruna de pietat me deia que aquella dòna mentia, y que, no atinant per quin motiu, m'enganyava presentantse davant meu més dolenta de lo que realment era.

El sentiment de fastic va vencer finalment al de misericordia, y, llevantla ab una empena brutal del meu damunt, vaig fugir horrorisat de casa seva, resolt a no tornarhi mai més.

Feia vuit dies que, ferm en el meu proposit, no m'havia acostat a casa de la Lluisa, quan un vespre al teatre, llegint el diari y passant d'esma la vista per la secció dels *successos*, va cridar-me fortament l'atenció la nova d'

un suïcidi, ocorregut, a les dues de la matinada d'aquell dia, al peu de la Gran Via, cantonada al carrer de Casanova.

No donava gaires detalls, el diari. Deia que el suïcida era un jove d'uns vint anys y que s'ignoraven els motius

que l'havien impulsat a pendre tan greu determinació.

Va ferme un salt el cor. Al carrer de Casanova hi viu la Lluiseta. Vaig pensar desseguida en el pobre Martinet.

Volguent sortir de dubtes, a la nit vaig anar al carrer de Casanova, encreuament ab la Gran Via, a parlar ab el vigilant. Va contar-me que, a les dues del matí, pujava de la Ronda una parella. Ell era un jove d'uns vintivuit anys y ella una joveneta, ab apariencies de nena. A l'arribar al carrer de Corts y de darrera un arbre, va destacar-se la figura de un jove, quasi un noi. No va entendre lo que va dir a la parella, però va veure que ella s'apartava esfeïda, tapantse el rostre y cridant: «¡Vigilant!». A l'aixecarse pera correr a donar l'auxili que se li demanava, va sentir un tret y va veure caure al jove, sense llessar un crit, a terra. S'havia clavat una bala al cervell, morint a l'acte. Allavores ella va correr cap al desgraciat suïcida, abrassantlo y plorant, y el vigilant va sentir que cridava: «¡Martinet!, ¿què has fet?».

No vaig volguer saber res més. Mentres els meus llavis formulaven una oració pietosa pera'l pobre Martinet, en el meu cor s'hi refermava el proposit de no veure mai més a la criatura funesta, en quin front, aparentment purissim, jo hi hauria vist, d'aquella hora en avant, la sang del desgraciat suïcida.

Ahir m'estava a la porta de la llibreria Lopez, badant ab la gent que passava. Dintre un cotxe tancat vaig veure a la Lluisa. Maquinalement, sense donarme'n compte, segueixo al darrera y, trobant un *pessetero*, hi pujo, indicant al cotxer que, a la distancia convenient pera no esser notat, segueixi a l'altre cotxe.

Encara no'm dono compte d'aquell impuls, que no vaig sapiguer resistir. La Lluisa'm feia fastic; quasi, després de lo d'en Martinet, la odiava; però la curiositat de sapiguer ont era la cita o qui sab si l'atracció irresistible d'aquella dòna, divinament

maca y exquisitament viciosa, va poguer més que aquells bons proposits d'oblidarla definitivament.

Al veure que'l seu cotxe entrava a la carretera de cân Tunis, vaig pensar que anava a cân *Pepet*, a cân *Joan* o, fentli favor, a Miramar; però el cotxe va passar de la *Musclera*. Vaig pensarme que la cita era a cân *Anquintero*, però varen acabar els meus dubtes al veure, sorprès, que'l seu cotxe parava davant la porta del Cementiri Nou.

Vaig baixar, també, seguintla a distancia. Portava un hermós ram de crisantemes a les mans. Anava senzillament vestida de negre. A l'arribar a un modest ninxo, ont hi vaig llegir el cognom del desventurat Martinet, va depositar les flors, y la cínica Lluisa, ab el front apoiat al marbre d'aquella tomba, va plorar.

JEPH DE JESPUS

Quatre ratlles

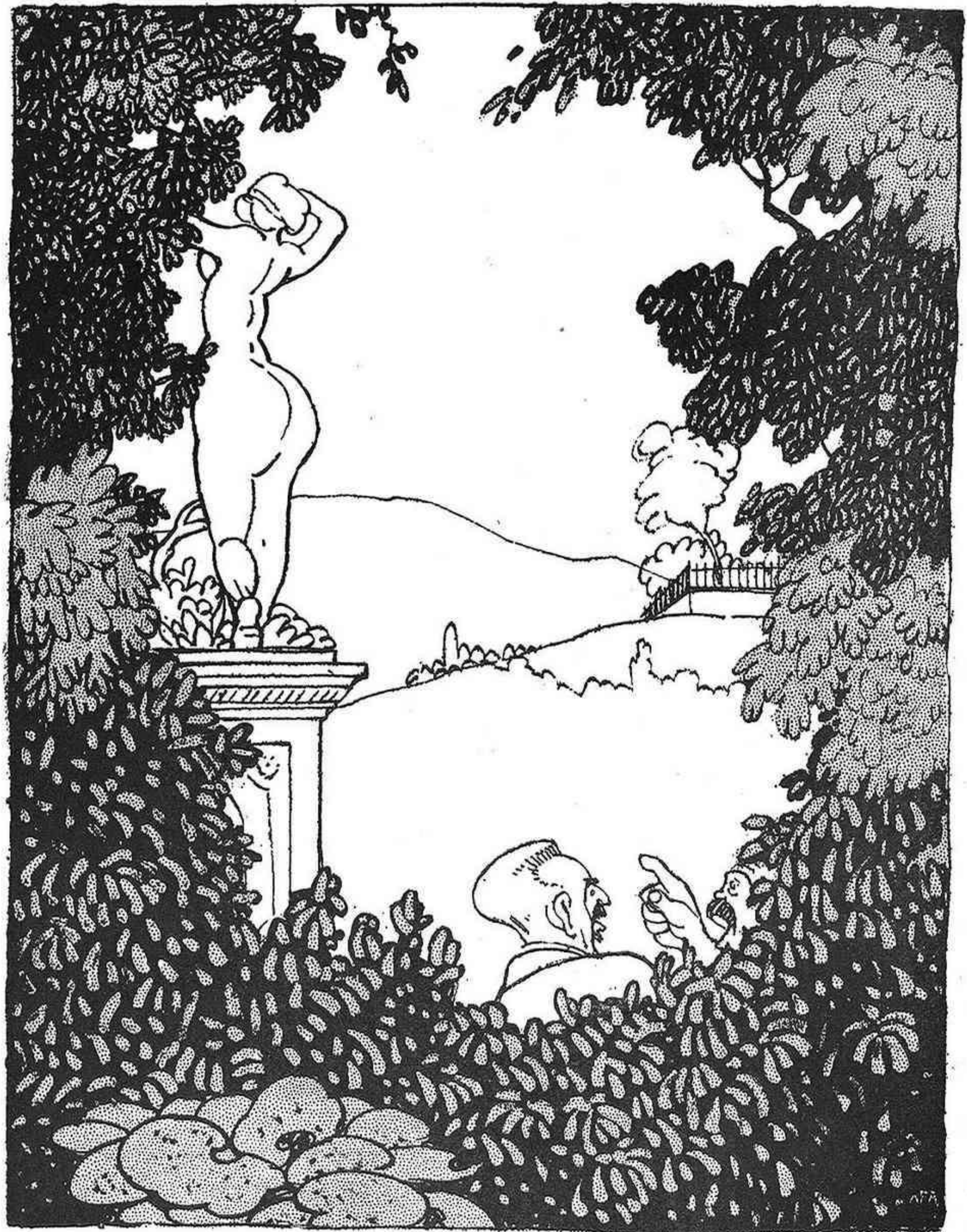
EN EL PARK (per Apa)

EN L'ALBUM DE LA SENYORETA J. S.

Me demana, Josephina,
que li fassi quatre ratlles,
pera un album, plè de firmes
de les de més nomenada.
¡Valga'm Santa Genoveva!
¿No podria demanarme
que li fes una altra cosa?
Per exemple o verbi-gracia:
un plat de vedella ab pesols
o una costella a la brasa.
Y si no li fes el compte
tot això que li dic ara,
perquè sempre la minestra
ha sigut cosa prosaica,
ab molt gust podria ferli
pessigolles y moixaines,
y fins, si m'ho permetia,
dos petons a cada galta.
Mes, vostè, vol una cosa,
y no sé pas còm complàurela.
No puc dirli lo que sento,
ja fa temps, per moltes causes,
com vostè ja pot comprendre.
¿Què'n treuré de dirli "maca"
y que "val tant d'or com pesa",
si tot això son paraules
que li han dit y repeteixen,
sospirant, com jo, molts d'altres?
Jo'm guardaré prou de dirli
que les seves dents són blanques
com el marfil; que té'ls llavis
vermells com una magrana,
y demés cursileries
d'inspiració molt escassa.
Si li dic que es la *xaveia*
més encisera del mapa,
no diré cap cosa nova,
y, en cambi, això pot costarme
que aquell jove que l'estima,
quan me vegi, foll de rabia,
me preguntí per què'm fico
en camises d'onze vares.
Tampoc diré, Josephina,
que no té res de simpàtica,
per que això ningú ho creuria,
y a mi'm causa repugnancia
dir mentides... ¡Quin conflicte!
No sé còm sortirme'n... Vaja;
ja sé còm ho tinc de fer
per donarli gust... ¡Caramba!,
tan senzilla que es la cosa.
¿Vostè diu que ab quatre ratlles
en té prou? Doncs... si es servida:

Aquí té lo que'm demana.

LLUÍS G. SALVADOR

—¿No la coneix?. . Es Polymnia, la musa dels lírics...
—¿Y ont viu?

Bona adreça

¿A Espanya no sabeu y us cal anarhi?
La guia no compreu; ¡vaia unes ganes!
L'adreça jo us daré y instruccions planes,
puig sense gran esforç heu de trobarhi.
Un cop ja conegut l'itinerari,
veureu, pels encontorns, moltes sotanes
y altíssims campanars, ab grans campanes,
tocant a missa, a festa o bé a rosari.
Y'm basta dir, en resumides *cuentas*,
que, encara que hi aneu a les palpentes,
jo crec que hi trobareu; no cal pas manya.
Veureu, boi caminant, castells de moros
y, a cada dos per tres, plasses de toros...
No es facil que us erreu ...: *allò* es Espanya.

JOAQUIM MALLEU

Fulla de tardor

S'allarga la boira espessa
de cap a cap de montanya.
La tarda ve silenciosa...
El pastor se'n va a la jassa.
Aquells jorns de primavera
que alegraven la meua ànima,
han fugit, mateix que un somni,
car l'hivern de nou s'atansa.

¡Còm anyoro, esposa meua,
les cançons de l'aucellada!
¡El teixit de melodies
que'm desvetlla l'esperansa!

E. GRALLS CASTELLS

Records de viatge

¡Quina *tournee* més bonica vaig fer, aquell any!...

Be es veritat que jo era molt més jove que ara y l'humor, que generalment va sempre aparellat ab els pocs anys, o mellor dit, que està en raó indirecta de l'edat, tot m'ho feia veure de color de rosa.

Vaig fruir de sensacions de tota mena: dels grandiosos espectacles de la natura, mentres vaig passejarme per Suïssa; del bullici del món, al travessar París y Londres; de l'incentiu de la carn, al trobar-me en les platges de moda, que vaig seguirles totes, desde Ostende, pel litoral de l'occeà, fins Sant Sebastián, y de la vida tranquila y modesta dels habitants de la terra galaica, que tant contrasta ab l'aparatososa y inflada de la dels veïns de Lusitania.

Tot me va agradar, cada cosa pel seu estil, y el viatge fou felís a

LES SAGETES DE DIANA (per Apa)

—¿Ni un pardal, doctor?
—Ni un pardal.
—Y doncs ¿de què li ha servit, l'estudi de la medicina?

tot esserho, ja que cap contrarietat va presentarse'm y tot me va anar vent en popa. Però, la veritat, a ultima hora ja comensava a fastiguejarme de veure tant de país, desitjant tornar a fer la meua vida ordinaria, y vaig tenir una grossa alegria al veure Montjuic, al rebre les abraçades y besos de la familia, al retrobar l'escalfoleta de ma llar y a l'atracarme d'escudella y d'arròs ab sabatetes y altres entrebancs que anyorava de debò, els que, malgrat els meus desitjos, no vaig poder trobarne enlloc.

Jo prou voldria descriure'ls minuciosament tot lo que vaig veure, però haig de desistirne: una, perquè m'faria pesat y, altra, perquè no'ls diria res que no poguessin trobar en el *Baedeker*, *Conty*, *Hachette* y altres guies pera'ls viatgers, ab la ventatja de que en aquestes tot està ben explicat y jo no sabia com posarmhi.

Lo que no trobaran en el *Baedeker* són dos fets que varen passar-me, l'un a Oporto y l'altre a Lisboa. A Oporto tenia l'adresa d'un amic (Rua do Almada, 235) y vaig voler anar a visitar-lo. Enfilo el carrer y veig el número 1 a mà esquerra y, trico, trico, cap amunt, m'engolfo en cavilacions pensant que, pera arribar al 235, en tenia per una bona estona; però de sobte also'l cap y'm trobo davant del 215, no capint com n'havia fet tanta via, explicantm'ho a l'observar que cada obertura tenia un número, de manera que una casa ab quatre balcones o finestres de fatxada ab la porta al mitg tenia cinc números: 207 al 215; així es que encara no havia fet quatre passos que ja era a casa del luço amic. No es pas estrany que tot Portugal sia plè de *reis*, números y *potes de cavallo*. ¡Quin contrast ab Madrid, ont s'abusa tant del *duplicado*, *triplicado* y fins del *cuadruplicado*! Ben mirat, aixó no es un fet, sinó una observació. Pera fet el que va passar-me a Lisboa, que val la pena d'esser contat.

Pera visitar el port vaig llogar un gusi y vaig posarme a proa, cama assí, cama allà, perquè va semblarme que aixís tot ho veuria millor y més d'aprop. El barquer devia badar, per quant, en un moment donat, anavem a embestir el poderós navili «O Terror dos Mares», quan jo, pera evitar que'ns estrellessim contra la cuirassa del monstre, vaig allargar la mà pera amortiguar el xoc, restant sorprès al trobar que la planxa del blindatge cedia y'm rebutjava ab un «cloc, cloc», com si hagués apretat una fiambra de llauna.

Ja havia oblidat el fet, quan, l'endemà, visitant el cementiri «dos Recreios», me trobo davant de la tomba de l'almirall Dom Joao da Souza-Bruto da Costa Silva da Madeira, primer comandant del navili «O Terror dos Mares», ab un epitafi que deia: «Pudo aniquilar la humanidade mais non quiso: fou un bon home.»

R. FOYÉ

PAS DRAMATIC (per *Picavol*)

—Si no'm dona una satisfactoria explicació del per què's troba en mànegues de camisa a casa meva...
—Home... M'he errat de pis... ¿Li'està bé?

**

El plec de les memories que guardava,
tot reliquies del nostre amor passat,
avui ha sigut pres d'inhumà incendi,
y, entre'l fum y les flames guspirant,
he notat les paraules que jo't deia
fugir del foc, formant tenue espiral.

He sentit les paraules que tu'm deies,
com ecos infernals remorejar...,
y he vist, entre les cendres, la meva ànima
destrossada per una eternitat.

Perque m'has vist ab una,
li has 'nat a dir, corrents,
que soc un insensat, un miserable,
un vil, un inconcient...

Y no n'has tingut prou de malparlarme,
que encar li has dit, després,
que jo no puc aimarla
perquè t'he aimat a tu primerament...

Goig immens va causarme la contesta
que sé que ella't va fer:

—¿L'ha estimada, a vostè? Bé, aixís no's queixi,
que no es pas tan dolent.

J. VALLS CLUSAS

Vivint

Llauro en el secà. La pluja darrera
ha deixat arreu bona assaonada.
¡Arri! ¡Ohllàoh!... Jamai tant planera
y sense trontolls s'endinza l'arada.

M'entretinc mirant la planura hermosa,
que aspecte sumptuós desde aquí'm revela,
y a l'horitzó enllà, entre'ls blaus, gloriosa,
hi veig d'un vaixell la blancor de vela.

El poble pairal cap més me l'emula;
mireuse'l allà: de joia m'acerva...
¡Oixque; vina assil... De sobte la mula
se m'ha entregirat, per'mossegâ una herba.

El sol té tebior; la brisa ronseja;
la boira cobreix els cims de montanyes,
y, d'aquell casal, un gos lladruqueja,
fidel al repòs de quietuts extranyes.

A baix, al torrent, passa una donzella.
Jo no la conec, ni li veig la cara.
¡Bò!, crido ben fort. Ja s'ha girat, ella.
...Arri, animalot; ja pots tirar ara.

ANTONI DIVÍ PAÑELLA

PAS COMIC (per *Picardol*)

—¿Còm té la senyora, don Joaquim?
 —Segueix maleta...
 —«¿Maleta?»... ¡Ja'l planyo, el dia que l'hagi de dur a fóra!

¡Pobre bohemí!

El pobre gos bohemí,—sense amo ni cobert,
 roda per camps y vinyes,—menjant lo poc que troba;
 cada brivall que passa—li engega un codol cert
 o un cop de peu traïdor,—si's frega an a la roba.

Tothom el desprecia;—camina ab un peu coix
 y es sèc y arrossinat—de geure a la serena;
 quan troba una persona—li fa l'amic, tot moix,
 prò sempre'n treu un reny—o algun cop a l'esquena.

Avui jo l'he trobat—a vora del camí;
 ell s'ha alsat amatent—y, com qui s'humilia,
 veient mon gest pacífic—s'ha acostat cap a mi,
 com si volgués dar-me'l bon dia.

Y jo l'he rebut bé,—y ab aire satisfet
 fins m'ha llepat la mà,—tot remenant la qua;
 li he fet una manyaga—qu'ell ha agraft, ¡pobret!,
 ab un somriure franc—que de sos ulls traspua.

LL. BARCELÓ Y BOU

Postals

Temps hà no't veuen mos ulls,
 ni ma boca't diu paraula;
 però'l cor y el pensament,
 ¡si sentissis còm te parlen!

Cada matí vaig al riu,
 y el riu no porta gens d'aigua...
 Cada mitg-jorn baixo al mar,
 y mai arriba cap barca...
 Sense sentí el rossinyol,
 torno del bosc cada tarda...
 Esguardo'l cel, cada nit:
 ma estrella ¡sempre apagada!

Adressa, en les meves cartes,
 no cal que n'hi posi cap.
 De casa meva, a la teva,
 el camí ja'l saben tant,
 que sols posanhi: *A qui estimo*,
 elles soles se n'hi van.

MIQUEL ANGEL

—¡Ets tu?—va fer l'Eudalt obrint els brassos a l'amic, que l'esperava al saló.—¡Ets tu?

—Sí; jo, que vinc a demanarte que'ns vinguis a veure a Sitges.

—¿A Sitges?

—Sí. M'he comprat una torre, aprop del mar.

—Home, m'en alegro. Però, francament...

—No vinguis ab excuses. Pensa que, del meu casament ensà, no has vingut a visitar-me, y això no està be. Quan recordo que erem tan amics, que'ns ho partiem tot...

—Be, sí; aleshores eres solter... Les coses han canviat...

—¿Tens gelos?

—Gelos, no. Però tens de reconeixer que allò de partinsho tot, que has dit, ara es impossible.

—Segons y com.

—¿Per què?

—Home, perquè't crec incapas de pretendre res que no't pugui donar!

—Tens raó. De totes maneres, els casats teniu d'anar ab cuidado a rebre segons qui. Tu ja sabs que jo...

—¡Fuig, home, fuig! ¡Vaia unes pretensions!—va dir en Ruquerol, esclatant una rialla.—¡Coneguessis la meva dona, no parlaries aixís!

—¿Que es molt lletja, potser?

—Guapíssima. Però es un model...

—¿Model? Malament, malament...

—¡Model de virtuts, home, model de virtuts!

—Totes les mullers ne són, de virtuoses, fins que...

—¿Fins quan?

—Fins que deixen d'esserho.

—Be, sí; no't diré que no, tal com pugen les senyoretas d'avui dia. Però, hi han excepcions. Per exemple la meva Elvira no pot esser més ignocenta. Va sortir d'un pensionat sis mesos justos abans de casarse ab mi; ¡calcula, doncs: ni un angel!

—No serà tant.

—Te dic que sí. Ho es tant, d'ignocentota, ¡que'n fa de papers ridicols...! ¡Oh, y lo que es més: sempre'm diu «Deixa't d'amics, Ruquerol. No'n vull coneixer cap. Els amics són el mal viure dels matrimonis». De tu'n diu pestes.

—Ella fa be.

—No't coneix pas.

—No'm coneix, però m'endevina.

—No ho creguis. Lo que vol ella es tenir-me sempre al seu costat. No'm deixa moure ni un peu, y aixís que parlo d'un amic ja's pensa que m'ha de venir a buscar pera anar al teatre, al cafè, què sé jo... ¡En fi, que soc un esclau!

—Això vol dir que'l matrimoni ja't cansa.

—¡Home, no! Lo que jo vull es trencar la monotonia de casa meva. No estar renyit del tot ab la societat. ¿Comprends?

—Però ¿vols dir que no't faria por veure'm a casa teva?

—Estic segur de l'absoluta fidelitat de la meva dona y, ademés,

te conec massa. Aquet rezel que'm vols influir, es propi del teu caracter: fas broma ab tot y ara't diverteixes fent el Tenorio. Adeu. Quedem entesos, ¿oi?

—¿Es dir, que vols que vingui?...

—T'imposo aquesta molestia.

—Cap molestia.

—Demà passat, primer dia de festa major. Si vens, quedaras constituït en el meu presoner, mentres durin les festes.

—Ja que tu vols...—

L'Eudalt, tractat a cos de rei, a la torre de Sitges.

L'amic Ruquerol, animadíssim, satisfet... Ha pogut passejarse sol ab el seu company, tot el matí, parlant d'aventures alegres, reullant a les xicotes de Sitges, sense rebre cap pessic de sa gelosa muller.

Perquè la muller ha hagut de quedarse a casa, ab la cuinera... ¡No faltava més!

Quan tornen a casa, l'Elvira treu foc pels ulls. Ab tot, no diu res, ni una paraula, que tingui regust de queixa. Sempre ab els ulls baixos. Una santa. Sí, sí; un model de virtuts.

L'Eudalt, que es llest, la mira y la remira. Realment, es una excepció. Un angel d'ignocencia.

A l'endemà, en Ruquerol reb una carta del seu advocat. L'assumptu es tan urgent, de tanta importancia, que agafa el tren a mitg dematí. Dinarà a Barcelona y, essent al vespre, tornarà.

L'Eudalt y l'Elvira de sobre taula.

Diu ella:

—Jo, francament, prefereixo que no'n tingui, d'amics, en Ruquerol. Perquè, devegades, els amics... Ja'm pot comprendre...

—¡Però, senyora, hi han dues menes d'amics...!

—Sí; ja ho veig. Vostès s'estimen molt.

—De tota la vida. De menuts, erem veïns. Ell vivia al principal, primera.

—¿Y vostè?

—Al principal, segona.

—Té raó. Ja me n'havia parlat, ell. Crec que tenien un jardí...

—Sí; un jardí partit.

—Ab moltes flors.

—Y un xic de fruita.

—Y crec que ell saltava al jardí de vostè.

—D'això va venir la nostra amistat.

—Digui, digui...

—¡Oh, no té importancia! En el meu jardí hi havia una pomera. Y ell, que's tornava boig per les pomes...

—Ja entenc. Lo que són les coses. Ara que'n té quasi no'n fa cas.—

Y, dient això, l'Elvira va mirar ficsament a l'Eudalt, signant les pomes de la fruitera.

—Lo comic, es—va afegir l'Eudalt—que, als primers dies, jo m'enrabiava. Me'n volia venjar, de que'm robés la fruita; però va-rem fernes amics y...

—Comprenc; no se'n va venjar.—

Y, després d'una pausa:

—Devia esser molt bon xicot, vostè...

—Ja veurà, bon xicot... ¡Com que ell no'n tenia cap, de pomera, al seu jardí!—

L'Elvira, lluny de contestar, va fer un gest, senyalant la fruitera, com dient-li, d'un modo naturalíssim:

—Apa, doncs: vengi's, que ara ja'n té.—

Realment, era molt ignocenta.

Enfilall

En Pau, per l'amor ferit,
quan està prop de l'aimada
li bat el cor tan seguit,
que per'xò el metge li ha dit
que té una ala delicada.

Y ara, que continuament
se sent que sospirs exhala,
per tot arreu diu la gent
que es tan gran l'amor que sent,
que'l pobre *pateix de l'ala*.

Volia en Baldiri anar
en una processó un dia
y, en lloc d'una atxa, sa tia
un ciri li va comprar.

Y ella, com que res l'empatxa,
quan irat digué en Baldiri
—¿Però no veu que això es un ciri?—
respongué: —¿Dígali *atxa!*

—Sopa de fideus y arròs
atipa y va bé pe'l cos—
diu sempre un metge d'Alella.

Y un dia deia l'Aleix,
cansat de sentí el mateix,
—Vaja, això ja fa *escudella*.

—Quan estic fent estofat—
deia una cuinera guapa
—y a la cuina entra'l senyor,
me distreu y *se m'agafa*.

—¿Que tens promès, Montserrat?
—Passen alts, senyor Magí.
—¿Passen alts? ¡Ah!... Vetaquí
perquè sempre ets al terrat.

MARTÍ REVOLTÓS

El nostre pa...

El pagès que sembra
y ompla bé a curull
el granè o la sitja
de blat sà y aixut
y, no obstant, no pasta,
sinó que, el gandul,
compra el pa a la fleca,
perque es bò y de gust,
digueuli:—Tanasi,
no hi veus de cap ull.

Si el pagès calcula
y del graner treu
el blat y el fa moldre,
portantlo al forner,
perque pa li fassi
y el cogui després,
ja podeu ben dirli,
clar y en alta veu:
—Tu, pagès, per ara,
d'un sol ull hi veus.

Prò si aquet més compta
y mòlt y's fa'l pa
y a casa sab coure'l
per' passar tot l'any,
ja podeu, ja, dirli:
—Tu rai, bon germà,
ja pots anà a Roma
ab els ulls tapats,
car fins a les *fosques*
dels dos hi veus clar.

Y ara jo pregunto:
¿No es vritat, lector,
que'l quiento resulta
del tot lluminós,
puig al primè el roben
al molí y al forn;
a l'altre el *pessiga*
sols quí el pa li cou,
y al tercer no'l *raten*
cap d'aquestos dos?

SEBASTIÀ BRUGUÉS BERTA

El testament d'en Rafel de Casanova

—¡Catalans! ¡Germans d'engunia!
Escolteu mon darrer clam.
Damunt de la meva fòssa
no hi vingueu pas a plorar.
Si absoltes heu d'entonarhi,
procureu que siguin cants
de llibertat per ma terra,
que's migra, esclava, temps hà.

Damunt de la meva fòssa
no hi vull marbres florejats;
res de corones ni llanties;
sols una creu, per senyal.
Una creu y la bandera
de ma patria, comtat gran,
immensa ona d'or, barrada
ab quatre barres de sang.

VIDA MONACAL (per Jou)

—Nosaltres hem d'esser austers y frugals... ¿Veus? Jo, a la nit, ab quatre mongetes m'acontento.

—¿Quatre mongetes?... ¡Tira peixet!

DAVANT L'ESTATUA (per Apa)

—...¡Y ARA!...

Damunt de la meva fòssa
no hi vull xiprers retallats;
no hi vull ni llozers, ni salzers,
ni oliveres, ni desmais.
Tres voltes santa bandera,
sota teu vull descansar;
tu, que ets ferma com un roure,
tu'm faras d'arbre sagrat.

Com una llengua inqüeta
extendras al vent ton drap,
estemordint als xorcs d'ànima
donant dalit an els braus.
Y quan la patria perilli,
en les hores de maldany,
al buf de la tramontana
com un fuèt fiblaras.

Per' pal d'aqueixa bandera,
triareu un pi gegant;
un pi de nostres montanyes,
ben ardid y ben sapat.
Al transplantarlo—us ho prego,—
no'l malferiu ab destrals.
Les destralades, gardeules
pe'ls traidors y pe'ls tirans.

Al cim del pi, ben issada
de cara a l'immensitat,
tot voleiant, la bandera
ombra darà al meu fossar.
Y quanta més ombra hi donguin
les quatre barres de sang,
per' mi, en l'ombra beneida,
l'etern sòn més grat serà.

Quan el sol, al naixe'l dia,
magestuós y triomfal
s'alsi sota un vel de grana
com una hostia, enllà del mar,
el primer petó que envii
per' ma bandera serà,
y, fins que mori en la posta,
l'anirà sempre besant.

Mes, quan els vents de tempesta
batin damunt d'ella irats,
quan les ponentades tornin
a esquinsarla de dalt-baix,
el pi ardid, furgant en terra,
de dolor s'extremirà,
tot duent a mes despulles
la seva queixa, el seu plany.

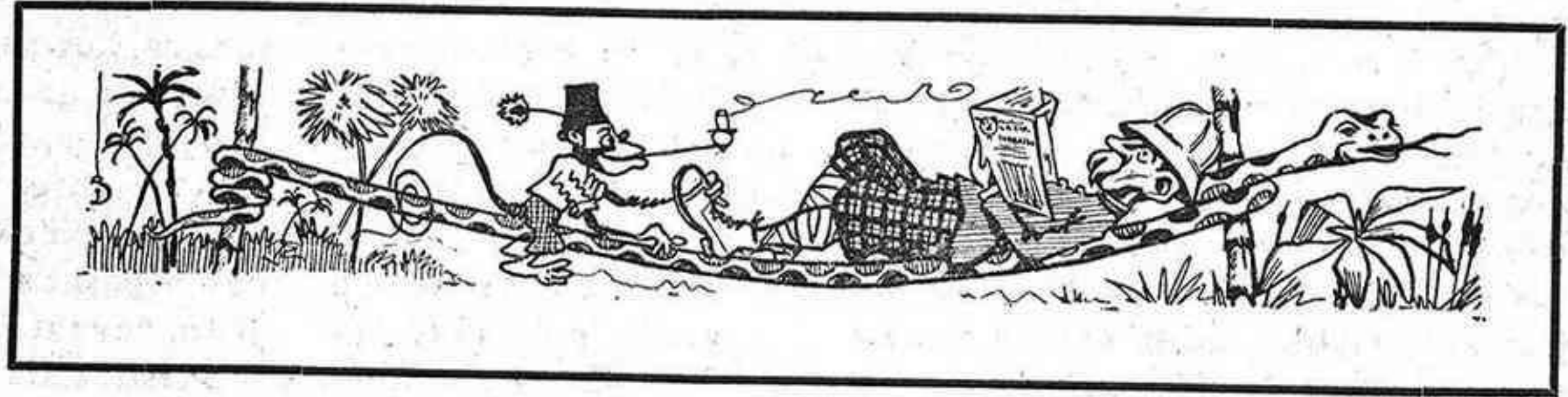
Y si el meu pit, aleshores,
resta indiferent y las,
si tot jo no arboro en ansies
de venjarte y de lluitar,
aleshores, Catalunya,
patria meva, comtat gran,
an el teu fill Casanova
per ben mort el pots donar.

Prop la gloriosa senyera,

a l'ombra dels plecs sagrats,
¡quina pau tan tebia y dolsa!
¡que bé s'hi deu reposar!...
Bandera tres voltes santa:

si la mort no es un descans,
jo'l meu esperit te brindo
per' defensarte com mai.

J. BURGAS

El primer bes

Un prec que es molt ben atès,
si bé troba resistència,
ignorant, potser, l'essència
que porta en l'amor un bes;
una apretada de mans,
forta, llarga y amatent,
que electrisa en un moment
a dos cors, d'amor germans;
unes galtes que enrogeixen
al pressentir del contacte
la solemnitat de l'acte

que'ls amors purs exigeixen;
uns ulls que espurnegen foc
a uns altres ulls, fits, mirant,
desitjant aquell instant
que deurà durar tan poc;
un moment d'indecisió;
un silenci sepulcral
que franca expressió verbal
romp, esclatant la passió,
y uns llavis mitg tremolosos,
d'uns altres llavis a frec,
transcorrent, com un llampec,
un dels moments més ditxosos.

A. RIBAS LLAGOSTERA

LA COTILLA NOVA (per Jou)

— Quan estava exposada a cà l cotillaire, cridava molt l'atenció de tothom:
— ¡Oh, y d'ara endavant també la deurà cridar!..

LA TIA BOJA

¿TELEPATIA?

D'ensà de la mort del seu home, que a la vella Sumpta varen notàrseli els primers símptomes de bogeria. Son temperament, malaltís, va quedar abatut, al perdre per sempre'l puntal més ferm en sa feblesa, y son esperit divagà sempre més esma perdut pels tenebrosos laberintes de son cervell.

Comensà allavors, la vella, a entossudir-se en l'idea de que tenien de retornarli al seu espòs difunt, pera poguer vetllarlo tot el temps que li restava de vida, y, ab aquesta obsessió constant, creient veure a son entorn perseguïdors y fantasmes, acabà per estar sa ment del tot atrofiada, fins a l'extrem de no tenir ni un instant de serenitat d'esperit.

D'allavors ensà en el poble la varen conèixer per "la boja".

Vivia ab un seu nevot, qui, humanisat tal volta pensant en lo que pogués heretarli y, per altra part, per no esser temible la seva bogeria, car no's manifestava ab violències de cap mena, resolgué quedàrsela a casa, convensut de que no li donaria altres mals-de-cap que'ls de tenir de cuidar-la com a un infant.

De dia, no's movia mai de sota'l porxo de l'hort, la tia boja, acarant sempre en sa falda a dos pardals aixalats, en els que concentrà tot l'amor que podia capir son esperit malalt. Y aixís passava hores y més hores, del matí fins al vespre, completament abstracta de quant la rodejava.

Segons deia ella, tot conversant ab els dos aucellets, ningú més que ells en el món li tenien amor, y, per aquet motiu, els amanyagava carinyosament, ab ses mans brutes y apergaminades, retentintlos ajocats en son davantal o bé fentlos saltironar a son entorn, ab moixaines corprenedores.

Un d'aquells pardals, segons deia la boja, duia dintre seu l'esperit de l'espòs mort, y, l'altre, el d'un fill que se li va pujar al cel en la flor de l'infantesa. Per això'ls volia als dos per un igual, tot manifestantlos distintament el seu amor. Aixís, ab l'un hi conversava seriosa, retraientli els actes més trascendentals de l'hermós tros de vida que passà ab son espòs, hermós com un tros de cel blau, ennegrit de sobte per la tempesta; mentres que ab l'altre s'hi enternia, pels records tendrissims que li evocava de quan era l'encant de sa vida el seu fill adorat. Y resseguia en dols romiatge els incidents insignificants d'aquella infantesa, tot brollant de sos ulls inexpressius llàgrimes roentes d'un amor tendrissim. Y els petonejava ab tals frisances de goig, als aucells joganers, els acarona ab efusió tan corprenedora, que sovint s'enternien ab ella els que s'aturaven a escoltar les paraules incoherents y sense solta d'una boja.

Ab aquell que, segons ella, duia l'esperit de son espòs, retreia amoroses y tendres escenes, transcorregudes com en somnis de color de rosa, esvaits en mitg de tupides boires. Li recordava quan va conèixe'l, tot ballant sardanes, en l'hermita del Remei; com va confessar vergonyosament a la Verge la dolça emoció experimentada pel seu cor al veure'l per primera volta; com va dirli que l'estimava, l'oposició que, pera casarshi, trobà en sos pares, la que va vencer sa gran estimació... Y's perdia, la seva imaginació malalta, lluny, lluny, fins arribar a l'infinit, barrejant en son desvari a persones y coses y records tristos y alegres, tot rient sorollosament o acotant son cap ab els ulls rublerts de llàgrimes. Y reposava, y, un cop reposat son esperit, seguia retraient quan va casarlos mossèn Joan, davant de l'altar dels Dolors; quan, en son viatge de nuvis, varen visitar als parents d'ell de Besalú; quan va naixer el seu fill, quan

aquet va morir... Y a l'esser aquí s'aixecava afollada, obria de bat a bat aquells ulls sempre apagats, que allavors se'ls veia guspirejant sinistrement, y cridava, ab espinguet esfreidor: "¡No, no va morir! ¡Es viu, encara! ¡Es aquí, el meu fill! ¡Es aquí, el meu fill!"... Y estrenyia contra son pit el pardal, esverat, que alatejava, frisós, a l'afuixarse la mà bruta y ossosa de la vella. Y, ja passada la crisis, amoixava a l'aucellet que duia, per ella, l'esperit del seu fill, y el bressava, amorosa, volent adormir-lo, ben abrigat ab el davantal brut y estripat com un pellingo, tot gronxantse en sa cadira y cantantli tendres cançons, que eixien de sos llavis saturades d'una mena de tristot, tan freda, que arribava a l'ànima ab grans esgarrifances. Y els dos aucellets saltironaven, després, a l'entorn de sa mestressa boja, fent ab ella y son piulejar un bell col·loqui, tot prenent, ab son bec groguenc, els pinyonets que'ls hi donaven aquelles mans ossoses.

Cert dia que, com de costum, la boja s'estava asseguda sota el porxo de l'hort, un gatas de pèl negre y llustrós, que feia estona li espiava un instant de descuit, agafà ab ses urpes a un dels pardals y va empassarse'l en un tancar y obrir d'ulls. La boja va adonarse'n quan no més se veia borriçol de ploma en la boca

del gat, que, d'un tros lluny, se la mirava, enlleminat, llepantse els morrets llustrats.

Al veure'l la boja, del tot afollada, s'abalansà damunt la bestiola, rabent, com un llamp, no donantli ni temps de ficarse per la porta del corral, y, agafantlo pel coll, va estrenyer rabiosa ses mans greixoses, quins dits, punxants com garfis, varen clavarse en la gola del gat, que, recargolantse, cercant ses urpes enlaire un punt d'apoi ont arraparse, miolà furiosament, fins que sos miols agonics, a mida que les mans de la boja estrenyien, se tornaren com un xisclat llunyà, llunyà, que minvava ràpidament.

Desde aquell instant tot son amor va quedar concentrat en l'altre aucell, fins arribar a una tarda d'hivern, que'l nevot, acompanyat de son fillet de quatre anys, passà sota del porxo pera anar a l'hort, y el pardalet, a l'entorn de la tia boja, que s'havia enco-

CARGOL DE VINYA (per J. Pellicer Montseny)

-- Són caborries, Nasi; d'ànima, no n'hi hà, y d'esperit..., sols hi hà l'esperit de vi.

dormit, corria bequejant la terra. Al veure'l el nen tan aprop seu, va agafar a l'aucell, ¡pobrissó!, en el precís instant que's desvetilà la boja, causant a la criatura tant d'horror, que clogué la mà per contracció violenta y l'ofegà sense voler.

Sòrt que'l pare va estar amatent, sinó son fill hauria mort, sens dubte, entre les ossoses mans de la vella, qui, al veure al butxí de son adorat pardal, amparat pel seu nebot, a qui temia molt, se'n entornà a seure, boi estrenyent ses mans crispades y mormorant, ab terrible expressió d'afollament: "¡L'esscanyaré! ¡L'esscanyaré, com a l'altrel...".

El nebot no's podia pas treure de son cervell, emocionat encara pel sust, aquella vèu punxant y resoluta, amenant a son fill, a l'encant de sa vida. Li venia al pensament la fi del gat, escanyat per la boja, y s'horrorisava pensant que'l fill seu pogués tenir una mort igual. Y tant enfondí en son cervell aquella amensassa, que per fi determinà treure's de casa, l'endemà mateix (car no podia, per l'intempèstiu de l'hora, ferho desseguida), el perill esgarrifós, la tia boja.

Aquella amensassa la veia tan segura sobre'l caparrot de seu fill, que hauria mort d'angoixa de no haver pres tal determini, y, aixís, alentat per la resolució que acabava de pendre, se'n anà al llit, junt ab son fillet, ab qui dormia sempre.

Però, un cop ficat al llit, la vèu punxanta de la tia boja no l'havia pas deixat encara; la retenia a cau d'orella, a voltes estrident y desentonada, a voltes ben apagada, com si volgués, per fi, callar. Però tornava a sentir-la de sobte, més aixordadora que mai, no deixant aclucarli ull, ab tot y probar d'adormirse. Fins que, cansat, abatut, vensut pel pes d'una sòn dolça, que se li posà damunt dels parpres, fentloshi abaixar, s'adormí, mantenint, no obstant, l'esperit latent encara, per les emocions de la passada realitat. Y, en somni d'horror, va veure a la tia, ab ses mans crispades y sos ulls desviats, de boja, entrar al quarto pera escanyar al seu fill. Y també va escoltar, en somnis, el cautelós trepitg d'aquella y el cruixir de les vigues resseques... Y la sentí a son costat, fregantse ab ell, y fins per sos narius entrà la repulsiva fetor de sos vestits pestilents. Y, en son somni, sentí també moure's la roba del llit, prop de son cap, al contacte d'una mà que palpava, y fins va endevinar el panteig de goig de la boja, al trobar el cap de l'infant pera clavarli ses ungles al coll...

Y's despertà violentament per la mateixa sotragada que li donà'l cor, cridant fòra de sí: "¡No, no'l mataras! ¡He despertat a temps!...".

Per tota contesta, una riallada estrident, sarcàstica, d'un goig d'afollat, esfereidor, esclatà en mitg de la fosca tupida del quarto, repercutint per tots els ambits de la casa y, allavors, aquell pare obrí ben bé els ulls a una realitat terrible. Palpà, cridà a son fill,

sacsejantlo convulsivament, y no més va respòndreli l'eco d'aquella riallada, que repercutí dintre son cap per sempre més.

P. COLOMER Y FORS

L'ANTICIP

En Jaumet es un solter que, si conserva l'estat honest de solteria (això d'honest es un dir), no es pas perquè les dònes deixin d'agradarli, sinó perquè li agraden massa. De l'amor n'ha fet un *sport*, la finalitat del qual no es pas el matrimoni.

En Jaumet, en les lluites amoroses, ha menyspreuat sempre la linia recta. Enamorat de les *curves*, en l'atac ha seguit sempre el sistema curvilini. Diu que no deu deixar-se la carretera per la dressera, y que un atac deu emprendre's de lluny y avensant fent marra-da: *com qui no hi và*.

Coneixedor del seu sistema, un dia, al trobarlo, després d'una mesada de no veure's, que ell havia passat a casa un germà seu, notari d'una vila montanyenca, vaig dirli, tot donantli una abraçada:

—¿Còm t'ha probat l'estiueig?

—¡Requetebé!

—¿Y has tingut ocasió de practicar el teu sistema curvilini?

—Sí, y que m'ha donat un excelent resultat.

—¡Conta, conta!—vaig dirli, encuriós.

—Figura't que vaig fer coneixensa ab la metgesa, la senyora del metge...

—Comprenc. Ves dient.

—Una bruna, ab una boca de llavis molsuts y luxuriosos, en elsquals la rialla no s'apaga mai; uns ulls que fins en la fosca brilligen, com els d'un gat.

—¿Has tingut ocasió d'observarho?

—No m'interrompis. Unes curves d'aquelles que fan quedar bé a la modista més negada, y tot ella un tipo...

¡Renoí, y que m'agradava! Es molt amiga de la meva cunyada y venia sovint a casa y, ja pots pensar, vaig comensar a desenrotllar la meva tàctica curvilinia. Alegre y riallera com era, vaig comensar l'atac per la rialla. Vinguen contes y estirabots alegres y pessigollosos per part meva, y ella, vinga riure y exclamar: "¡Y que es de broma, en Jaumet!...", "¡Quin plaga n'hi hà, d'en Jaumet!...", "¡Quin Jaumet més divertit!...". Y vinga riure, y sovintejant ella les visites a casa.

Y va venir la festa major, y ab ella l'imprescindible processó de la patrona de la vila, la qual feia llarga parada a la plassa, ont se cantaven *villancicos*, se feien diferents cerimonies y... els balconcs de casa, que ocupaven tota una bandada de la plassa, s'omplenaren ab lo bò y millor de les beutats de la vila, no faltanhi la

CARGOL DE MAR (per J. Pellicer Montseny)

—¡Hola, menuts!... ¿Què us esteu més, la moca o el tall?... El tall, ¿eh?... Doncs, jo, també.

metgesa, com pots suposar. La meva cunyada y jo feiem els honors de la casa, y, finides les cerimonies religioses de la plassa, els balcons se desocuparen, y la meva cunyada, al donar comiat a les visites, vinga besar cares fines y cares arrugades, y jo estrenyer mans enguantades.

Va quedar no més que la metgesa fent visita; tertulia que va esser una rialla continua. Y vingué l'hora del comiat. La meva cunyada y jo varem acompanyarla fins al replà de l'escala, y allí, elles, se besaren afectuosament, estrenyentli jo la mà, y en el moment que la metgesa's disposava a baixar l'escala y la meva cunyada entrava al pis, vaig dir an ella, la mà de la qual tenia encara preta:

—¿No es una viva llàstima que, de tants petons com s'han distribuït en aquet replà d'escala, no n'hi hagi hagut ni un pera mi?—

Ella m'esguardà una estona, ab els seus ulls llampeguejants, y contestà:

—¡Té raó, pobre Jaumet!—Y sense donarme temps de replicar, aquells llavis molsuts, d'eterna rialla, estamparen dos petons de foc sobre mes galtes... Y fugí, lleugera com una daina, escala avall, en tant jo restava sobtat per la sorpresa; però prompte vaig refer-me, y a l'entrar al pis, sentint encara la xardor dels petons en mes galtes, vaig dir-me:

—¡L'anticipl...

R. RAMÓN Y VIDALES

EVA PRESUMIDA (per Labarta)

—Diguin lo que vulguin, un sombrero ben elegant vesteix molt.

Un poblet gran

A dalt de la Conca
hi hà un poblet antig,
que un dia fundaren
els braus serrains;
poble de gent forta,
terra de raims
y de dònes guapes,
que's diu Vimbodí.

Es un poble alegre,
lliberal, tranquil,
ont homes y dònes,
riquetes y nins,
aprenen de lletra,
saben de llegir,
y tothom treballa
dalt de Vimbodí.

Prou ne té, la Conca,
de joves a mils,
de morena cara,
de cor decidit;
mes cap d'ells iguala,
ab cor y esperit,
a la jovenalla
que hi hà a Vimbodí.

Quan a Catalunya
s'alsen els carlins,
dant el crit de guerra
per tot el país,
baixen a la Conca,
pugen als seus cims;
mes de lluny se miren
sempre a Vimbodí.

No té, no, aqueix poble,
torres, montjuics,
poternes, muralles,
soldats aguerrits;
mes té doscents homes,
valents, decidits,
que a tota hora guarden,
vetllen Vimbodí.

Si un jorn —¡Déu no ho fassi,
que prou por ne tinc!—
les llibertats santes
corressin perill
y burlar poguessin
als seus enemics,
se refugiarien
dalt de Vimbodí.

FRANCISCO GRAS Y ELIAS †

Íntima nostra

An aquella hora solemnia
que ingenuament ton cor m'obries
y ab ta mirada divinal
brins d'esperansa no planyies
pera mon cor, un xic malalt,

no sabs encara quin valor
per mi tingueren tes promeses...
Foren remei ben guaridor,
foren un balsam de dolceses
rajant a dolls sobre un dolor.

¡Y que agrait te'n vaig restar!
Tu no ho notares y seguies
parlant de goigs y d'estimar...
Mentres parlaves, ¿no'l senties
mon pobre cor esbategar?

Poc va mancarhi que, d'amor,
saltés del pit pera besarte
ab un bes llarg, ubriagador,
que tant podia el goig donarte
com abusarte ab sa cremor...

Mes, oblidem aquell instant,
preludi hermós de nova vida
pera mon cor agonejant...
Ara so fort..., m'has dat branzida...,
tinc l'amor teu... ¡Ara so gran!

J. AYNÉ RABELL

Polsina

El carro encallat tenia
un home de Puigcerdà
y demanà an en Badia
que li dês un cop de mà.
—Demà, fill, no es ben segt,
que de feina'n tinc un feix...,
però, si't vingués bé a tu,
te'l daria ara mateix.

—
Quan tu surts de casa teva
sempre'm fas pensà ab el sol:
penso allò que del sol diuen...
¡que, quan surt, surt per' tothom!

PEP CISTELLÉ

Pebeter de vida

Ton cos es un bell jardí
de puresa immaculada,
en ton front hi resplendeix
la llum d'una rosa blanca;
en l'albura del teu rostre
dues camelics ressalten,
y en l'ivori de tos pits
encesos clavells hi esclaten...;
per això sento aprop teu
tan irresistible flaire,

una aroma tan volguda,
que'm corprèn y m'ubriaga.

Pera beneir la vida
que en ton esser se recata,
sols li falta al teu verger
la suprema esgarrifansa,
l'anhel de glorificar
una florida tan grata,
el fruit que ab gracia atresori
ton cos, convertit en àmfora!

FRANCESC OLIVES

PROMESOS A MITGES (per F. Sardà †)

—Ho sento, Lluís, però la mamà no vol que continuem les relacions, sense una visita formal del teu papà.
—Bé; però, ¿ja ho sab, ella, que'l papà es metge y se les fa pagar, les visites?

Avui, a les nou del vespre, el distingit senyor Esteve Fragnals donarà, en l'Ateneu «El Ideal de Mañana», una conferencia que versarà sobre el problema de la propietat. La novetat del tema y les dots especials del conferenciant, faran que aquesta nit s'ompli de gom a gom el susdit Ateneu.—*La Prempsa.*

El conserge de l'Ateneu «El Ideal de Mañana» acabava d'encendre les espelmes y de passar el drap per les cadires del saló de sessions. La conferencia era pública y estava anunciada pera les nou de la nit.

El rellotge del cafè senyaiava tres quarts de deu y encara no s'havia presentat cap concorrent.

Passen minuts..., toquen hores..., passen més minuts...

Per fi, allà a un quart d'onze, arriba neguitós el conferenciant, un senyor alt, de mitja edat, de fesomia simpàtica y habiilat ab certa elegancia.

A l'entrar a la biblioteca, vuida y silenciosa com el cafè, dona una ullada a la porta de la dreta y veu que no hi hà una ànima viva al saló. S'asseu mal-humorat, deixa el barret y el bastó damunt de l'ampla taula vestida de vert y agafa un diari.

—¿No ha vingut ningú, encara?—pregunta al conserge ab forçada naturalitat.

—No, senyor, no. Sempre venen tard els que escolten conferencies. ¡Call! Ara se sent el timbre de la porta.—

Una onada d'esperansadora ilusió endolseix les faccions de l'amargat conferenciant.

—¡Bona nit!—fa al cap d'una estona un subjecte, entrant a la biblioteca y posantse a fullejar una revista ilustrada.

—¡Molt bona nit!—respon amabilíssim el conferenciant, traient de damunt la taula el barret y el bastó y colcantlos a la cadira de més a la vora.

Un llarg silenci segueix a l'escena. El desconegut que acaba d'arribar, llensa, de quan en quan, llambregades a dreta y esquerra.

A l'últim, l'impacient conferenciant, s'atreveix a preguntar al desconegut:

—Vostè deu venir per la conferencia, ¿no es veritat?

—Sí, senyor—respon d'esma l'interpelat.

Altre llarg silenci.

El conferenciant, corprès d'una profunda simpatia pel seu unic y abnegat oient, afegeix:

—Quin país, ¿eh? Els cines y els cafès de *camareras* deuen estar plens y, en cambi, les conferencies... ¿veu? No sab lo que li

agraeixo la seva assistencia. Si no arriba a venir vostè, hauria tingut de llegir el meu discurs a les cadires.

—¡Ah!, ¿vostè es el conferenciant?... Celebro, home...

—Gracies.

—¿Y vol dir que no vindrà ningú més?—fa el desconegut.—Perquè ja deu esser bastant tardet.

—¡Carambes, ja ho crec! Ja són les onze tocases. Miri.—Y, al dir això, el conferenciant se treu de la butxaca un magnific rellotge d'or, que mostra arran de nas del seu unic y abnegat oient.

—¡Quina llàstima!—diu aquet.—Ara'ns en haurem d'anar y deixarho pera un altre dia...

—No: ¿sab què podem fer? En obsequi a vostè li llegiré les quartilles aquí mateix. No vull, ja que m'ha fet vostè l'immens honor de venirme a sentir, que se n'hagi d'entornar sense...

—Com vulgui.—

El conferenciant acosta la cadira a la del senyor desconegut, y després d'encavallarse les ulleres al nas y de treure's de la butxaca de l'infern un feix de papers, comensa a llegir la primera paragrafada de la seva conferencia, que titula *El mito de la propietat* y es una glosa de la coneguda frase d'en Proudhon: «La propietat es un robo».

Al cap de breus moments, l'oient s'aixeca decidit y exclama, interrompent al llegidor:

—Permeti'm. Es llàstima que d'aquet bé de Déu d'idees y pensaments no més me n'aprofiti jo... Me sembla que ara puja algú... Vaig a mirarho. Un moment.—

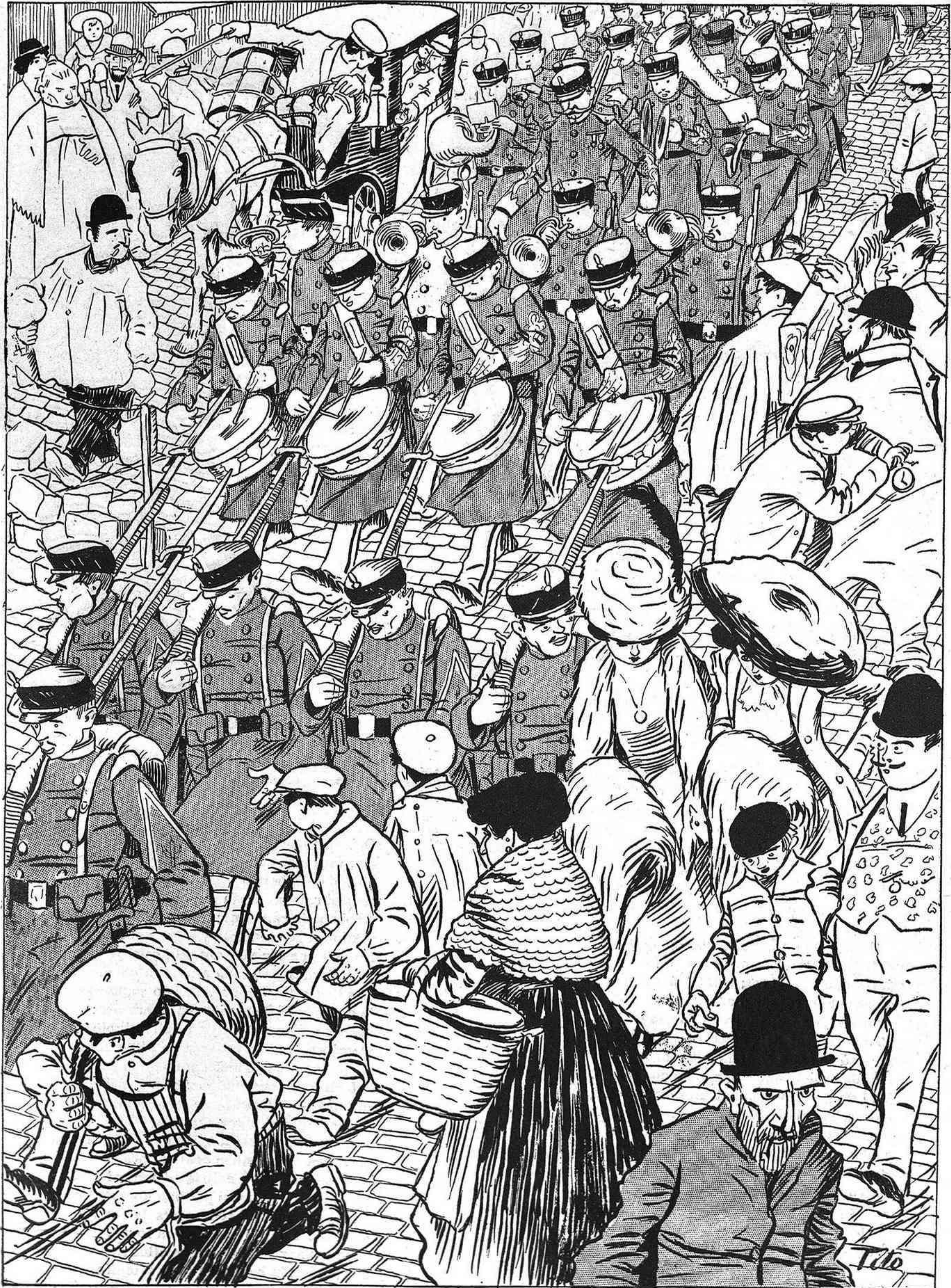
Y el pobre home's queda clavat, ab la paraula a la boca y les quartilles als dits, y aixís s'hi hauria quedat tota la vida, si el conserge no l'arriba a treure de l'encantament.

—Escolti: ¿ja ha vist que li penja la cadena?—li diu, tot alarmat.

—¡El lladre! ¡M'ha robat el rellotge! ¡Corremli al darrera, conserge! ¡Femlo agafar!—va exclamar el conferenciant ab coratge.

Moraleja: Una cosa es predicar...

MADRID A LA VISTA.—EL PAS DEL BATALLÓ (per Tito)

El cessant: —Jo també ho he sigut de «gastador»; per això no tinc una «pela».

MÚSICA SACRA (per *Picanyol*)

—La missa de Bac... ¿Eh, mossèn Benet, quin «portento»?... ¡Era un gran home, Bac!
 —¡Ja ho crecl... Fill de Roda de Vic, dues hores més enllà del meu poble.

Fi d'orgia

ESPLAI

Ompla la copa, més; deixa que's vessi
 el líquid ubriagant que'm dona forsa;
 deixa que's vessi tot; vull gosà y riure
 ab aquet derrotxar d'orgia boja.
 Aboca més xampany; vull l'ubriaguesa
 d'aquet nectar dels déus. Alsem les copes
 y en sò de festa el drinc vibrant ressoni;
 la vida es dels que riuen y els que gosen.
 Y el goig es un moment. Besa'm, encara,
 mentre'm rabejo jo en tes galtes roges,
 enceses de passió y d'ubriaguesa,
 que'm parlen de nuses temptadores.
 Ben lluny de la meva ànima romàntica
 els vapors del xampany ara'm transporten
 y, així, en la plenitud de juvenesa
 els nervis vibren y el cor bat ab forsa.
 Aquet soperb festí m'allunya encara
 d'un passat y una vida tumultuosa,
 entre'ls que no han comprès la poesia
 ni el vertig d'estimar ni ansies de gloria.

Dels que, estúpits, vegeten ran de terra,
 menyspreuant als que lluiten y als que vòlen
 ab sed de llibertat y goig de viure
 vers el reialme de la vida nova.
 Aboca més xampany; que'l cap s'enterboleixi
 y allunyi pensaments y idees xorques.
 No vull pensar; pensant, el goig s'allunya;
 jo vull gosà y somnià a la teva vora.
 Tos llavis són impurs, mes no es puresa
 lo que jo vull de tu: jo't vull hermosa;
 ets dòna d'un moment y't vull voluble.
 Demà en ton lloc besaré una altra boca.
 Ja sé que ets fingiment, que no m'estimes,
 prò en tu no busco amor: busco la dòna
 hermosa y delirant, que rigui sempre
 y s'entregui al plaer com una folla,
 y entre espasmes de goig que m'oprimeixi
 y encesa de passió'm besi la boca,
 y entre insomni y deliris m'acaroni
 y el nirvana eternisi per una hora.
 El cap me bull ab rodaments de vertig;
 es la febre del vi que'm dona forsa.
 Visc a plaer y sento que m'allunyo
 de tot el món banal. El goig triomfa.

EMILI SALETA Y LLORENS

En el despatx de cèdules personals

—Bon dia que Déu nos dó... ¿Es aquí que's paguen les cèdules?
 —No, senhora; aquí se cobran.
 —Bé, vaja. Això volia dir una servidora.
 —Siéntese y tome turno.
 —¡Oh!, assentarse..., assentarse... ¿Y còm puc ferho, si no hi hà seti enlloc?
 —Pues, póngase á la cola y aguarde á que le toque...
 —¡Se'n guardaran prou de tocarme! ¿Què s'ha cregut, vostè? Sàpiga que una dòna com una servidora es d'aquelles de "mira'm y no'm tocs".

LA CASTA SUSANA (per Rijont)

—No, filla meva, no. Aquí fan operetes alegres, que no són pera tu.
 —¡Ai, sí! ¿Què fan?
 —Vès: tot allò tan escandalós que esteu cantant sempre tu y ta mare.

—Tiene usted que pedir un número.
 —¡Burrango! ¡Això ja es insultarme! ¿Que, per ventura, soc un carretó?
 —Es para el orden del despacho.
 —¡Encara'm farà jugar la missa! No'l vinc pas a alterar l'ordre del despatx, que una servidora es "gent de pau". ¡No ho soc, no, de les dames roges!
 —Usted no vendrà para alterar el orden, pero logrará que me altere yo.
 —¡Jesús, Maria..., quin genit! ¡Ni el vi de sis!
 —Guarde más modales y compostura.
 —Gracies a Déu, una servidora es ben sencera, y no'n necessita cap, de compostura.
 —Pero habla usted demasiado.
 —Per això Déu m'ha donat la llengua, y ja sab lo que diu el dicho: "Enraonant, la gent s'entén".
 —Pero, aquí, usted logrará que no se entienda nadie.
 —Me sembla que enraono prou clar y català.
 —Y más que un sacamuelas.
 —¡Ara sí que m'ha partido por el medio! No l'he entès d'una paraula.
 —Así, puede que no conteste más sin ton ni son.
 —Això sí que no ho lograrà, d'una servidora, perquè una pregunta mereix una contesta.
 —Acabemos de una vez. ¿Qué desea usted?
 —¡Vaia una poca solta! ¿No li he dicho? Vinc per les cèdules, y dónguimeles aviat, perquè tinc de coure mongetes y encara tinc d'encendre foc.
 —A mi no me importa lo que tiene usted que hacer; la cuestión es despacharla pronto.
 —Miri, senyor cobrador: quan cusia calsetets de batalla per càn Vilaldac, del carrer de Sant Pau, l'amo'm va despatxar dues vegades, y sempre tingué de llogarme altre cop; perquè en qüestió de roba interior d'home... ningú la coneix tan bé com una servidora.
 —Mas ahora no se trata de ropa blanca, ni ocho cuartos...
 —¡Ai!, no'm fassi recordar dels quartos, perquè, desde que's varen inventar els "sentiments", l'amo ens va abaixar el preu dels calsetets en cinc centims per dotsena.
 —Eso es del tiempo de Mari Castaña.
 —Es de quan una servidora era fadrina y encara no coneixia al bergant del meu home.
 —¡Y a mí qué me explica!
 —¡Hombral! Li explico del de casa, del tros-de-coniam, que no serveix pera res. Avui mateix li he dit: —Veshi tu, a buscar les cèdules.— Y en lloc de ferho, s'ha quedat a la plasseta de Sant Miquel, en la taverna del "Mico".
 —Así, pues, no se ha quedado con el mico, sino que se lo ha dado á usted.
 —Ja veig que es forsa de la broma, també, vostè. M'agradaria fer una anada a Montserrat ab vostè.
 —Vamos, vamos; acabemos de una vez, que hay mucha gente que espera.
 —Sí, té raó, y qui s'espera's desespera.
 —¿Dónde habita usted?
 —¡Ai, caratsus! Es clar, com vostè no'm coneix; però si a la criatura més petita dels volts del Born, li pregunta per l'Escolàstica, que cus calsetets per càn...
 —Vilaldac, de la calle de San Pablo; sí, eso ya lo sé.
 —Doncs, si ho sab, ¿per què ho pregunta?
 —Quiero decir, en qué calle está usted.
 —Per totes. Lo que es per això pot anar, per totes les "callas",

Rifont

NOTA ARTÍSTICA (per J. M.ª Marquès)

Paisatge (Holanda)

ab la cara ben alta, una servidora, gracies a Déu, y no tinc de tombar la "calla", perquè no dec un centim a "nadia".

—No le pregunto eso, señora. Lo que me interesa saber es la calle, el número y el piso que habita usted.

—Ja'l "comprendu". Pregunta pel meu allotjament.

—Eso. A ver si nos entenderemos.

—Doncs, ja veurà. Quan era fadrina, vivia al carrer de Tantarantana, ab un oncle de la part de la mare, que Déu l'hagi perdonada. Al cap de poc temps ..

—Ahora, ahora es lo que me conviene saber.

—Ara visc ab el perdut del meu home, que es un cul de tavernes, al carrer de la Seca, 206, primer pis, baixant del cel.

—Vamos á ver si la encuentro allí.

—¡Y que ha d'"encontrarme", sant cristià!, si ara, una servidora, s'està aquí ab vostè!

—Pero estará anotada en el libro. A ver...: calle... Seca..., número... Es extraño; pues no la encuentro en el padrón.

—Ja li "hay dichu" que una servidora no hi està, al Padró, que està al Born, al carrer de la Seca. Diumenge vinent farà vuit dies.

—Y antes, ¿dónde estaba?

—Ja li anava a "desir" y vostè m'ha "interrompudo." Vivía al carrer del Triangul, damunt d'una "fràbrica" d'adobar peix.

—¿Número de la casa?

—No n'hi havia. Ab la salina del peix pudent, va caure, y el "gura" de punt, com que no serveix pera res, no va cuidar-se de ferlo posar allí altre cop.

—Como la calle es corta, voy á ver si hallo el nombre de usted.

—Ja pot esser que'l trobi, perquè uns gamarusos del costat de casa me varen mapar a la paret, ab una llengua de cana y mitja, y hi varen posar unes lletres grosses que deien "Escolàstica".

—Ya le tengo. Juan Bonví y Escolàstica Xarrameca.

—¡Justa, la fusta!

—El marido de usted tiene cédula de clase décima, y usted, de undécima.

—Com si'm dignés Il·lucia; no'm vingui ab quebrats de bombo, ni'm parli de classas, perquè encara'm recordo de quan el de casa, cap sense cervell, era de les "tres classes de vapor", que per poc me l'engarjolen. Sòrt va tenir d'amagarse darrera d'una bóta, en la tarerna de la Pansa, quan van entrarhi els de la pudor.

—Las cédulas valen tres pesetas setenta céntimos.

—¡Senyor, tenime la llengua! ¡Quin disbarat anava a dir! ¿Que's creu que'ls anem a robar, els diners? Ja se les pot ben confitar, les cédulas, y, si no sab què ferne, guàrdiles pera la festa major y se'n podrà fer banderetes pera penjar pels carrers, y l'Ajuntament li agrairà, que aixís s'estalviarà de posarhi aquells llensols de color, estripats, que's recorden de no sé què del molument de Colón.

CANDOR SALAMÉ

Xifladures

ESCENES DE BALL

—¡Hola, simpàtica hurí!...
Ab mi fora molt ditxosa...
—¿Per qui'm pren, vostè?...
— Per' m...,
perque la vull fer ma esposa.

—¡Vaia un ballar té... ¡No apretil...
¡Vostè'm vol perdre...,'m fa por!...
—No vull pèrdrela, al contrari...
¡Per'xò l'abrosso tan fort!...

—¡Que es hermosal... Li està bé...
¡Quin vestit més elegant!...
—¡Ja comensa?... Miri..., calli...,
¡o bé'm despullo a l'instant!...

—¿No ha somniat mai, Rosó,
a un pollo com ara jo?...
—No; polls, sí.
—No es d'extranyar.
—¿Per què?

—Perque se somnia,
a la nit, tot lo que al dia
li sol, a un, pel cap passar.

J. MORET DE GRACIA

FILOSOFIES D'HAVENT DINAT (per Remigiús)

—¡No comprendc còm hi hà gent que nega l'existencia de Déu!

XERRAMECA

—Què tal, senyora Carmeta?... ¡Gracies a Déu que la veig!

—Filla, si vol que li digui la veritat, no la recordo.

—¡Ai, Mare de Déu!... ¿Que ho diu de veres?

—Y tant de veres com li dic, que si ara'm fessin dir qui es, no sabria què contestar.

—La senyora Casilda, del número 22 del carrer de Sant Ramon.

—¿No'm té present, ara?

—No hi caic, encara que'm matessin.

—¿No es veritat que vostès, abans, hi havien tingut botiga de merceria?

—Sí, senyora; en el número 34.

—¿Y que les seves fillès brodaven al *tambor*, pera aquell establiment que li deien «El buen gusto», del carrer de l'Hospital?

—Sí; tot lo que vulgui, però vostè'm parla d'uns quants anys y, la veritat, les persones muden de fesomia.

—¡Ai, caratl!... Això vol dir que'm troba molt cambiada.

—¿Què sé, jo, pobre de mi, si no li recordo la cara?

—¿No'm té present de quan venia a la botiga, ab un gosset de color cendrós, curt de potes, que era borni de l'ull dret y que tenia una petita taca, com si fos un desitg de xacolata, sota mateix de la qua?

—¡Ai, filla, quin mal-de cap me busca, de que'm recordi del seu gos!

—Li dic pera ferli memoria, y això que tot lo que'm feia falta a casa les hi venia a comprar a vostès.

—No diré que no. Serà que jo ja faig catufols.

—Doncs, miri, al veurela, ara, aquí, tot seguit l'he coneguda, y, la veritat, no he volgut passar de llarg sense entrar a saludarla.

—De totes maneres, li agraeixo l'atenció.

—¡Ai, carambes, de la senyora Carmeta!... ¿Es dir que ara, vostès, tenen estanc?... Això quasi'm fa suposar que no'ls hi devia anar molt bé l'altre negoci que tenien.

—Ja veurà..., una va probant...

—¡Ben fet! La qüestió es guanyarse la vida. ¿Que potser es filla de vostè aquella que despatxa en el taulell?

—Mentres Déu vulgui. Aquesta es la gran; la Ramona.

—¿Què'm diu?... ¿La Ramoneta?... ¡Y quina donassa que s'ha fet, desde que no l'havia vistal!

—Es allò que's diu, que'ls petits se fan grans.

—Encara que se'n burli. Els petits ens empenyen, no hi hà més. Una servidora també va tenir que deixar l'ofici de llevadora, perque ab els meus anys y el reuma de les cames, per més que volgués correr, quan arribava a lloc sempre trobava la feina feta.

—¿Y ara, doncs, en què la dona?

—Ja veurà: sé un xic de tirar les cartes; senyo també erisipelles; dono remei pera la baba, pera'ls cucs, panadissos, volta-dits, galteres, ulls molls, mal de ronyons, mal d'orella, mal de pit..., es a dir tot quant se'm presenta, s'entén, quan no hi tingui com promís.

—Fa molt bé, perquè devegades, una, sense volguer...

—No me'n parli; encara que una servidora es gata vella, y això fa que ab l'olor ja conec si porten res de pago. Miris: l'altre dia va venir a veure'm una mosseta, que no tindria més enllà de disset anys, lluintne davantal blanc ab elastics, faldilla de merino negre, enagus ab un brodat de mitg pam, sabata baixa y mitges calades; li dic que feia goig; però, filla, al parlarme de banys de peus y d'unes píldores d'un sabater de Gracia, tot seguit vaig pensar... ¿Vostè m'entén?...

—¡Prou!... De quina carta se'n và.

—Doncs, ¿sab lo que li vaig aconsellar?... Que si no volia que una altra vegada li ploessin els ulls, que no s'acostés allà ont pel·lin cebes.

—Molt ben dit. ¡Mireu la mocosa!

—Cregui'm, senyora Carmeta, que no n'hi hà un pam de net.

—Escolti. ¿Y vostè dona remei?

—Sí, senyora; es a dir, remeiets de casa. Sé fer la poma alcanforada, l'ungüent dels Angels, el de carbassa... També'ls hi recomano l'aigua de peixos, el pegat del miracle...

—¿Y de què cura, aquet pegat?

—De tot. Vostè no ha de fer més que posarse'l al lloc ont té el mal, y l'endemà ja pot dir que està curada.

—¡Carambal, sí que và depressa.

—Es la veritat.

—Doncs, ara que hi som, vull consultarli una cosa. Una servidora, fa anys, o sigui del part de la més petita, que'm va quedar el ventre tan delicat, que pel més petit descuit me'n vaig com un escape de gas.

—Això es que la clau de pas li va fluixa.

—Y, la veritat, si vostè creu que m'ha d'anar bé, el provaria.

—Tan segura, que tot seguit me'n donarà les gracies.

—Digui: ¿y ont me l'haig de posar?

—¿Còm vol dir?

—Si ha d'anar al davant o al darrera.

—Vetaquí que ara, vostè, me posa en un compromís, encara que jo diria que ha d'anar sobre mateix del *contador*.

—Sí queestic fresca, que no sàpiga el lloc...

—No s'apuri; demà, quan torni a passar, sabré dirli de cert.

—No'm digui un carrer per altre.

—¡Vol callar! Veig que la seva noia està molt enfeinada y no la vull destorbar. Ja farà el favor de donarli molts records y un altre dia ja tindrè el gust de saludarla.

—Serà servida.

—No surti, senyora Carmeta; fins demà an aquesta hora.

—Alsa, mamá; ¿d'ont ha tret aquesta *xerrameca*?

—Doncs, mira, tant que ha xerrat y encara no sé qui es.

SANTIAGO BOY

DE CASSERA (per *F. Sardà* †)

PERDIGUER PRIMER.—¡Y ara!... ¡Quines tombarelles fa, aquesta perdiu!
PERDIGUER SEGON.—No'n fassis cas; deu estar tocada de l'ala.

A SANT CRISTOFOL

Puig que sou, dels automobils,
Patró invicte, sens igual,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de pendre mall

Qui no ha anat més que en tartana
o en tramvia, tot lo més,
no extranyeu que ganes tingui
de correr més que un *expres*.
An aquet fi y per complaure'ns,
un diumenge, si Déu vol,
un amic meu, ab son *auto*,
vol portarnos a Papiol.
Com que encara no es *xufleru*
y li fa una por cerval,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de pendre mall

Abans de sortir de casa,
ja procurarem, primer,
senyarnos bé..., ab la mà dreta,
per tot lo que pugui esser.
Passarem per la Granvia,
que es gran y un no ha de patir;
si tirem un arbre a terra,
tenim puesto per' fugir.
Mes si, fugint, s'interposa
al pas un municipal,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de ferli mall

Al ser a la Creu Coberta,
allí ens tindrem d'orientar,
perqué, ab tantes carreteres,
un no sab quina agafar.
No fos cas que'ns en anessim
al Prat o a Sant Joan Despi,
a Sant Boi o al cementiri,
que encara es pitjor camí.
Hem d'anar dret cap a Esplugues,
com qui và a Castellbisbal...,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de pendre mall

Quan passem la carretera
que travessa al mitg de Sans,
com que es plena, quasi sempre,
d'homes, dònes, xics y grans,
no'ns arriscarem a correr,
anant sempre a pas de bou,
puig, si fessim averies,
ens farien un cap nou.
Com que, en mitg de tanta xusma,
hi hà tantissim animal,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeu de que'ns fassin mall

Després, ja anirem a *quarta*
y a *seixanta* correrem,
alsant una polsaguera
que tot ho empastifarem.
La gent quedarà asficiada
de la *benzina* als perfums
y, ab el vent, conteu per terra
les barraques dels consums.
¡Cops y amunt, que'l camí es ample
y no's troba cap fanall...
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de pendre mall

Si, pel camí, surten gossos
que comensin a lladrar,
fiqueulos sota'ls *pneumatics*,
que aixís els farem callar.
Si veieu vení' algun carro,
aviseulo d'un tros lluny,
y si el carreter fa l'orni
claveuli un bon cop de puny.
Y si encara no s'aparta,
que sigui tan carcamal,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de ferli mall

Feu que, quan passem pels pobles,
la gent no surti al carrer;
que la viram tinguin tota
tancada an el galliner;
que'ls gats, dels portals no's moguin;
que evitin tots els perills;
que'ls porcs, a les corts s'estiguin;
que s'encauin els conills;
que tothom tingui tancada
bé la porta del corral...,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
que aixís no farem cap mall

Feu que no fem cap desgracia,
Vos, que ho podeu evitar,
perqué, a més a més del susto,
potsé'ns sortiria car.
Si topem ab un veicol,
que'l cop sigui quasi nul;
si havem de malmetre un home,
no més que'l tombem de cul,
y si havem de matà' un burro,
li aixafem sols el ronsal...;
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de fer cap mall

Puig que sou, dels automobils,
Patró invicte, sens igual,
¡Oh, gloriós Sant Cristofol,
gardeunos de pendre mall

CASIMIR RIBÓ Y MALLA

KOTULAYO

I

Quan, terminats els estudis sobre la flora equatorial que l'havien retingut dos anys al cor d'Àfrica, el doctor Falck ho tingué tot a punt pera tornar a la seva terra, cridà apart al terrible Kotulayo y li va dir:

—¡Apal... Ara tu t'arregles l'equipatge y te'n vens ab mi a Europa.

—¿Jo?... ¡Cà!

Kotulayo, mitg bandoler, mitg soberà de Rani, petit territori situat al nord del llac Victoria, s'havia fet molt amic del doctor Falck y li havia prestat grans serveis en les seves exploracions. Però, antropofag incorregible, la sola idea de traslladarse a un país aont el consum de la carn humana no estava encara permès, li feia erissar els cabells.

Y aquest era, precisament, el motiu més poderós que'l bon doctor tenia pera volerse'l endur a Europa.

—Es necessari que'l perdís aquet vici—va dirli.—Això de menjar carn de persona es lleig, selvatge y anti-higienic. Per lo tant, poc ronsejar, y a preparar les coses desseguida, que'l dimars surt vapor de Mombaz y no vull que se'ns escapi.

—Però...

—No hi hà però que hi valgui. ¿Què durarà, total, la teva au-

sencia? Dos o tres mesos... En aquet temps, jo t'acompanyaré per tot Europa, veuras lo bé que's menja en aquells hotels y al tornar aquí, n'estic segur, seras tot un altre. ¡Hala, anem!... Pel trajo, no t'espantis. Jo te'n deixaré un de meu pera'l viatge y en arribant a qualsevol país civilisat, ja't proveiré de tot.—

Si un subdit seu li hagués fet la meitat no més d'aquet discurs, en Kotulayo, per primera providencia, li hauria tallat el cap. Però ¿qui es que s'atreveix a replicar, tractantse d'un explorador anglès, que a més d'anglès es sabi y es botanic?...

El terrible antropofag, mogut una mica pel respecte que'l doctor li inspirava y una altra mica per la curiositat que l'idea d'aque lla passejada havia despertat en el seu cervell plè de boires, acceptà al fi les proposicions del sabi naturalista, y una tarda, vestit com un Carnestoltes, ab la roba que li havia donat mister Falck, ell y el doctor sortiren cap a Europa.

II

—¡Londres!... ¿Veus?... Ja hi som—li diu el botanic.—Ara sabras lo que es una taula ben parada, lo que significa un menú selecte y lo que vol dir una delicia gastronòmica.—

Y impacient per continuar l'obra redemptora, comensada en el menjador del vapor, lo primer que fa'l doctor, al saltar en terra, es portar an en Kotulayo al millor restaurant de la gran metròpoli.

Inutil dir que l'apat es de primera y que'l reiet del llac Victoria se'n llepa els bigotis, ab no poc contentament de mister Falck, qui, saborejant el cafè, li pregunta:

SEMI-CUBISME (per J. Blanco Coris)

—¿Qui es aquet tipo tan estrafalari?
—Un infelís que s'empenya en ser regidor honrat.

—¿Què tal? ¿No es millor això que... allò que menjaves a la teva terra?—

En Kotulayo no respon. Somriu bonatxonament y, apurant l'últim glop de la tassa, posa els ulls en blanc.

Després de vuit dies de Londres, se'n van a París. Convé que, darrera de la cuina anglesa, l'honorable selvatge probi la francesa y fassi les degudes comparacions.

De París passen a Madrid, de Madrid a Roma, de Roma a Viena, a Berlín, a Stokolm, a Sant Petersburg... Y en Kotulayo, somrient sempre y sense dir mai prou, contreu agradables relacions ab el caviar rus, ab el foie-gras del Rhin, ab els macarrons a l'italiana, ab tots els plats típics de tots els països que saben cuinar decentment y donarse bona vida.

—Sigues franc—li diu el doctor, després de quatre o cinc setmanes de correr pobles y visitar restaurants:—¿veritat que no són despreciables les taules europees?—

Per tota resposta en Kotulayo li ensenya dues rengleres de dents blanquíssimes y l'estreny amorosament contra el seu pit.

—¡Molt bé!—exclama el sabi.—El miracle s'ha realitzat. Quan vulguis, pots tornar a l'Àfrica.

III

—¿Què hi hà de nou?—pregunta el terrible soberà, a l'entrar a Rani, després de tres mesos d'ausència.—¿S'han portat bé els meus vasalls?

—Els vostres vasalls, sí—li respon el salvatge que, interinament, ha regit l'estat durant aquell temps.—Els piri-piri són els que'ns han buscat bronquina.

—¿Y què?—erida en Kotulayo, espurnejantli els ulls de rabia.

—¡Ah!... Estigueu tranquil. ¡Han rebut, han rebut!... Fins els hem fet un presoner.

—¡Porteume'!!—

Una hora després, l'indomable reiet acaba de menjarse, crues, com es de rigor, les dues cuixes del presoner piri-piri.

—¡Vaja!—exclama l'home, alsantse treballament y afluixantse la veta del davantal de fulles de palmera.—El doctor Falck que digui lo que vulgui... ¡Que'n feia de temps que no havia dinat tant de gust!...

A. MARCH

Sonets

I

A UNA RAPSODA

¡Oh, Damal ¿Quina vèu la vostra vèu inspira?
L'aucella que aixís canti, ¿quins aires fendirà?
La corda que aixís vibri, ¿ont es, en quina lira?
¿Es d'angel o de dòna, el vostre bell parlà?

Poeta sou, Senyora, perque, com ells magnànima,
diviniseu les coses ab vostre dir sublim.
L'idea als ulls se us filtra y pren de la vostra ànima
y surt dels vostres llavis com de l'estoig del rim.

Llegiu..., llegiu..., que us sentin les inconcients masses,
fins que llurs cors enlairi l'encís de vostres frasses.
Llegiu, que'l llegir vostre es cantic que guareix.

Podeu cantar, poetes, que l'hora es arribada;
les Muses que us inspirin, que aquí ja hi hà una Fada
que encanta y alsa els pobles quan ella els hi llegeix.

II

EPITALÁMICA

Vòlen per l'immensitat
ànimes enamorades.
Dues, per mi molt amades,
avui s'han emmaridat.

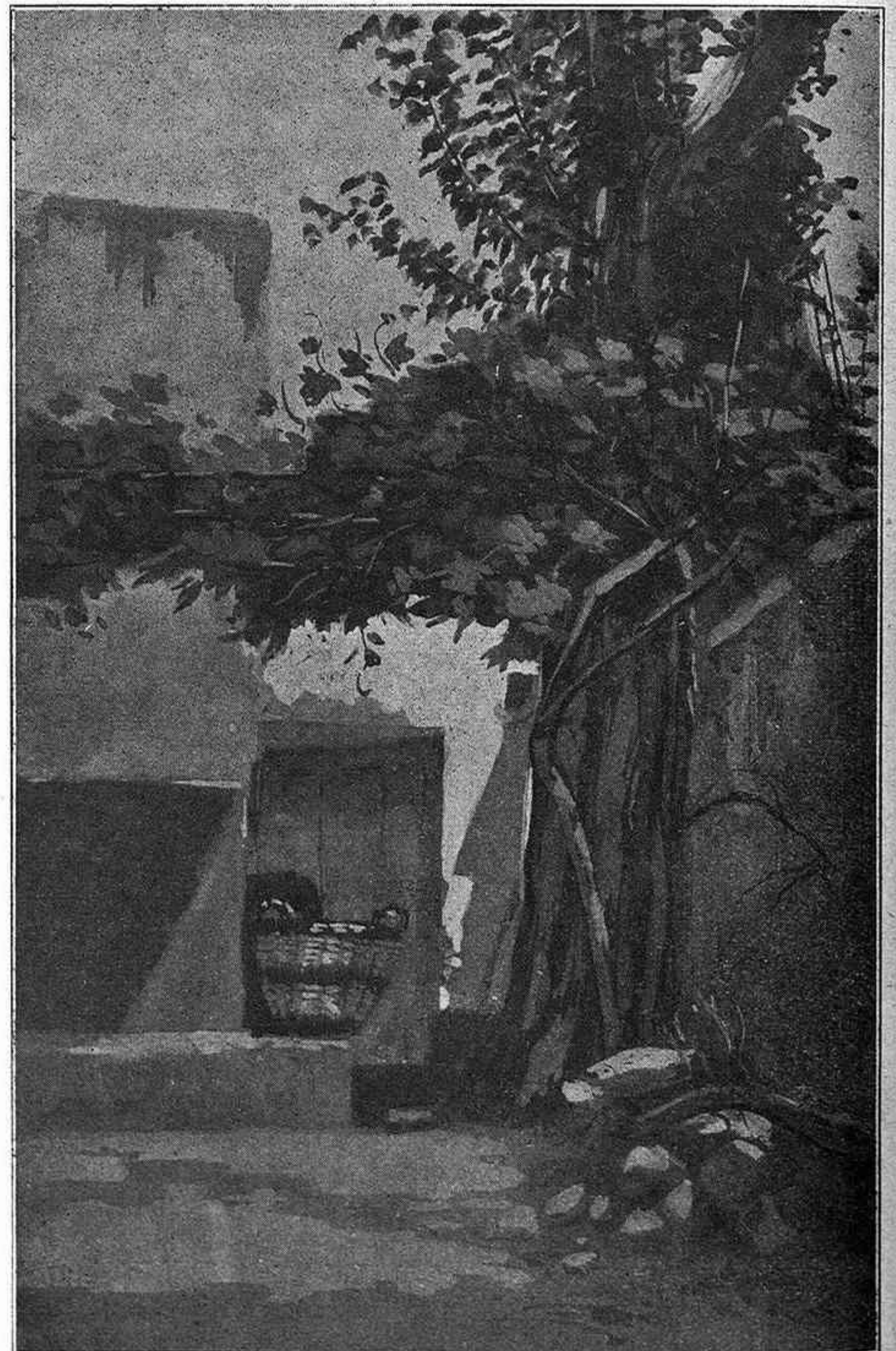
Que Himeneo ab el fulgor
de sa antorxa us enllumeni
y que'ls vostres passos meni
la Patria, la Fè y l'Amor.

Sota un arbre tot caricies,
prodig en fruits y delícies,
al fons d'un palau de marbre;

jo hi veig vostres siluetes...
¡Que vinguin ara els poetes
y trontollin aquest arbre!

JOAN REDONDO

CROQUIS RURALS (per C. Baró)

L'eixida del Mas

LA COSA VARIA (per Gris)

—Jo... ¿què vols que't digui?... ab un home sense pèl al cap no m'hi casaria.
—¡Oh, bé, es que aquet es un «pelat» ab quartos!

¡Visquin les sogres!

L'any que vaig entrar de gendre
era un any dels de *traspas*.
Casat, vareig tenir sogra,
y, tenintne... (¡ara ve'l cas!).

Ja, abans de casarme, havia
dit de les sogres molt mal,
no més perquè, dir mal d'elles,
sembla llogic, natural.

Doncs, vareig *acomodarme*,
ab el concepte format
de que una sogra seria
una fera al meu costat.

—¿Viure ab sogra?— a mi jo'm deia.
—¡Quin patir, pobre de mil...—
Ho deia, abans de probarho,

sense saberho... ¡Es que sí!
Passats tan sols quinze dies,
la sogra ja'm va semblar
que era... com les altres sogres,
¡que no's podia aguantar!

Me semblava tafanera;
que no feia res de bò;
mal-genit, cridaire, lletja,
sense solta... ¡Què sé jo!

Tal vegada era una sogra
com no n'hi havia cap més...
¡Tot lo que vulguin! Jo'm creia
que ho feia tot al revés.

¡Era un castig! En sentintla,
ja'm posava jo nerviós...
¡Ab quin desitg esperava
que *toqués de casa el dos!*

Per altra part, no's figurin

que estés sense fer res mai.
Ella feia de minyona.
Era un descans... ¡Això rail!

Ara bé, morí, la pobre
—que no's mogui, si es al cel—
quan, ¡ail, encara no havíem
passat la lluna de mel.

Crèguinme: d'ensà que es morta,
he patit lo que sab Déu;
perquè, d'ensà que fa malves,
tot passa pel compte meu.

Ja m'entendran: la mesada
tenir *servei* no'ns permet,
y, com que la dòna cria,
faig de criada... ¡Ben net!
¡Ai, Senyor! Que jo faig feines

que són de dòna, ho sé prou.
¿Rentar plats y fer la teca
y escombrar? No'm ve de nou.

Acabés aquí ma tasca,
¡com aquell!; prò cada jorn
no tinc més remei que anarme'n,
ab el cistell, cap al Born.

Frego els vidres els dissabtes;
passo bugada els dilluns;
y, si m'estripen les calses,
jo m'hi dono quatre punts.

Fregint peix, pelant patates,
ventant..., no hi veig de cap ull;
perquè d'angunia'm fregeixo,
y a la cuina el cap me bull.

Deixo apart moltes *mecàniques*,
que'l dirles no m'està bé;

prò, com que la dòna cria,
no hi hà més remei... ¡Ja ho sé!

Y lo que més me carrega
es, a les nits, de precis,
haver de fer de *niñera*,
ab calsetets dintre'l pis.

Els dic que—¡me caso ab Judes!—
fa temps que estic ben guarnit...

Pera estar ben servit, ara,
fins— ¡es clar!—jo'm faig el llit.

¡Vegin la mort de la sogra
quins mals-de-cap m'ha portat!
¡Quants cops, tot fent la pilota,
a la sogra l'he anyorat!

¡Quants dies, triant mongetes,
tot sol, al peu dels fogons,
li he resat un Pare-nostre

y una pila d'oracions!

Es dir, d'ensà que ella es morta,
estic tan aborrit, tant...,
que algun dia potsé'm llenxi
del terrat xic... an el gran.

Gendres que cobreu per mesos;
fills politics que'm sentiú;
els que no teniu minyona;
els que sols feu la viu-viu:

preneu paciència ab les sogres;
deixeu son mal nom apart...
Haver de viure sense elles,
¡oh, gendres, Déu vos en guard'!

PEPET DEL CARRIL

LA MORT

I

¡Oh, flor de taronger, dols oblit del pensament!

Tu vingueres a mi, una tarda ardent y flairanta. Cada pas teu me retronjava dins del cor, y a cada petxada semblava que la terra hagués de florir lliris. Del cel a tu, en un vol diví, el sol deixava caure ses abelles d'or.

Mirares el mar y rigueren les ones. Extengueres els brassos y volaren, cantant, les aucelles. Deturares el pas a la vora de l'arbre centenari... Sobre teu, entre la verdor de les fulles, somreia la fruita madura. Lentament nadava, en la blavor del cel, la fantasmagoria d'uns nuvols heraldics.

¡Oh, flor de taronger, dols oblit del pensament!

Al peu de l'arbre centenari, la Mort estava agegada. Orfes de llum, les seves conques, eren espantoses com tombes obertes. La dalla era argentea y coronada ab rubí sangnant.

La Mort estava immobilitat.

Cantava una alosa.

Mirante a tu, vaig apartar els ulls de la Seca Dallaire. Tu ¿per què vares somriure?

II

Novament, en una nit afrosa, se'm presentà la Mort.

En la foscuria de la cambra era comès un sacrilegi.

La Germana'm mirava. Els seus ulls religiosos, ab la candidesa de les imatges pures, semblava que reflectissin la llum d'una llantia. ¡Serà la foguera del pecat!... El vell paralític ens mirava, ferament irat en la seva impotencia. Blanca y somniosa, una coloma

passà per davant dels vidres de la finestra. Y com era nit estelada y les esteles li feren un fons d'estampa litogràfica, vaig pensar que potser era aquella la santa coloma de l'Esperit. La Germana, esma-perduda y frágica, caigué en mos brassos y amagà sobre'l meu pit sa cara...

Una rufolada de vent obrí la finestra... La Mort entrà en la cambra. Vegí la llum del rubí de sa dalla... De sobte la Germana caigué als peus del vell paralític, erta y freda. La blavor religiosa de sa humil vestimenta li feu de mortalla.

L'endemà't vegeren mos ulls, ¡oh, flor de taronger, dols oblit del pensament!, y'm semblà que era ressucitada la pàlida Germana sacrílega...

III

L'ànima del paisatge era tristícia y marriment. Una fosca cortina de pluja tapava grisencal'l misteri de l'horitzó. Plovia dins de la meva ànima, ab el desesper d'un inexplicat desconhort.

Al peu de l'arbre centenari la Mort no hi era... Cantava l'alosa y el seu cant era anyoradís.

Y tu m'aparegueres novament, ¡oh, flor de taronger, dols oblit del pensament! Ab les mans t'anaves obrint pas en mitg la pluja, com si apartassis envellutats cortinatges. Y quan tu havies passat, ja no plovia sobre'ls camps...

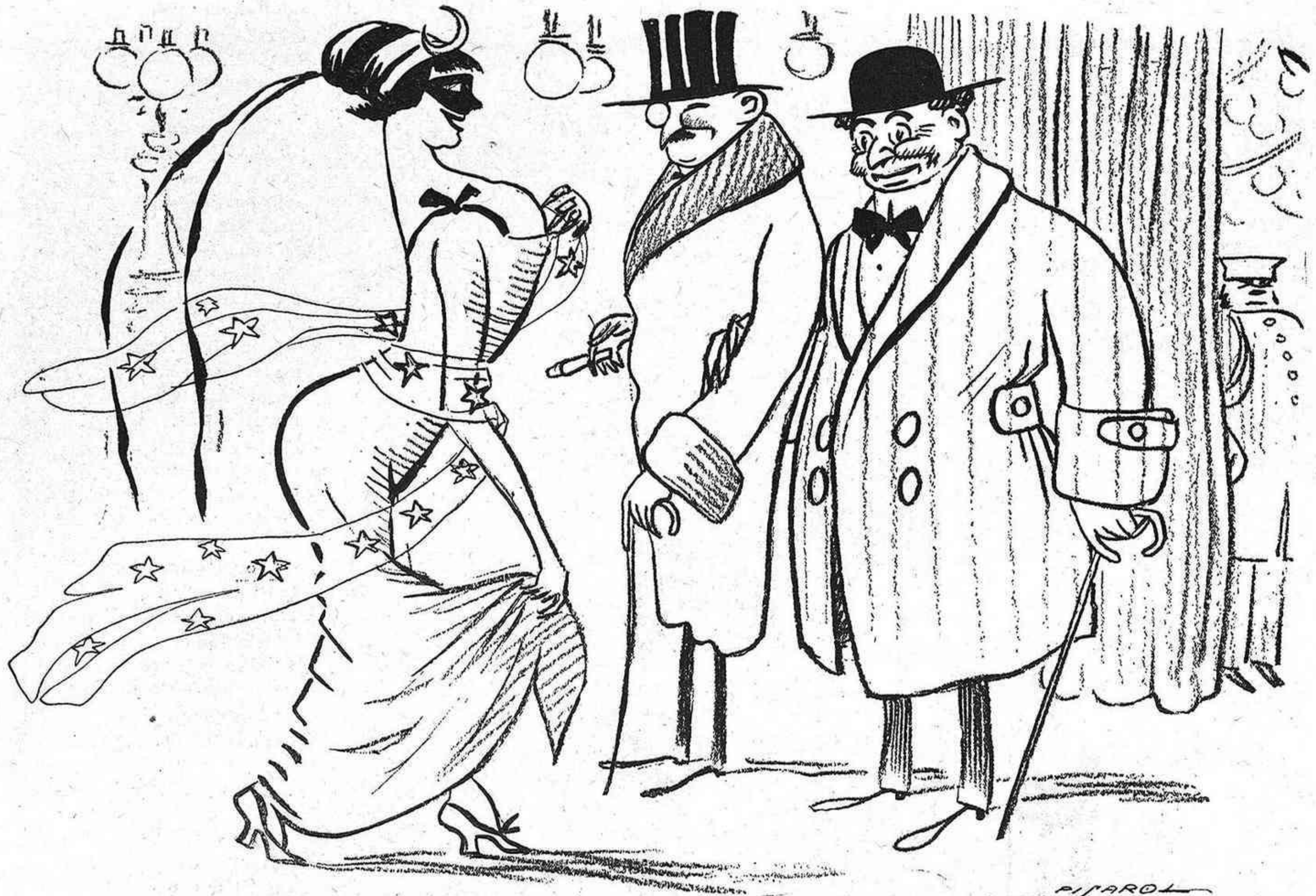
Arribares fins a mi. ¡Quin somriure més extrany el teu! ¡Quina riquesa sentimental vingué a ferirme! El teu somris me gelava y enardia ensemps. ¡Abelles invisibles devien xuclarte la mel dels teus llavis! ¡Quin somriure'l teu!

Vaig temer la Mort. Però la Mort no hi era sota de l'arbre centenari... Aleshores a poc a poc vaig acostarme a tu. Já'l meu bras enrotllava ta cintura... Tu romanies immobilitat. El teu somriure m'atreia implacablement. Anava a besarte la rojor dels llavis y, ¡oh, horror!, vegí, en ells, la resplendor del rubí de la Mort...

Vaig fugir aterrorisat...

Tu ¿per què somriueres?

Dreta, al peu de l'arbre centenari, romangueres bella estona. Sense volguer, jo tombava'l cap pera esguardarte... La teva túnica

BALL DE MÁSCARES (per *Picardol*)

— Mira, tu, aquesta... ¡Va de turca!
 — Sí, noi. Y que m sembla que m'inspiraria una passió «volcànica».

blanca anà desapareixent, com desfilantse... Després, sols veia'l teu rostre..., després, sols el teu somrí... Després, tot desaparegué darrera la grisor furiosa d'una pluja nova.

IV

¡Quin somriure'l teu! ¡Eres la Mort y vaig fugir de tu!
 Y ara't cerco. Deixa'm besar el rubí de ta boca. Vina, vina; perdona'm..., ¡oh, flor de taronger, dols oblit del pensament!...

V

Aquesta es l'extranya follia de l'home que estava enamorat del somriure que'l Vinci immortalisà en *La Gioconda*.

FARFABELLO

Adoro en tu la meravella
 que'l gran Artista un jorn plasmà.
 Tens en els ulls clarors d'estrella
 y un llir d'ivori a cada mà.

Gentil y esbelta es ta figura,
 com d'una deva de l'Orient;
 es la teva ànima alba y pura,
 com el teu cor, tot sentiment.

M'encanta'l teu lleuger somriure
 y de ta gorja'l flautejar;
 del cabell bru'l voleiar lliure,
 del morbid pit el pantejar.

Ets tu, en ma vida tenebrosa,
 l'única eterna evocació.
 Al teu entorn vola y reposa
 mon pensament, com papelló.

¡Oh, l'idol meu! De tes besades
 sols el record me fa estremir.
 ...¡Tan fortament són anyorades,
 que es el meu viure un llarg sospir!

J. BOSCH Y ROMAGUERA

L'espurgadora

Cap a la vinya,
de matinada,
l'espurgadora
va fent camí;
trescant lleugera,
com una daina,
al tros arriba
de bon matí.

Sota d'un arbre
deix' la cistella,
en quina hi porta
l'apat frugal;

cantant, alegre,
entra a la vinya,
de pampolada
verda y frescal.

Tota corvada,
de cara a terra,
cull que cull pampols
y rebrotims;
el sol l'amoixa,
y de sa cara
la suor traspua
en regalims.

Suor ennoblida
que, sobre'ls pampols,

ab la rosada
s'ha fusionat;
són llagrimetes,
perles d'una hora,
que'l sol, xuclantles,
ha evaporat.

L'espurgadora,
tot cullint pampols,
canta que canta
sens parar mai,
en competència
ab l'aucell lliure
que canta y vola
per l'ample espai.

L'aucell es lliure,
ningú'l governa;
té, per estatge,
l'immensitat;
canta y refila
belles passades,
sacrosants himnes
de llibertat.

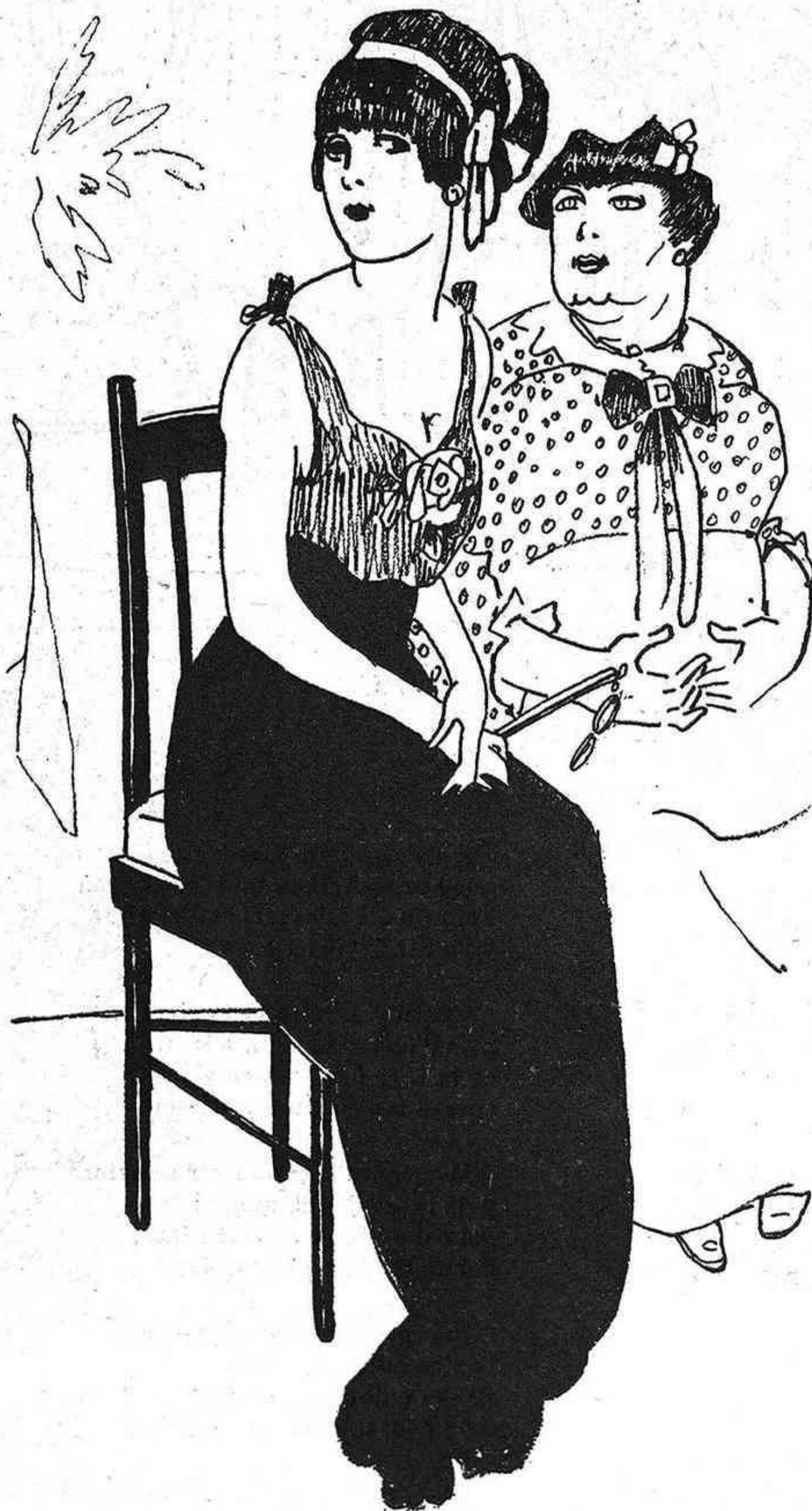
L'espurgadora,
que'l sol aplanava,
de cara a terra
vincla son cos.
Ella no es lliure,
encar que ho sembli;
ella es esclava
del dur terròs.

.....

A la vesprada,
darrera'l carro
curull de brosta
que ella ha cullit,
l'espurgadora
camina d'esma...
¡Ah, si's podia
llegí en son pit!

MERCÉ MATA DE BOSCH

RELACIONS TRENCADES (per X.)

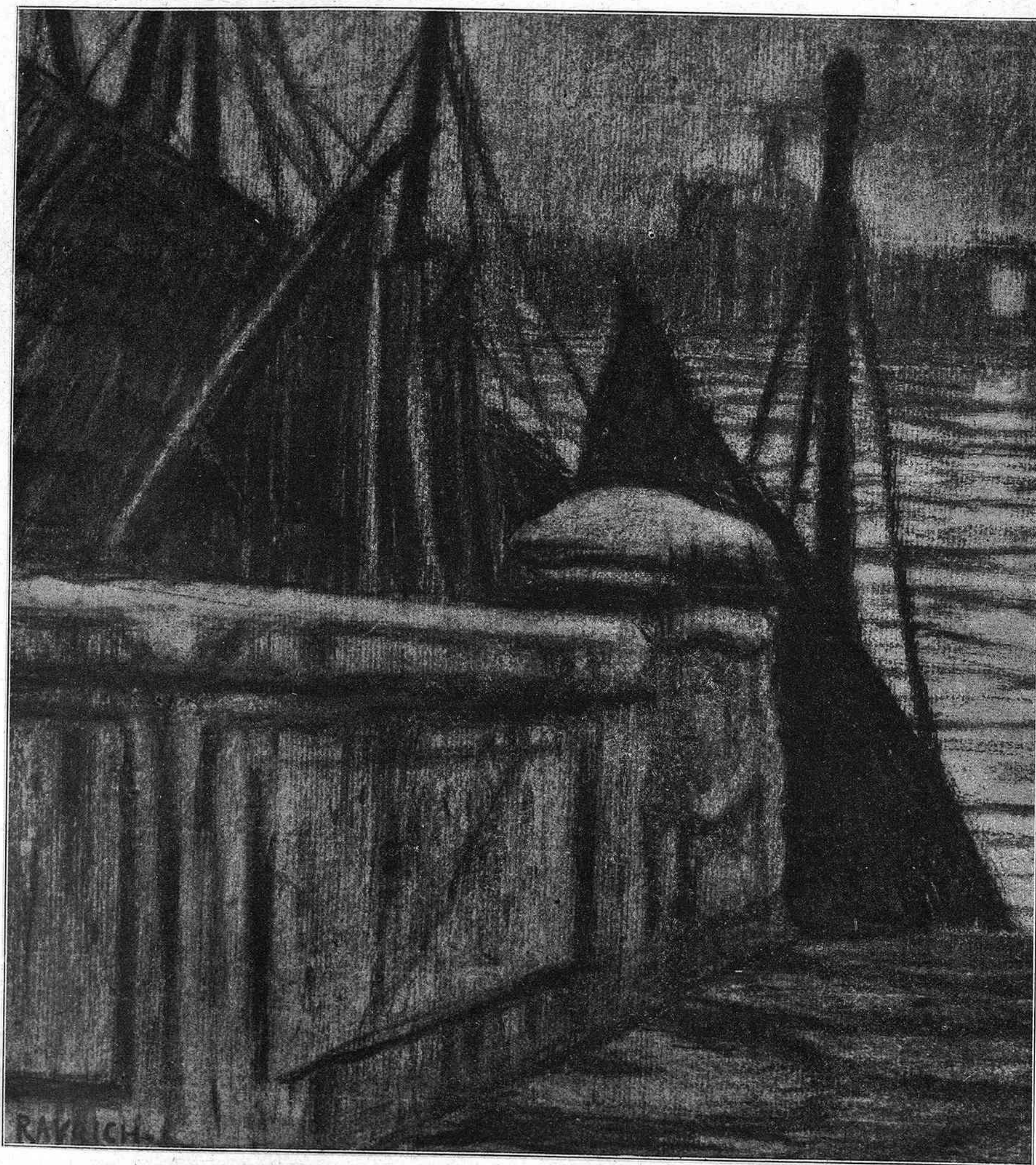
—Res, que no's vol casar ab mi, perquè diu que no tinc ni camisa pera posarme.
—¿Que no tens camisa?... ¿Qui els entén, als homes?... ¡Vès que n'ha de fer, el beneit del cabas, de la camisa!

Epígrames

Dos senyores, bastant velles
y molt cursis, van anar
a estiuejar a Almacelles
ab pocs fondos, y, al tornar,
com que van gastar sens llei,
sense mesura ni tassa,
no van tení altre remei
que ferho en tercera classe,
y al preguntá un conegut
—¿Per què heu viatjat en tercera?—
van respondre —No hem tingut
ni temps de pendre primera.

—
La Benet a son aimant,
qui tan sols havanos fuma,
una boquilla d'espuma

VISIONS MEDITERRANIES (per N. Raurich)

Antig port de Liorna

li regalà pel seu sant,
y ab forma franca y senzilla
ell va dir:—Cara Benet,
ara veig ben clar y net
que m'estimes de *boquilla*.

Per Tot Sants, que, com cada any,
a cà la Paquita Gendre,
s'hi vessa fins el xampany,
me van invitar a pendre
café y alguna galeta.
Paquita, noia boníssima,
me va dir:—Senyò Aguleta,

¿oi que avui estic moníssima?
—Bastant, bastant, però vostè
—tot rient vaig contestar,—
no sols avui, sinó que
sempre *mona* sol estar.

AGULETA

Els vegetarians

S'han fundat, a Barcelona, entitats molt importants, que donen la preferència als menjars vegetarians.

Les tals entitats s'imposen dintre les seves costums; volen que tots s'alimentin menjant verdura y llegums.

¡Guerra als *bifteacks* y al tocino...!
¡Abaix l'anyell y el moltó...!
¡Fòra el bou y la vedella...!
¡Els pollastres, a recó...!

El peix també ha d'abolir-se, perquè es un menjar molt vell, y, si hi hà algú que'l llus li agradi, demostra que'l llus es ell.

Res de gallina, que embafa; pera ells, el caldo es més bò tirant a l'olla garrofes y un grapatet de sagó.

Lò que'n diriem carn d'olla, té uns gustos molt especials: la fan ab faves, carbassa, malves, cotó flux y aulfals.

El dia que estan de festa, els vegetarians, es cert que es condició molt precisa que ha d'abundà el menjar verd.

L'enciam fet a la brasa es pera ells molt substanciós, y es també un plat de primera la pastanaga ab arròs.

Fan truita de safrà ab xufles, amanida ab aiguardent, y, quan fregeixen col verda, la fregeixen ab *col-crén*.

Quan surten dels seus tiberis

molts d'aquets vegetarians, si la vritat volen dirvos, tenen més gana que abans.

Un dia en una montanya vaig trobarhi alguns senyors, que estaven tots més alegres que no està un gos ab un òs.

¿Voleu saber lo que hi feien allí, bruts y de pols plens? S'estaven atipant d'herba, igual que si fossin bèns.

Després vaig veure que entraven a dintre d'un camp de blat y en una hora van deixar-lo com si l'haguessin segat.

Si acas això a Barcelona els dona per fer també, un dia's fiquen al *Parque* y no hi deixen res sencê.

Hi hà un hotel a Barcelona que ja han suprimit els talls, y, servint no més verdura, us atipen... de badalls.

Serveixen caldo de prunes, sopeta de romaní, figues de moro ab xanfaina y esparregs sucats ab vi; pebrots muts, cindria fregida, blatdemoro *vellenat*, ruda confitada y lliris de Sant Isidro, ofegat.

Y al final d'aquet tiberi, que costa bastants quartets, al qui vol postres, li donen... un grapat de cacauets.

En fi; jo crec que aquet sabi que ha inventat suprimí els talls, es digne de que'l coronin ab coronas de forcs d'alls.

J. STARANSA

MISTERI

ERT dia, un senyor, de qual veracitat no puc dubtar, va referirme aquesta sensacional historia:

Era una nit xafogosa de l'estiu de 1908, una nit de les darreries d'Agost. Assegut al balcó, contemplava les estrelles com mutuament se feien l'ullet, y, quan estava cansat d'aqueixa poètica contemplació, mirava la gent que, a glopades, sortia d'un casinet y circulava dessota meu, fent pujar fins a mi—a l'alsaria d'un quint pis—la remor de ses petjades, barrejada ab les variades inflexions de la conversa. Els fanalers ja feia estona que havien apagat la meitat dels fanals. Les portes de ferro d'unes modestíssimes botiguetes s'ana-

ven tancant, l'una darrera l'altra, fent una mena de grinyol estrident y llensant damunt l'empedrat una ullada trista...

Per ultim, a baix, al carrer, seia a la fresca el Silenci, departint ab la Tenebra. Més avall, a l'esquerra, com a terme de l'estreta y solitaria via, veia brillar, irritat, el fanalet del sereno, que, semblant un fantasma, passava per sota d'un fanal ensonyat. La silueta dels edificis, agegantantse al pujar de la foscor a la celistia, retallava—en la rogenca y calitjosa boira que sinistrement planava sobre d'ells, il·luminada pels arcs voltaics,—formes monstruoses, inverossimils, fantàstiques. Solzament trencaven, de tant en tant, el monoton silenci de les altes hores nocturnes, les escandaloses petjades de qualque vianant, el ritmic cantorreig d'un grill enamoradís, o bé un que altre picament de mans, que sobtadament retrunyia en sec, seguit d'una vèu rogallosa, que deia «*Voy!*», ab l'accent del més pur castellà de la Boqueria.

Tres quarts d'una eren caiguts suara, fadigosament, del proper y altivol rellotge de Gracia, quan vareig sentir grinyolar tímidament les frontisses d'unes persianes que cloien el balcó d'un quart pis d'enfront meu. Com que'l carrer, y més en aquella banda no peca d'ample—¡bon grat d'esserho!—y en aquell punt y hora

ITINERARIS DE BODES (per *Labarta*)

—¿Y cap ont el farem, el viatge de nuvis, Ricardet?
—Si es qüestió d'anar sols tu y jo, a Suïssa. Ara, si ens ha d'acompanyar la teva mare, ens podem arribar fins als Bèlgans.

no se sentia un piu, va arribar fins a mi el següent dialeg, mantingut en vèu molt baixa per dues persones, quals bultos apenes se destacaven en la penombra.

—¿Què't sembla, ara?

—¡No, donal Es massa aviat, y algun veí ho podria *clissar*, y...

—¡Reina Santíssima! ¡No ho voldria pas!— digué una vèu femenina, la que inicià el dialeg.

—¡Ens farien anar per justicial

—Sí. Cal esperar. Quan tothom sigui al llit; quan en els balcons no's vegi cremar cap cigarro; quan... ¿m'entens? Aleshores sí. ¡Pit y fóral

—¡Ah! ¡Si m'ho hagués pogut figurar! No hauria tingut, no, la feblesa de... Ja m'entens.

—¡Ja no té remeil! ¡Ja està fet! ¡Déu nos en guard' d'un ja està fet!—

Dites aqueixes paraules, varen ficarse a dins, tancant la finestra.

El balcó ont m'estava prenent l'humitat de la nit, ficat, millor dit ensorrat, en lo més pregon d'una *mecedora* desballestada, s'alsava per damunt de les teulades veïnes y de les cases que a dreta y esquerra se'l miraven ab certa mena de respecte. Això feu que de mi no se'n adonguessin els misteriosos dialogaires, puig romania devorat per la *mecedora* y la foscor, en una silenciosa y tafanera immobilitat.

Y això hauria continuat; però les quatre batallades que precediren al senyalament de les dues de la nit me feren extremir de cap a peus, com si m'hagués posat en contacte ab una màquina elèctrica; tant més quan acabava tot just de caure en una delitosa bacaina, y ben segur que'l meu rostre oferia l'aspecte de la més plaenta beatitut, y potsar hauria romanent en la fruició d'aital benhauransa, si la cautelosa xiscladissa que, a l'obrirse, tornaren a fer les persianes del balcó sospitós, arrebasantme sobtadament del meu èxtasis soporific, no m'haguessin llensat, de cop y volta, en braços de la tafaneria. Sense moure'm, sense respirar, enfilo els meus ulls cap al *siti d'antes*, y torno a veure les dues siluetes—¿per què no dirho?—dels presumptes criminals. La més alta y prima, la de l'home, avansà el cos per damunt de la barana, repençantse en ella.—A la lleu claror de la celistia, en la borrositat de la testa, sobre unes barbasses despenatades, s'hi veien brillar, com els ulls d'una pantera, els vidres relluents d'uns *quevedos*.—Y en consemblant postura, permanesqué llarga estona escudrinyant el carrer de cap a cap. La d'ella, petitona y rabassuda, gairebé s'endevinava com si darrera d'ell volgués amagarse. Val a dir que abdós feia poc que s'hostatjaven en aquell pis. L'home, alt, ferreny, secardí, carregat d'espatlles, mirava malament y era possessor d'una fesomia de criminal, que'm feu sospitar, desde'l primer jorn, al veure l'insistencia ab que guaitava el veïnat per darrera els vidres. Com he dit, la dòna era de mena petita y rabassuda, de faccions ordinaries, grolleres, cabell de panotxa, ulls petitons y vius, ribetats de vermell y plorosos; tenia els llavis estrets y ficats a dins de la boca, indicant una ànima crudel. Però de totes aquestes observacions, la que més m'intrigava era la de que, al parlar ab ell, se'l guaitava ficsament y tota la seva cara s'ombrejava de terror. Aquei-

xa circumstancia feu desvetllar en mi un seguit de cabories y sospites. ¡Vaya! Qualsevol hauria malpensat. El mateix dia que vaig tenir la quasi seguransa—no'ls perdia d'ull,—¿què dic? ¡quasi les probes!, de que entre'ls dos s'amagava un crim abominable, al sortir de casa, y com qui no vol la cosa, vaig escometre

al porter, oferintli un cigarret, a fi y efecte de veure si li podia treure del pap quelcom que'm posés sobre la pista d'aquells *pàcarus*. El vell ataconador, deixant lliscar per sobre dels seus esplendits narius unes ulleres com ell venerables; acostantme el cap a tret d'orella y ab forsa misteri, va donarme a entendre que, ben bé, no'n sabia futitla, però que li semblava que devien esser marit y muller. Després, mentres donava llustre a les cansades botines d'una minyona de servei, va enfilarse en qui sab les consideracions referents a política local: el campanar de Gracia era la seva obsessió, la seva pesadilla.

—¿S'hi ha ficat—me deia—quina bruticia, al peu mateix d'un monument tan gloriós y tan artistic?

—Això d'artistic—vaig respondre,—¿què vol que li digui?... Deixemho correr.

—Vostè no se l'ha ben mirat—digué, posantse les ulleres a puesto.—¡Aquella alsada soperba y aquella corona zodiacall...

—¡Ja, ja!... Y, al peu, aquell pestifer y improvisat urinari, ofert graciosament als nasos del tinent d'arcalde, ¿veritat?

—¡Sembla mentida!—barbotejà, ofegant un reneç.

—¡Y en un lloc tan centric y de tanta pasadal—

Acabar de dir aquestes paraules, alsarme de la banqueta suplicial ont seia, girarli l'espatlla y dirli «¡Adéu siaul!», va esser un dit y fet. Cosa extranya: en lloc de treure'n la clau d'aquell enigma—o molt més, com sol passar,—vareig sortir de la conversa porteril un si es no es migranyós.

Però deixem estar aquestes filosofies y tornem als *criminals*, que'ls hem deixat al balcó, y an ell en actitud de... no sé què.

Jo no'ls perdia de vista; era tot orelles.

—Ara no's veu cap estadant a les finestres y no passa una ànima—digué ell, en vèu ronca y apenes intel·ligible.

—Aprofitem l'ocasió y... ¡a fóra và!—afegí ella, tremolosament.—Té; ho he ben embolicat; aixís ho podras llensar ben lluny, y demà al matí, quan ho trobin...—al dir aquestes paraules, la vèu se li nuava al coll,—no sabran d'ont ha sortit y serem qui sab aont.

—¡Dónamho!—digué ell, en vèu decidida.

¡Y quin salt va ferme el cor, aleshores! Vegí com els seus brassos, oscilant violentament per fóra del balcó, llensaven al carrer un

farsell voluminós, y tot seguit una mena de ressò llunyà, un ¡xap! horrible va trencar el silenci nocturn.

En prou feines vaig poguer contenir un «¡ail!» d'espant.

Mitg despullat com me trobava, sense perdre temps, anantme el cap com unes devanadores y el cor saltantme del pit, obro la porta del pis, baixo l'escala en quatre salts, perdo una sabatilla pel camí, fico la clau al pany de la porta de casa... ¡Malvinatge!...

ESCUPTURES (per R. Atché)

«Serata d'onore»

«L'Idol de la nit»

no veia la manera d'obrir-la... A l'ultim, sentint furgar el pany, acut el vigilant, que, per sòrt, passava aleshores, y...

—¡Bona nit! ¿Què li passa, don Sebastià?... ¿La llevadora?... ¿El metge?—

Me'l trec del davant ab una revolada, tot dientli:

—¡Cuitil! ¡No perdi temps! ¡Segueixi'm!—

El sereno se'n adona y corre cap a nosaltres.

Jo anava al davant d'ells; totes les coses ballaven; el carrer feia esses; les cames no'm volien dur.

A la fi arribem al lloc ont reposava el *cos del delictè*.

El farsellet, al caure, s'havia mitg desfet, y per un esboranc, que li feu la violència del xoc, penjava una gleva de sang, negra, consumida...

—¡Ah! ¡Certes eren les meves sospites!—exclamo triomfalment.—¡Demà cauran a les urpes de la justicial! ¡De mi se'n parlarà en tot Barcelonà!—

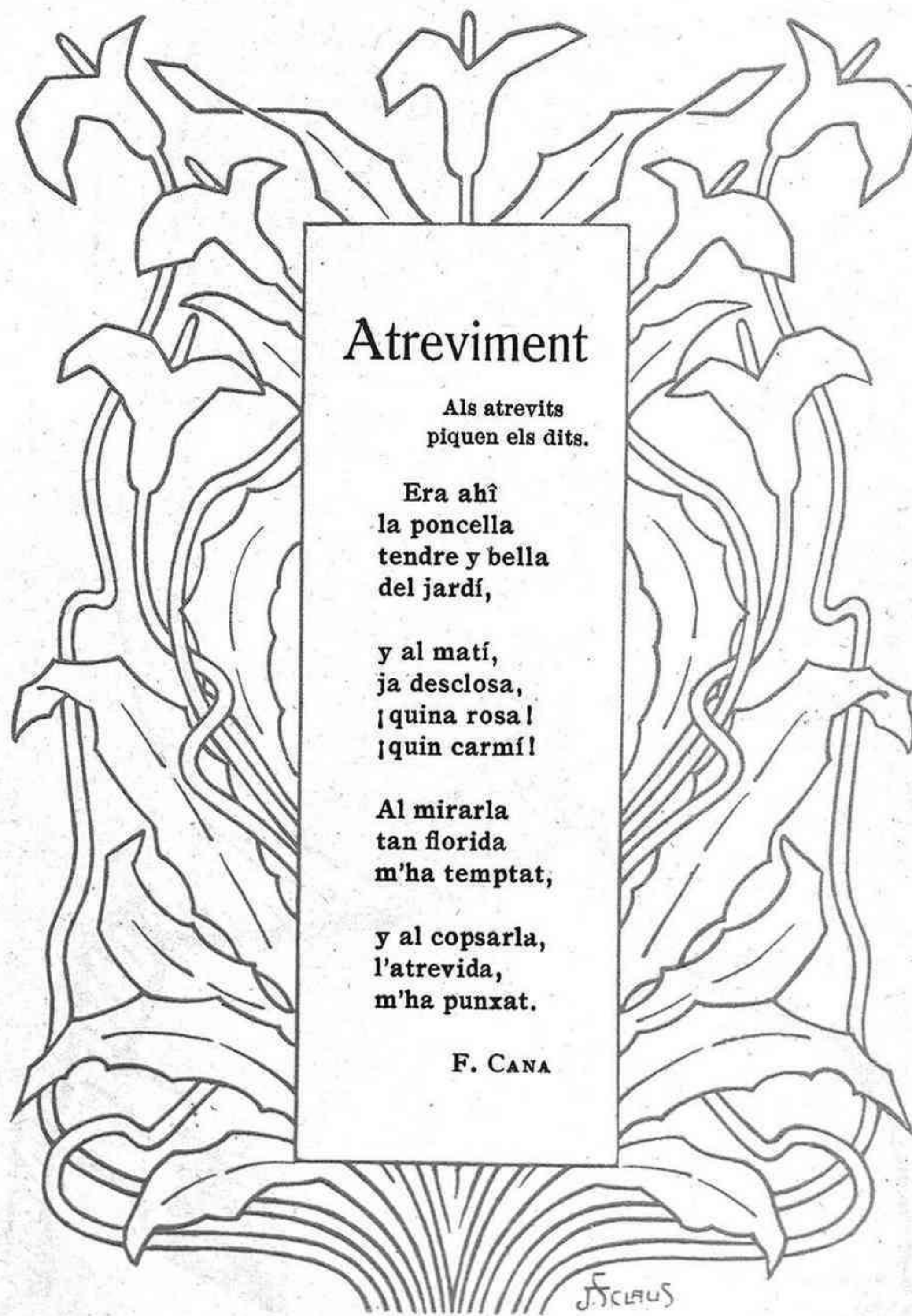
Y, girantme al sereno y al vigilant, en un tò de mando, dic:

—¡Pere: acosteu ben bé el fanall!... ¡Silveri: desfeume del tot aqueixa mala cosa!—

Els dos varen mirarme lo mateix que si hagués fugit de Sant Boi; però a l'ultim se decidiren a obeirme, y, furgant ab els xusos, en un tres y no res posaren a la vista el terrible contingut d'aquell farcellot: ¡¡¡un munt d'escombraries!!!

Els consabuts estadants, *els presumptes criminals*—y ho eren, municipalescament,—no tenien minyona, y, pera treure's la brutícia de casa, la llensaven al carrer, aprofitant les altes hores de la nit. Y aquella matinada sortien cap a Sant Feliu de Codines, a veure la dida y la criatura més mamarra que Déu hagi posat al món.

J. PLANA Y DORCA

La mola y la navaja

Inquieta y groga d'espant,
una navaja esmossada,
l'escapulari penjant,
espera el critic instant
d'esser novament vuidada.

El doctò Esmolet ja l'héu,
polsa sa trèmula fulla,

al llit quirurgic l'ageu,
el bastó envolquellat treu
del pot y la mola mulla.

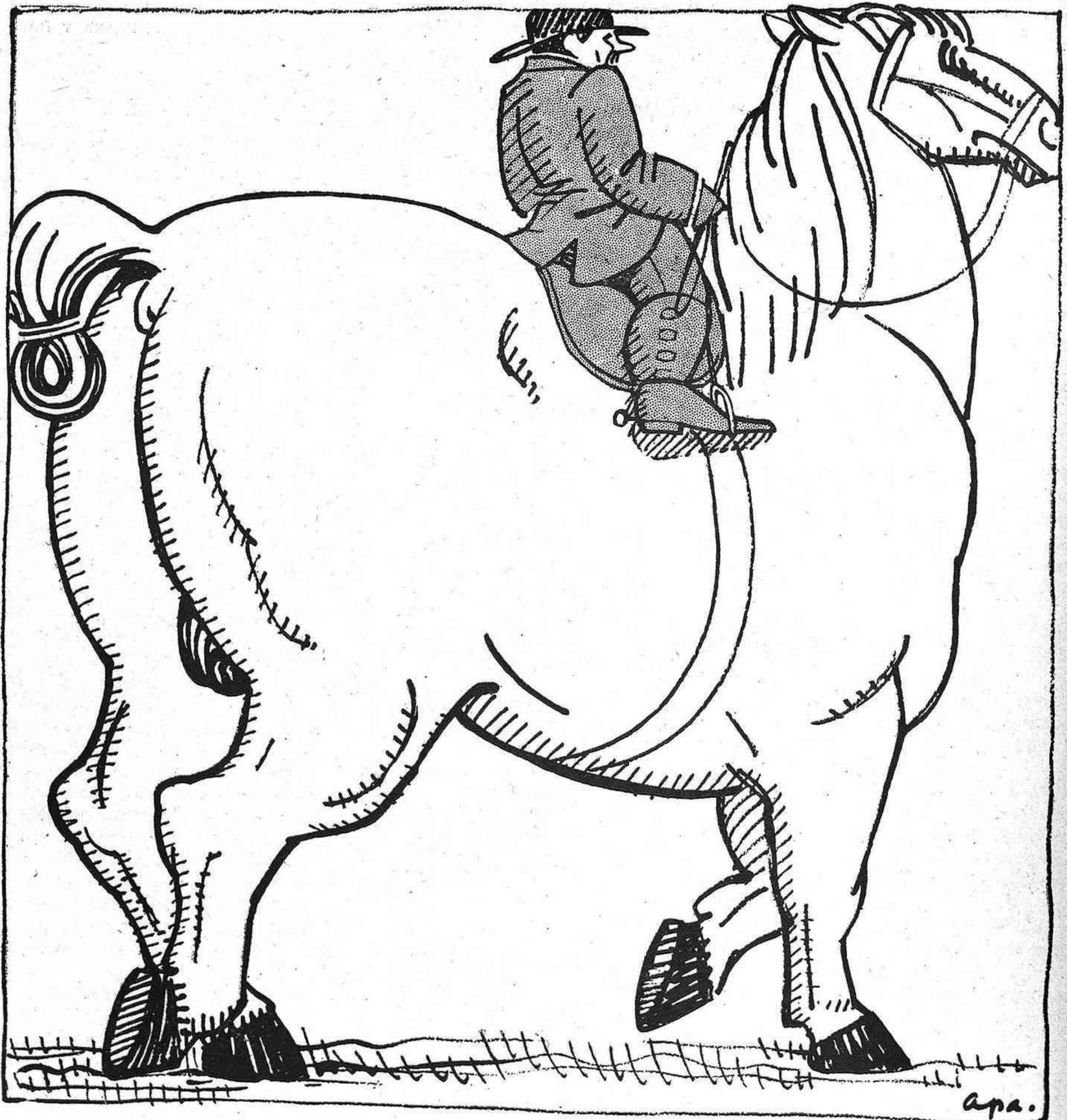
Ab impetuós moviment
rodola aquesta y refrega
l'oscat tall de l'instrument,
que escup foc de sentiment,
flestoma y espeternega.

Y no poguent contení

l'ira, que'l seny li trastoca,
diuli a la mola: —¡Assassí!
Tu nasqueres per butxí,
perquè tens el cor de roca.

Si es que t'he mancat en res,
vull posâ en ma falta esmena.
¡Acusa'm! ¿En què t'he ofès?
¿Quin greu delictè he comès,
per condemnarme a eixa pena?

UN PECAT CAPITAL (per Apa)

La soberbia

Y, com que estas cometent
una injusticia, no extranyis
que'n protesti iradament
y'm revolti, baldament
t'exasperis y m'escanyis.

—Y tu, acer, ¿per quin motiu
—fa la mola,—ab mots incultes,
t'has de mostrar tan altiu?
Te'm menges de viu en viu,
¿y encar, per postres, m'insultes?

Mai cap queixa he proferit,
perquè ab ma sòrt m'acontento;
mes, ja que m'has aludit,
ab la maneta en el pit
te diré tot lo que sento.

Tan senzilla operació
no t'ha de trastornar gaire;
sens mon concurs benfactò,
ja aniries de recó
al fons del sac d'un drapaire.

Jo't faig util pe'l treball,
dante, ab ma mort, nova vida;
y't converteixo en mirall,
perquè elogi el teu tall
la parroquia embadalida.

Diras: "Y si tallo a algú,
¿oi que les encarregades
no te les enduras tu?".
Prò peques d'inoportú,
puig sabs que, moltes vegades,

si ton tall fa un esboranc
per ont s'escola una vida,
mon cos, transformat ja en fang,
acut a estroncar la sang
que brolla de la ferida.

Tu't planys, doncs, sense raó,
d'un aparent sacrifici
que es ta regeneració;
jo, en cambi, ab resignació,
sofreixo eternal suplici.

Per lo tant, res ne treuras
de proferí impertinencies,
y com més protestaras
injustament, menos cas
faré de tes estridencies.—

Y, parantse de repent,
notà que de l'affigida
navaja anaven caient
llàgrimes d'agraiment,
boi tancantse avergonyida.

M. BADIA

A les penes... punyalades

En un saló de primera
té lloc una gran vetllada,
entre mitg d'una gentada
jove, guapa y riallera.

El pianista Romanic
comensa ab una sardana
y després llegeix, en Plana,
la seva poesia *El nyic*.

Com que ho fa tan bé com sab,
tothom ab gust l'aplaudeix,
y després, en Roc, llegeix
el *Pugi, que encara hi cab*.

Y en mitg d'aplaudiments grans,
continua la vetllada,
alternant, cada vegada,
piano, versos y cants.

Després fan *El Arcediano*,
drama curt, que fa plorar,
però que no ho pot lograr
d'un public tan campetrano.

En Roc fa el paper de *Rei*,
l'Arcediano el fa en Pigrau
y en *Juan Sindientes* en Pau,
secundats per la Remei.

Y en el punt més eloqüent
y més culminant del drama,
riu el public, riu la dama
y s'acaba tot rient.

Després hi hà cambi de sala,
per no tenir tant treball,
y allí s'hi comensa un ball
que quasi's pot dir de gala.

Allí lo fill d'en Pericas
ab la Tecla s'aparella,
y li diu a cau d'orella
paraletes molt boniques.

La Mercè balla ab en Pau,
en Roc balla ab la Maria
y tothom ab alegria
festeja y va fent sarau.

Y aixís, poc a poc, fa efecte
l'amor ab sa gran passió,
esparramant pel saló
molts casaments en projecte.

Cansats de tanta alegria,
cada hù se'n và al seu llit,
y, aixís que's queda adormit,
grandeses y amor somnia.

Ve'l dilluns y, ¡oh, ilusions!...
se'n và a rentar la Remei;
en Roc, que feia de *Rei*,
posa soles y talons.

La Tecla ven bacallà;
la Mercè fa punys y colls
y en Pigrau porta els peus molls
perquè es a l'hort a fangà.

Però queda l'esperansa
que dijous torna a esser festa,
y aquell dia hi haurà orquesta
y's farà comedia y dansa.

Y el qui avui es un Don Res
dijous ja's farà la llei,
ja que tornarà a esser *Rei*
y l'altre serà *Marquès*.

Que, si es dolsa la mentida
y la realitat es fel,
hem de buscar forsa mel
pera endolsirnos la vida.

Sent aixís, vinguen vetllades,
balls, comedies y reunions...
¡Que visquin les ilusions,
y a les penes... punyalades!

Q. ROIG

De nit

De la bronzinea campana
de l'alt campanar veí
tres batallades s'esquitllen
y per l'espai van fugint.
¡Les tres! ¡Quina nit més llarga!
No dormo, no puc dormir;
fa una calor que estavella,
la suhò'm remulla el llit
y... gracies que la patrona
no ronca, com altres nits.
Me poso de cara al sostre,
y no logro pas dormi'm;
me giro cap a l'esquerra,
y tampoc. ¡Ai, quin fatic!
Ni cap a la dreta ho logro,
ni de... nassos al coixí.
¿Què s'ha de fè en semblants casos?
Jo crec que lo més senzill,
lo més practic, lo més llogic,
es saltar prompte del llit,
y aixís ho faig: del llit salto
y, ja que no puc dormir,
generosament renuncio
a passar la nit dormint,
y surto al balcó, y contemplo,
d'entusiasme embadalit,
la gran volta misteriosa,
aqueix espai sense fi
per aont pugen y baixen
y rodolant y fugint
y apropantse'ls astres giren...
segons tots hem sentit dir.

Sembla impossible, ¡impossible!
a mi no'm cap al *magi*
que'l Creador de tal obra
hagi creat també'l grill.
¡El grill, que, ab sa cantarella,
no m'ha deixat pas dormir!

R

Errors de diagnostic

HISTORIETES CLÍNIQUES

Errare humanum est. Refrà llatí que vol dir «Els cavalls més valents ensopeguen».

En totes les branques de la ciència, sos cultivadors, un dia o altre, cometem una etzegallada. Els metges no estem exceptuats de la regla. Tant el que ocupa l'esglaió més alt com el que ocupa el més baix de l'escala, tots tenim una mala hora.

¿Probes?.. Aquí van: unes historietes clíniques de la cullita, que guardava en cartera y que enguany dono a llum en l'ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

I.—L'estat greu de la malalta'm tenia preocupat feia una pila de dies. Aquella pleuresia, malgrat haver recorregut a tots els medis terapèutics recomanats per la ciència, no's curava. El derrame, donat a conèixer per tots els símptomes (perensio, auscultació, pal·pació, etc., etc.), anava cada dia en augment. Fou aleshores quan vaig proposar a la família la toracentesis. Per més que aquesta operació no es una cosa de l'altre món, no obstant, vaig demanar un altre company, més que res, pera que m'aclarís el diagnostic.

En la junta, el colega, un xicot quisquillós que en tot troba peròs, aquell dia (*rara avis*) no tingué res que objectarme. Com sia que ja venia provist de tot lo necessari, trocar y aspirador de Dieulafoy, la practicàrem a l'acte.

Comensem la tasca: foradem el pit, retirem el trocar y... res, ni una gota de líquid. Apliquem l'aspirador de Dieulafoy...; sí, sí, ni els mils. Maniobres de dreta a esquerra, per si's tractava d'un coagul fibrinós que obturés la cànula, o per si el pulmó obrés com

un tap...; tampoc. La bota no volgué rajar. Si allí hi havia hagut aigua, la lluna o els mosquits se l'havien beguda.

II.—El ventre de la jove del mas Sureda creixia d'una manera alarmant. Si no s'hi posava mida, aquelles parets abdominals el millor dia explotarien com una bomba.

A l'últim, la família determinà consultar al metge nou, una celebritat caiguda, feia dos anys, a la vila, que comptava per dotzenes ses famoses cures. Un cap de brot en el maneig del bisturí. Si els seus recursos pecuniaris li haguessin permès obrir una clínica a Barcelona, en Cardenal, en Fargas y demés mestres de l'ofici, haurien hagut de tancar la botiga.

El galeno, després de l'examen de la pacient, sense fer embuts, digué als Suredes que's tractava d'un *neoplasma* dels orguens genitals.

¡...! (Admiració y pam de boca oberta de la família).

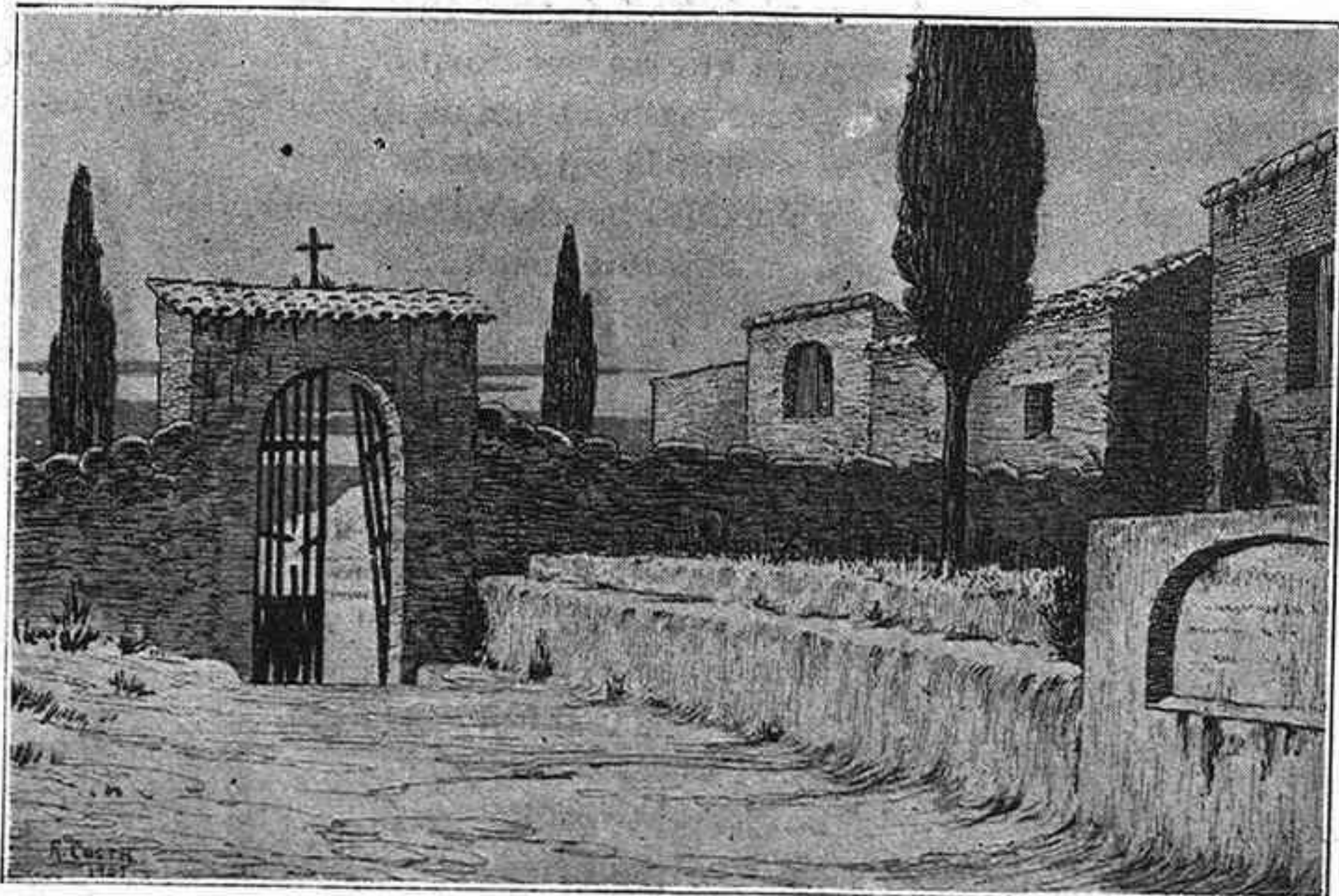
Si no volien que allò tingués un acabament fatal, era de necessitat absoluta la *laparotomia*.

¡...! (Doble admiració y dos pamps de boca oberta dels Sureda. ¿*Neoplasma?*... ¿*Laparotomia?*... Com si els digués Llúcia o els parlés en grec.

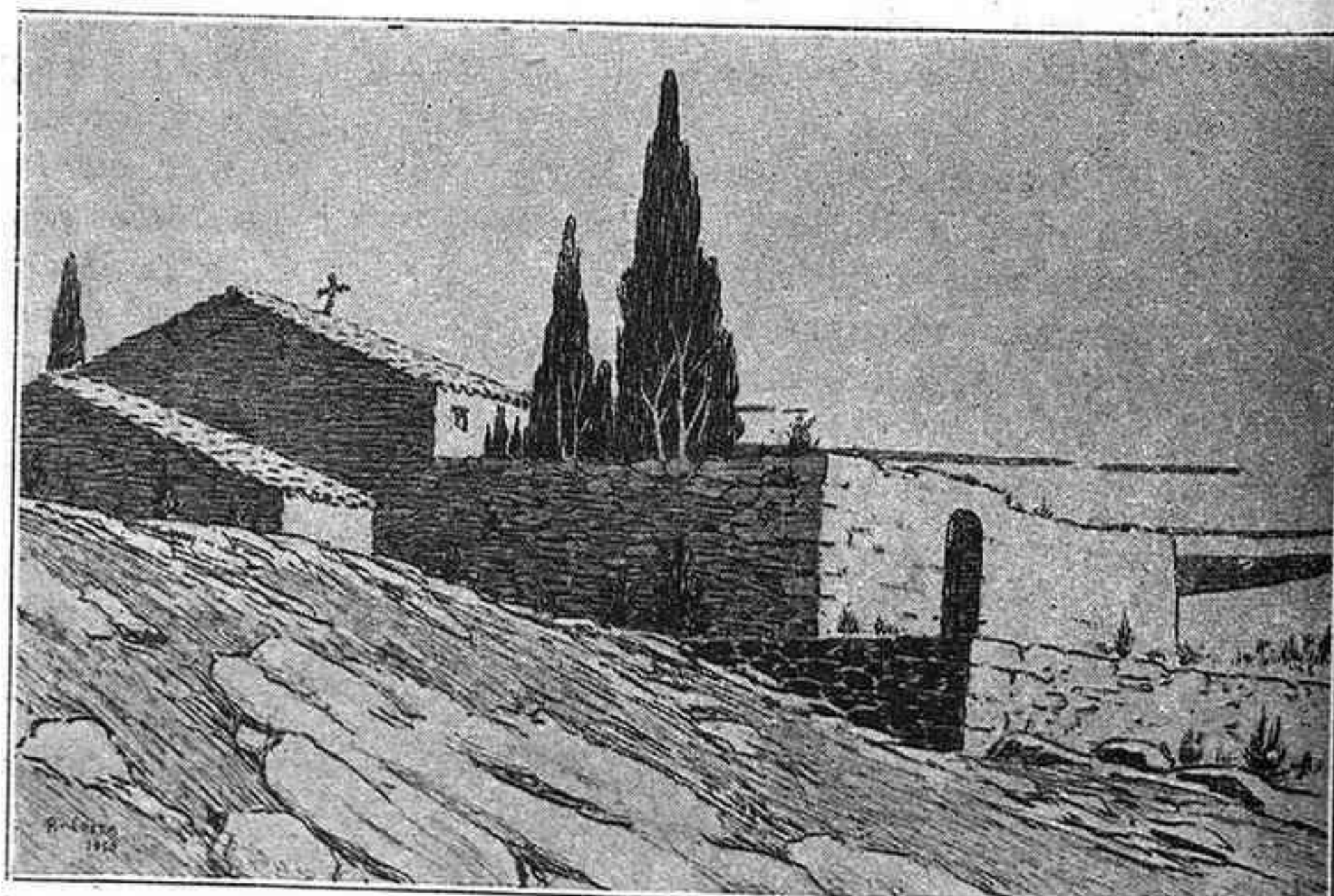
Ell l'operaria al mas mateix, sense necessitat de portarla a cap clínica. Allò era joc de poques taules, com bufar y fer ampelles: obrir el ventre, treure el cos del delictes, quatre punts de sutura y llestos.

La xerrameca d'aquell senyor que, a més de les assignatures

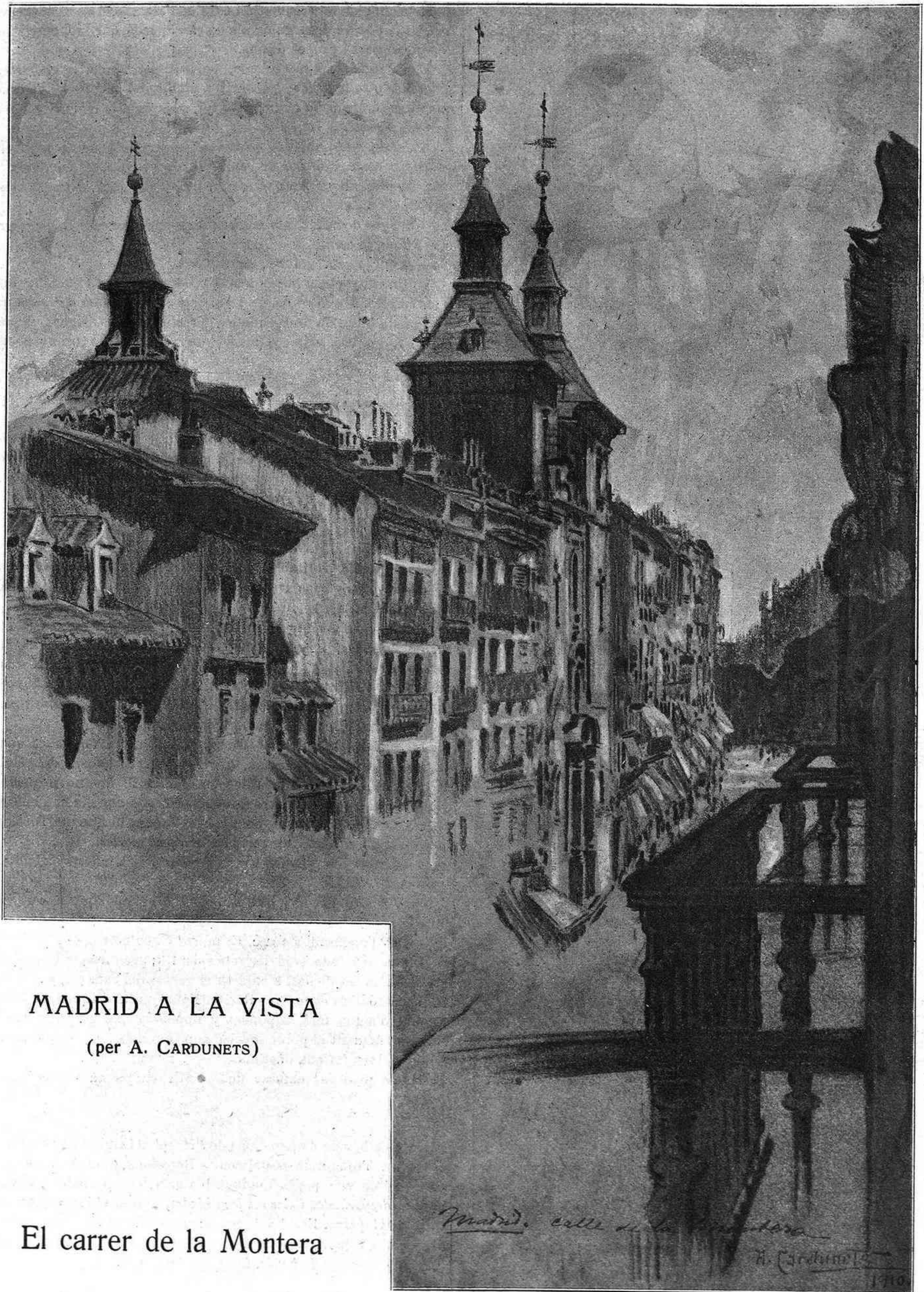
PAU VERITABLE (per R. Costa)

Magnífic y extraordinari, diu que, a La Haya, hi hà un palau...

¡Cap com aquets, per' donarhi els congressos de la Pau!

MADRID A LA VISTA

(per A. CARDUNETS)

El carrer de la Montera

*Madrid, calle de la Montera
A. Cardunets
1910*

CAMBI DE MIDA (per Iris)

—¿Tant mateix t'has decidit a creure als metges?... ¿Ja no beus copetes, ara?
—No, noia, no; res de copetes... Ara bèc ab copes grans.

CONFIDENCIA (per Bon)

—Aquí ont me veus, Nasia, jo encara podria escriure a París, pera que me n'enviessin, de quitxalla.
—¿Qui? ¿Vos?... Me sembla que feu molt mala lletra, ja.

de Medicina havia estudiat un curs de declamació en el conservatori, hi feu caure desseguida als de can Sureda, quedant senyalada l'operació pera'l proper dijous.

El dia indicat, el metge nou, portant per ajudants el *barbero sangrador y sacamuclas* del barri y el fill del menescal, un xicot que ab el temps *volia tirar per metge*, pujaren a la tartana y cap al mas falta gent.

A l'arribar al punt ont se deixa la carretera nova, pera emprendre la costa, que per un camí plè de pedruscall, condueix al mas, toparen ab en Toni, el mosso de la casa, qui, cansat y esbuegant, els digué:

— Senyor doctor: l'amo m'ha dit que no's molesti. La jove, gracies a Déu, ja está.

—¿Còm ja está? ¿Morta, potser?

—No, senyor, no: bessonada. Un bordegas y una mossarra com uns temples. Ah, me'n descuidava: l'amo ha dit que li digués què havien de ferne de totes aquelles garrafes plenes d'aigua, paquets de cotó, de gassa y demás medecines. ¿E's hem de tornar a casa l'apotecari?—

L'interpelat, ab el cap baix, per tota resposta gira la tartana en rodó y pega una fuetada al cavall; mentres el Fígaro sangrador, que era un gat dels frares, ab rialla burlata contestava al Toni:

—Digues als amos que de la gassa y el cotó'n fassin llensolets y bandoles pera'ls bessons, y de l'aigua sublimada, el dia del bateig en donguin una copeta als convidats: es un excelent aperitiu pera obrir la gana.

III.—Especialista en Tocologia y Pediatria, ho era ensemps en elegancia y *chic*. Veritable figurí, les seves ben tallades levites, famosos *chaquets* y espetarrants corbates, donaven la pauta a l'*hige life* de la urb.

Havia lograt entrar a l'hospital per la porta del darrera (favoritisme). Aquell capvespre, lluint un trajo nou de trinca, a grans gambades se dirigia a l'hospital. El número 11 de la sala X s'estava morint. Les *hermanes*, complint l'encomanda que ell les hi havia fet de que aixís que la malalta del 11 entrés en periode agonic l'enviessin a buscar, l'havien cridat a correccuita.

La malalta del número 11 de la sala X era una cardiaca que, a les acaballes de sa dolencia, estava, segons diagnostic del cèlebre tocolec, en els ultims dies de son embras. Ja que no la pacient, volia ell salvar el producte de concepció que aquella malhaurada portava en ses entranyes, practicantli l'operació que en Tocologia se coneix ab el nom d'operació *cesarea post mortem*.

A l'arribar als peus del llit, la malalta feia'ls ultims badalls.

—Ara.

—¿Vol dir?—replicà l'*hermana*.—Me sembla que encara respira.

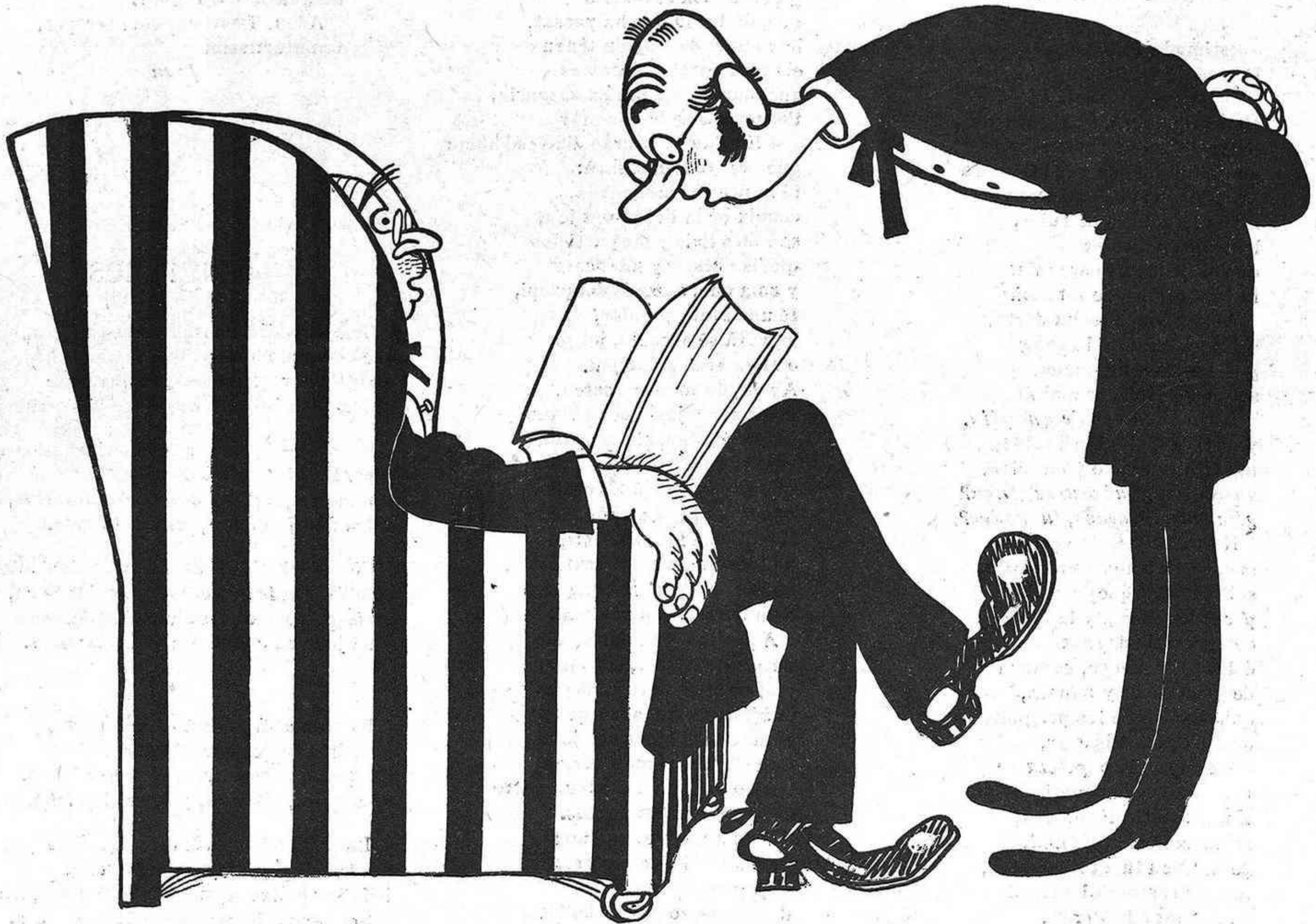
—Déu l'enguard' a vostè. Es morta y ben morta.—

D'una revolada treu les robes del llit; pren les eines de l'ofici; ¡¡zac! fa un set de dalt a baix en el ventre del cadavre, y... en lloc del caparró d'un altre Sant Ramon Nonat sortí d'aquella calabroa un doll d'aigua més imponent y impetuós que les catarates del Niàgara, deixant al pobre tocolec xop com un anec y a aquell *terno* nou de trinca fet una llàstima.

Havia pres per embras una ascitis simptomàtica de l'afecció de cor.

IV.—A la sala d'operacions de l'Hospital Clinic hi havia un plè a vessar. Trobantme casualment a Barcelona, gracies a un antic condeixeble vaig poguerme inquirir entre'ls espectadors, malgrat *quedar despachadas todas las localidades*, com al «Liceo» quan cantava en Gayarre. Era dia de moda: treballava el Gayarre de la cirurgia, una celebritat mundial que, d'haver nascut als Estats Units, la terra clàssica dels *trusts*, fora'l rei del bisturí.

CARICATURA (per Sancho)

—¿Què llegeix, aquí, si's pot saber?

—Res. ¿Que no ho veu que'l dibuixant ha tingut la poca gracia de deixar els fulls en blanc?

Sobre la taula operatoria, nua de pel a pel, com el dia que va neixer, en complert estat de cloroformisació, estava ja'l cos de torn d'aquell dia: una dona de mitja edat, grossa y ventruda. Els ajudants, a son voltant, habillats a punt de solfa, esperaven l'entrada del protagonista. Entra el *divo* en escena (espectació), pren les eines de l'oïci y ab *pose* admirable y encisadora comensa la tasca. Com un gat quan agafa una rateta, que no deixa de rondinar fins havè-sela cruspida, lo mateix feu el rei del bisturí, tant com durà l'operació: rondinar.

—¡Quin fastic! ¡Ex! ¡Es horrorós! ¡Quina porqueria!—

Tot perquè a la pacient la Naturalesa l'havia dotada d'una quantitat exuberant de teixit adipós.

L'operació seguia; les mans de l'expert cirurgià anaven endinantse dintre aquella massa greixosa y les estisores tallant y tallant kilos y més kilos de dita substancia.

Acabada la tasca, quan els espectadors esperavem veure sortir del fons d'aquella calabroa un voluminós tumor, el rei del bisturí, mirantnos al través de ses ulleres d'or, en castellà, pera fer més tropa, ens engegà la següent cantata:

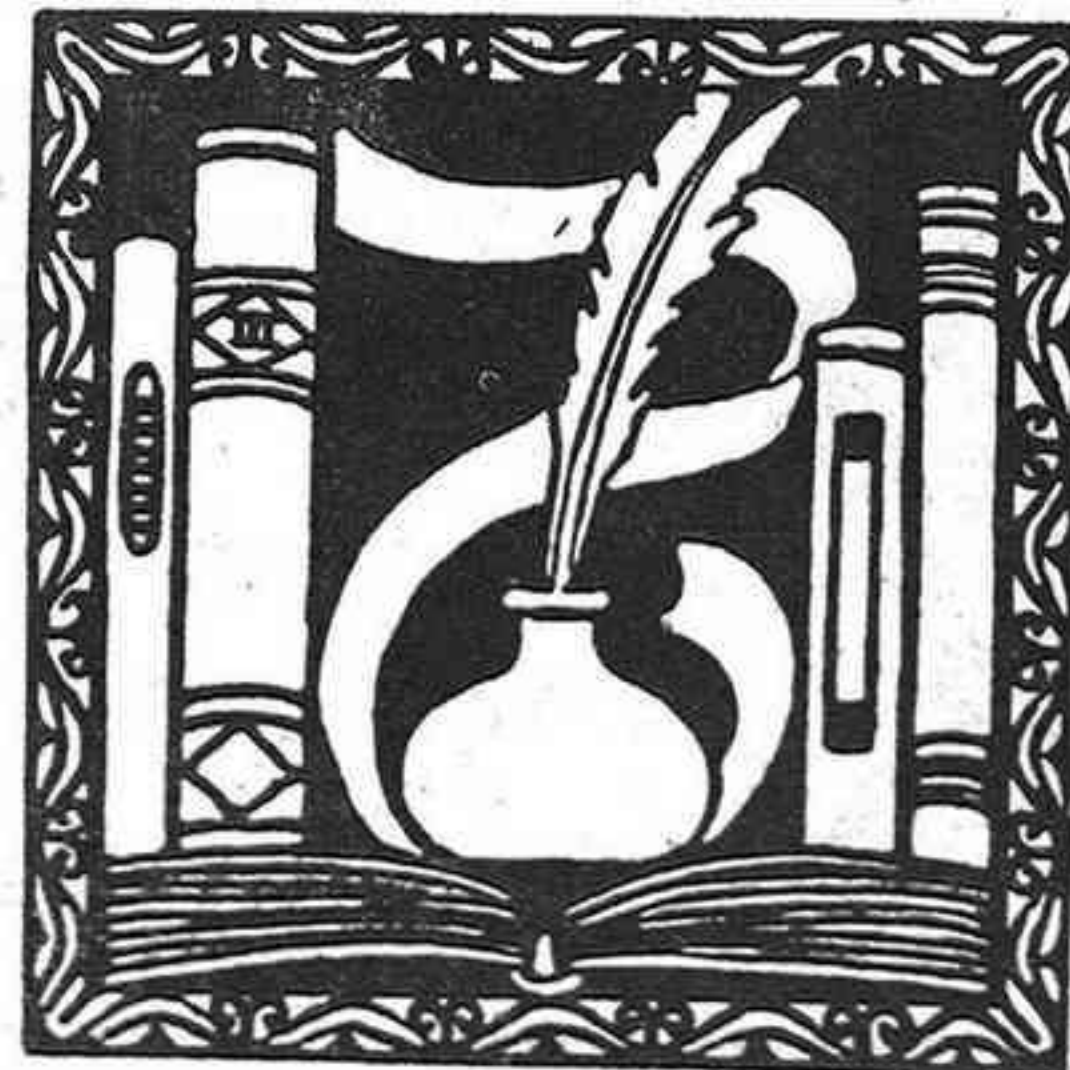
—Señores: como ustedes pueden ver, no hay aquí ejemplar alguno de la familia de los OMAS ni cosa que se le parezca. Se trata sólo de un útero más voluminoso de lo normal y de una cantidad excesiva de tejido adiposo, factores ambos que pueden engañar al cirujano más experto; pero que á mí, os lo confieso sinceramente, no me han cogido de sorpresa; hay más: lo esperaba. Entonces, ¿por qué he practicado la

Laparotomia? Sencillamente, para esclarecer el diagnóstico y para convencerlos del error en que á veces se puede incurrir.—

Y aquell frescales se quedà tan tranquil.

¿Els ajudants y els admiradors del *divo* se tragaren la píldora? No ho sé. De mi diré que, com no combrego ab rodes de molí, vaig sortir de l'Hospital Clinic de Barcelona completament convenut de que'ls cavalls més valents ensopeguen y de que no som els metges rurals sols els que a voltes ens tirem alguna planxa.

ROMUALD VIDAL

La darrera

Estimada Filomena,
Déu te dó salut:

Sabras
com vaig rebre, fa alguns dies,
lletra d'un antig company,
en que'm diu que per l'Octubre
prop-vinent t'has de casar
ab en Pau de cà la Tuies,
l'envejós acabalat
que'm titllava y escarnia,
fa tant temps, de sota-mà.

Al llegir-la, aquella carta,
se'm glassà tota la sang
y del sotrac, Filomena,
sento encara'l cor malalt.

Erem al *cuerpo de guardia*,
y al veure, els altres soldats,
ma transmutació y engoixa,
varen dir: *¿Qué ocurre, Juan?*
¿Ha muerto, acaso, tu madre?...

No puc dirte, en veritat,
si vaig dà o no cap resposta;
sols recordo que, més tard,
perdudes l'esma y la carta,
compareixia davant
del senyor metge, persona
de gran saber y bondat,
qui, després de les preguntes
que ja't pots afigurar,
m'extengué la *papeleta*
pera anar a l'hospital.
Y en ell estic, Filomena,
més enamorat que mai,
pensant en tu a totes hores,
teninte sempre al davant
y confiant a la Verge,
Mare dels Desamparats,
la curació de les penes
y l'oblit dels desenganys.
Aquí'm tens, de nit y dia
recordant el país natal,
aqueix plà, jardí d'Espanya,
la devesa, el riu, els camps,
ont granegen les espigues
als petons del sol de Maig.
Ni un moment de mi s'aparta
la dolzor d'aquells instants
venturosos en que'm deies:
"¡Juro, en nom de Déu sagrat
y en el de sa Mare Santa,
no oblidarte mai ni mail...".

No t'ofenguis, si vull dirte
que no atino a veure clar
el perquè de mi fas burla,

sens motiu ni pietat,
y perdona'm si sospito
que, de tot lo que ha passat,
bona part de culpa'n tenen
els teus pares y germans
que, durant ma llarga ausencia,
t'ensenyaren de comptar.

—En Pau —t'hauran dit—es l'home
que per' tu millor farà:
té molta lletra menuda,
coneix bé la llebra ont jau,
sab més lleis y més articles
que'ls notaris y advocats
y com que, ademés del propi,
té una mota regular,
lograrà sè arcalde, jutge
o altra cosa principal.
Ab ell, de totes maneres,
podras menjarhi el pa blanc,
ja que en Pau, sia com sia,
val més que un pobre soldat
que no comptarà ab més rendes
que'ls cinc dits a cada mà,
si no torna fet un murri,
un fuller o un esguerrat,
bò tan sols per' fè'l bagarro
o un quefer de mori-fam...—

Aquesta carta darrera
pots esquinsarla, si't plau,
junt ab les que tu m'havies
endressat aquets dos anys
y que't torno, per conducte
d'en Cintet, el meu germà,
car no vull, en dany teu, rastre
de cap jurament en fals.
Queda ab mi l'escapulari
que'm donares al marxar,
com penyora predilecta
dels meus somnis esbullats.
Filomena, no te'l torno,
ni te'l tornaré jamai,
que es amic dels que no enganyen,
ni escatimen les bondats,
y ha d'esser, en tant jo visqui,
mon millor, fidel company,
per' guardarme y advertirme
de perills y males arts.

Y quan, lliure de les armes,
pugui tornar, si a Déu plau,
a regar la mare terra
ab el suor del treball;
quan el pensament se'm torbi
recordant tot lo passat
y sovint se m'aparegui
ta imatge dolça al davant,
desvetllantme gelosies
y amargors, creu que jamai
serà això llevar d'agravi
ni desitg de causar mal;
sinó al contrari...

Déu vulgui
ferte ditxosa molts anys,

y a mi'm dongui la ventura
de guarir y d'oblidar.
Adéu. T'estima, com sempre,
ton afectíssim

Joan.

J. BAUCELLS PRAT

Engrunes

Com la pedra llensada a la ventura,
que cau a plom al perdre l'embranchida,
aixís l'amor, ¡oh dònal, va filtrantse
al fons dels nostres cors, que ja s'estimen.

Els nostres llavis, que la passió asseca
esperant el petó plè de delícies,
somnia aquell bes que ha d'ajuntarlos,
dolsa deù de l'amor, font de la vida.

Còm s'aclareix l'espai a trenc de l'aua,
còm l'aigua fatalment al mar s'endinza,
aixís els nostres cors han d'estimarse
y un jorn en un sol bes veure la ditxa.

La sala està guarnida de tapissos
y catifes riques que són obres d'art.
La dama, encara fresca y ben vistosa,
va mirant, distreta, passar els vianants.

La pau l'embolcalla. Repiqueja'ls vidres
del finestral gotic un gai papelló.
Ella'l cap aixeca, sos ulls el contemplen
y brolla una llàgrima que li nua el cor.

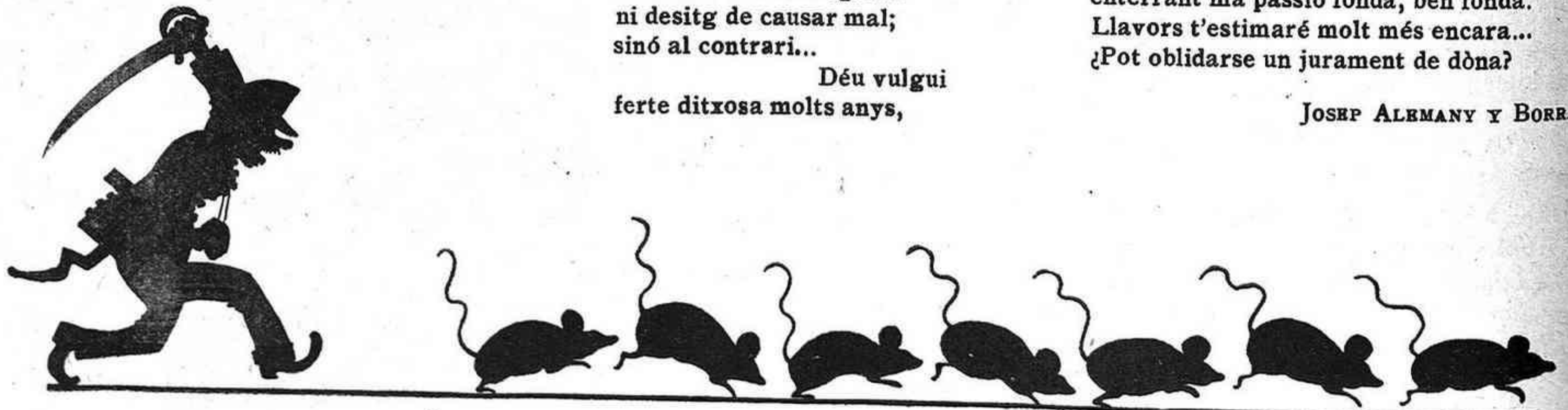
La noble senyora no té qui l'estimi;
anyora caricies de marit y fills;
no pot ja, ni en somnis, gaudir la dolcesa
d'un petó que cremi d'un fill o marit.

L'estufa que, encesa a un costat de sala
escampa reflexes que endauren el lloc,
no refà una vida que de fet es morta,
no pot pas minvarlo el fret d'aquell cor.

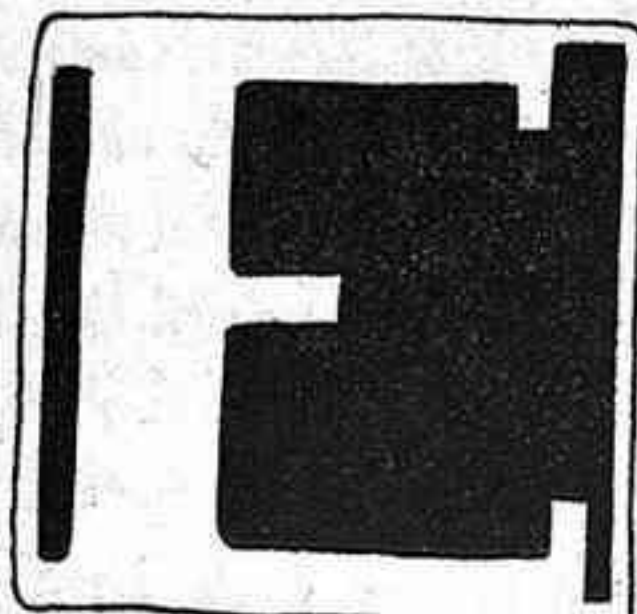
Diga'm que no, que no serà en la vida;
que a morirte primer estas resolta...;
però confessa que també m'estimes;
jura'm amor una vegada sola,

y prometo no dirte més paraula,
enterrant ma passió fonda, ben fonda.
Llavors t'estimaré molt més encara...
¿Pot oblidarse un jurament de dòna?

JOSEP ALEMANY Y BORRÁS

L'ÀNIMA DEL POBLE

El senyor Ramon Peracamps era un de aquells homes patriotes, que estimen el poble ont han nascut més que a les nines dels seus ulls.

Era l'«ànima del poble».

Com que s'havia quedat viudo, sense que la pobre difunta li hagués deixat successió, y com que tenia una rendeta pera poguer viure ab cert esbarjo, y com que era llicenciat en filosofia y lletres—lo que vol dir que sabia de lletres,—y com que no tenia parents d'aquells d'aprop, que com més d'aprop més cura tenen de l'herencia que'ls hi pugui sobrevenir, y com que, per fi, per mor de les lletres que l'havien entretingut, no tenia idees polítiques, feia servir la viudetat, la llibertat y la rendeta, pera consagrar-se an el seu poble, mateix que si li fos pare y mare.

Qualsevol que'l sentís, an ell, hauria cregut que aquell tal poble era un extracte de bondat o una cosa meravellosa. Tocant al clima, ho tenia tot; però al revés de les altres terres: a l'estiu hi feia una fresca, que ell havia d'anar ab bufanda; a l'hivern, una escalforeta que semblava feta expressa pera criarhi convalecents, y, en tocant als temps intermitjos, allò no era clima: era un *Eden*. Tocant a belleses *propies*, o a belleses «propiamet dites», segons deia el senyor Ramon, s'haurien de fer moltes llegües pera trobarne tantes a l'hora, y, fins reunint les de molts pobles, no's podria fer *tal ramillete...* de pesseres arqueològiques pera la construcció de l'història: una torre del temps dels mòros, que'ls cristians que ara hi vivien n'havien fet una torratxeta pera donar confort a l'història; dues finestres de tranzició, que les havien emblanquinades, però que a sota de la cal's hi feia estada l'arquitectura; una piscina romana, que la feien servir de safreig; però que, a sota la sabonera, seguia piscina y romana; una iglesia del mil set cents, que s'havia edificat a sobre de la primitiva, y que, si tiressin a terra la nova, an els fonaments se veurien senyals de la vella, y altres detalls tan autèntics que, si els enviés en un album a l'atracció de forasters—com havia pensat alguna volta el patriota senyor Ramon,—allò seria un seguit d'anglesos y altres estrangers, que anirien a visitarho ab aquell album a la butxaca. Ara, en quant als habitants, la gent no n'eren, d'habitants. Era poc, esser habitant. Eren més. Un personal tan ben triat, que d'un cap de carrer a l'altre se'ls podia fer a tots «fills ilustres»; una mena de «falansteri», ont tothom era gent de bé, o, més ben dit, una bassa d'aigua. Y, per fi, del ram de salut, no direm que n'hi hagués pera vendre—perquè el que la té se la guarda,—però tothom estava tan vermell—y això no era exagerat,—y tan plè, y tan «incòlume», que an aquell beneit poblet mai deien «Els pobres malalts», quan els havien d'anomenar, sinó que deien «Els pobres metges», cosa que no havia succeït desde aquells temps de l'Arcadia.

El senyor Ramon tot això ho sabia de bona tinta. Ho sabia del cert. N'estava segur. N'havia escrit una memoria, que no havia pogut despatxar; havia enviat a cercar dos o tres periodistes, perquè, un cop ben tips y ben passejats, ho anessin escampant pel món; havia enviat unes fulles a totes les redaccions, ab el dibuix dels monuments, tal com haurien d'esser, si no els haguessin millorat; una vista general y un quadro de temperatures; però com que avui dia hi han tants pobles que tots se pensen tenir fresca y «bona situació», y font termal, flaire de pins, clima benigne, y allí ont no tenen monuments se'ls empesquen o se'ls fan fer, per més que l'home cridava pera que hi anessin els forasters, els forasters no hi anaven y aquella perla de poble's consumia en el seu «sí», com una casta donzella que no troba casadors se consumeix en el seu «no» quan no saben les seves prendes.

Això sí: si n'hi queia algun, de foraster, el senyor Ramon me l'agafava tant pel seu compte y me'l deixava tan cansat, de la piscina al *matadero* y del *matadero* als finestrals, dels finestrals a la torre nova, y de la torre nova als afores, que quan arribava a la fonda—també benigna y ab bona aigua—hi arribava ab tanta gana y li donaven tan pocs aliments, que quedava més tip de correr que content del paidor, y jurava no tornar més a veure poblacions històriques, per bon clima que elles tinguessin.

El senyor Ramon sempre ho deia que «el seu poble no era comprès». Com tantes coses que tenen merit, per mancamet de protecció vivia en grau d'*ostracisme*, d'una manera llastimosa. Era un poble com la viola, modestament amagat a sota la fulleta verda. Si hagués sigut dels anglesos, un poble aixís, tan sanítós, hi haurien posat un gran casino, una renglera de fondes, tancat de cavalls y joc de botxes. ¡Pensar que tanta salut no la podien fer evident a les nacions estrangeres! ¡Que havien d'estar bons a casa, en familia, quasi d'incògnit, com si això de tenir salut fos una cosa vergonyosa! ¡Pensar que allí, si hi haguessin malalts, se referien en poc temps, y que no's podien refer per escassetat de maulures! ¿Què'n treien d'un oreig tan pur, si sols el respiraven ells? ¿Que no era malaguanyat? Y tenir un pinar allí mateix, davant l'iglesia parroquial, ab el quitrà que allí's perdia, ¿que no feia trencar el cor a les ànimes pietoses? ¿Que'l respirarien tot el quitrà? ¿Que no hi havien tubercols, a la terra, pera que vinguesin a morir en aquelles branques? ¡Res: que'l món es una farsa, plena de baixes injustícies! ¡Que'l que no crida no mama, que'l que es modest l'arreconen; que'l que es poruc l'apallissen; que havien d'eixir les trompetes de la fama voladora y fer coneixer, de grat o per forsa, aquell «centre de salut», aquella Meca sanitaria!

El senyor Ramon ja ho havia pensat. ¡Un periodici! ¡Un bon periodici! De moment, que fos... setmanari, y que també's digués *Eco*, com se diuen els setmanaris; després, dos cops cada setmana; després, diari, y després, *triari*; fins a anar a la *rotativa*. Un

cop eixit el primer número, que tot seria exposició, comensarien els gravats, la finestra, la torre mora y una fotografia dels pins, de un a un y ben detallats, ab les mides de la creixensa. Un cop gravat tot lo gravable, una informació setmanal de tot lo que passés al poble, y, com que mai passava res, omplir el vuid ab estadístiques dels malalts que no hi havien hagut, de les desgracies que no succeien y dels parts que havien anat bé. Després d'això, ¡vinga termòmetre!, que sapiguessin les nacions que hi havia un lloc, en el continent, que no hi feia ni fret ni calor, ni vents cardinals ni clima, y, per fi, res de política, ni religió, ni administració. ¡Patrial... ¡Tan sols ferse patrial! Que's vingués en coneixement de que un poble més obria els brassos, per germanor, a l'humanitat de tota mena de terres.

Tot seguit, el senyor Ramon, va trobar companys, pera ajudar-lo. Per petit que sia un poblet, sempre hi ha'l mestre, que sab de lletra y que li agrada dirhi la seva per l'enginy de l'impressió; sempre hi ha un desconegut, que feia molts anys que escrivia y que s'ho guardava al rebost, esperant que hi hagués ocasió; no falta mai algun jovincel que, perquè se'ns ha enamorat, se treu les penes de dintre, en versos deixatats ab llàgrimes; ni el metge, que dona *datos*; ni l'apotecari, receptes. Aixís es que'l nostre patriici, ab tal col·laboració y la bullida que duia, després de passar per les caixes, y les probes, y les reprobos, que serien llargues d'explicar, al cap de dos o tres mesos, quan va veure l'*Eco* al carrer y el va sentir cridar pel poble—com si el poble no ho sapigués prou,—ell mateix en va comprar un número, y li va caure una llàgrima a dintre d'aquella piscina que anava a la primera plana.

El primer número's va llegir; el segon, no tant, y els altres, tampoc; però, que no'l llegissin en el poble, ¿quina importancia tenia? ¡A fóra l'havien de llegir! ¡De lluny havia d'arribar l'aua de l'anomenada! ¡De les ciutats cosmopolites tenien de venir els raigs del gran farell del progrés! Ells, els valents redactors, ab el senyor Ramon al *frente*, a desentranyar, a sembrar, a *penetrar*, a dur el modest granet de sorra a les planes de la Palanca, y la Palanca a fer camí, ab dues aletes de Mercuri, d'aquelles que volen sobre una bola, pera anar a parar al Pensament dels homes que pensen y que sospesen. Ells a escriure y els altres a llegir, que, aixís com quan surt una pedra de la mà no se sab aont và, tampoc se sab d'una estadística. Y si de la llevar més petita'n surt el roure més tupid y més carregat d'aglans, ¡compteu d'un *Eco*, que va sortint ab la constancia y requisits de la petita gota d'aigua que va foradant el penyal, si n'havien de sortir d'*átomos*! ¡Ja vindrien els forasters! ¡Y ben depressa que vindrien!

Tant ho creia aixís, el senyor Ramon, que havia fet engrandir la fonda; a la tarda feia regar els pins; havia fet tirar sorra tot al voltant de la piscina, y havia fet deixar un poble—ab l'ajuda del municipi—com una tassa de terrissa. Trigaven, es clar; però, ¿què no triga? ¿Quina obra hi hà, al món, ni quina idea, que no hagi fet vessar sang? El foraster va poc a poc, però, quan arriba, arriba segur, y abans no engega els capitals pera *llensar* una població, té de pendre totes les mides; però, aixís que li surten els comptes, ve el fer teatres, y casinos, y sales de joc y Rabassades. No's passaria pas un any, que allò seria una disbauxa de luxe, de joia y de riquesa.

Al cap de tres mesos, abans d'un any, un jorn varen baixar uns senyors que tots anaven de levita o xaqué que levitejava.

No varen dir res a ningú y se'n varen anar cap a la fonda.

El senyor Ramon y els *reporters* varen correr darrera d'ells com rates emmetzinades. Això de que quatre o cinc forasters anessin per allí de pessa llarga y que quasi tots ells fossin calvos, n'hi havia pera estar amatents.

El senyor Ramon va presentarshi y's va oferir a ensenyàrlosi el poble, ab tots els monuments historics; però li varen venir a respondre que no venien per histories. Va volguer *indagar* y va esser inutil.

Tot lo més, com que'ls va seguir, va veure que anaven als pins, y després a casa l'amo dels pins, y d'allí, ab l'amo, cap a càl notari, y de càl notari a l'automobil.

Era saber poc; però ¡quin crit! No hi havia dubte, ¡era un casino! Anaven a aixecar un casino, y del casino els *chalets*, y dels *chalets* els jardins, y dels jardins les Espèrides. ¡El rebombori que va haverhi dintre la redacció de l'*Eco*, no hi hà prou mots pera explicar-lo! El mestre va fer un llarg article, titolat *Excelsior*, y *via fóral*; un jovenet va fer un glosari, encapsalat ab aquet titol: *Entusiasmennos ab metode*. El poeta's va descordar y va perdre el consonant, el ritme, la rima y els *lentes*; el senyor que tenia idees va fer una «nota extensa», aconsellant als seus paisans que, d'aquell jorn endavant, aprenguessin de tenir modos, pera ferne ús ab els que vindrien; el metge va escriure dues ratlles, dient que estava commogut, y tant varen gratar, tots plegats, que podien omplir tres números de l'*Eco*, sense sapiguer d'ont venien ni aont anaven; tres números ab un gran *fondo*, ont, entre altres idees, el senyor Ramon expressava, en castellà, per tenir més forsa, «que, per fi, tots els pobles tenen lo que pels seus mereixements han de tenir en el *curs* dels sigles...; que'l *curs* del temps no'l detura res, *ora* ho esclafi tot com Atila, *ora* ho enlairi com el progrés, en *aras* de l'avenir...; que la virtut, quan es ben cívica, sempre té *lauro* pera recullir...; y que *loor* al periodisme y an aquets nous gladiadors, que lluiten en les arenes de l'Amor, del Treball, del Passat, del Present y del *Quevindrà*..., y que, per fi y acabament, abrassaven la Nova Aurora de la Regeneració, *norte y luz* de totes les coses dignes y... *Suum cuique tribuere*...».

Els veïns, per poc que llegissin, aquell jorn varen llegir l'*Eco*, y com que'l millor periodisme, en els pobles, es el xafardeig, s'ho varen anar dient els uns als altres, y com que ningú'n sabia res, aquell jorn, a la redacció, va esser un veritable *jubileo*.

—Però, ¿què serà, això?—preguntaven els veïns al senyor Ramon, «ànima del poble».

—Lo que serà, no ho sé—responia ell,—però sabem que serà una gran cosa.

—¿Van a fer un casino?

—¡Molt més!

—¿Una ciutat?

—Un *Porvenir*. ¡Ens van a fer un *Porvenir*!

—Però, ¿ont el faran?

—No's pot sapiguer. Les mides són preses als pins, però'l *Porvenir* se pot estendre, y, si se sab allí ont se comensa, no se sab mai allí ont s'acaba.—

Sia com vulgui, al cap de dos mesos varen tirar ratlles en el pinar, varen comensar a fer els fonaments d'una casa grandiosíssima, varen tornar a pujar aquells senyors, y cansat, el senyor Ramon, de soncavar en indirectes lo que tant l'interessava, va fer lo que s'ha de fer quan se volen sapiguer les coses: anar de dret y preguntarho.

Lo que anaven a fer era lo següent:

Anaven a fer un sanatori.

Tant havien llegit a l'*Eco* que allò era sà y climateric y que'l termòmetre no's movia y que allò eren uns *Campes Elíseos*, que hi varen pujar els quatre metges, varen trobar el lloc prou retret pera poguerhi enviar malalts, varen reunir accionistes y anaven a fer un sanatori.

El senyor Ramon, «ànima del poble», de moment se va sobtar un xic, però va quedar admiradíssim. ¡Allò era gran y era humanitari! ¡El poble faria d'hospital! ¡La resina del pinar, que no servia de res an aquella gent tan sanita, per fi podria entrar als pulmons y treure a fora tots els microbis! ¡Podrien pintar a l'escut un Sant Felip Neri gloriós, obrint la capa an els xacrosos! L'entusiasme va esser tan gran, un cop passat el sobtament, que anava cridant la nova per les plasses y pels carrers; l'abocava a les botigues, com si fos un carter oral, y, a l'arribar a la redacció, quan va dirho als seus companys, va mullar els vidres de les ulleres.

Els companys també varen sobtarse, però, mirantse els uns als altres, s'anaven gratant el clatell, anaven repetint «¿Sanatori?» y no sabien convencers de que allò fos una gran millora.

Els hi semblava, an els companys, que, en cas de que ho fos de millora, qui podria millorar serien els malalts que hi anessin, però referent an els del poble, en classe de salut pública, ja estaven prou millorats.

El senyor Ramon va insistir en que havien de fer un gran número; ells varen donar les seves raons, dient que «pera fer anar la ploma's necessita inspiració y que'l ram de tenir salut no era assumpte que'ls inspirés». El poeta va esser l'únic que va dir que faria uns versos, perque volia provar un ritme nou, y l'assumpte no'l preocupava. Y la pobre «ànima del poble» va haver d'omplir tot el periodic, però, això sí, ab cada *arrencada* que'ls mateixos que no hi creien varen haver de confessar que era una cosa ben deixada.

«¡No són casinos, lo que tindrem!—deia, ab molts punts d'admiració.—¡No seran temples del vici, *sentina* de mals exemples, *antros* de podrimaner, afront de l'honestitat y casals de la corrupció! ¡Serà un asil a la moderna, ab tota la terapèutica que'ls avenços de la ciencia han aplicat a l'home culte! ¡Serà una gran fortalesa contra tots els baccilos de Koc y contra totes les bacteries, sien de la mena que sien, sense miraments d'especial... ¡Serà la terra de promissió dels deixats de la mà de Déu, es dir de tots els malalts, que ab la seva poca salut y la seva temperancia y la seva vèu planyívola, cantaran les virtuts d'un poble que'ls reb ab els brassos extesos!...».

A l'esser al dissabte va sortir y fins se va llegir, en vèu alta, a l'«Ateneo Rural», y tots varen aplaudir la forma, però en el fons... no'ls agradava. Tothom planyia als malalts; però'ls volien un xiquet lluny. No podien ferse carrec de quin benefici podia dur el sentir els planys tan aprop. Y d'amagat varen comensar a dir que «el senyor Ramon no's feia carrec y que l'amor a casa seva'l tenia un xic pertorbat». An el número següent els *companys* ja quasi no hi varen volguer escriure, y un d'ells se va retirar dient que «ja era massa vell pera donarse a la vida pública». Al cap d'un mes, el *senyor d'idees* va dir, sense ferhi embuts, que «no volia posar més la seva *contribució* a un pensament que no aprobava», y allavors va passar una cosa que prova fins a l'evidencia com cauen els grans pensaments aixís que se'ls posa en acció. Va passar que aquell estol d'entusiastes, que s'havien acoblat pera fer una millora al seu poble, aixís que'n pujaven els murs se li anaven separant, y quan

varen fer la coberta del famosíssim sanatori varen deixar sol, ab el poeta, an el valent senyor Ramon, pera que anés fent el periodic, esca y gloria d'aquella terra.

Això sí: l'*Eco* sortia. ¡Reira de Déu, si sortia! ¡Y ferm! ¡Y atapat! ¡Y ab documents! Lo que hi hà es que'l pervindre, en lloc de tirar endarrera, havia tirat endavant y, en lloc de a l'arqueologia, ens en anavam a la ciencia. Res de piscines ni finestres. El tubercol y la bacteria y, tot lo més, quatre noticies de com anaven seguint les obres.

Davant de tot, a primera plana, hi publicava cada bestia, de les infinitament petites, fetes infinitament grans, que semblaven de bruixeria; a sota hi posava cada nom, en un llatí tan espès, pera anomenar aquells subjectes, que va espantar als parroquians, y a dintre, al santuari, que era'l cos d'aquella Palanca, estava tan plè de datos de tots els procediments y sistemes de medicarse, que'l poble fins se va indignar.

¡Se va indignar y encara no hi eren!

Quan varen esserhi y ben de debò, va esser a l'arribar els malalts. ¡Allavors, sí, que varen esserhi! En cotxes, en diligencies, en automobils, fins en lliteres, varen comensar a venir homes palids y dònnes de pell finíssima y noies esblanqueides, com lliris que'ls hi manqués aigua, y allò, al cap de cinc o sis mesos, va esser un Lourdes sense Verge. Pels carrers, pels bancs del passeig y, sobre tot, a sota dels pins, no's veia més que gent ensopada, mirant enllà ab els ulls entelats, o estirats en un ganapè, rebent el blau del cel a la cara. Com que anaven allí pera curarse, tot el poble'ls era clínica. Tossien pels carrerons y feien resonar les lloses; se feien portar una cadira y llegien una novela, assentats al mitg de la plassa; entraven a una botiga y's prenien un remei, com si no hi hagués ningú a la casa; fins que, quan veien baixar el sol, sense dir res, muts com fantasmes, se'n tornaven, d'un a un, a tancar-se al seu sanatori.

¡Bé n'havia fet, de feina, aquell *Ecol*! ¡Bé n'havia dut, de forasters! ¡Ja podia estar satisfet, l'invicte «ànima del poble»!

Va arribar un moment, cavallers, en que, sense sapiguer perquè, tothom l'odiava sordament. Havien après, ab inconciencia, un mal nou, que era l'aprensió; tenien una engoixa nova, que potser era la pietat, y els rebotia al fons de l'ànima l'egoisme de conservar-se, y, si bé no podien dir que fos el senyor Ramon qui tenia la culpa de tot, sospitaven que podia esserho, y de totes les aprensions encara'n varen apendre una altra: l'aprensió al senyor Ramon.

Aquesta aprensió va esclatar, y varen esser els seus redactors, els vells amics y els vells d'anys, que varen fundar un altre periodic, que, com que era escrit per vells, li varen posar *La Joventut*.

Ja al davant del primer número s'hi va veure retratat, en un article de capsalera: *L'ànima de canti del poble*; ja en el segon va anar més de dret, y ja en els altres tot era pera ell, clavantli les punyalades al pit, al cor y a les entranyes, fins que un jorn, tant varen ferirlo, se va ferir de debò.

Vell y sol, baldat d'una banda, va haver de plegar el periodic. Y aquell home entusiasta, que tant havia fet pera'l seu poble y pera la salut del poble, per almoina y per caritat el varen admetre an el sanatori.

Y avui, com es natural, com que es el poble més sà, es ont hi hà més malalts d'Espanya.

Lletra venjativa

Freturós d'un goig plaent,
sempre indomit y fervent,
torno a vostres peus, senyora;
mes, mon cor adelerat,
no us reclama pietat
ni afalags de seductora.

Mon dolor, tan escarnit,
renaixent en mon dalit,
té tal seny de gallardia,
que ha de dur com un trofeu,
en el cor ont impereu,
la suprema rebeldia.

Vostre amant, assustadís,
que es tan vostre y tan sumís,
veurà prompte ma ardidesa,
que en els dies de més goig
reveurà mon clavell roig,

arborat de gentilesa.

Els presents—tan gran tresor—
que de vos guardo, en record
d'una gloria, ja passada,
ell veurà, en son furor breu,
que es botí que no té preu
y es penyora idolatrada.

Tantes lletres y perfums
—aurioles y vesllums
de vostra ànima envilida—
les tindrà per més penar
y en bell calzer aspirar
el regust d'una altra vida,

d'una altra ansia y foll ardor,
que, obcecat en son fervor,
va ferirse en vostres glavis,
de mes galtes abrusants,
que encar senten, com abans,
el festeig de vostres llavis.

Apenantvos ab torment,
reviureu en vostra ment
mes caricies y alegries,
y, en el somni voluptuós,
cridareu mon nom gloriós,
entre espasmes y elegies.

Tant l'amant us entendreà,
que ma sombra ovirarà
en la cambra perfumada,
y, en extranya confusió,
canviarà'l goig en dolò
per ma proba confirmada.

Y, ofuscat y cobdiciós,
ab deliri de gelós,
pres de tètrica recansa,
de son goig tan malhaurat,
nou Otel-lo infortunat,
ab ses mans farà venjansa.

J. VIVES Y BORRELL

A CAU D'ORELLA (per Antoni Fabrès)

L'amoreta atrevida.

NEGOCI PER TERRA (per Bon)

—¿Mil noucents tretze?... Mal número y mal any pera que la gent cregui en bonaventures.

INTIMES

SEMBLANSES (per Caray d'H.)

I

A l'altra banda del mar
y un xic terra endins, encara,
hi hà una plana gentil
que besa altra mar més blava
y que enronden alts turons,
de blanques testes nevades.
En un reconet joliu
d'aquella plana gemada,
ont el tarongê hi floreix
y el romaní hi treu ufana,
que l'alegren cants d'aucells
y l'ombra l'emparrada,
y ont, per mil encens de flors,
es la brisa perfumada,
ont tot hi respira amor,
allí jo hi tinc l'estimada.

II

Aucells que canteu, alegres,
tot vetllant el vostre niu:
feu saber a ma estimada
que per ella mon cor viu.

Onades que aneu vers ella:
volgueu dir al meu amor,
que en eixes terres llunyanes
jo m'estic morint d'anyor.

Naus que torneu a la patria:
tan bon punt sigueu allí,
a la que mon cor adora
feuli present mon sofrí.

Sol que te'n vas a la posta:
quan entris, demà al matí,
a la cambra de m'aimada,
fes que's recordi de mi.

Aucells que canteu, alegres:
jo vos prec que, ab vostres cants,
de l'hermosa que m'espera
endolsiu tots els instants.

III

De les hores que he passades
al costat del meu amor,
com penyores benhaurades
de delícies ja gosades,
guardo promeses sagrades
en lo profund del meu cor.

Belles promeses aimades
que, en un moment d'ilusió,
haveu sigut prodigades,
com flors en llibre assecades,
sou recordanses preuades
que mitigueu mon dolò.

IV

Joies per l'amor creades
que ab ma estimada he gosat,
el meu cor us té anyorades
en sa trista soletat.
¿No vos trobaré aumentades
quan retorni al seu costat?
Paraletes amoroses
que a cau d'orella s'han dit;
miradetes xardoroses
que omplien d'amor mon pit;
petons dolços, silenciosos,

—¿Sabs per què m'agrades tant?... Per-
que't sembles a la Meller.
—Y tu, ¿sabs per què't trobo tan simpá-
tic?... Perque ets pastat al vicari de Sant
Just.

que a flor de llavi han pujat
y en la solitud, joiosos,
de boca a boca han passat;
rialletes joganeres,
sospirs de dolça emoció,
manyagueries lleugeres
com carícies d'infantó.
Joies per l'amor creades
que ab ma estimada he gosat,
¿no vos trobaré aumentades
quan retorni al seu costat?

V

Eixes troves que ha dictades
el meu pobre cor ferit,
en ses hores, no acabades,
de crudel y greu neguit;
missatgeres amoroses
de ma pena y de mon dol,
vers l'aimada van presoses
pera durli el meu consol.
Siguin elles la penyora
d'un amor que no ha extingit,
d'un vell amor que a tota hora
viu ardent dintre mon pit,
y vagin com avensada
que li envia l'anhel meu,
esperant l'hora ansiada
de tornà a està al costat seu.

MIQUEL BALMAS

Epigrames

—El confiter del cantó
¿sabs si ha sigut militar?
—¿Per què ho dius?

—Perquè m'han dit
que era un bon oficial.

—¿Veus aquell sepulturér?
Es dels més tontos de tots.
—¿Per què?

—Perquè es un dels pobres
que carreguen sempre'l mort.

—Aquell jove tan lluit,
el vegessis fer escales.
—¿Que es un tenor?

—No, home, no;
però es un fuster de marca.

—Aquí tens un farmacèutic
que ha guanyat moltes pessetes
y diu: "Per diners que tingui,
jo, mai gastaré etiquetes".

—Tant mateix han despatxat
al bombero.

—¿Quin?

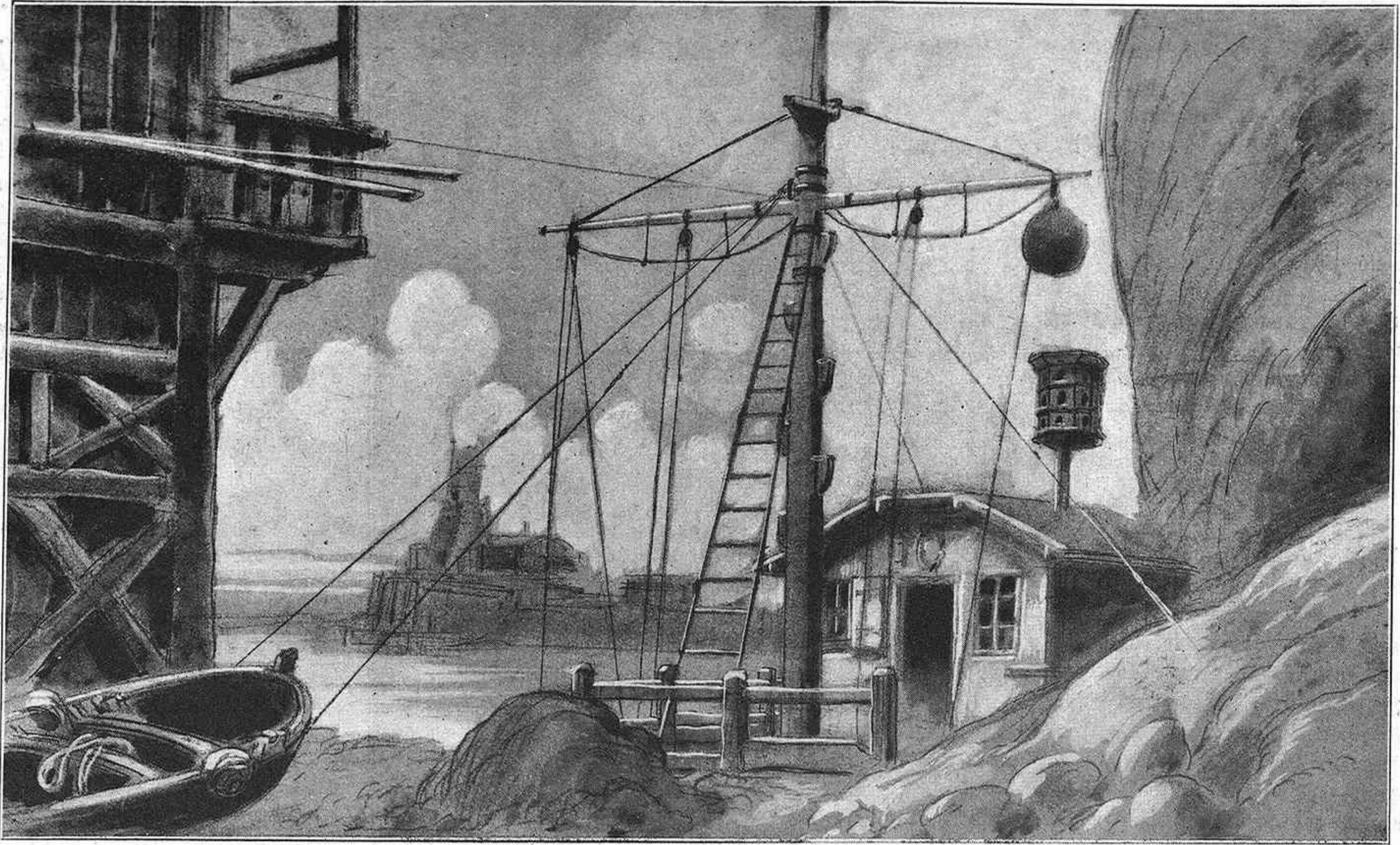
—En Vila.

—¿Y què ha fet?

—Res, però es
un noi que per' res s'enfila.

JOAN MAYOL Y GINESTA

D'ESCENOGRAFIA (per Moragas y Alarma)

Projecte de decoració.

Patriòtiques

I

EL NOIA

Com un branquilló infertíl, nascut del Llobregat,
el Noia và a cercar les brises d'Igualada,
que canten saboroses, per durles a ciutat,
entre les remors lleus de sa blavor sagrada.

Contempla, pel camí, la *Jespus*, el *Castell*;
mira boscos neulats, veu vinyes atrassades,
fàbriques de paper que totes beuen d'ell;
contempla'l *Capelló* muntat de Capellades.

Un xiulet estentori molesta sa quietut,
que'ls sigles d'endarrera varen santificar;
es la tafaneria d'un carril diminut
commoguent les arenes cansades d'esperar.

Ab tantes giravoltes va perdre's pel camí:
el seu nom de naixensa l'hagué Sant Sadurní.

II

SANT BARTOMEU DE 1842

La capital del Noia té'l seu Sant Bartomeu,
també'l té Capellades, també'n guarda un l'Historia;
una festa major, una riuada greu,
un crim immens, nocturn, que a Fransa restà gloria.

Ara fa seixanta anys el Noia s'inflamà,

invadí omnipotent ses fàbriques voreres,
vestí ab les impureses d'un llot rogenic, malsà,
arbredes y conreus, del seu blau llemineres.

Igual que una resposta donada a l'impietat,
bramà ires contingudes, justes indignacions,
clamà a la geografia la merescuda fama.

D'allavors es, el Noia, un riu acreditat;
se conquistà'l respecte, va armarse d'esperons,
revolcantse en son llit, donant a llum un drama.

III

EL CAPELLÓ

El cor de Capellades tenia una ferida:
era la deù més pura, més lliure y ignorada;
s'obria, com un vano, per sobre la florida
devesa del misteri, planura despoblada.

De cara a *Miramar*, cobrint l'alta montanya,
embocà a un desnivell, feu pluges mentideres,
minant tot al plegat les ombres d'una entranya,
ab fatleres artístiques, generoses fatleres.

S'obrí un immens barranc; centuries a venir,
des la *Font de la reina*, un monstre's va dalir
mirant estalactites fauloses, abocades.

El *Barret* feia por, penjat sobre l'abim
del Capelló fantastic, com preparant un crim:
sórt d'aguantarli els peus, els peus de Capellades.

J. COSTA POMÉS

JOGUINES POPULARS

SENSE FIGURA

Un record, una anyoransa d'aquells temps ditxosos, quan erem nois y passavem per el mercat, y miravem aquelles modestes joguines, ab ulls d'ilusió y de cobdicia infantona.

Segueix mos records, ¡oh lector!, queestic segur retornaras a hores de joia y a l'emoció d'altres dies, aquells dies felissos del *Fleury* y del puro de regalisia.

Vetel ahí el personatge famós, el misteri de sorpresa, la revelació de magia, el *pelut de caixeta*. Es una caixeta misteriosa, folrada ab paper de «tapa de llibre». Y dintre'l misteriós cofret viu el ogre de la risa, pera assustar als infants. ¡Ab quina emoció'l compravem, y quin secret temor abans d'obrirlo!

La curiositat humana, mare de tots els atreviments, vens al fi, y ab resolució se decreta l'apertura. Tots els nens senten, en aquell instant, el mateix gran impuls que va tenir Cristobal Colon, quan va embarcar en la nau, posant rumbo cap a les desconegudes terres.

Un arranc de valor; apretavem el moll, y...

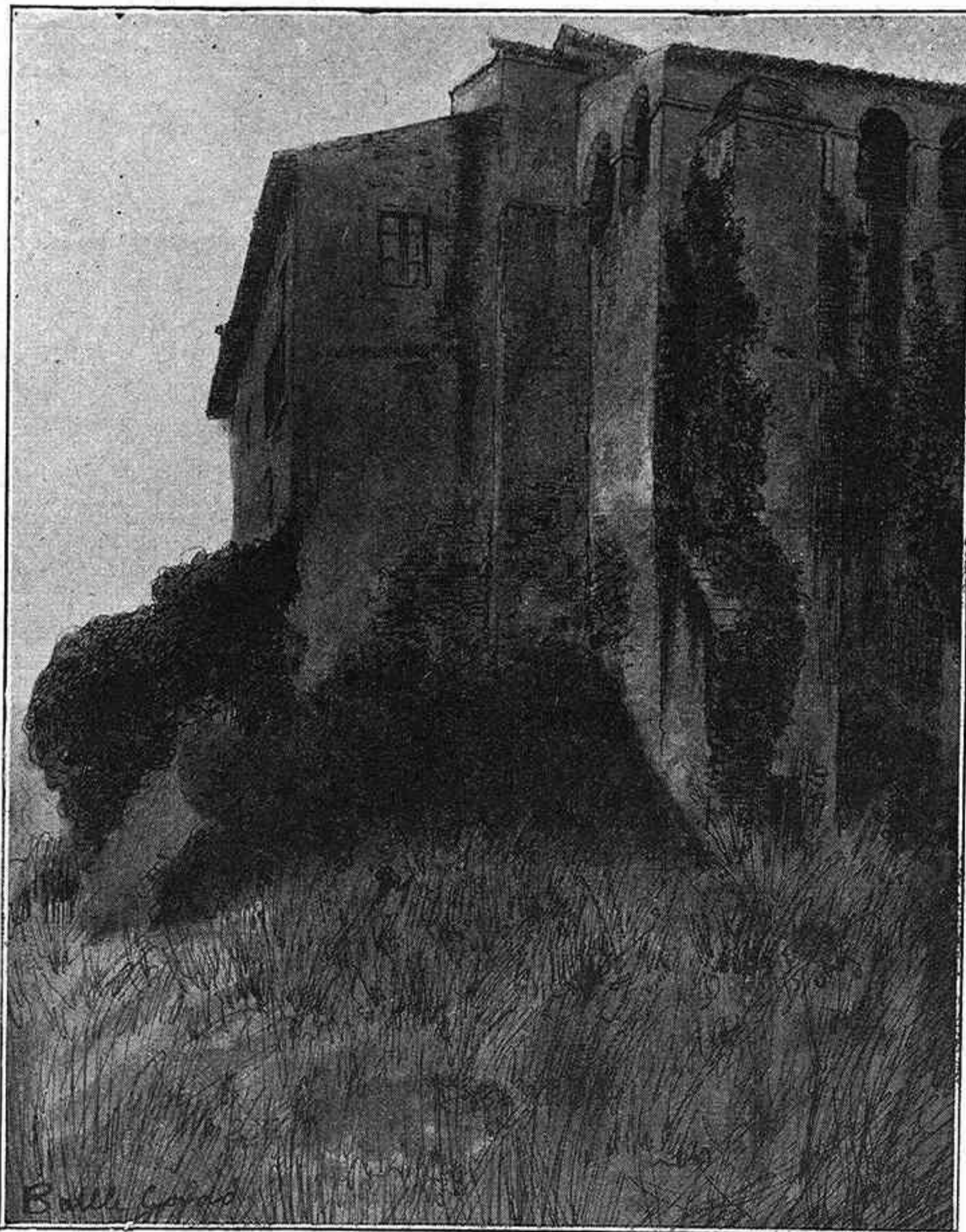
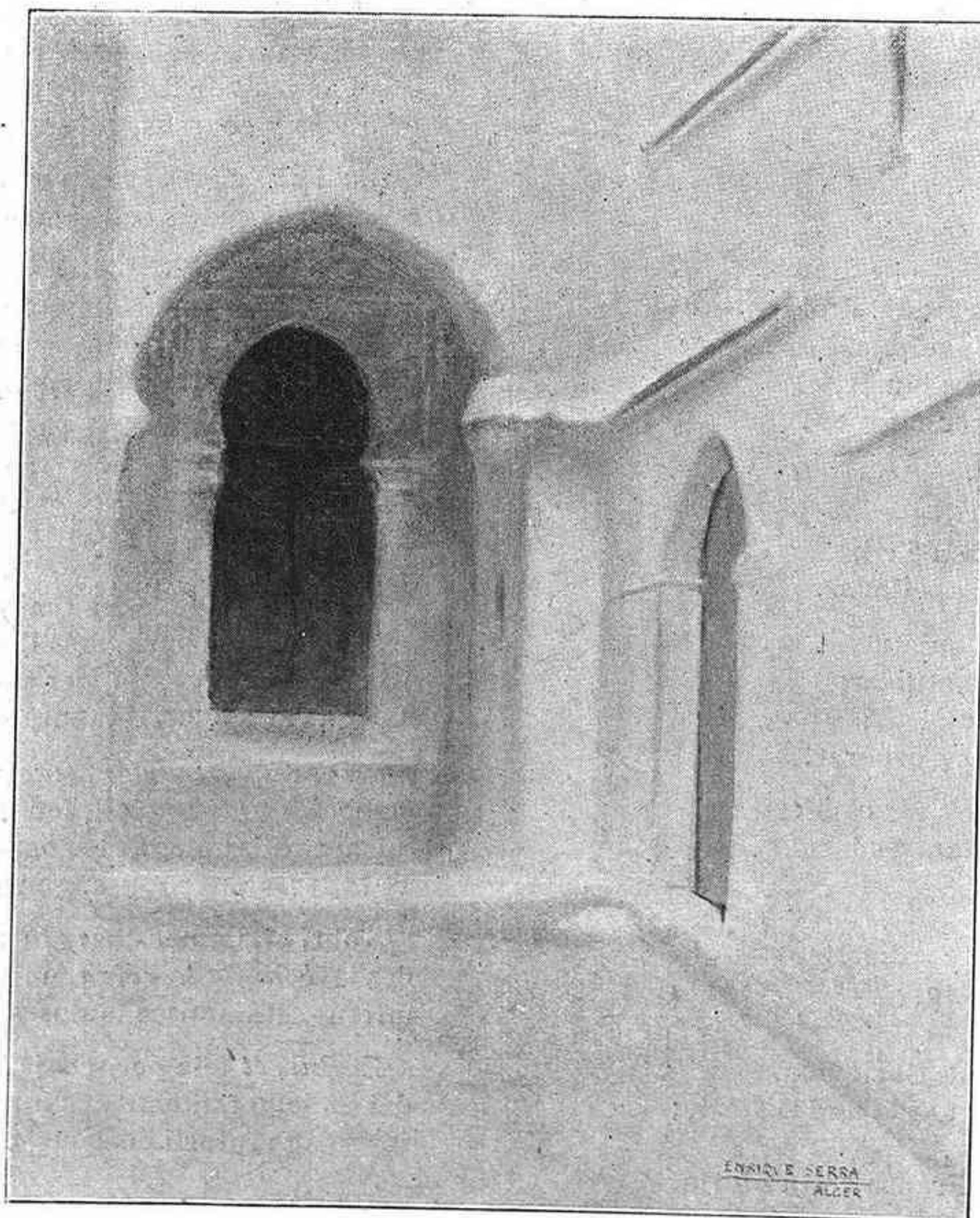
¡Y surt el nano grotesc, pera bé de l'alegria!

Altre amic de l'infantesa. Era el gimnasta de cartró: va desapareixer, y es llàstima.

Era, com diem, d'una fulla de cartró retallat; ab uns ulls que semblaven el número 3. y un bigot aristocratic y ben caragolat; de barba no'n duia, sens dubte perquè no's pot pintar al canto del cartró.

El cas es que, l'estimat amic gimnasta, estava agafat per les mans a una vareta de mimbre, que feia de barra ficsa.

Y no vullgau saber les mil coses que gosava aquell dimo-

Mas Pujol—Horta (per *Battle*)Pati d'Alger (per *Enric Serra*)

ni d'home. Ni aquells gimnastes de debò, aquells «de carn» que per la tarda en el «Circo» vos assusten fent contorsions, sense alè, suant, com si foren a esclatar quan calla la música, pera després fer més fortes les cabrioles, pues ni aquells tenien l'alegria, la pasmosa agilitat de la joguina de «dos quartos». Ara les comes s'enredraven ab lo cap, ara s'enganaxava'l cos entre'ls jonolls, ara feia les contorsions més inesperades que ningú podria imaginar.

Y, ja ho veieu: eren... dos quartos, no més.

Però, a la meva terra, lo que va tenir gran predicament fou aquella joguina cèlebre, que ningú diria que tenia un orige historic.

Era, allò, tot un curs de filosofia ben... humana; era l'evolució, regeneració o transformació—com més vullgau—d'una gran idea.

Es el dir: que vulle parlarvos de l'ocorrent, epic y colossal *borratxo de cartró*.

Allò no es una joguina: es una troballa genial, com rarament se pot veure. Ella ens mostra el sombrero de Marengo, els muscles alsats, el *redingot* abrotxat fins als peus. ¡Es *EU!*

Però l'ira popular no ha volgut que sia «el Gran», y en el seu odi de records, a la silueta del gran home, ha afegit la condenació—ben injusta per cert—del seu germà, que fou rei d'Espanya «per accidents». Y en un sol *rasgo* de genit, la joguina popular ha juntat a Napoleon el gran y a *Pepe Botella*.

Després se perden una mica els records de la gent. Y ja no representa el nanet de joguina a l'invasor; ¡tot degeneral Ara representa al «tirano» més proxim: al modern «alguacilillo», al vulgar agent del municipi, al guardia municipal ab el sombrero imponent.

¡Quantes vegades estaven, els nois grans, «fent arca en el mur»; es a dir, guerretjant a pedrada seca, en la ronda aont estigué la muralla, y de sobte

els veien fugir, els beligerants, perdentse en escaletes y cantonal... Es que havia sonat el crit de «Salves el qui pugui!», sota aquesta forma humorística que's llensaven els nois desde llunt:

*Son, son,
borrachitos de cartón.*

Y en el carrer solitari, ab magestat d'emperador, apareixia grave, imponent, la figura sobirana del municipal olimpic.

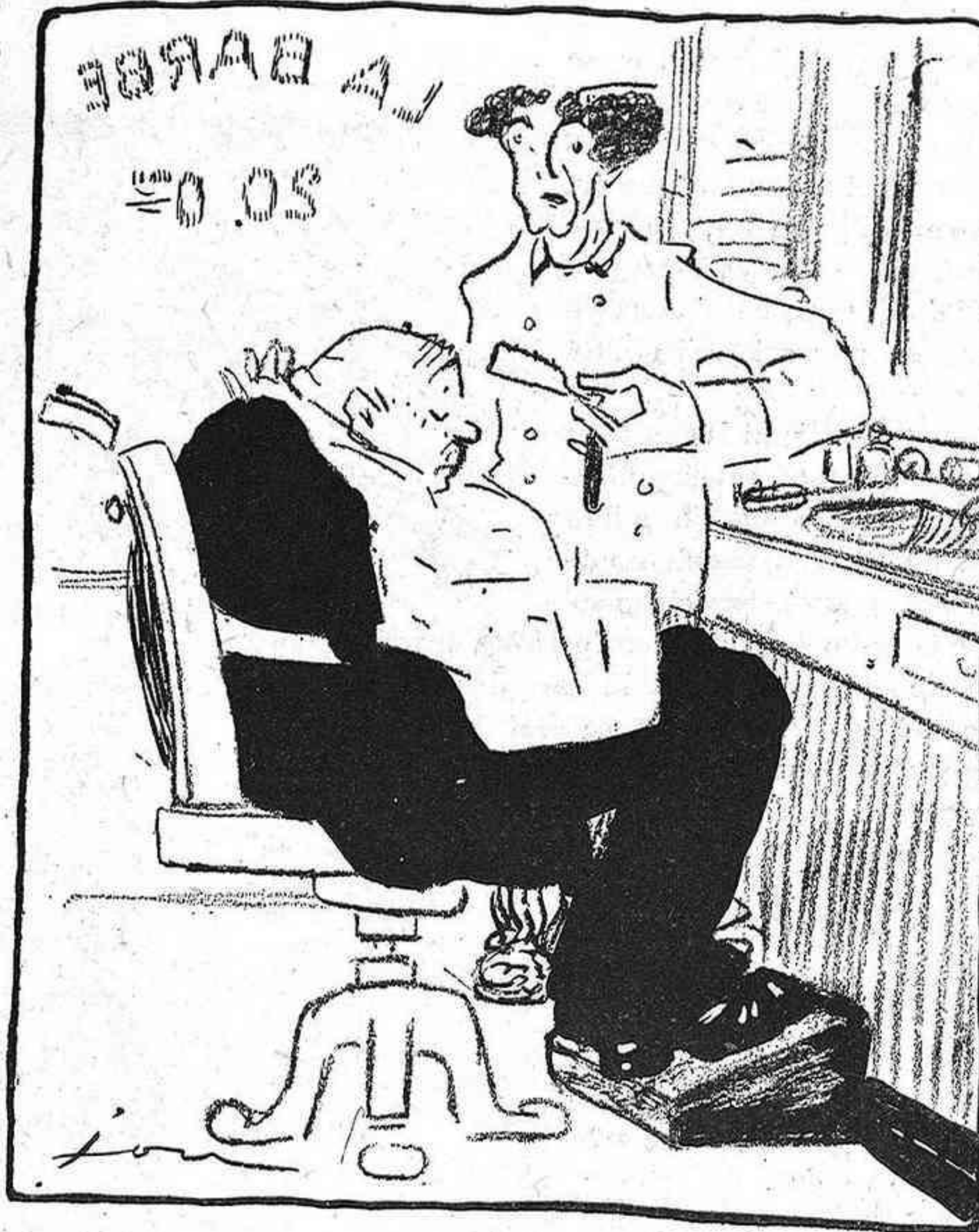
Dies de Nadal, ab les joguines modestes.

Elles han fet la nostra ilusió, més agrada mil vegades que'l *juguete mecánico* de preu, regalat per l'avia. Que aquet, com era costós, no'ns el deixaven pera jugar, ¡y encara més fort era'l suplici!

¡Joguines modestes! ¡Ditxosos records!

EDUARD L. CHAVARRI

SENSE PAISATGE

—Si s'adorm, valdrà més que li talli els cabells, doncs...

Del pla d'Empuries

Empuries es un nom de resonancia doble pera Catalunya, perquè té un eco grec y un eco feudal: *Emporion* y el comtat d'Empuries. ¿Coneixeu la bellíssima catedral de Castelló d'Empuries y us heu extasiat davant la seva portalada, que guarden les figures hieràtiques dels dotze apostols, o davant el retaule gotic del seu altar major, cobert d'altres relleus del via-crucis? En una ca-

—La grossa, voldries que tregués?... ¿Que no la trec, cada dia, a passejar?...

rella absidal jau l'estatua mortuoria d'un dels comtes, y jó, mallorquí, vaig sentir una tremolor d'epopeia sota la sugestió d'aqueix titol, Comte d'Empuries, per la recordansa d'aquell duríssim Huc Pons, acudit ab en Jaume I a la conquesta de Mallorca, senyalat per la seva cruesa inexorable contra l'enemic y mort de la peste produida després de l'assalt per la corrupció dels cadavres, segons se conta en les cròniques.

Poques vegades hauré assaborit, en un mateix *genius loci*, una tan plàstica barreja d'helenisme y mitg-evalisme; fins al punt de que'l comte guerrer se m'apareixia com el propi Ajax, retornat a la vida pera assistir a la nostra *Iliada catalanesca*.

Y es que aquest Empordà, tan bellament cantat per en Maragall, es una terra única com a combinació y simultaneitat dels esperits més adversos.—Retornem de Castelló a Figueres, donant la volta per Sant Pere Pescador, Torroella de Fluvià y Vilamacolum—¿eh, quina bella sonoritat llatina?—y entravem a Sant Pere per un carrer indefinible, un carrer admirable de colorit y d'expressió; arribant a la plassa, una plassa típica y alegroia, hi ballaven sardanes; però la gent del poble, reconeguentnos y sentint el retruc d'una fonda germanor d'esperit, va unir les notes patriòtiques y catalaníssimes del ball ab aclamacions de gentil escamesa.

Y era, en fi, en una visita a Vilabertran, a la vora mateixa de Figueres, que vaig sentir la més delicada y suau de les meves emocions d'Empordà, totalment inesperades en una terra que jo creia descolorida y adulterada pel trafec prosaic de les fronteres. Jo, incredul, he sentit, a la manera de Carducci a l'humil *chiesa di Polenta*, un gran desitg de pregaria en el claustre delicadíssim de l'abadia runosa. Es un claustre bisantí, de dobles columnetes, a l'ombra de l'airós campanar; les herbes han crescut en el pati, sota les pluges, fins pels corredors, cobrint les lloses sepulcral, y jo no sabia explicarvos què hi hà en aqueix recó de misteriós reculliment, de dolça avinensa, que us consola de viure... Un temps, de

totes les encontrades circumveines, acudien els pagesos ab la presentalla dels delmes abacials—fruits de la terra, caps de bestiar com a víctimes d'oblació,—y l'abad deuria sortir a la porta, sense grandesa, patern y satisfet, entre la bavor de la fumera aromàtica dels formiguers y la fortor dels remats en les cledes pròsperes. El petit claustre semblava obrirse a l'acceptació de l'homenatge, com els cels a un fum de sacrifici... Però el petit claustre, y el campanar clamorós, y la serena calma del lloc, no havien despertat mai encara dins una ànima aquella *percepció del déu* que a mi'm causaren; perquè bé vaig sentir jo que guardaven pera mi la virginitat d'aquell moment...

Al defòra, quasi enfront, al revolt d'una horta, hi hà un petit llac natural. El sol hi juga entre les fulles de tardor dels pollanques, entre la gamma inextricable dels arbrissons que s'hi miren amorosament. L'or del fullam a punt de caure's transfigura de claror. Les soques altes se desdoblen clares y pures en l'aigua somorta, ont desiara els anecs selvatges y les granotes dibuixen rosetons, entre un dansar de fulles. Y el crepuscle, pels clars de l'arbreda, guaita la desordenada armonia de totes les coses, espia cada branca del bosquet y cada corrent de l'aigua, pera treure'n un reflecte y un color, com copejant a l'atzar del joc les tecles d'un armonium immens, y repenja en els fils invisibles de les aranyes la matisació de tot un iris...

GABRIEL ALOMAR

ACUDITS

A un tal Darder li preguntà un seu amic:

—¿Perquè no portes mai aquell rellotge d'or que't vaig regalar?—

Y en *Dar-der* li va *dir* que res *d'or* no ho vol *dur*.

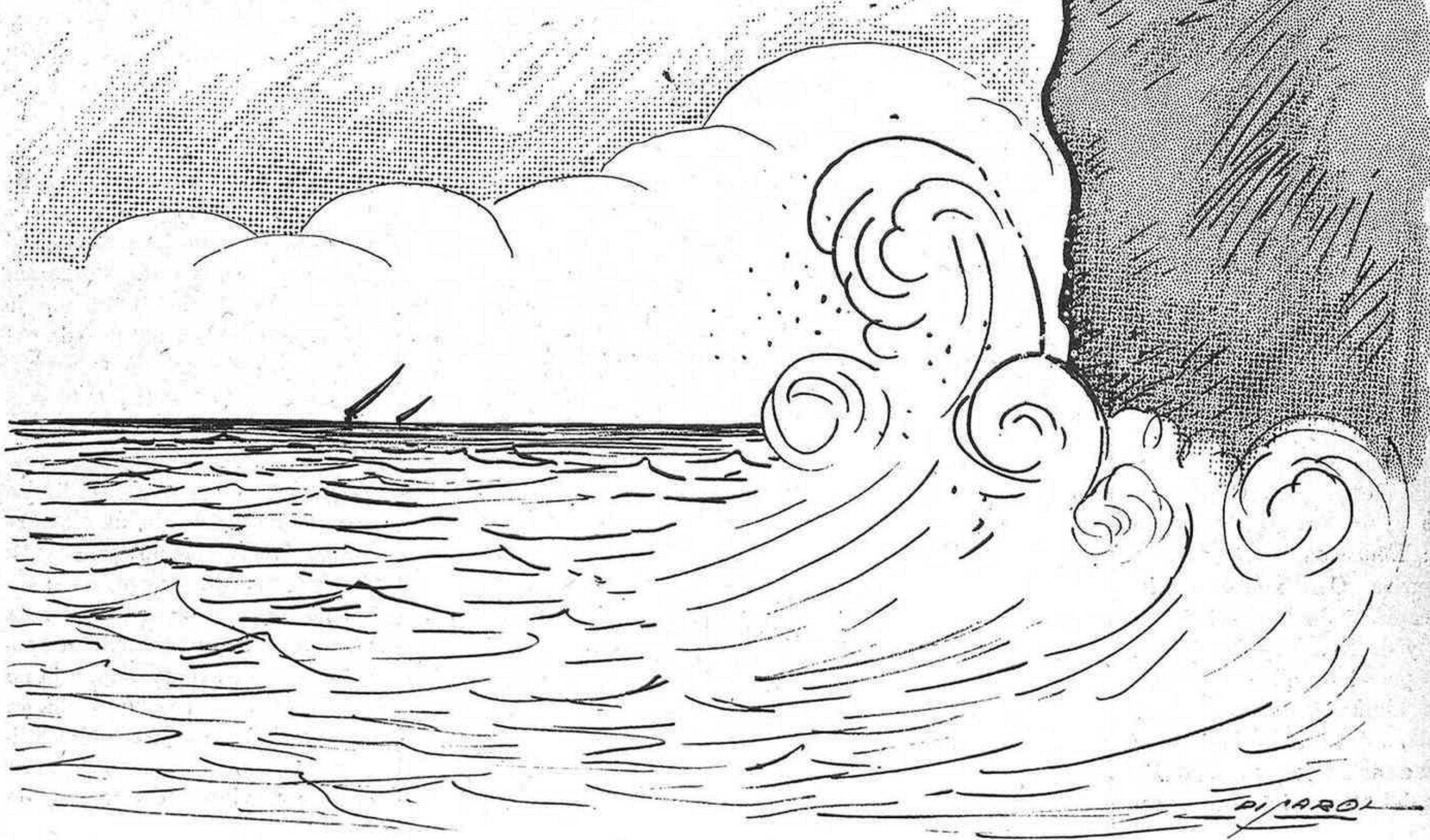
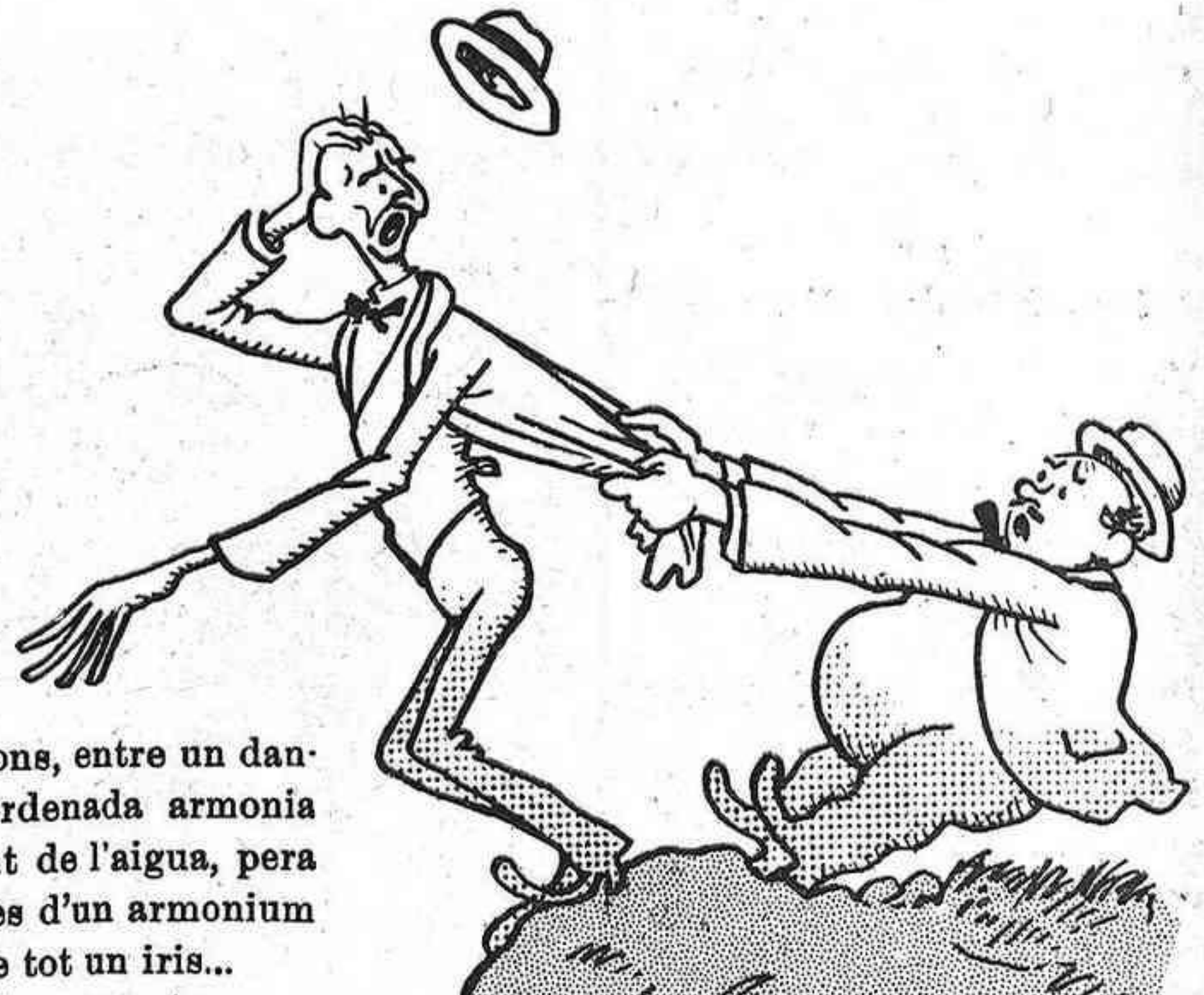
—¿Que no ho sabs? En Cinto, tan refractari al matrimoni, acaba de casarse ab una viuda.

—Deu esser rica, quan s'hi ha deixat caure.

—Ell nega que l'hagi vensut l'interès. «Ho he fet, diu, impulsat per les meves aficions astronòmiques. Com que ella tenia un fill, afegeix, casantmhi he lograt tenir un fill-astre».

PEPETA FORGERON

MOMENT TRAGIC (per *Picarol*)

—¡Y ara!... ¿Què fa?... Morir ofegat, ¡quina mort més ridícula!
—¿Per què?
—¡Y es clar, home!... Això deixiho pera'ls pesols y les faves.

PICAROL

Elogi del pensament

Dins del meu cap hi hà una fornal sagrada,
ont s'hi forgen a mils, els pensaments;
y ab titanic impuls peguen volada
vibrant en l'Univers.

Són tants y tants, que ni jo puc comptarlos:
n'hi han d'alegres, de tristos, de gentils...
Si algun cop he volgut classificarlos
he tingut por de mi.

Y els hi dono comiat, ben insensible
a l'aubada de verges llibertats,
y ells van furgant al món de lo invisible,
buscant la veritat.

Buscant la veritat se m'esvaeixen
el gros flagell de dubtes del cervell,
y, ab son furgar, noves visions floreixen,
perquè'l dubte es Progrés.

¡Oh, pensament humà, radiant aurora,
que'ns ungeixes ab ta sagrada llum!
Tu ets el trofeu d'una era venidora,
que ja vibrant retruny.

Tu vas furgant el mar, el cel, la terra,
y ab llurs tresors vas enriquint el món.
Es el teu gest pregó candent de guerra
y dus la pau als cors.

Tu has creat la ciencia de les coses,
has animat soperbes invencions,
has fet sorgir belleses tan famoses
que has assombrat al món.

Tu ens inondes de sava ab ta brunzida,
tu dons vida a les penes, forma al goig,
tu ets la vida suau de nostra vida,
tu ets l'urna dels amors.

Tu ampares al vensut, al feble apoies,
y ab tu's destria el vici y la virtut,
y ab un ruixim d'idees ens enjoies
el nostre cau august.

Tu ets el bras dret de l'home. Ets la cuirassa
que'l preserva incògnita del mal,
y ab tu no hi pot ni el plom, ni l'amenassa,
ni presons, ni dogals.

¡Oh, pensament! Tu ets símbol de grandesa,
tu ets excels, tu ets diví, tu ets immortal.
Tu ets l'Art, ets la Poesia y la Bellesa,
ets Vida y Llibertat.

J. PUIG CASSANYAS

La Reina del Torneig de Bellesa

L'he vista, commosa,—sos rulls ondulants,
sa cara, encisera,—plaers reflectint;
com dues lluernes—sos ulls oscilants,
la bellesa seva—com jou pressentint.

Entre tanta joia—y tant oripell,
observant la Reina,—jo, ben clar he vist,
debaix l'alegria—d'aquell cos tan bell,
un neguit de pena—y un record tot trist...

¡Y ab tanta de pompa—que l'han proclamada!
Mes ella no hi pensa.—¡Si està enamorada!
Y viu somrienta,—sofrint l'amargor
d'aquella anyoransa,—que li abat el cor.

En aquell torneig,—ont tots la gran gesta
han viscut a pler,—vegentla brillar
entremitg de flors,—auriolant la festa,
ella hi ha tingut—el pressentiment
de no veure'l mes—y ha hagut d'amagar,
curulla de pena,—son anyorament.

Prò al deixar el trono—(tota Magestat
rodolant per terra),—la Dòna ha plorat.

G. PEROCAFO Y RAS

El taronger

Quan regna'l fred hivern y en tota la planura
no's veu lluí una flor, ni s'ouen cants d'aucells;
quan, plena d'anyoransa, sospira la Natura,
veient els troncs dels arbres sens fulles ni joiells,

en mitg de trista mort, dolsa alegria ostenta
el tarongê en ses fulles y en sa eternal verdor,
y ens dona un bell record de primavera ardenta,
mostrant sa perfumada fruita de rosa y or.

Prou el crudel hivern a son entorn rebrama,
l'assota ab ses ventades, son gel y neu, y clama
volguent encadenarlo al jou com un esclau.

Prò'l taronger, serè, sense temor, enlaira,
desde la verda copa, son dols y alegre flaïre,
amunt, a l'infinit, fins dalt, jallà al cel blaul...

C. MARTÍ

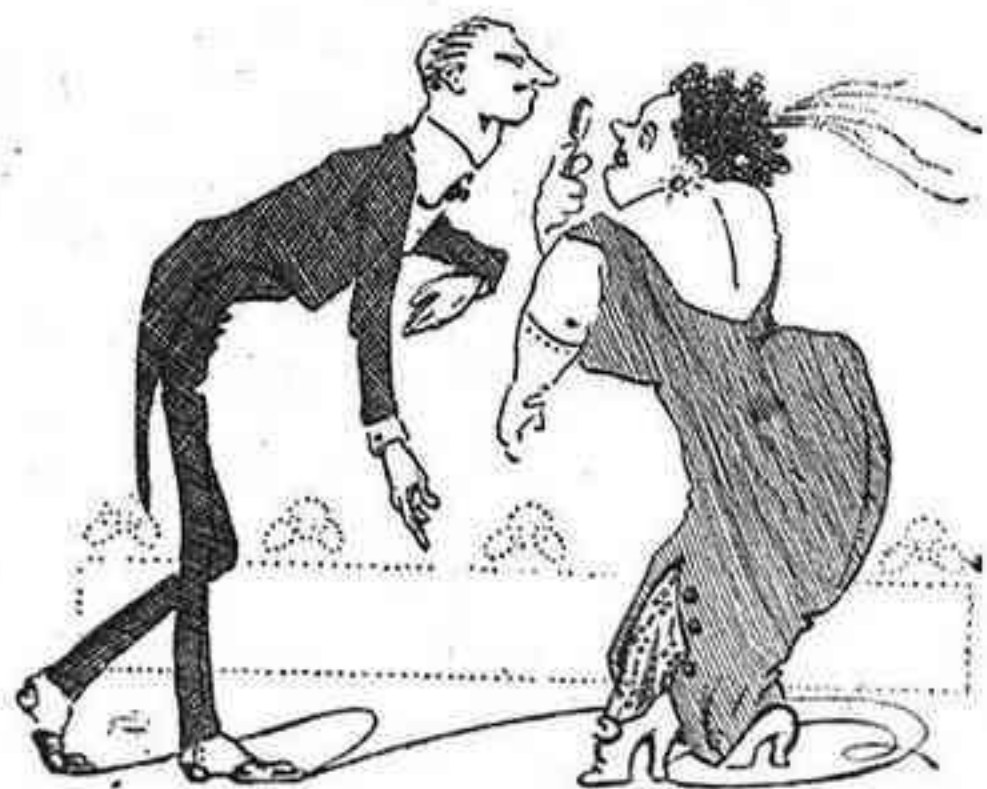
El baronet d'Aiketinc no hi veia de cap ull, de tant que estava enamorat de la comtesa d'Aikempassa.

Altrament, la comtesa d'Aikempassa, ¡en absolut ull-presa del baronet d'Aiketinc!

Valsaven tots dos, y s'hi fonien, valsant. Era l'unic medi d'estarse ben junts, frec a frec y refrec, al compas de l'orquestra... Deixant de ballar, venia el comte d'Aikempassa y recobrava el dret... ¡Y era ell, aleshores, el del frec y refrec ab la comtesa, que sofria molt, sens dubte!... ¡¡Era gros, feixuc, hipopotamic!!

Y ella, tota esbelta, tota vaporosa y elegant, patia, com deu patir una copa de bon cristall boemi, trobantse, per atzar, entre'ls dits grofolluts, inexperts, d'un fardassa qualsevol, fet a got de vidre, de vi de setze, tavernari.

Y el baronet d'Aiketinc y la comtesa d'Aikempassa —¡Ai, què'm passa!, ¡Ai, què tinc!,—sospirs com escopetades, mirades com punyalades y mateix que una manxiula cada B. L. M.

La senyora viuda d'en Pau Descansa — ¡pobre marit, s'ho tenia ben guanyat!,—com a mare de la comtesa consort, no hi veia de cap ull, de furiosa que estava.

¡Desde'l casament de la filla, que anava de gran senyora! ¡Tenia llotgeta, gastava escot, mitges d'enreixat, vestits de seda, y veusaquí com no era pas oportú que la filla s'enamorés d'un ximple de baronet, promovent, tal vegada, un divorci, que tiraria en orris tanta comodatat!...

Y un dia va dir al comte, veientlo malmirros, frenetic:

—D'Aikempassa: ¿què us passa? ¿No us trobeu bé?

—¡El cap! ¡Que'm sento un sub-sub al cap, com si m'hi hagués d'eixir alguna cosa!

—¡Verge Santa, que'l meu gendre té algun mal presentiment!—

Y parlant, parlant, va saberlo convencer de que era qüestió d'escampar la boira, d'esbargirse, en fi.

Y el comte se'n va anar a cassar, mentres la seva sogra, trobant al baronet y guaitantse'l ab tota l'aristocràtica impertinencia del seu monocle impertinent, va dirli:

—El meu gendre no dorm a casa, aquesta nit. Veniu a pendre tè.

Volia matar l'amor. Y lo que fa més mal, a l'amor, es el ridicol.

Després de pendre'l tè, va trobar excusa pera deixar-los sols.

—¿Sols y tan enamorats?... ¡Quin idili més poetic que m'espera!—va pensar la comtesa, sospirant.

—¡Ai, què tinc! ¡Ai, què tinc!—va exclamar, de prompte, el baronet, tot groc.

—Lo que es ara, se'm declararà...—va dirse la comtesa, tornant a respirar, com se suposa.

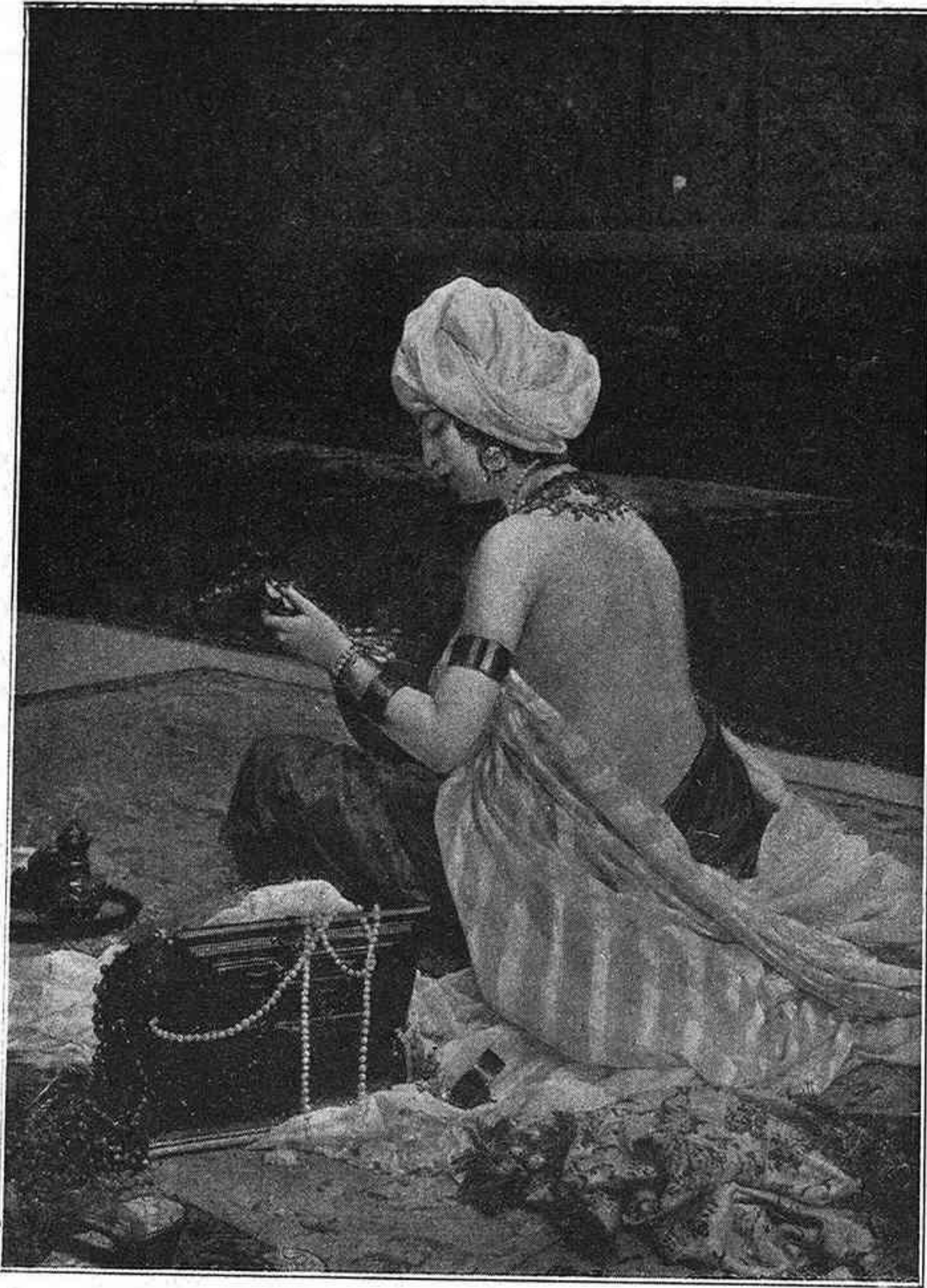
Però lo bò va esser que ell, en lloc de posarse la mà al cor, se les va posar totes dues al ventre.

¡Ridicol! ¡¡Ridicol!!... ¡Tan ridicol, que'l va aborrir! Y ell, de retop, va aborrir per sempre més el tè.

No era xino. ¡Ni sisquera del Japó! ¡¡Era tè... purgant!!

DOS OLIS (per Antoni Fabrès)

Melodia oriental.

La presumida.

Triptic

SOLETA

Sola, plora que plora,
s'està, hi hà més de una hora,
vora'l llit del seu pare agonitzant;
Res d'extrany té si el dol ara l'acora:
¡se l'estimava tant!

L'última revivalla
fa el pobret, y badalla,
y a sa filla li diu:—¡No ploris més!—
Després la mira, y li somriu, y calla,
y's mor, tot fentli un bes.

El ventijol obria
la finestra y movia,
ab suau vaivé, lo cobrellit del mort,
y s'apagava'l llantió, y s'oia
de la pobreta'l plor.

CAPTANT

Malalta encara, sortia
de l'hospital al carrè;
prou que tothom la planya,
mes ningú li dava rê;

sols de temps en temps s'oia
el trist "¡Déu te fassi bé!".

Jo era nen, y la vaig veure
a la Plassa de la Sang:
de l'iglesia la va atreure
la campana, ab son *ning nang*,
y, al pedrís al voler seure,
relliscà, caient al fang.

Una pobre que passava,
veientla a terra, l'alsà;
la robeta li aixugava,
li donava del seu pa,
y recordo que'm mirava
y que'm vaig posà a plorà.

SA DARRERA LLÀGRIMA

De sos ulls, quan se moria,
una llàgrima lliscà:
per sa galta ara diria
que la miro rodolà.

Fou, sa llàgrima darrera,
sortida del fons del cor,
y, tan petita com era,
tancava tot un tresor.

Tot el tresor d'amargura

y de penes y d'afanys,
d'aquella pobre criatura,
morta al cumplí els catorze anys.

Petita, quedà sens mare;
grandeta, ab el pare al llit,
y, sense mare ni pare,
passà sa darrera nit.

Nit d'hospital, freda y trista,
plovent a més no poguè.
La nena, ficsa la vista,
mirava y no veia rê.

Y la nit mai s'acabava,
y, a la llum del llantió,
la llàgrimeta brillava
davant de Nostre Senyô.

F. BARTRINA

EL CAFÈ DE DALT

Per esser lo que es, el poble, de cafès no està mal. Hi hà'l de dalt, el de baix, el de la «Cooperativa» y, a l'estiu, encara el «Casino Veraniego». Dues coses més volen esserho, però no ho són: l'«Andanga» y a cà'n Titus; representen, comparats ab els demés, lo que el «Petit Pelayo» a la «Maison Dorée»; lo que «La Morera» al «Petit Pelayo.»

El «Casino Veraniego» ja es tancat; no'n parlem, doncs. Al cafè de la «Cooperativa», en dies de feina, no hi và ningú; en dies de festa, hi van els cooperatius. Molts, y molt poc gasto. Manilles, atravesant grans de blatdemoro; caus, juganhi mongetes solament.

Al cafè de baix, hi van els prohoms del poble y els fills dels prohoms. Hi hà billar; se juga de centims, per part dels fills, y de pessetes, per part dels pares. Els mossos de l'esquadra van a descansar allà.

Al costat tenen sala de ball; cada diumenge's comensa aquet a les cinc; allavors els prohoms queden sols y en lloc de jugar de pesseta, ausents els fills, juguen de duro.

El cafè de dalt, es el que es cafè de veres.

Té un amo cafeter.

Té una mestressa cafetera.

Té un princep hereu més cafeter que'l pare.

Té una parroquia de culs de cafè, y es ell tot un cafè, com ne voldriem molts a Barcelona.

Un hom surt de casa. A casa es en un carrer llarg, ab cases en una sola banda, ab safreigs y horts a l'altre costat; un carrer desde ont se veu la mar, l'iglesia, una gran casa de pagès, tarongers y la montanya, coberta de pins, que son sa cabellera, y de vinyes, que representen la barba, afeitada d'uns quants dies.

Erem en que un hom surt de casa; xano, xano, puja cap a les vinyes, s'arriba al bosc, després torna, passa per la casa de color vermell ont viu Mossèn *Domingo*, voreja el convent inacabable de les teresianes y avall, avall, fins a l'iglesia. Trenca a l'esquerra y demana permís a la Mariona pera cullir unes figues. Ab tot plaer.

Després, ja carrer avall, arribes a la plassa, y, un cop a la plassa, després de preguntar a cà'l tartaner si tens algun recado, després de tirar una floreta a la filla de l'adroguer, entres al cafè.

Ja som entre dos llustres. El cafè ja es fosc. Al capdevall hi hà un llum encès; a sota d'ell, una petita tertulia. Un Sherlock Holmes s'hauria dit: «¿Ont són els que han entrat?».

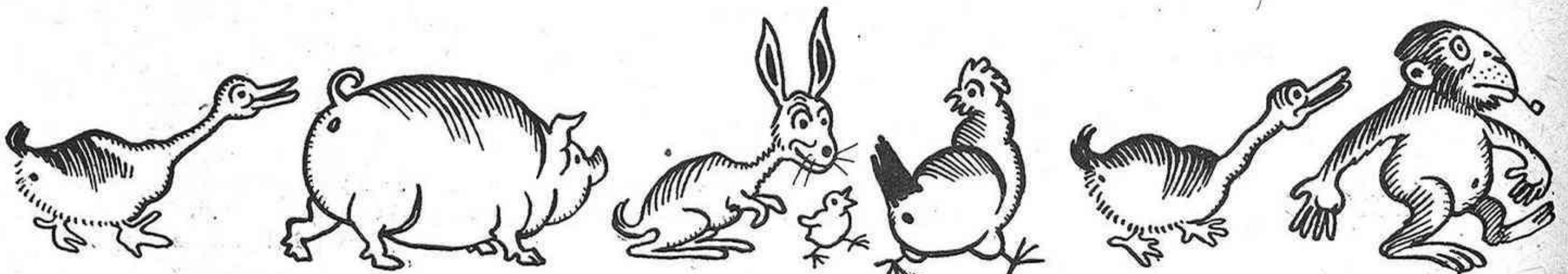
Son dalt, amic Holmes. Dalt hi hà un billar que no serveix pera ferhi correr les boles; un billar ratllat de guix, per sobre'l qual saltan els daus (ossets, es terme classic) y les pessetes dels assistents.

L'amo està de centinella. Quan arriben els civils, els convida; després, els parla d'esperitisme, y, quan a dalt fan soroll, ell, cridant fort y en un hermós castellà, crida:

—*Hay que creerlo, amigos; fijense: el gran astrónomo Camilo Flammarion, profesas estas ideas.*—

Y, a dalt, fan; res, res: bones y males.

RAVENTÓS

La fadrina

He sapigut que'l pare
vol tornarse a casà,
y ab lo que veig, fa dies,
tal volta ho lograrà.

Jo encara soc fadrina
y ell pels cinquanta và;
jo hauria de casarme,
y es ell qui's vol casà.

El meu promès me prega,
que això no pot durà,
que'ls que ab amor s'estimen
no se n'han d'amagà.

¿Y d'amagat del pare
havem de festejà,
quan ell và pels cinquanta
y's vol tornà a casà?

Si la mare fos viva,
casada fora ja,
perque, això, sols les mares
ho saben arreglà.

No serà pas tan bona
la mare que vindrà,
que mare, com la mare,
cap més ne puc trobà.

¿Y hauré de dirli "mare",
y mare no'm serà?
¿Per què's vol casà el pare,

si pels cinquanta và?

Jo no vull ser fadrina,
jo'm vull emmaridà,
perque'l promès du pressa
y no's vol esperà.

Tan bon punt vegi al pare,
li tinc de parlar clà:
—Ve dientse, pel poble,
que us torneu a casà;

si es certa la noticia,
si, això, de veres va,
¡caseu, primer, la filla
y ja us podeu casà!

R. RIBERA LLOVET

UN PIROPO MAL AGAFAT (per Bon)

—¿Jo, ben plantada?... ¡Què s'ha cregut!... An a mi ningú'm planta, perquè ho sàpiga.
—Bé, dòna, no t'enfadis... ¡Quin mal «Xenius» que gastes!...

LA SOGRA

La meva sogra, senyors,
sapiguent el mal que'n diuen
els que de la sogra escriuen,
sien bons o mals autors,
fent esforços superiors,
el seu genit, que es... còm es,
reformarse'l ha pretés
pera esser ma bona estrella,
perque jo no digui d'ella
lo que's diu de les demés.

Pera fer més goig, anant
ab mi, al costat de ma esposa,
s'empolaina y tant se posa
a la moda avui regnant,
que les faldilles li fan
de motllo del seu dibuix,
y com que sembla un garbuix
a sota d'una camisa,
per tot ens ridiculisa,
perque tothom se'n escriuix.

A la plassa, ab tanta cura
esculleix els aliments
pera tenirnos contents,
que lo millor se procura.
An ella se li afigura
que lo barato no es tendre;
que lo més car té de pendre,
perque menjar bé es salut;
prò comptar just mai li acut;
¡com que qui ho paga es el gendrel!

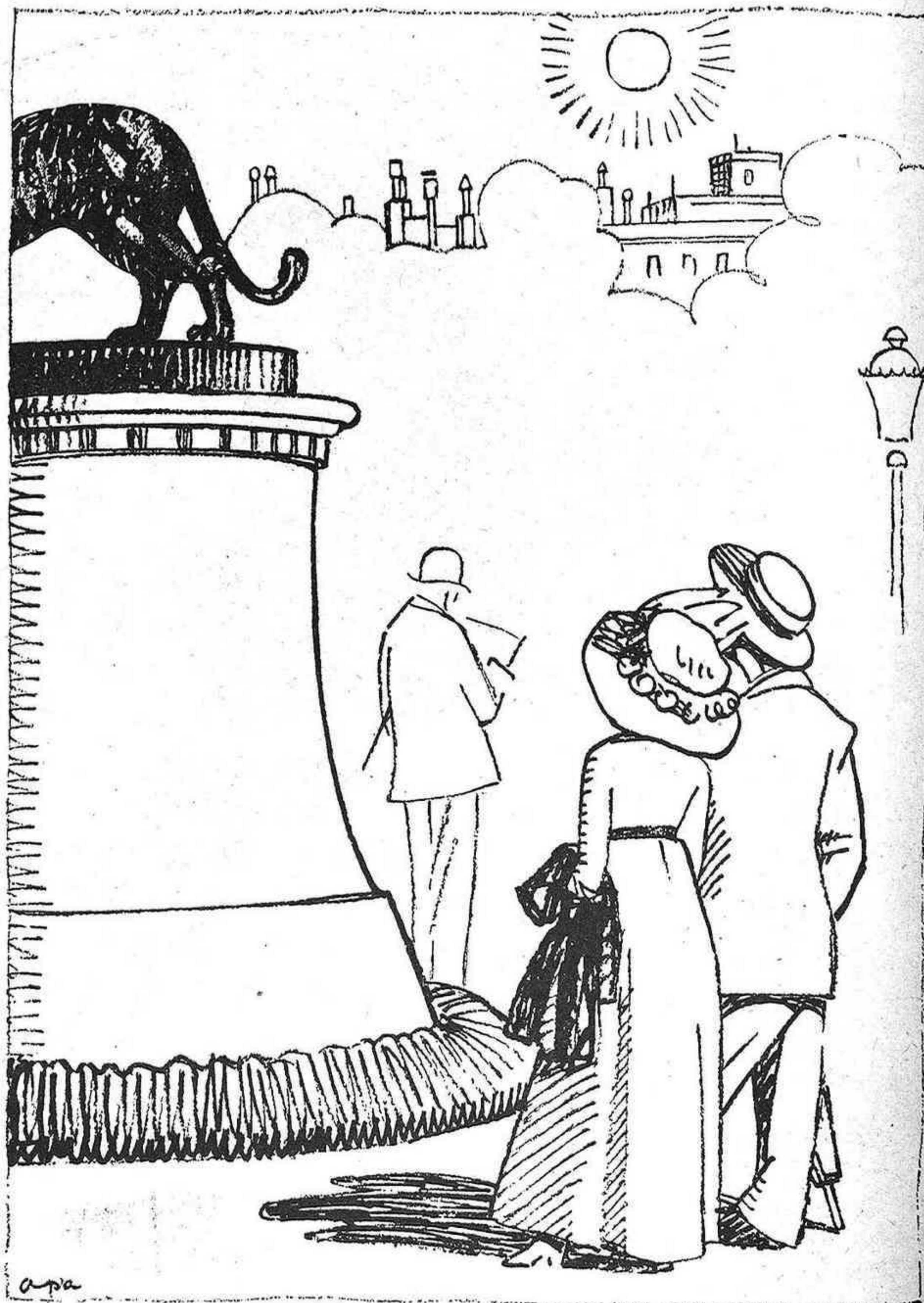
Ella a cuinar se dedica
y veureu ab l'afició
que ompla'ls fogons de carbó,
no estalviantlo gens ni mica.
Tota sa ciencia allí aplica
y hi està tant ataleuada,
que deixa ben demostrada
l'atenció que li mereixo,
puig sempre la sopa deixo
per dolsa o massa salada.

Me guarda tan bé la fruita,
que se li passa o floreix;
me desfà'l peix que'm fregeix;
me crema sempre la truita.
Si, per servirme bé, cuita
à durme a taula algun plat,
ensopega d'un plegat
ab l'ampolla y taca així
les estovalles de vi,
deixant algun got trencat.

Per tenirme satisfet,
ella planxa y ella renta,
y, fentho, està tan contenta
com si hagués guanyat un plet;
però ho vol fer tan ben fet
que, com rentant mai s'atipa
de fregar, la roba estripa,
y, seguint semblant sistema,
quan planxa, la roba'm crema.
¡Una sogra així es xiripal!

Un cop me va sortí un grà
que'm dava bastant cuidado,
y ella, activa y ab l'agrado

ELS "BAEDEKERS" (per Apa)

— ¡Caram!... ¿Una estatua aixecada a una bestia?...
— Ah, sí..., ja sé..., la «estatua qua»...

que totes les coses fa,
lo que'l metge disposà
ho preparà ab tanta trassa,
que va ferne un bon xic massa
y el cataplasme que'm posa,
en lloc d'esser de llinosa,
va resultar de mostassa.

Quan desitjo escriure a algú
o fer versos de cap-d'ala,
me tanco dintre una sala
perque no'm torbi ningú.
Ella ho sab, y a l'oportú
esglai se posa intranquila
com una elèctrica pila,
y tot soroll vol privà

ab tal misteri, que'm fa
l'efecte de que'm vigila.

A tals maniobras subgecte,
en lloc d'aixecar el crit,
tinc de mostrarmhi agrait
y tractarla ab gran respecte.
Es un perfecte imperfecte
son caracter, y per xò
en secret dic que, com jo,
ningú una sogra voldria
tan bona y preferiria
una sogra de debò.

J. ALSINA Y CLOS

Ventatges del matrimoni

MONOLEG

—Vaja, això no es viure; això no's pot aguantar. (*Mirant el rellotge*). Ja són les vuit y encara no es aquí... Jo no sé què diantre hi fan, a missa, tantes hores... Quan jo hi anava, ab mitja hora o tres quarts, segons el garbo del capellà, estavem llestos, y ara, que ella hi và sola, necessita dues o tres hores y encara, al tornar, sempre diu que ha vingut a corre-cuita, aixís que'l capellà ha donat l'absolució... No sé pas a quina hora aniré a l'oficina... Ja tinc sort que a l'Ajuntament no es com a les cases de banca o de comerç, que'l quefe y el principal són puntuals y tot seguit veuen els que hi són y els que falten. Si aixís fos, ja m'haurien donat les dimissories.

(*Pausa*).

Veiam si en un lloc o altre trobo el coll y els punys pera poguer arreglar la camisa. (*Va buscant pels calaixos de la calaixera, remenant tota la roba*).

Mitjons. (*Pausa*). Samarretes. (*Pausa*). Calsotets. (*Pausa*). Enagus. (*Pausa*). Matinés. (*Pausa*). Colls y punys, però sense planxar. (*Pausa*). Vaja, en inutil, no'm queda altre remei que tornarme a ficar al llit y esperar que vingui, o perdre la paciència, passejant amunt y avall, com els lleons del Park. (*Pausa*).

Veiam, potser la raspa els sabrà trobar.

(*Va fins a la porta y crida*).

Noia, Carmeta... Carmeta..., (*Crida més fort*). Caaar...meee...ta... (*Pausa*).

Cà, es inutil, tampoc hi es. De segur que deu estar a la cantonada, xerrant ab aquell sorge de cavalleria... Es clar, com que veu l'exemple de la mestressa... (*Và, y mira pel balcó*).

Ja ho he dit: mireula allà a la cantonada, la gandula, ab el cistell a terra, trencant nous ab aquell aprenent de general. (*Truca als vidres ab rabia*). Ei, Caaar...me...ta. ¿Què hem de fer?... Noia... (*Pausa*). Sí, naranjas; ni tan sols s'ha tombat, la gran... Déu me perdó. (*Pausa*).

No'm queda altre remei que pendre paciència. (*Dona uns quants passos amunt y avall y s'assenta en un silló*).

¡Y després diran que no hi hà felicitat com la del matrimoni!... ¡Que'n devia estar de broma, Nostre Senyor o el qui fos, el dia que va inventarlo...! Mireu que es ben trist que tot un home s'hagi d'estar aborrit, com jo ara, y faltant a les obligacions, per no poguerse mudar la camisa, tot per la garroneria d'una dòna... ¡Jo que, quan era solter, ho tenia tot a punt, tot amanit, gracies al cuidado de la meva santa mare!... ¡Quina diferència! Aleshores, els diumenges, trobava, sobre la calaixera del meu quarto, tota la mudada preparada, tot tan nèt y ben plegat, sense que mai hi faltés un botó, ni hi hagués un estrip o un descosit...

¡Jo sí que vaig treure la grossa, al casarme ab aquesta dòna!

Quan veig que al mudarme els calsotets hi falten els botons o les betes, que a les samarretes hi trobo aquells botons petits com de vestits de criatura de naixensa y que s'han d'agafar ab pinses, ab aquells traus que hi passaria una roda de carro; quan an els mitjons hi manca la punta o el taló... Aleshores, sí, que'm desespero y maleixo el dia en que va pegarme la fatal idea del casori.

(*Pausa*).

¡Que'n vaig esser de beneit! ¡Que'n vaig esser de tonto! Ja l'he pagada ben cara l'ilusió per aquells ulls negres, per aquella corona rosada, per aquells llavis de color de grana y per aquell cosset esbelt y ben format... Però, ja no hi hà remei; el mal ja està fet, y lo pitjor es que no té cura, fins a la mort... (*Pausa*).

Si Déu, que, segons diuen, va esser l'inventor d'aquet fatal sacrament, al veure que no'm proba's volgués apiadar de mi, em portantse'n la meva costella... (*Pausa*).

Jo sí que puc vanagloriarme, ab tot y esser un modest empleat de l'Ajuntament, de donarme llustre, com els ricatxos que mantenen cavall y *querida*; sí, senyors, jo puc dir que mantinc una dòna, millor dit, dues dònes, que pera res me serveixen, y potser també mantinc, sense saberho, el cavall, o cavalls, d'aquet bretol de *guerrero* que festeja la criada. (*Mirant el rellotge*). ¡Dos quarts de nou! ¡Verge santa! Ja no puc esperar més; es forsós que, d'una manera o altra, jo m'arregli pera anar a l'oficina. (*Torna a regirar la calaixera*). Pantalons, (*pausa*), *cubre-corsés*, o *cubre romansos*, que es igual. (*Obre un altre calaix. Ab alegria*). ¡Gracies a Déu! Colls y punys... (*ab desilusió*) són de dòna... (*Treu un feix de colls y punys de senyora, ab calats y adornos de colors*). Però, ¿ont aniré ab aquets brodat y coloraines? (*Pausa*).

Si ab algun d'aquets pogués engiponarme pera sortir del pas, fins a mitgdia. Veiam, probemho... (*Se posa davant del mirall y va probantse els colls*).

Són estrets; potser estirantlos... (*Ho fa. Se'n posa un*).

¡Redeu!, y quin martiri... Ara...; ara...; ja... ja està...; però... m'ofego...; so...soco...rro..., assis...tencia..., que'm moro... (*Ab una revolada s'arrenca el coll y cau sentat en el silló*).

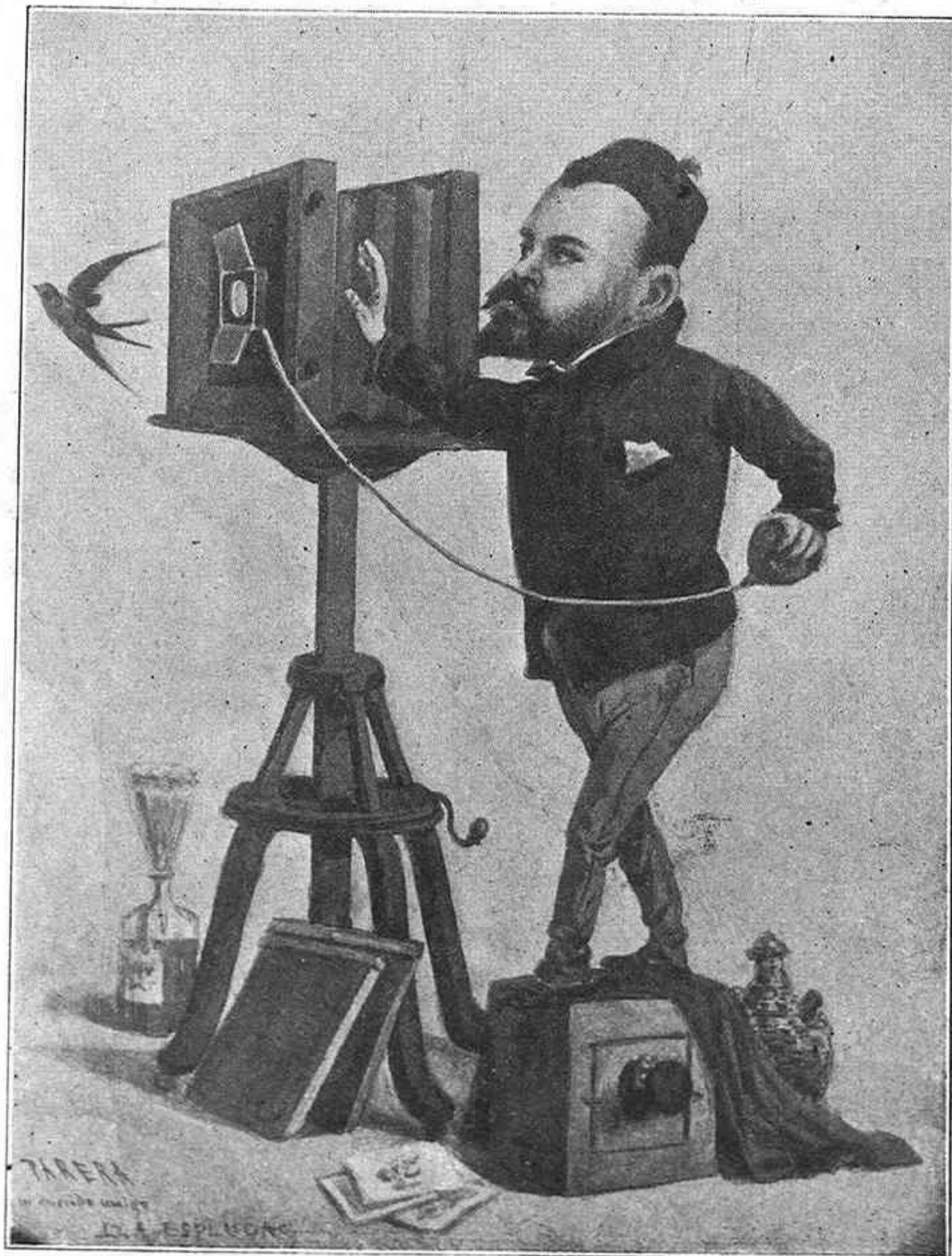
Ai..., ai... Ara sí que'm pensava que havia arribat la meva última hora... ¡Y quin patir...! Ja'ls compadeixo an aquets desgraciats que'ls donen garrot...; ¡quin patir més horrorós deuen fer!

¿Y doncs, què haig de fer? ¿Còm haig d'engiponarme pera anar a la meva obligació? (*Pausa*).

¿Potser ab un mocador al coll?...

Sí, això serà lo millor y, ademés, me servirà d'escusa per haver fet tard a l'oficina. Diré que m'ha sortit un florenco, o mal

CAPS DE BROT BARCELONINS (pe r Parera †)

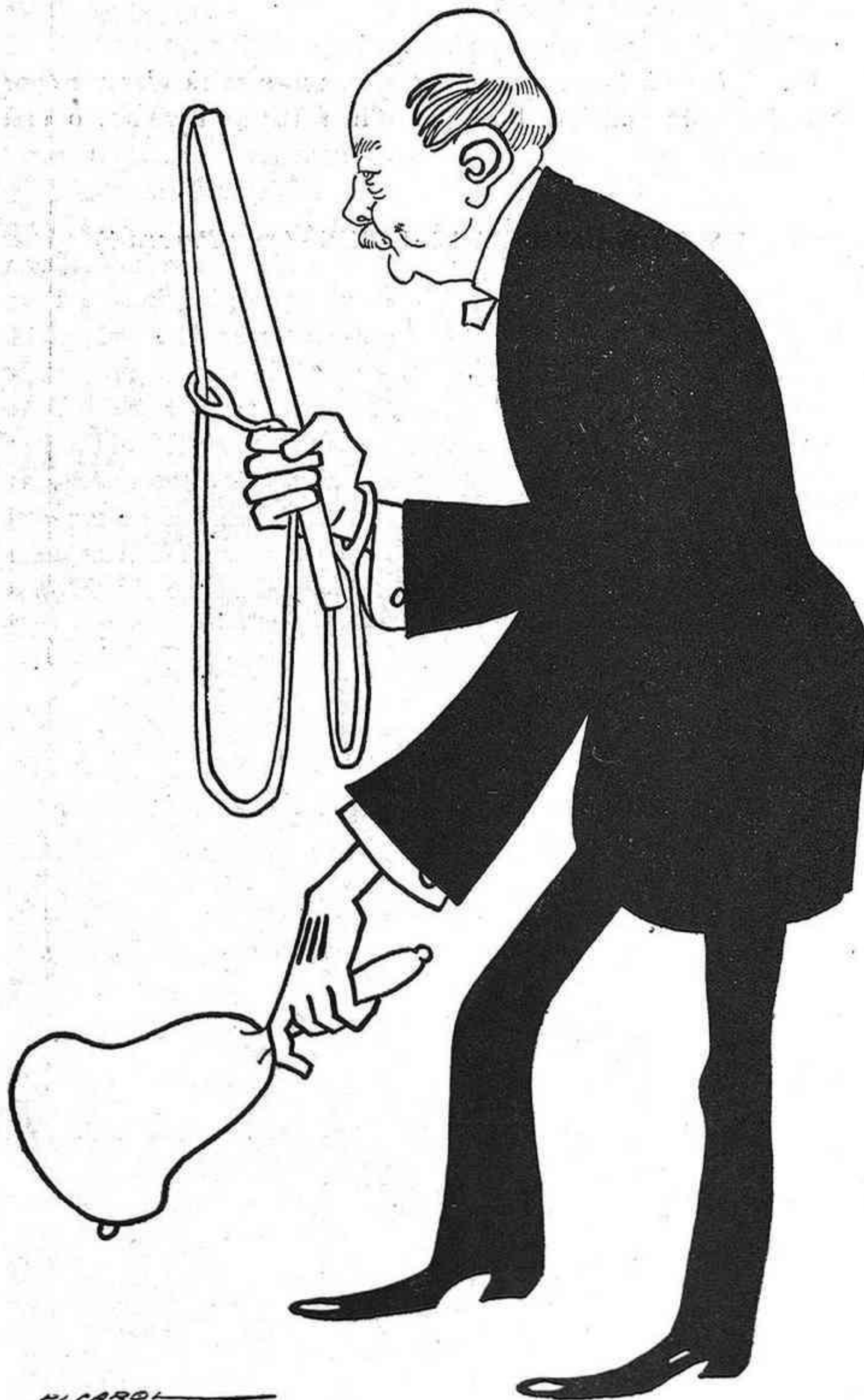
El retratista Esplugas

de coll, o un cop d'aire. (Va a la calaixera y torna a regirar). ¿Ont diantre són, els mocadors? ¿Volste jugar que tampoc n'hi hà de nèts? (Va buscant). Ja ho he dit; ni tan sols un mocador pera remei... Y ara diguen si no hi hà motius sobrats pera tirar el barret al foc y agafar an aquet parell de dònnes y llensarles pel balcó... Jo no sé si a tots els casats els passa lo que a mi; si aixís fos, ens hauriem de declarar en vaga, o armar una revolució pera protestar d'aquet malest llas del matrimoni y engegar a l'infern a totes les dònnes. (Pausa).

¿Ont deuen esser aquet parell de roda-soques?

La una, qui sab ont para, y l'altra, té... (guaita al balcó) parant les teles pera cassar aquet pobre soldat, pera posarli el dogal y fer una víctima més en el gremi dels casats. (Dirigintse al soldat). No te l'escoltis, beneit, an aquesta poca solta; no'n fassis cas de les seves magarrufes; es la serp del Paradís, que t'ensenya la poma pera ferte un desgraciat tota la vida. Déixala estar, no la creguis, t'enganya, vol perdre't... (Prenent una resolució). Acabem, d'una vegada; es forsos que jo vagi al meu treball. (Se posa l'ermilla, l'americana y el «sobretudo» y s'aixeca el coll).

REPERTORI DE TEATRE CATALÀ (per *Picarol*)

PICAROL

«L'home de palla»

REPERTORI DE TEATRE CATALÀ (per *Picarol*)

«La victoria d'Els 110»

Jo ho veuen, senyors, ja ho veuen a lo que porta el casament. (S'obra el «sobretudo» y l'americana, ensenyat la camisa). A anarse'n sense esmorzar y no portar ni tan sols coll de camisa.

JOAN D'ALART

El patge y la marquesa

SIGLE XVII

El patge, somrisent y joguínós,
conversa amablement ab la marquesa,
emmirallantse en el mirall blavós
de sos ulls de cel, riellant tendresa.

S'esforsa hermosament pera alegrar
l'esgrogueft semblant de la senyora,
mes ¡ai! son bell desitg no pot lograr,
que la marquesa el mira... el mira... y ¡ploral...

—¿Què passa en vostre cor, dama gentil,
perqué no hi brilli sempre l'alegria,
vos, que més plers teniu que flors l'Abril,
ab el marquès, que'l cel fins us daria?—

La marquesa se'l mira ficsament
y exala un sospir fondo per resposta.
La tarda, moribonda, va caient...
Es l'hora somniosa de la posta...

Y el patge torna, assadollat d'humor
pera comunicar-lo a la marquesa:
—¡Mireu! .. ¡mireu!... del sol l'ultim raig d'or
se despedeix de vos ¡y el front us besa!

¿Sentiu?... El rossinyol, bellugadís,
que té son niu endins de la glorieta,
us saluda ab son cant rublert d'encís
y ab els petits se'n và, boi fent l'aleta.

¿No aspireu la dolcesa de les flors
que ab tant desitg mil cops haveu regades,
y, anyoradisses d'aquells jorns millors,
us envien llur flaire, enamorades?...

¿Per què, digau, si tot, tot us somriu,
reflecten vostres ulls dolça tristesa?...
¡Refloreixi altre cop l'encant joliu
de l'alegria, en vos, gentil marquesa!...—

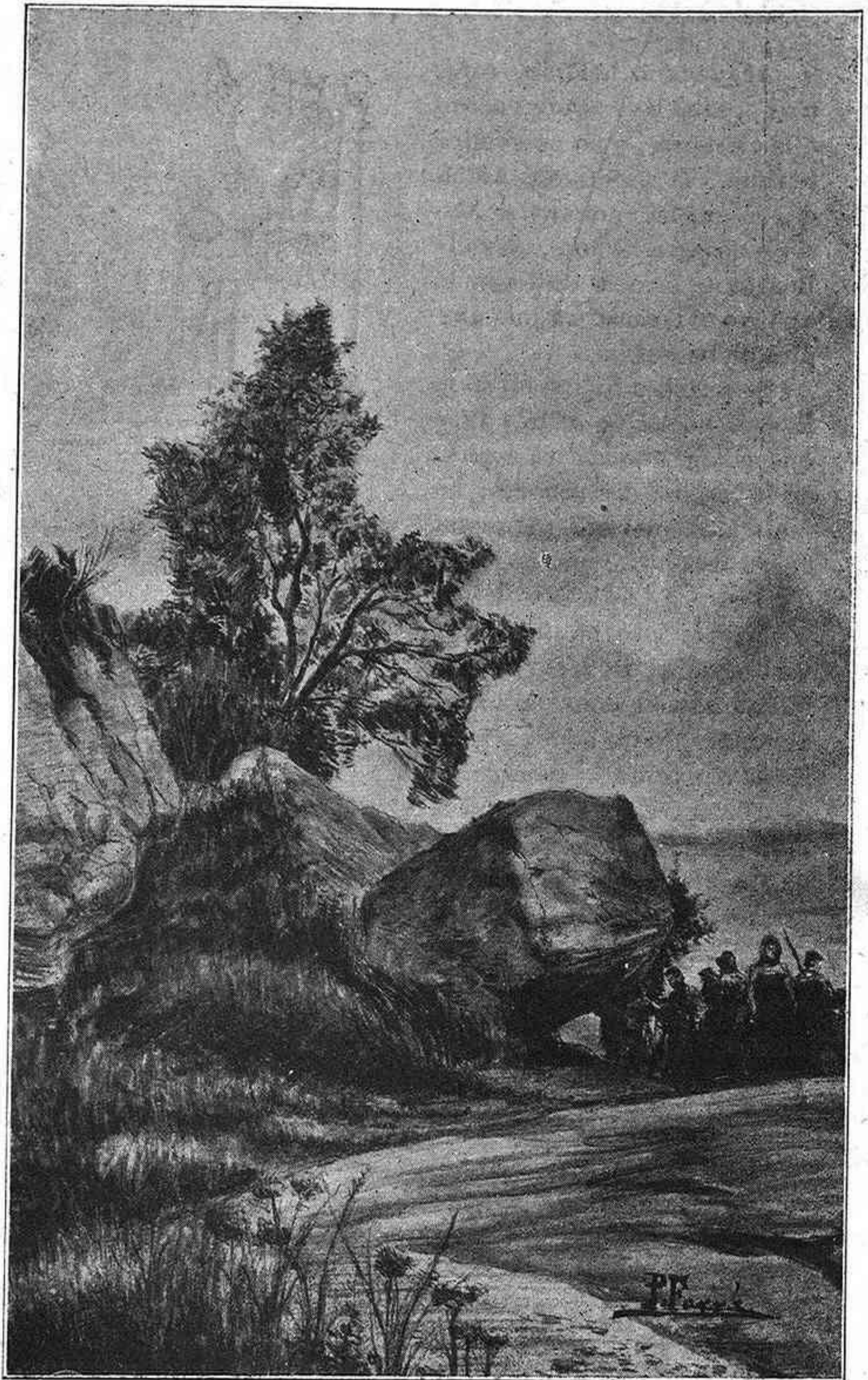
La marquesa se'l mira tristement,
ab un mirar tan dols, que amor vessava...

L'AMOR Y L'INTERÉS (per Ros)

—¿Què't diré?... Jo voldria una dòna que no ho demostrés que m'estima
pels quartos que després li haig de donar.
—Això rai... tot té arreglo' pagui per endavant.

A MONTSERRAT (per P. Farré)

Camí de Sant Miquel

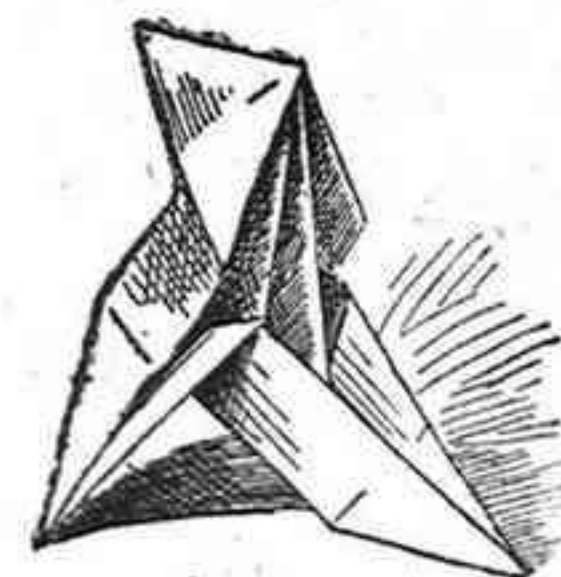
—Si pe'l marquès sentiü anyorament,
penseu que ara la guerra ja s'acaba.—

La marquesa se'l mira fit a fit,
¡y ab el patge s'abrassa, en plor desfeta!

Ha arribat l'hora trista de la nit...

Quan retorni el marquès, ¡pobret!..., ¡¡pobretall!...

F. CARRERAS PADRÓS

La Roseta

Al quedarse la Roseta orfa, uns parents llunyans, sense fills aleshores, y no presumint tenirne, se l'afillaren. Afilla-da, vingué'l fill no esperat. Maria li posaren de nom, mes a la Roseta no li robà un bossí de carinyo ni li escatimà una guspira de benestar.

Si guapesa hi havia en la Roseta, potser no podria dirse que estigués en la seva cara ni en lo restant del seu cos; ho tenia de quelcom pervingut dels seus dintres, de son modo d'esser.

No era molt ufanosa, y les brançades de la seva sensibilitat havien donat al metge algun quefer; fos aquet el fonament o perque la recordansa de l'orfanesa hi tingués part, pujà sempre ab certa esfumada sombra de tristor; una tristor, no obstant, que li esqueia.

Vingueren dies riallers en que la tristesa, avergonyida, semblava com si no atrevís a mostrarse. Somniava ab coses de l'estimar. L'amor se li havia esmunyit cor endins.

Y fou l'haver anat al ball ab la Maria y havèrseli assegut al costat l'Enric, un jove molt simpatic. Alabantli ara'ls ulls, després els llavis, anà cobrintla a cada moment d'amorettes, d'aquelles amorettes tirant a lleminadures pera'l jovent, que aixís com algunes vegades fan de preliminars d'unes relacions formals, les més tenen molt de focs de bengala.

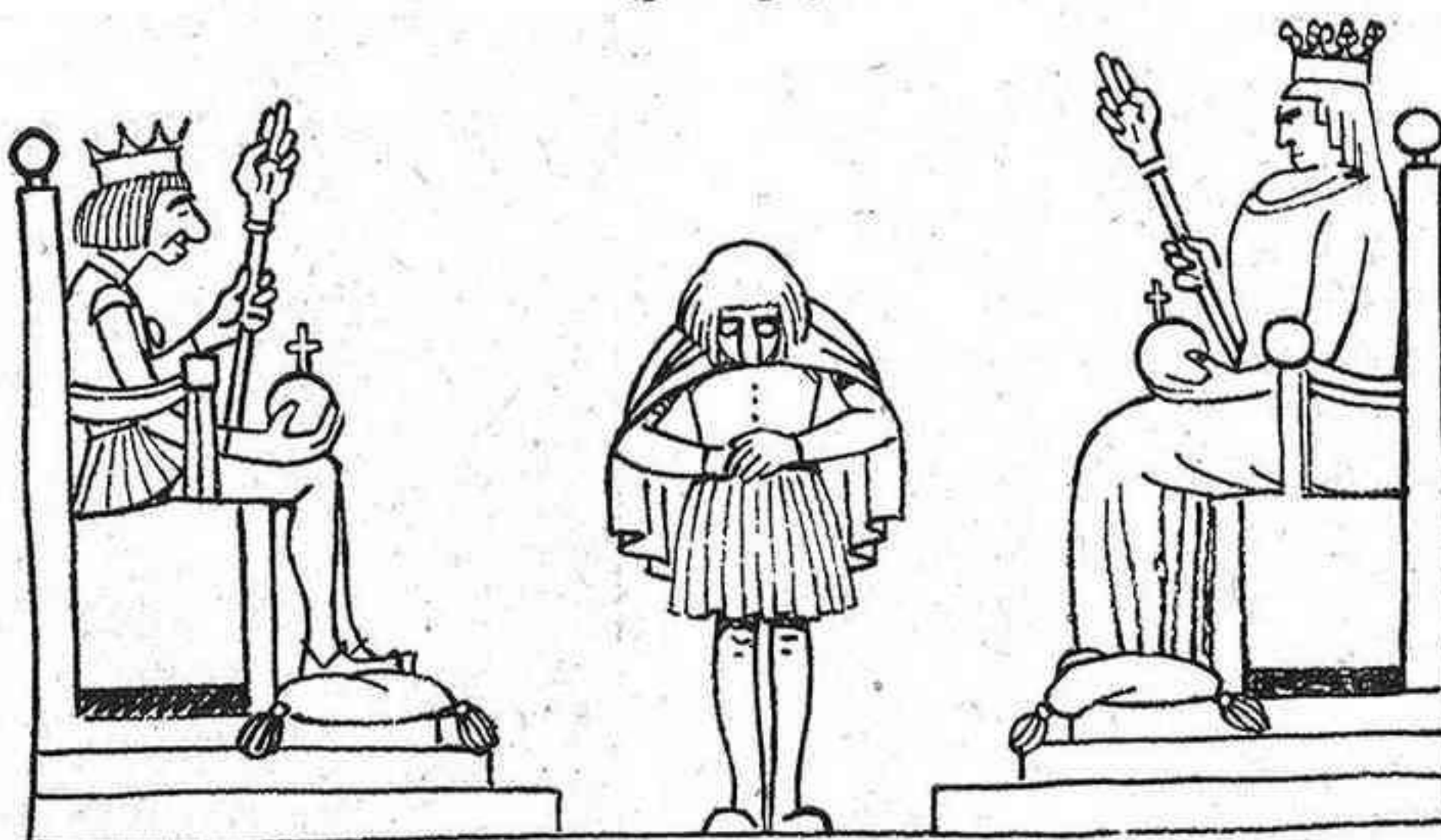
No gosà explaiarse, la Maria; s'estimà més anarse gronxant sola ab aquella ilusió, nascuda de paraules, si bé afalagadores, indecises, propies pera esser interpreta-des de modos diversos.

Un dia la trobà, l'Enric, y mitg tartamudejant li digué: —Roseta, vosté'm pot fer felís.—

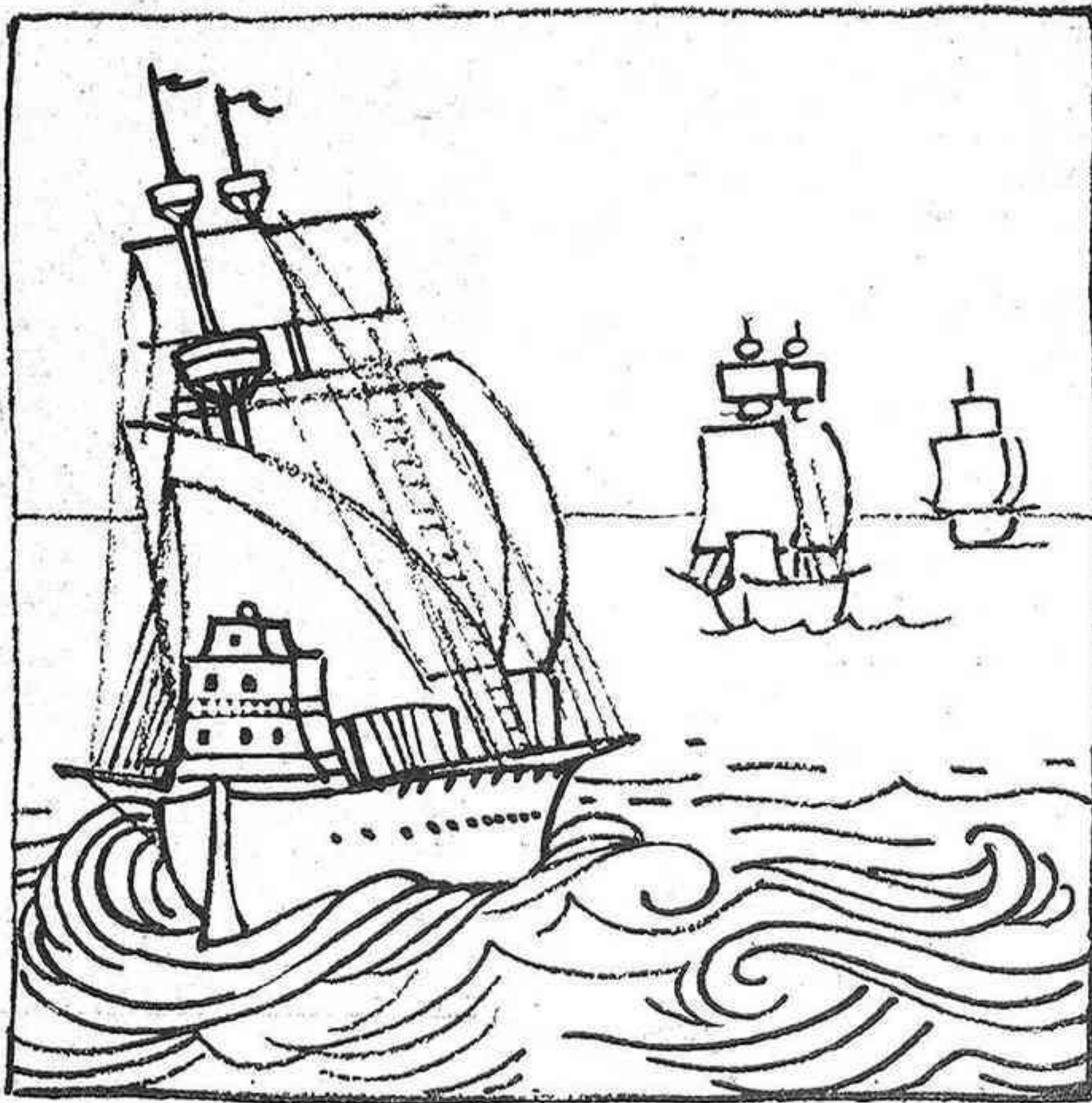
A la noia la cara se li arborà que ni una magrana y de content el cor li saltava dintre del pit.

—No m'atreveixo, ara, dir-li... Ja li diré qualsevol estona...—

LA VERITAT SOBRE'L DESCOBRIMENT D'AMÉRICA (per Apa)

I.—Un dia en Colom se presentà als Reis Catòlics y els digué:—Magestats, voldria descobrir l'Amèrica...—
Aleshores el rei manà que's facilités an en Colom tot lo necessari pera descobrir l'Amèrica.

II.—Y en Colom s'embarcà, viatjant dies y nits incomptables, fins que's trobà davant d'unes terres desconegudes...

III.—...Aont desembarcà, donant mercès a la Divina Providencia. Vetaquí que, aleshores, veient tot aquell bé de Déu de soldats, dos indis que's trobaven a la platja digueren: —¡Vatualistò!... ¡Ja'ns han descobert!...

Ella de satisfeta no sabia ni caminar.

Foren aquells dies els més felissos de la seva vida. Els somnis de les coses de l'amor no la deixaren un moment. Se figurava a l'Enric, amorós, ben aprop seu, endolsintli l'existencia y sembrantli de flors entenedrides ab els batecs de son cor d'aimador.

No la deixava viure la mateixa ansietat de saber lo que l'Enric havia de dirli. No parà fins lograrho.

A l'Enric li costava comensar y se li feia difícil expressarse com volia.

A l'últim pogué dir:

—Jo estimo a la Maria..., no li goso declarar...; vostè, Roseta, li ha de dir...—

Sòrt que'l jove restava preocupat y no tardà en anarse'n, perque pla se'n hauria adonat de l'angoixa que s'apoderà de la noia. Quedà, la pobre, que ni que li hagués premsat el cor.

Era l'Enric un xicot de totes prendes y no més tingué de fer aquella indicació pera que la Maria y la seva familia li obrissin les portes de bat a bat.

De bon principi anava la Roseta a revoltarse contra la seva dissort, però quina culpa hi tenien, els promesos? Ademés, ¿no l'estimava, la Maria, com a germana? ¿No l'havia pujada, la familia, com a filla propia?

Acotà'l cap y volgué resignarse, però quelcom més potent que la seva resignació li burxava'l cor y li feia sangnar vivament.

Va covar dintre de la seva ànima tota l'amargor de la pena seva; ningú va traslluirne ni'l més lleu dels seus trontolls.

El prometatge va esser pera ella un martiri sense terme. Al veure ja l'Enric afalagant a la Maria; a l'endevinar les paraules amoroses trameses de l'un a l'altre y que vagament ella entenia qualche volta al passar, ni que bestia verinosa li caixalegés el cor. Hauria maleit l'hostatge rebut, si la seva ànima, sempre noble, no l'hagués refrenada y continguda.

Sinó, hauria anat a parar al viarany de desagraiment y desesperació a que la seva desdita l'empenyia.

Vingué, per ultim, la diada del casament.

De totes maneres volien, els nuvis, que la Roseta assistís a la cerimònia. No hi anà — a la cara se li coneixia, — per lo malament que's trobava.

No's creia prou forta pera esser testimoni del seu infortuni; no volia presenciar lo que no devia veure, lo que'l seu cor no era pera resistir.

En quant la comitiva va esser fóra, desesperada, se revolcava pel seu quarto.

Després sentí fressa en l'habitació dels nuvis. Se reprimí; s'aixugà les llàgrimes que li escaldaven la cara, y escoltà. Ho feia ab tanta atenció, que talment semblava havèrseli paralisat la vida. D'esglai quedà freda. Hi havia l'Enric y la Maria, sols, retornats ja de l'iglesia.

Escoltà, y mirava pel forat del pany.

Escoltant, entenia les paraules apassionades dels nuvis, y mirant, vegé com se petonejaven; però un vel de llàgrimes li entorbí la vista. La pensa se li enfosquia per moments, roentantse com si fos brasa de foc. Les llàgrimes li havien entelat del tot la mirada; veia ara extravagants monstres, vinguts de l'avèrn, ab estra-gestos fets y rialles de sarcasme, mofarse de la seva pena, y enrotllantli y obrintli el pit, y arrencantli el cor, a cops de peus li esbossinaven per terra. Els monstres, engrunat el cor, volgueren arrencarli el pensament.

La follia s'havia fet mestressa d'aquella ànima feble.

J. VIDAL Y JUMBERT

Montsenyenca

El pont del rieral,
es un pa de carmells, que degoteja;
l'esquerp picot, tremint,
arrapat a la soca, picoteja.

Passen per l'ull del pont
les merles d'aigua, xisclant, rabentes,
y la boira esponjosa, lentament,
va devallant, mandrosa, fins a terra.

Una onada de fret se va escampant
per les valls montsenyenes
y el bilet, arraulit, d'ulls ensonyats,
xiula als vedells y ovelles
y, cantant entre dents una cansó,
va petjant l'herba seca,
y s'allunya del prat, vers al seu mas,
ont l'espera la llar, que espeterneja,
als encesos tions d'un faig, caigut
a l'empenta brutal de la tempesta.

J. NOVELLAS DE MOLINS

A una dona inconeguda

Jo us veig cada matí passar tota auriolada,
envolta d'un misteri que mai he desxifrat;
ab bell somriure als llavis, y, a dintre la mirada,
espurnes d'una vida que us dona magestat.

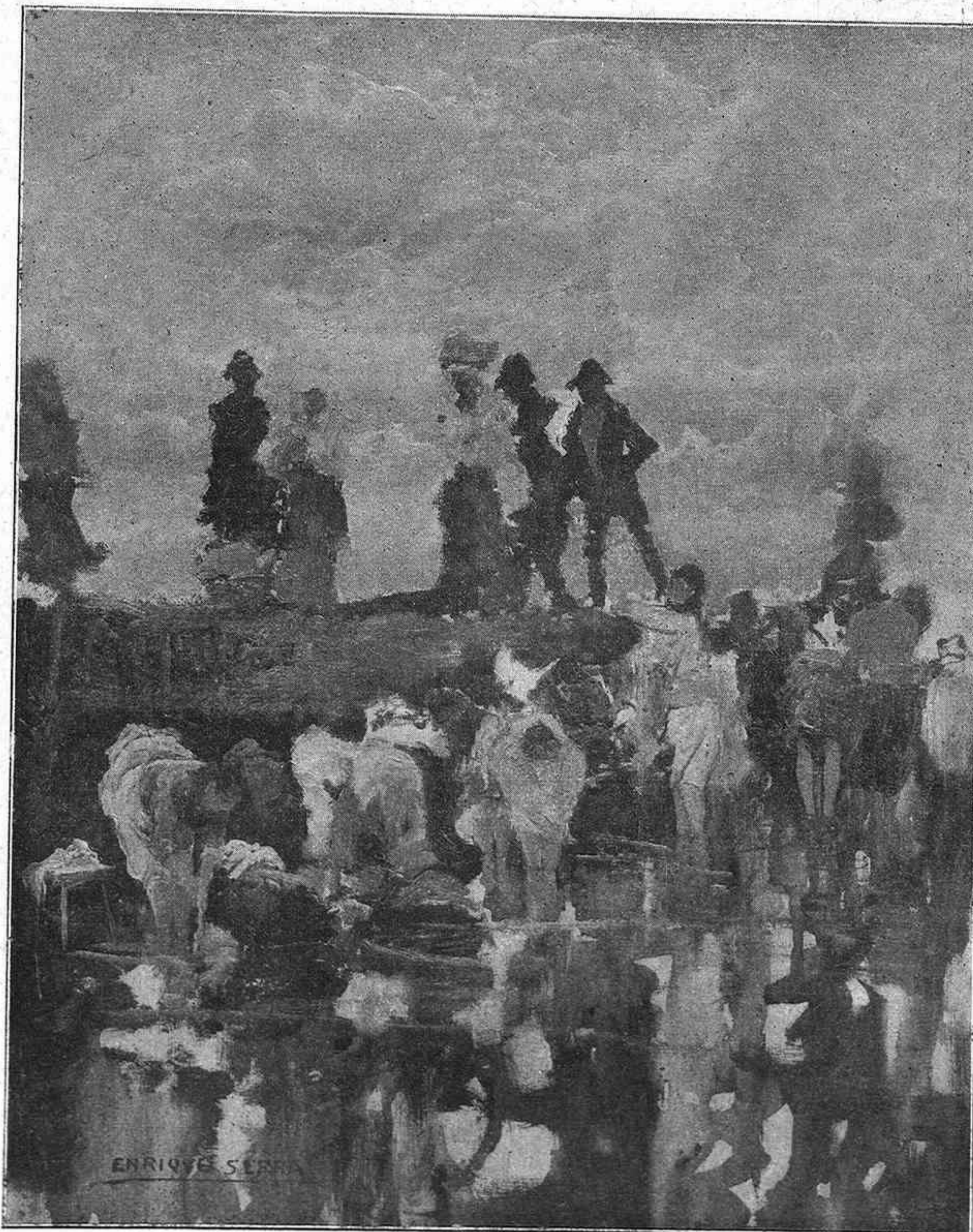
Y ab vostres peus minuscols, de petjada lleugera,
desde'l llindar reparo que airoament passeu,
oïnt que ab les petjades aneu besant l'acera,
vegent que ab les mirades també tot ho beseu.

Jo el vostre nom ignoro, no us conec pas encara;
sols sé que sou molt bella, que us veig cada matí;
que si al passar us miro s'enrogeix vostra cara;
que tot jo m'estremeixo si'm mireu vos a mi.

Y ja no sé res més; us veuré, inconeguda,
passar, sense pretendre saber jamai qui sou,
que, encar que del meu cor potser ne sou volguda,
tan sols ab admirarvos, ¡oh, dama!, ja'n tinc prou.

LLUÍS SUREDA PARADÍS

A LES PORTES DE ROMA (per Enric Serra)

Un bany de peus al Tiber

¡QUINS HOMES!

Set anys feia que eren casats. En tot aquet temps no tenia la Amelia ni una sola queixa d'en Rafel. Boca que vols, cor que desitges. Ni una violència, ni un regany, ni un rato de mal humor, ni una resposta fòra de tò, ni una desatenció, ni un gest de desdeny; res, res absolutament que pogués ferirla ni incomodarla. La existencia se li esclavissava plàcida y tranquila, ab dolsa suavitat. Sols un nuvolet negre enterbolia aquell cel serè de la seva ànima; un desitg no satisfet, un anhel no copsat, una ansia que s'esmunyia, y que, com papallona joganera, fugia y tornava, giravoltant a l'entorn seu sense jamai abastarla. L'Amelia's fonia per un infant; volia esser mare; volia perpetuar el seu amor convertintlo en carn y oferirlo com a premi a l'estimat del seu cor, al seu marit, an en Rafel, pera qui sentia una veneració idolàtrica.

De teulades en amunt no escoltaven llurs precés. El matrimoni seguia xorc. Aquesta era l'única gota de fel que amargotejava la ambrosia de tan ben avinguda parella.

Un jorn tingué l'Amelia una visita ben imprevista. Demanà per ella una dòna, pobrement arranjada, ab intent de confiarli un secret. ¡Un secret d'en Rafel!

L'Amelia rebé a la confidenta en la saleta més reservada de la casa. Tancà la porta, baixà el transparent, feu seure a la forastera aprop, ben aprop d'ella, com temerosa de que'l secret se esvais; y commosa, sorpresa, anorreada, queien les paraules de la desconeguda com plom fos damunt la seva ànima candorosa y senzilla. Notícies, detalls, fets, probes, tot anà sortint ab desoladora exactitut y puntualitat. No hi cabia dubte.

Quan la denunciante eixí del pis, l'Amelia se n'entrà a llur dormitori, y, prop del llit, de cap al coixí, ofegà el plor, temerosa de que'l servei s'enterés d'aquella intensa pena que li enverinava la més noble entranya.

La pobre Amelia restà alelada. Se sentia el cervell balder dins de llur crani, com un tros de suro, inert, incapas de funcionar. Debades s'esforsava en coordinar les idees; una extranya inacció de la memoria paralisava el llur pensament, y sols per un nus a la gola, que l'oprimia com grapa de ferro y per un punyent dolor al cor, com si hi dugués una sageta endinzada, tenia consciencia de que vivia, encara que en aquells moments la vida fos per ella cosa indiferent y inapreciable.

Més tard anà normalisantse. Ab la reflexió renasqué la benefactora calma, s'estroncaren les llàgrimes y sols un lleu panteig y algun que altre sospir sigueren les últimes senyals d'aquella tempestat de l'ànima. Y rumiant, rumiant, l'Amelia, cor noble y generós, se considerà culpable d'esser xorca, als seus propis ulls la llur esterilitat la feia desmereixer, y de nou se li aparequé, davant de la consciencia, l'imatge volguda del marit, d'aquell espòs sempre hò, sempre carinyós, sempre atent, sempre servicial. Y se sentia vensuda, humiliada, punible al recordar aquells set anys d'amor y dolsa companyia, sense fruit ni successió.

Quan en Rafel arribà a casa, tot d'una vegé el trastorn pintat al rostre de la seva muller. Preguntà debades.

Soparen d'esma, com se menja allí ont hi ha un malalt desahuciat a qui s'estima.

Després, a la cambra conjugal, asseguts l'un enfront de l'altre, comensaren a descapdellar la troca de les confidencies.

Tornà el cel matrimonial a serenarse; en el pit de l'esposa renaqué la pau y la tranquil·tat, y abressada al marit, plena de carinyós afecte, anava melosament recriminantlo:

—¿Per què no me les havies dites mai, Rafel meu, aquestes coses? ¿Per què has esperat que'ls extranys vinguessin a comunicarm'ho, llatzerantme el cor ab tan greu ferida? ¿Per què no confessarmho que abans de casarnos havies, com altres, tingut aventures de la primera volada? ¿Per què no confiarme els teus secrets de la joventut? ¿Creus que m'haurien disgustat? ¿Te penses que aquets set anys de fidelitat no'm compensen de tot quan pugui haver fet abans de coneixe'm? ¿Te figures que aquets set anys de amor no'ls crec garantia de que ets meu, ben meu, solzament meu? Y fins penso que això es potser un avís del cel. Set anys que inutilment imploro un fill y ara Deu m'envia una filla. Sí, una filla, que ho serà meva, ja que ho es teva. ¡Pobreta! ¡Órfana als vuit anys! ¡Y òrfana de mare, en mitg del tràngul d'aqueix món! Demà mateix, Rafel, demà mateix me la portes. Ja l'estimo ara, y cada jorn la voldré més. Serà la nostra filla; creixerà a mon costat y's convertirà en nostre conhort a la vellesa.

¡Que era xamosa la Celia! Les faccions correctes com les d'una estatua; el cos vincladís; fresca la veu de picarol de plata; uns ullassos negres, plens de picardia; els cabells bruns y cargoladissos; y dins de tot, y per damunt de tot, un esperit hermós, agrait, ductil, decantat a l'obediencia y a l'estimació.

Cada jorn l'Amelia l'hi descobria noves qualitats y nous atractius, y la petita pagava ab dolls de tendresa aquella alegria que l'assadollava de benestar. Ja la recordava, ja, a la seva pobra

mare; no se li esborrava pas de la memoria; mes a certa edat, a la pujada de la vida, el cervell se fixà més en el present que en el passat y en el pervindre, y el cor s'esplaia joiós en l'avui, doncs l'imaginació troba massa lluny tant l'ahir com el demà, pera poguer gosar dels records y de les esperances.

Y anaren passant dies y fins mesos, y l'esposa honesta y confiada parà bon compte en no fer esment an en Rafel de cap paraula que pogués ferir la llur susceptibilitat de marit digne y fidel.

Feia un any y mitg, a poca diferencia, que la Celia vivia ab el matrimoni.

En Rafel estava dominat per alguna grossa preocupació. Se'l veia abstret, pensatiu, neguitós, capficat. Eixia y tornava a casa més sovint que abans; contestava poc o gens a les preguntes que se li feien; patia distraccions a taula y al vestir-se; rondinava a soles, cosa del tot nova. Fins la Celia va notarho.

—¿Que té'l papà, que'l veig tot mustic?

La pobre Amelia no podia contestarli. El seu marit era víctima d'una metamòrfosis inexplicable, extranya, que sols s'aclarí un vespre quan en Rafel entrà a casa ab un noieta a la mà, d'uns quatre anys escassos, y una criatura al bras, de menys temps encara, dient a l'esposa, esblaimada y sorpresa:

—Té, Amelia. Tu que'ts un cor ple de bondat y la mare dels desvalguts, feste carrec d'aqueixos dos angelets que'l cel ens porta. També, com la Celia, han quedat orfens de mare; també jo els hi soc pare. Ja que nosaltres dos no hem tingut familia...

XAVIER ALEMANY

CAPS DE BROT BARCELONINS (Fotografia N.)

Lluís Foyé, primer aviador català.

La forja sagrada

—¡Aixarpa'l...!

—¡Và!

—¡Oh..., issa!—

Botent per les cingleres,

la roca gegantina devalla espetegant
y, fentli pas, els roures s'abaten a rengleres,
fins que l'abim ferestec la reb traquetejant.

—¡Un altre!

—¡Và...!

—¡Detura'l...!—

Rodola altra vegada

la mola, y un vell ciclop la reb damunt dels peus,
l'estreny entre sos brassos, la llensa trossejada
y a son company, atonit, diu somrisent:

—¿Ho veus?

—¿No ets, doncs, xaruc?

—No ho creguis. ¿T'admira tal hassanya?

Es Ell, company, no'n dubtis: es Zeus, que'm protegeix.

—¡Doncs, té, un altre!

—¡Và!

—¡Un altre... y un altre!—

La montanya

tremola esporuguida, y cruix, y s'estremeix.
Seguint la cursa folla dels codols que rodolen,
s'hi llensen, empaitantse, xisclant y a tomballons,
y quan, al peu del cingle, s'encalsen y agombolen,
no hi són a temps, y, hidropic, els draga'l negre fons.
De sobte, enlluernadora rogenca clariana
fendeix en la llunyansa les ombres de la nit
y sospirant, en somnis, l'afrau diu a la plana
si abans d'esser nou dia tal volta'l sol ha eixit.
Y creix y va apropantse; la llum es foc; la flama,
com foc-follet a trossos, que's fonen d'un a un,
s'enlaira y encastella, prenent per auriflama
l'estela de guspires que dansa espai amunt.
Els ciclops, que l'oviren, a bots, fentse esqueneta,
deixen l'abim y's llensen d'una gambada al pla,
y "¡Qui và allà!" demanen, y responent mofeta,
glassat y boi fonentse, diu l'eco "¡Qui và allà!".
"¡Soc jo, companys!" ressona, y, entre alarits en guerra,
seguit "¡Als malls!" murmura y "¡Als malls!" han contestat.
Vulcà, l'Atleta, torna y, escamarlant la serra,
fa un bot, llensa la falla y arriba al seu costat.
Arbredes y montanyes arreu-arreu flamegen,

crineres abrandades d'un monstre fugitiu,
que, atret pel brill dels astres que en l'eter parpellegen,
en núvols de fumera s'empuja a ferhi niu.
Damunt l'enclusa, lliure de la fornal immensa,
volta enrogit el ferro.

—¡Oh... issa!

—¿Somhi?

—¡Và...!—

Y abstrets entre cantades, fins tant que l'aua avensa,
reviu al clar de lluna la forja de Vulcà.

AGUSTÍ ESCLASANS FOLCH

Eròtica

¿Per què, enfàticament, d'amor me parles
en les nostres converses?

¿A què ve aquet desitg d'esclavisarme?

¿A què, tanta exigència?

Parlantme d'egoismes y d'angoixes,

no'm dones sinó penes,

y jo vull passà'l temps entre rialles

y no viure entre enveges.

¿Per què tanta ironia en ton llenguatge,

si espero sols dolcesa?

¿A què ve tanta engunia, motivada

per quatre incoerències?

Si vols lograr mon cor, tingaho en compte,

ni amo ni mestressa;

ni tiranisador vull sê en ma vida,

ni esclau d'amor vull esser.

No vull que la disort obri els teus llavis,

ni els ulls te llagrimegin;

gosar, sí, les delícies inefables

d'un amor lliure sempre.

No'm parlis més de gelos ni de faltes,

ni busquis mesquineses;

l'amor que jo't demano y que desitjo,

ha d'esser ben alegre.

Si es cert que'ns estimem y hem d'estimarnos,

no dubtis ni recelis;

l'amor ja's cuidarà de que aquets llassos

per un mai més se trenquin.

JOBICO.

UN ANUNCI ESTRAFALARI (per *Picarol*)

PICAROL

—¿Què deu anunciar, aquet fulano?
—Ja t'ho pots pensar... ¡Una regidoria!

Mar y terra

DIALEG

(Jordi y Joan, dos joves amics, arquitecte'l primer, advocat el segon, viatgen junts en ferrocarril. El trajecte que han de recorre es llarg. En l'ociositat de les hores de tren, guaiten per les finestrelles del vagó. A l'un costat hi hà la mar, ampla, inacabable. A l'altre, turons y prats, valls y montanyes. Mitgdia assoleiat de tardor. Jordi guaita ab preferencia pel costat de la mar; Joan, pel de la montanya. Al cap d'una bella estona tornen a seure).

JOAN

Veig que t'agrada mirar la mar. Sempre guaites per aquella banda.

JORDI

Y a tu deu agradarte mirar la terra, perque no't mous de l'altre costat.

JOAN

No t'ho nego. Me plau més mirar els paisatges que passen ràpids, que apareixen y fugen, que sempre són diferents, que varien de colors y perspectives. La mar es monòtona.

JORDI

¿Monòtona? Tu trobes bellesa en la varietat dels paisatges. Jo encara en trobo més en la permanencia de visió de les marines. Aquesta bellesa de la mar es més gran y més fonda.

JOAN

Però aviat està fruida. Sempre es igual.

JORDI

No ho creguis. No's frueix aviat, ni es igual sempre. Jo no sabria contemplar una hora seguida la més hermosa vall o la més soperba montanya. Però passaria hores y hores guaitant la mar. La mar no es sempre igual. Cambia cada dia, y cada hora, y cada moment. Y ja no parlo de l'alternancia de la tempesta y de la bonansa, de l'ona que juga suau y de la que escomet furienta y folla. Ja no parlo de les sortides de sol y de les postes. Entre dia, dintre un matí o una tarda, la mar ofereix mil aspectes. Se descoloreix y s'acolora, s'estremeix y s'adorm, està atenta a tots els colors que passen pel cel y a tots els vents que passen per l'aire. Les seves variacions, això sí, són subtils, delicades, esperituals. Hi hà més ànima en la mar que en la terra.

JOAN

La mar fa somniadors y febles als homes. Els xucla ab una veu de misteri y els omple el cor d'anyorances. La terra es forta y enforteix. Enamora els ulls ab la bellesa que aquets veuen y no els aixeca davant seu, com la mar, un món imaginari, de més enllà, que'ns inquieta y ens burxa y ens trasbalsa. A la terra hi hà la fortaleza y la feconditat. Hi hà les roques de les montanyes y els arbres dels boscos, l'alegria de les aigües que corren y de les plantes que creixen. La terra ens fa estimar la vida y ens dona

ENSALADA RUSSA

—¿Una altra copa?... Mira que, ab aquesta, van tretze que te'n aboco...
—¿Tretze?... Mal número: pòsame'n dues, doncs.

—Quan he vist que l'acompanyava un criat tan negre, ja m'ho he pensat que era viuda...

ENSALADA RUSSA

—¿De modo que es al «cine» ont vares tenir els primers tractes ab ell?
—Tactes, deus volguer dir...

—¿Qui? ¿Ella? .. ¡Es una bleda! Tot el sant dia escarxofada... Llàstima d'home que té, que es aixirit com un pesol.
—Digui, doncs, que es una familia vegetariana...

serenitat y confiança. Y es que la terra es de l'home, mentres que la mar no es nostra.

JORDI

L'hem conquerida.

JOAN

Ens ha conquerit, ens ha xuclat.

JORDI

A la vora de la mar han nascut les primeres civilitacions humanes y ha sentit l'home l'agulló dels grans ideals. La terra ens dona una felicitat vulgar y resignada. En la mar hi hà més perills y més promeses, més horitzons y més cel. La mar ens encomana el noble desfici de lo inconegut.

JOAN

A qui guaita sovint la mar, l'ànima se li posa malalta.

JORDI

A qui no treu l'esguart de la terra, l'ànima se li esmossa.

JOAN

Sols a la terra hi hà base pera aixecar, forta com pedra rica com una vall, alegre com una florida, la vida de l'home.

JORDI

Sols en la mar trobarem el sentit de lo etern, que'ns ha de posar per damunt de les coses de la naturalesa, les quals ni belles foren pera'ls nostres ulls si una espurna d'eternitat no'ns hi posés una claror interior.

(Callen els amics. Després, silenciosament, Jordi và a guaitar les montanyes y Joan s'aboca a la finestrella de la banda de la mar. Aviat tots dos se'n aparten).

JOAN

La teva mar es un enjup immens.

JORDI

La teva terra es un pessebre...

(Y mentres el tren corre, tornen a guaitar tots dos: Joan, la terra; Jordi, la mar).

A. ROVIRA VIRGILI

Impossibles

Per un impressor, imprimir diaris ab lletres de cambi.
Per un tenedor de llibres, fer *assientos* de cadira.
Per un manyà, fer molles de pa.
Per un oculista, curar ulls de col.
Per un sastre, cusir pessés de roba ab fil-ferro.
Per un mestre de cases, fer obres de misericordia.
Per un rellotger, donar corda a un rellotge de sol.

JOSEP GORINA ROCA

Evocacions

I.

¡Oh, fulls de ma passada juvenesa,
ont escriguí mes penes y alegries!,
digueume: ¿qui ha sigut el que ab feresa
us ha arrencat del llibre de mos dies?
Dies de goig, d'amors y de ventures,
¿ont heu anat, que jo vindré a buscarvos?
Dies també de dols y d'amargures,
¿ont us podré llegir, per' recordarvos?

II

Com pedra que en el mar llensés un home,
vaig submergir-me jo en les mars mundanes,
cercant, la que es mentida, dolça aroma
que deixen a son pas les flors humanes.
¡Oh, roses anyorades, vostra flaire,
vostra mortal bellesa, temptadora,
perfuma ab fins perfums el subtil aire
y a l'ànima ubriaga, somniadora!
Vosaltres sou plaer, sou alegria,
que deixa nostre cor plè d'esperances.
Ensemps sou amargor, sou malaltia,
que deixa pel camí tot d'anyorances.

III

Tot just me sembla ahir que una donzella,
rosa la més fraganta de les roses,
dormint sobre de flors, catifa bella,
va enamorar-me ab ses parpelles closes.
Mos llavis a sos llavis s'acostaren,
fruit la mel de la vermella flor.
S'obriren els seus ulls, que m'esguardaren
avergonyits, mes ubriacs d'amor.
Cadena fent de sos blanquíssims brassos,
folla, contra son pit m'apresonava,
lligant-me de l'amor en els forts llassos...
¡La rosa, aquella nit, que hermosa estava!

IV

Res hi hà en el món que sigui perdurable.
Les roses duren poc, duren un dia,
y, aixís, aquella flor tan adorable
per' mi va perdre tota l'ambrosia.
Traidora, en brassos d'altre s'abandona
y ell besa aquella boca que era meva.
Encara dins mon cor trista ressona
la seva dolça vèu, dient "Soc teva".
M'abandonà, cercant nous horitzons...
No'm queda ni el plaer d'una diada
gosarne de sos llavis els petons
y pèdre-la després altra vegada.

V

Veniu, records; ompliu la meva pensa,
que un llibre nou vull fer, inesborrable,
de tot el meu passat, que viure sense
ma joventut, es viure insoportable.
Fulls arrencats de ma passada vida,
torneuse a compondre, sense que hi manqui
un sol amor, ni sols una ferida...
No us esborreu, fins que mos ulls jo tanqui.

ANTONI JAUREGUI

L'agulla y el fil

FAULA

Deia l'agulla an el fil:
—¡Ta condició es ben humil,
puig, sens jo, no cusiries!—
Y el fil li va replicar:
—¡Sols l'orgull te fa parlar!
Tu, sense jo, ¿què faries?—

Vol dí això, si bé ho pensem,
que tots ens necessitem.

JULIA CARCASSÓ

Calembour

—Sempre que vinguis, Magí,
porta mostres.

—¿Y ara, Pau?

¡Lo que dius me deixa blau!
¿No has dit porta'm ostres?

—Sí.

—Doncs, si es cert que't digué'l metge
que no mengis tal marisc,
pera no exposarte al risc
d'agravà'l teu mal de fetge,
¿còm dimontri ara vols ostres?
—No'n vull pas; tu no'm comprens.
Jo vull que, de lo que vèns,
quan tu vinguis, portis mostres.

PEPETA FORGERON B.

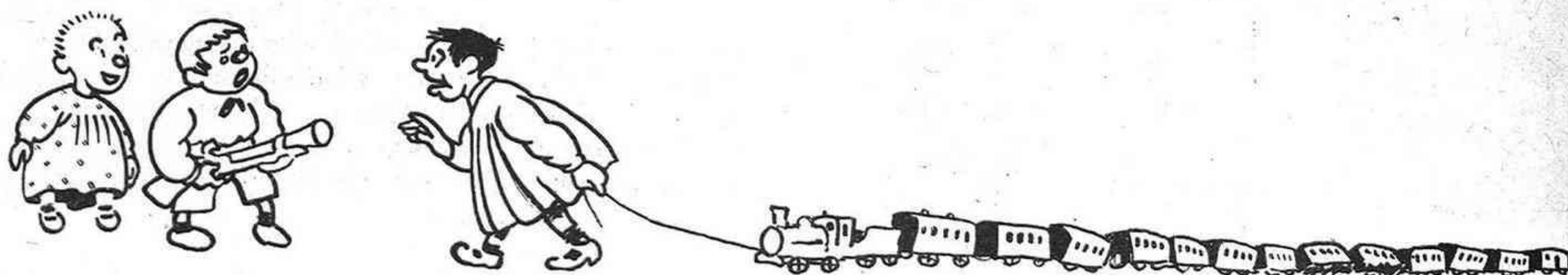
Els Girassols

Un murmur de cançons, velles, llunyanes,
s'escampen com un vel, omplint l'espai;
els cors dels Girassols, canviats en fulles,
esclaten de tendresa tot cantant...
cants de grogor de l'or... de l'etern viure
penitencialment meravellats
del Sol, florint cada any la nova esfera
ab polsim de brillants.

El murmuri s'extén... La cansó vella
pren forma de miracle en el meu cor;
ja no es el Girassol qui mou ses fulles,
que es una gran pagoda en oracions...
¡Temple que'l Sol era ton Déu... escolto
còm resa cada fulla, que es un cor,
les oracions de l'avenir, divines
com un tendre consol.

Ja fosa la cansó, mort el murmuri,
floreix com una flama en el blau cel,
y sembla que, de terra, l'or puríssim
s'hagi tot condensat en prisme encès...
Y sembla un Sol tot voltejat de flames
fascinadores, pera cridà als vivents...
Y sembla que'ls vivents fassin sardana
a l'or, que es nostre Déu.

JOAN UMBERT

LES COSTUMS VARIEN (per *L. Alegret*)

—Diu que m'estima tant, que està disposat a casarse ab mi.
—¡Reina del cell... ¡A quins temps hem arribat!... ¿Fins proposicions de casament, gosen fer, els homes?...

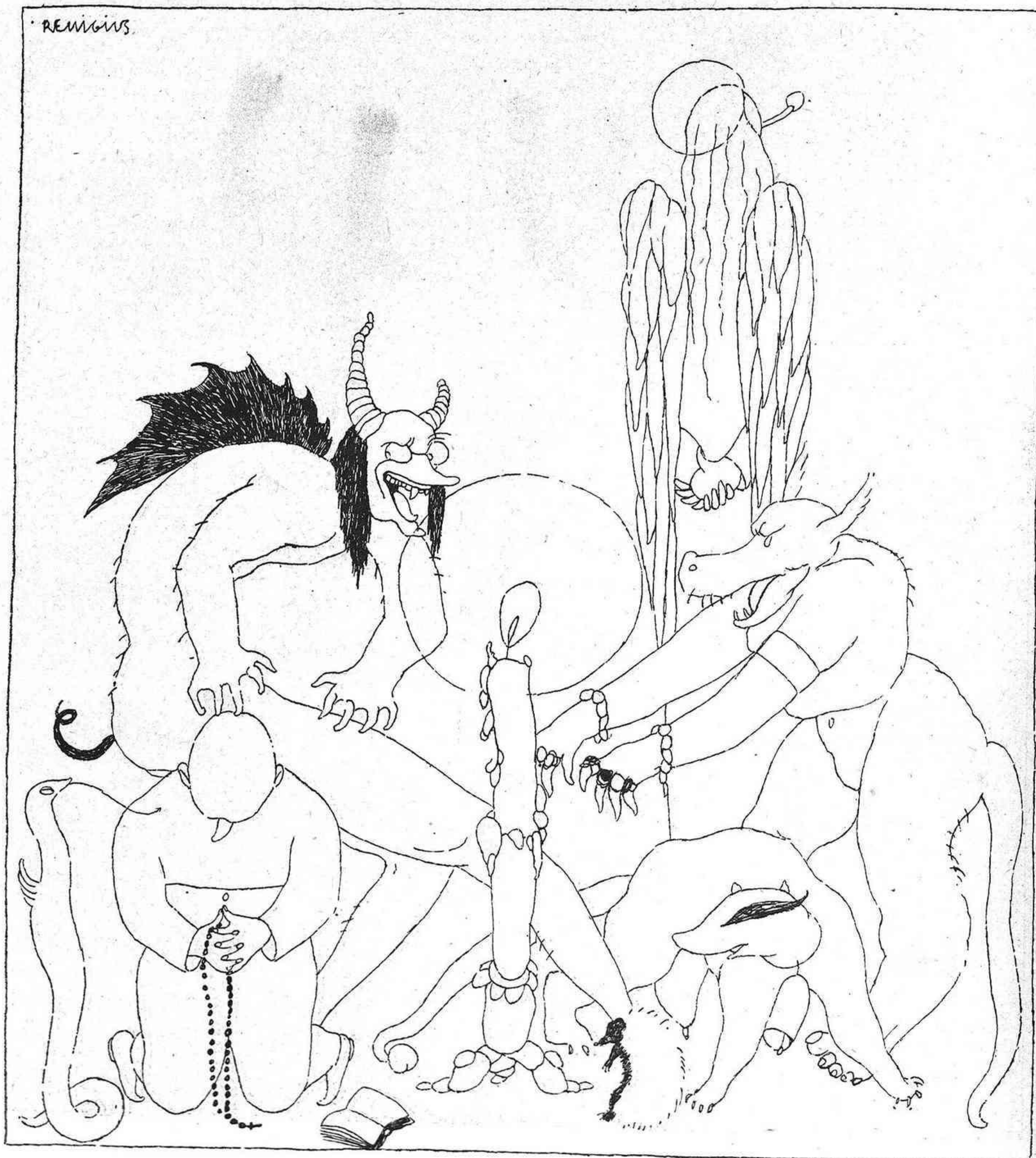
Full del dietari d'un enamorat

Dia 2 de Juny

Cada dia al matí passa pel carrer més concorregut de la ciutat. Va sense res a la testa, entregant a les manyagaries del sol y de l'aire tota la seva abundosa cabellera, de color castany, curosa-

ment pentinada. En el seu capet tot bufó, coronat per tan galan tofa de cabells, hi té tota l'audacia de la seva aixerida joventut. Vesteix una elegant y senzilla bata de color de rosa, ab ratlles blanquinoses, un xiquet escotada, mostrant el contorneig de la gorja que s'alsa sobre la corva de sos pits naixents, y llueix unes sabatetes, blanquíssimes com pell d'armini, les quals amaguen sos peus, deliciosament esculpturats. El seu mirar, d'assí y d'allà,

ALEGORIES EXTRAVAGANTS (per Remigijs)

L'ORACIÓ

viu y penetrant, y l'eurítmica ondulació d'aquells pits verges, que's mouen suaument al compas del seu caminar aixurit y encisador, ocults sota els plecs de la seva indiscreta bata, recullen l'atenció de tots els joves.

Quan la vegí per primer cop, ja vaig trobarla verament hermosa, y d'ensà de aquell dia que la porto dintre la profunditat de la meva ànima. Té unes galtes tan perfectes, tan excelents, tan delicadament sonrosades, que sembla una magnífica ponce-lla que esclata.

Jo cada dia la veig; d'un bon tros lluny ja l'oviro somrisenta y jovial, y en la seva fas, quelcom morena y soberbament hermosa, hi deixa entreveure l'envejable alegria dels seus disset anys.

Cada dia tinc moments de benhauransa, però també sofreixo un dolor constant, el dolor de no tenirla ben aprop meu a totes hores.

Moltes nits, mentres m'estic dins de la meva cambra tota fosca, somniant en la seva, que deu esser tota blanca, el cor se m'ompla d'una tristesa fonda, els ulls se'm neguen de llàgrimes, y allavors soc gelós de totes les coses que tenen la ditxa d'esser vora d'ella.

Altres cops me poço a reflexionar, y pel meu enteniment s'hi desgranen diverses consideracions, hi passen una infinitat de coses que solzament poden esser obra del veritable amor, y tot plegat me confirma més que l'estimo de tot cor.

¿Per què—me dic entre mi mateix—an aquesta mena de passió que'm domina, tan intensa y tan viva, pera que no tingui tanta esperitualitat, no s'hi barreja un desitg en part sensual?

Quan tinc ocasió de mirarla atentament y la veig tan hermosa, tot jo voldria fondre'm en un estremiment de luxuria; voldria submergir-me en una ona de voluptuositat que fos a la vegada brutal y mística. Però al contemplarla, a l'admirar la seva pose escultural, m'apar un idol venerable, y aquesta mateixa veneració que tinc per ella no desperta en mi el més insignificant desitg de aquesta índole. ¿Y per què?—me pregunto jo allavors.—¿Quina es la seva causa?... ¿Que per ventura en el desitg no hi pot haver també una immaculada puresa, un amor veritable?

SEGUINT AL QUEFE (per *Picarol*)

—¡Ai, ai!... Doncs al veure'l de lluny, m'ha semblat que coixejava...
—No ho extranyi, senyora. ¡Conseqüències d'haverme adherit a la política d'en Romanones.

Jo voldria acariciar els meus llavis ab aquells dos minuscols clotets que quan somriu s'ensorren breument en l'oval graciós de les seves galtes y ab les vellutoses delicadeses dels seus parpres. Y sense cap mena de perversitat, però sí ab desitg voluptuós, jo voldria també descobrir, en la seva presencia, a la descarada, perque tots els meus nervis ne tremolessin, quines són les linies, els relleus, les delicadíssimes sinuositats que s'oculten sota les seves elegants y senzilles vestidures.

Però comprenc que tot això no es possible en mi, perque la meva passió es massa pura y massa enlairada, y veig, no obstant, que lo primer, lo únic que se subleva ben prompte dintre de la major part dels homes, es això mateix que jo desitjo que's desvetlli en mi.

Després desvio les reflexions y penso que quan les flors del meu dolor siguin ben esbadellades y fresques per la rosada amarganta de les meves llàgrimes, jo'n faré una toia y l'oferiré an ella, ab tota respectuositat, com un bell present d'amor etern, com un esplendit y joiós presentiment de les futures y positives cobejances d'Amor.

FRANCESC COSTAS Y JOVÉ

Estirabots

I

En Boy, aprenent d'un magatzem de robes, els vespres anava a l'escola, y a fi de curs tingueren lloc els examens.

El president del tribunal examinador, pera convencer's dels avensos gramaticals d'en Boy, li preguntà:

—¿Quantes menes de gèneros hi hà?

—Varis.

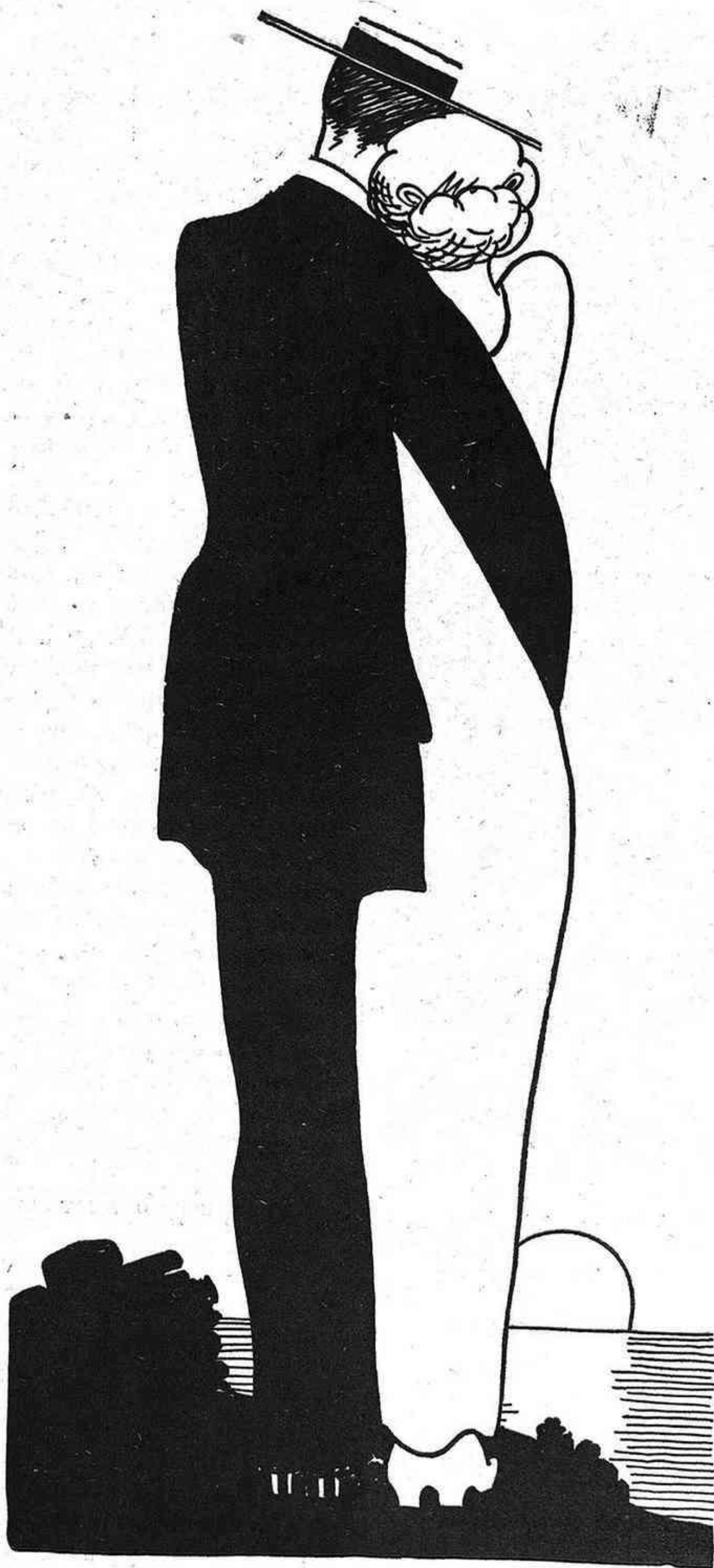
—A veure, ¿quins són?

—*Masculino y femenino...*

—Solzament n'has dit dos... ¿No n'hi hà cap més?

—¡Ah, sí, senyor!—respongué, sobtadament. Y, acabant en una gran cantarella, el novell botiguer continuà:—*Género neutro y gèneros del país y extranjeros.*

SINFONIA MATINAL (per Sancho)

—Mira, amor meu: ¡el sol!
—Deixa'l estar, videta... També som «sols» nosaltres...

II

Historic.

An en Josep Maria, bailet de setze anys, el mestre li pregunta:

—¿Quants anys tens?

—Cinc.

—¡Si vinc aquí, t'arrenco les orelles, desvergonyit!

—¡Doncs, diguiho vostèl... Miri, compti: soc nat en l'any 1896.

—¡Bé tens prou cinismel... ¿Y d'aquest any al present, sols hi ha cinc anys?...

—Sí, senyor—interromp el bordegas, sense tornarse gens roig,
—perque, com que soc fill del dia *vint y nou de Febrer* d'aquell any, d'allavors ençà sols hem passat cinc *vint y nous de Febrer*...

PERE ROGER

Els homes de demà

¿Qui no ha vist als bailets docils, quan aprenen de llegir
ab aquella cantarella tan metòdica: *a, e, i...*,
mirant molt atents al mestre, qui ab la palmeta a la mà
els acompanya les lletres que tan bé saben cantà?

¡Oh! Al tocar les batallades de les dotze del mitgdia,
¡quin rebombori tots mouen, ab grans mostres d'alegria!
Y, agenollats per les taules, canten l'oració, a tot chor,
que es molt més vella que l'avía: *Os damos gracias, Señor*...

¡Oh! ¿Y quan baixen les escales?... ¡D'això no se'n diu baixà!...
¡Les brinquen de quatre en quatre y fins de replà a replà!
Ab els llibres a la bossa, sota l'aixella o a la mà.

¡Oh! A l'eixir a l'ampla plassa, com un vol de rossinyols,
canta l'un, cridant als altres:— ¿Qui vol jugar a pinyols?—
Un altre diu, ab més forsa:—Corretgeta, la ning-ning;
aquell que la troba, guanya; jo l'amago y no la tinc.
—¿Qui vol jugar a pilota?...—¿Qui vol jugar a cartrons?...—
Els uns s'asseuen a terra y altres sobre de taulons.

¡Oh! Ells ab ells, ¡còm discuteixen, alegrois y enjogassats!,
ab més ordre y simetria que al Congrés els diputats,
sense pensar que'ls seus pares els esperen per dinà
y que més d'una catxeta quiscun a casa rebrà.

A mi'm semblen, contemplantlos, quan aixequen el seu vol,
els pardalets de les Rambles al bell pic que surt el sol,
no sabent lo que es tristesa, puig no coneixen el dol.

De la llibertat que gosa la mainada en tals instants,
no'ls en resteu ni una engruna, que així's fan forts ciutadans.

RAMON RIUS (*Rodamon*)

Triptic camperol

MATINAL

L'alosa matinera canta arreu
y encara al cel brilleja l'estelada...
Com llàgrimes de verge, la rosada
s'estén ben lentament sobre'l conreu.

D'un camperol que canta, ve la vèu
de lluny, boi alegrant la matinada,
que's va desvetllant fresca, enriolada,
oïnt del festiu cant el tornaveu.

En tant, cap a la banda de llevant,
el jorn, pausadament, va despuntant,
com la frescal riolla d'una aimada,

que, presa d'anyoransa, veu l'aimant
que avansa cap an ella, triomfant,
després d'aquella ausencia perllongada.

EN PLENA VAGA CARRILAIRE (per *Picarol*)

—¿Què me'n dius, Cisca, d'aquet bullit dels carrils?
—Calla, home, calla... Es una cosa que no pot anar ni ab rodes.

MITGDIA

La plana enriolada resta sola...
Els camperols tots són a la masia,
y el sol esplendorós del bell mitgdia
acota els verds sembrats que'l vent gronxola.

De sobte, una minyona camperola,
riallera, cansons d'amor destria,
que emblema són de goig y d'alegria,
y, ab elles, més la plana s'enriola.

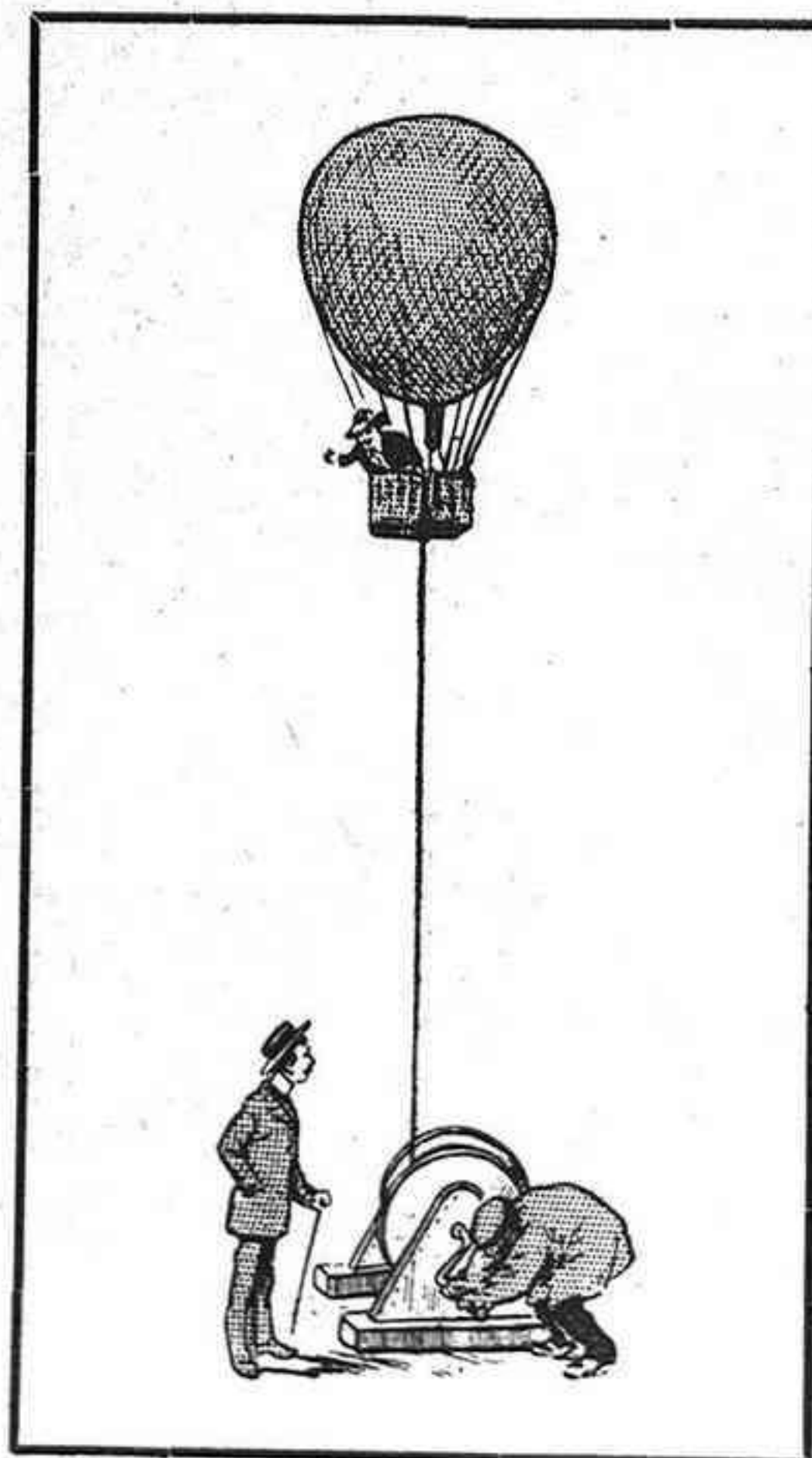
El mosso preferit surt al defora
per' sentirla d'aprop, ben de la vora,
a l'ensemps que ella esclata en un bell riure...

Llavors, alhora abdós, enriallantse,
s'empaiten fins a l'hort y, amanyagantse,
gaudeixen bojament del goig de viure.

CAP-VESPRAL

Vers occident, el sol, pausat, declina,
deixant darrera seu el dols encant
d'un món tot d'ilusions, agonitzant,
que fa contrast ab aquet jorn que fina...

Un jove camperol, cansat, camina

dirigintse a la llar, taral-lejant
una cansó d'amor, que va passant
ignota entre la calma vespertina...

Y va passant el temps, vola que vola,
per no tornar mai més. La camperola,
que's veu la joventut del tot marcida,

com dolguentse de veure passà els anys,
esclata en plors, que's perden com els planys
de l'hora cap-vespral que s'ha extingida.

J. PONS Y MARTORELL

Amargantes

Si't demana almoina, un pobre,
"Déu vos ampari" li fas,
y, al di això, molt sovint tires
un bossí de carn al gat.

Per més maldats que li expliqui,
el confessò atent m'escolta;
tu, per floretes que't tiri,
fas com si sentissis ploure.

R. PAMONICAS

EL FILOSOP

El dissabte de Gloria vaig trobar-me, a la Ronda de Sant Pere, ab en Giralt, company d'infantesa y amic dels de veritat, si encara en queden. Acompanyat dels seus dos baillets, venia del Passeig de Sant Joan. Darrera d'ells, caminant boi de tomballons, hi seguia un moltonet. En Giralt no s'hi veia de feina. Els nens marxaven distrets, la vista enrera, espiant els moviments del xai, lo que'ls privava de mirar ont posaven els peus. Pot dir-se que cada pas els costava sis ensopegades. El bè tenia la mania de torcer a cada moment el camí y ficarse a les botigues, despreciant el manat d'aufals

que'l pobre Giralt li ensenyava. Entre les criatures y l'anyell, estava, el xicot, d'allò més atrafegat. Veure'm y abraçar-me efusivament va esser una mateixa cosa. Una vegada més vaig lloar la seva paciència y enaltir el seu amor paternal. Va contestar, comogut, a les meves paraules amistoses, convidant-me acte seguit a dinar ab ell; el dilluns. Jo vaig resistir-me. Però tant y tant va insistir perquè acceptés, que no vaig trobar manera d'excusarme.

—Vina—va dir-me.—Matarem el bè, y com siga que, ademés, es el meu sant, te faré un lloc a la taula, al costat d'altres amics. Hi haurà fulano y sotano, entre'ls antics, que ja coneixes. Te presentaré, després, a mengano, xicot d'un talent espetarrant, cridat a posarse en primer terme en el món intel·lectual y del qual m'extraña que no hagi ja sentit parlar. Es un filòsof originalíssim com pocs, y d'una empenta com no puguis imaginarte.—

Nova insistència pera que acceptés y al fi el meu assentiment al seu prec amistós. Quan acabavem de parlar, el bè era ja dintre d'una porteria. Un dels nens se disputava ab el guarda-passeig de la Plassa d'Urquinaona, y estava l'altre a punt de deixar el cap sota les rodes d'un tramvia. Ab mil penes y treballs va aplegar, en

JARDINS D'ESPANYA (per *Santiago Rusiñol*)

ARANJUEZ

Giralt, les seves tendres unitats disperses. Després de fer un altre petó als petits, vaig despedirme de tots plegats, pensant que, donada la marxa del meu amic, podria molt ben succeir que no arribés a casa seva sense haver de lamentar algun desgraciat accident que li amargués an ell la Pasqua y'm rellevés a mi del compromís que acabava de contraure, estalviantme, de passada, l'haver de fer coneixensa ab el filosof.

Afortunadament no va esser aixís, y en Giralt pogué entrar a casa seva tard, però sense averies. La festa va celebrarse, y al voltant de la taula varem aplegarnoshi fins a onze persones, entre familia y amics. El dinar va anar bé. Un apat suculent, lliure de les traves y molesties que imposa l'etiqueta. Van reviure's, tot menjant, hores passades, episodis de la juvenesa, tant més falaguers quant la llunyaria ajudava a ferlos interessants. A l'hora del café, varem fer, els homes, un rotlló apart. Y en l'intimitat, mentres s'entregaven les senyores a les converses propies del sexe, papallonejà el nostre dialog sobre mil assumptes diferents.

Inutil dir que l'amor y les dones varen ocupar en la conferencia el lloc que'ls pertocava, y entre pipada y pipada als magnífics *londres*, procuràrem els reunits amenisar l'estona ab el relat cortès d'alguna aventura picant o d'una definició enginyosa y de bon gust.

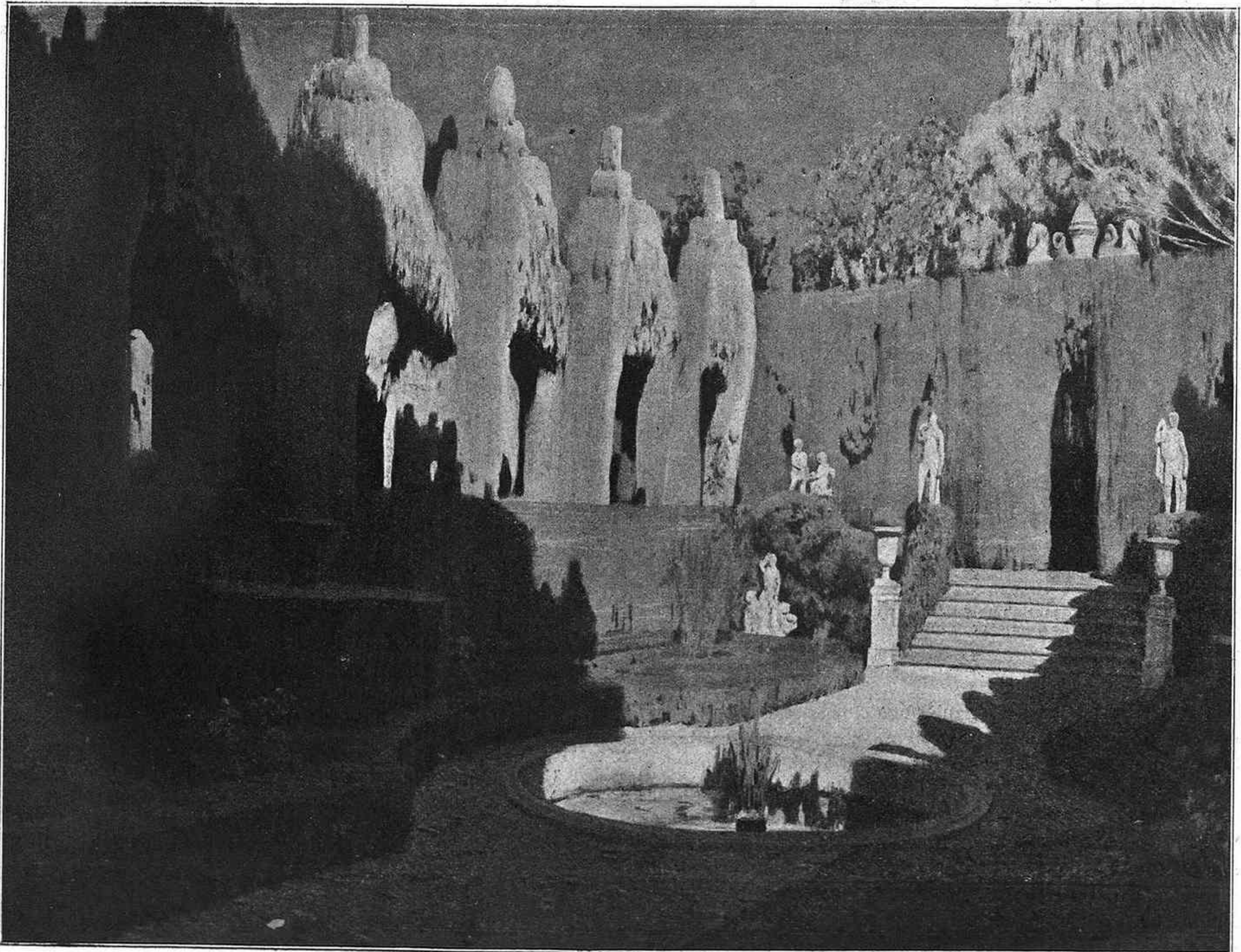
Sols el filosof, el pensador, l'intellectual, callava, en tant anavem els demés expremet el tema, cada un segons el seu temperament. Un sens fi de vegades mirà en Giralt an el filosof, pregantli ab la vista que'ns dongués a coneixer la seva opinió sobre la materia objecte de conversa. Mitg estirat, aquet, damunt d'un canapè ab actitud de deixadesa, el seu aire indolent y el seu posat de *tant se m'endona*, no feia sinó avivar la forta curiositat que pera sentirlo comensava a dominarme. Mentres nosaltres anavem parlant, tombava en Giralt la seva mirada cap a mi, com dientme:

—Això no es res... Deixa que aquet parli...—

No recordo per qui, d'entre'ls reunits, varen esser recordades aquelles paraules de Miquel Angel que afirmen esser l'amor *l'ala que Déu ha donat a l'home pera que aquet pugui remontarse fins a la gloria*. A continuació vaig retreure jo la frase de Ninon de Lenclos, segons la qual *a l'amor, que no sol morir de necessitat, arriba algun cop a matarlo l'indigestió*. Varen sortir després en Paul de Kock, Balzac, Quevedo, d'Anunzio, Santa Teresa... y qui sab ont hauriem fet cap, si tot d'una no s'hagués dignat el filosof fernes sentir la seva vèu.

—L'amor, senyors, es una malaltia—va objectar, ab accent de mandra, entre pretensions y convenusut.

JARDINS D'ESPANYA (per Santiago Rusiñol)

VALENCIA

AL MUSEU D'ART (per Apa)

—¿Aquell tipo? Ja fa mitja hora que es davant del quadro.
—Vigileulo, que no se l'emporti.

AMIGUETES (per Apa)

—Perquè ho sàpigues, tinc un germà que diuen que serà un gran físic.
—¿Y què?... Jo'n tinc un d'escrofulós.

Seguiren an aquestes paraules uns moments d'estupefacció, y, mentres floria als llavis d'en Giralt un mitg riure d'alegria, afegí l'home, ab un aplom y una serenitat inpertorbables:

—La vida, no es més que una decepció; l'home, un trasto inútil; la dona, una càrrega; la felicitat, una quimera; la bellesa, una mentida; el casament, una equivocació; l'esposa, una calamitat; els fills, una plaga; el bé, una hipocresia; la caritat, un engany; la moralitat, l'indecència disfressada; la prudència, egoisme; la generositat, cosa d'imbecils; el talent, arrivisme; l'amistat, conveniència; la justícia, una ficció; la ciència, un seguit d'equivocacions; la religió, una comedia; la propietat, el fonament de tota esclavitut; el diner,

l'ànima de tots els vicis...—dit lo qual va repaparse al canapè, millor encara de lo que estava.

En Giralt va quedarse com la neu. Jo vaig estar uns moments sense saber quin partit pendre. Refet de l'espant, agafo a l'amic per un bras, el porto a un recó de l'estansa y li dic, ab posat agraviat:

—¿Es aquesta la meravella que'm reservaves? ¿El teu filosof?... ¿El pou de sabiesa que havia d'admirarme?—

A lo que'm contestà, probant de dissimular el seu despit:

—Te prego que'l dispensis. La seva condició d'intellectual no'l priva d'estar subgecte a certes molesties d'ordre físic... El pensador posseeix un estomag dels més delicats que pugui haverhi, y avui, justament, ha fet, com has vist, un bon dinar...

JOSEP ARTÍS

PENSAMENTS

Quan el poderós romp lleis contra'ls debils, la solidaritat dels debils contra el poderós es llei.

—
Tothom es una potencia com enemic;
pocs són els que no són debils com amic.

—
Res acostia tant a la vulgaritat, com l'estar dominat pel diner.

—
Totes les carreres y professions tenen bona part de sacerdocí, y, quan no son exercides aixís, hi entren moltes parts de trinxeraire.

—
Cultiva lo teu rengló,
que es lo practic y milló.

—
¿Pobre, honrat y sincer, tot d'una?
¡Ja't pots despedir de fer fortuna!

—
Per lo cara que surt l'amistat, sembla que no més puguin tenir amics els rics.

—
Quan més vuids d'instrucció, més plens de defectes.

—
El cor ens diu sovint «¡parla!», y l'experiencia ens diu, més sovint encara, «¡calla!».

—
La paciència es un caudal sagrat.

—
Qui no té paciència estant lliure, n'ha de tenir estant tancat.

—
Els fulls d'un llibre dolent serveixen pera embolicar nostra vida; els d'un de bò, pera desembolicarla.

—
L'opinió d'un hom' prudent
encara's pot escoltar;
l'opinió de molta gent...
jocs de cartes barrejats.

—
Una moneda ens serveix una sola vegada; una bona acció serveix tota la vida.

—
Ficsar edat a l'amor, es com pretendre que'l foc, arribant a un punt determinat, no cremi.

—
Té més inconvenients el poguer esser felís, que mirades té damunt una dona guapa.

Les apariències són els rails per ont passa el tren dels desenganys.

Un ric que explota miserablement als pobres, es mil vegades més criminal que un elefant que s'entretengui a aixafar formigues.

Per' fer valguer la raó,
pot més el temps que'l bastó.

Sense arribar a ésser dolent, algunes vegades hi hà que deixar d'ésser bò.

A imprevisió continua, desesperació perpetua.

L'estar alerta es el comentari més eficas y practic.

Refinaments en els vicis, lluminaries que enfosqueixen.

L'incultura es una càrrega de bestia que fa ésser a l'home una bestia de càrrega.

Sovint el sentit comú té de cridar els pobres a l'ordre y els rics a l'humanitat.

RAMON MASSIP

Adoració

He vist en la fondaria dels ulls vostres un indecís mirà, un esguart diví, y els llavis tremolosos desprenien ardencies y petons a mitg florí.

He somniat en la mirada vostra y he volgut sondejar tot l'avenir d'aquell amor immens que pressenteixo y que m'espanta, perquè'm pot fallir.

¡Oh, si fallís l'amor, si la vostra ànima, tan exquisida, no'l pogués sentir, jo tindria una pena llastimosa. ., no podria, sens vostre amor, gaudir la bellesa inefable de la vida; ni deuria cantar més, ni existir!

Jo us aimo ab tot l'ideal ¡oh, dòna hermosa! y complement de l'art que viu en mi; som germans en l'amor, que dignifica, y en la bellesa d'un anhel sens fi.

Jo us amo per la llum del vostre esguart, que brilla nit y dia en el camí desert, inacabable, de ma pensa, com un sol sense posta ni confí.

Jo us amo per l'ardencia del pit vostre, que batega d'incognit, per no dí quina es la forsa gran y misteriosa que ara'l sotmou... ¿Bategarà per mi?

Jo us amo pels cabells, que m'empresonen com un servent-amic al vostre sí; ¡oh!, jo us amo per tot y us ambiciono, com més m'atormenteu y'm feu sofrir.

A. CALDERER MORALES

ESPIGOLADA

Pera que compregués ab claretat l'operació de sumar, un mestre, posà aquest exemple an en Miranius:

—Si primer te dono cinc conills y després te'n dono un altre, ¿quants conills tindras?

—Set—respon el xicot.

—¿Còm, set?

—Sí, senyor, set; porque ja'n tinc un a casa, que ahir el va comprar la mare.

Un guarda urbà a un pobre home que dorm estirat en un banc del passeig de Gracia:

—¡Ep, mestrel!

—¿Què hi hà?

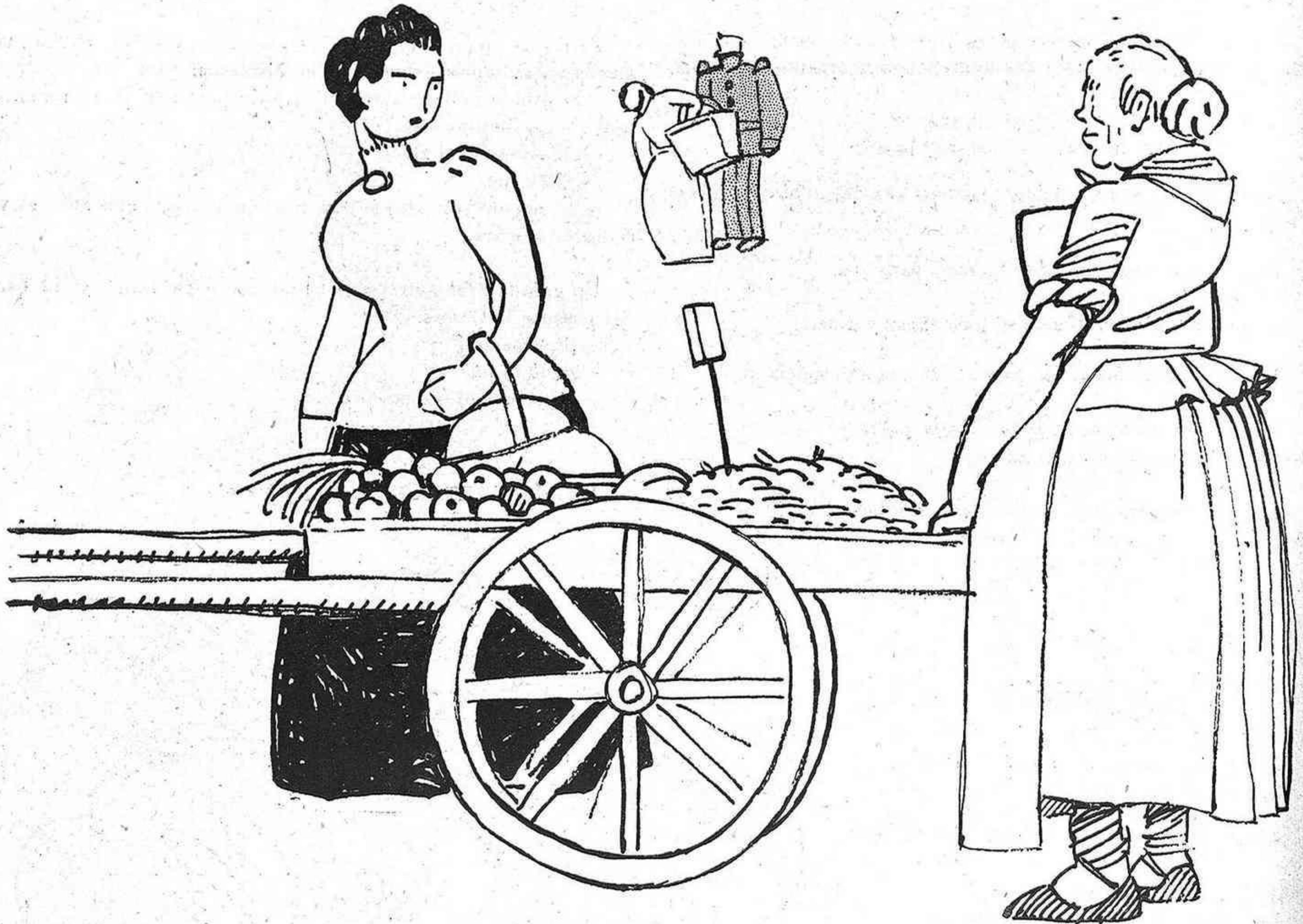
—Aquí no s'hi pot dormir.

ENTRE MARTORELLS (per *Picavol*)

—Vagisse'n tranquil, don Xavier, que per home de talla ja quedo jo.

EL CAMÍ DE SALVACIÓ (per Apa)

—¿Vol mongetes rènegues, senyora?
—¿Rènegues?... De cap manera. Som de la «Lliga del Bon Mot», nosaltres.

—¿Que no?... Doncs jo encara hi dormiria, si no m'haguessiu despertat.

Un xicot presenta un gat viu a la mestressa d'una torre.

—Si es servida... Espero que'm donarà el duro que ha promès an el que li portaria el canari que va perdre.

—¡Però si això es un gat, y no un canari...!—exclama la senyora.

—Bé, sí..., pero el canari es dintre la panxa del gat.

A càl barber estan afeitant an en Paludaries.

El dependent:

—¿Que li fa mal, la navaja?

—No—respon en Paludaries.—La navaja, no; la barba.

El metge, a l'entrar a l'arcoba del client:

—¿Què tal? ¿Còm va això, avui?—

El malalt, incorporantse ab pena:

—Molt mal, doctor... Tan mal, que si demà vingués y'm digués que soc mort, no m'extranyaria gens.

Entre caps de casa:

—Noi, el meu rellotge no và.

—Doncs, jo'n tinc un que sempre và... a la casa d'empenyos.

En el despatx d'una fonda:

—Miri que'l compte del meu hospedatge deu estar equivocat. Aquí posen catorze duros, y no són sinò tretze.

—No ho extranyi—respon el dependent.—Això es que l'amo s'haurà pensat que vostè era supersticiós.

En el saló de descans d'un teatre popular.

Dos critics comenten el desenllas del melodrama que acaba de representarse.

—Pero ¿a tu t'ha agradat, aquell suicidi?

—Sí, noi... L'he trobat molt viscut.

Anunci d'una sabateria de la Reial Casa:

«Sabater de primer ordre. El més barato y el més elegant. En aquesta casa's calsen testes coronades.»

D. TOTHOM

TEXT

INDEX

	Pàgines		Pàgines
Aguileta.—Epigrames	54	Jobico.—Eròtica	90
Alart (Joan d').—Ventatges del matrimoni (monolog)	83	Malleu (Joaquim).—Bona adressa	28
Albert (Emili).—Pensaments	23	March (A.).—Kotulayo	49
Alemaný (Xavier).—¡Quins homes!	88	Martí (C.).—El taronger	77
Alemaný y Borrás (Josep).—Engrunes	66	Mata de Bosch (Mercè).—L'Espurgadora	54
Alomar (Gabriel).—Del pla d'Empuries	75	Mayol y Ginesta (Joan).—Epigrames	72
Alsina y Clos (J.).—La sogra	82	Massip (Ramon).—Pensaments	102
Andrés (Vicens).—A una castanyera	24	Moret de Gracia (J.).—Xifladures	45
Angel (Miquel).—Postals	31	Nogueras Oller (R.).—L'amor en ridicol	78
Artís (Josep).—El Filòsop	100	Novellas de Molins (J.).—Montsenyença	87
Ayné Rabell (J.).—Intima nostra	39	Olives (Francesc).—Pebeter de vida	39
Badía (M.).—La mola y la navaja	60	Pamonicas (R.).—Amargantes	99
Balmas (Miquel).—Intimes	72	Paradox.—Crònica	17
Barceló y Bou (Ll.).—¡Pobre bohemí!	31	Perocafó y Ras (S.).—La Reina del Torneig de Bellesa	77
Bartrina (F.).—Triptic	79	Plana y Dorca (J.).—Misteri	56
Baucells Prat (J.).—La darrera	66	Pons y Martorell (J.).—Triptic camperol	98
Bertrana (Prudenci).—L'insomni en la presó	20	Pons (Rossendo).—Una conferencia	40
Bosch y Romaguera (J.).—*	53	Puig Cassanyas (J.).—Elogi del pensament	77
Boy (Santiago).—Xerrameca	46	R.—De nit	61
Brugués Berta (S.).—El nostre pa...	33	Ramon y Vidales (R.).—L'anticip	37
Burgas (J.).—El testament d'en Rafel de Casanova	33	Raventós.—El café de dalt	80
Calderer Morales (A.).—Adoració	103	Redondo (Joan).—Sonets	50
Cana (F.).—Atreviment	59	Revoltós (Martí).—Enfilall	33
Carreras Padrós (F.).—El patge y la marquesa	84	Ribera Llagostera (A.).—El primer bes	35
Carril (Pepet del).—¡Visquin les sogres!	51	Ribera Llovet (R.).—La fadrina	80
Cistellé (Pep).—El meló-carabassa	25	Ribó y Malla (Casimir).—A Sant Cristofol	48
Cistellé (Pep).—Polsina	39	Rius (Ramón) <i>Rodamón</i> .—Els homes de demà	98
Coca y Collado (Emili).—Tot bressant	24	Roig (A.).—A les penes... punyalades	61
Colomer y Fors (P.).—La tia boja	36	Roger (Pere).—Estirabots	97
Costa Pomés (J.).—Patriòtiques	73	Rovira y Virgili (A.).—Mar y Terra (dialec)	92
Costas y Jové (Francesc).—Full del dietari d'un ena- morat	96	Rusiñol (Santiago).—L'ànima del poble	67
Chavarri (Eduard L.).—Joguines populars	74	Salamé (Candor).—En el despatx de cèdules personals	43
Diví Pañella (Antoni).—Vivint	30	Saleta y Llorens (Emili).—Fi d'orgia	42
Esclasans Folch (Agustí).—La forja sagrada	90	Salom y Morera (Pere).—Nocturns	22
Farfarello.—La Mort	52	Salvador (Lluís G.).—Quatre ratlles	28
Forgeron (Pepeta).—Acudits	76	Staramsa (J.).—Els vegetarians	56
Foyé (R.).—Records de viatge	29	Sureda Paradís (Lluís).—A una dona inconeguda	87
Gorina Roca (Josep).—Impossibles	93	Terradas (Manel).—¡Ara ja'n té!	32
Graells Castells (E.).—Fulla de tardor	28	Tothom (D.).—Espigolada	103
Gras y Elías (Francisco) †.—Un poblet gran	38	Valls Clusas (J.).—*	30
Guasch Tombes (Artur).—L'arbre vell	18	Vidal (Romuald).—Errors de diagnostic	62
Jespus (Jeph de).—La cínica	26	Vidal y Jumbert (J.).—La Roseta	86
		Vives y Borrell (J.).—Lletra venjativa	70

ILUSTRACIÓ

INDEX

	Pàgines		Pàgines
Alarma.—D'Escenografia	73	Miró (R.).—Vinyetes	28, 29, 50 y 75
Alegret (L.).—Fòra embuts	25	Miró.—Vinyeta	99
» Les costums varien	95	Moragas.—D'Escenografia	73
Anonim.—Adornos 24, 52, 53, 61, 65, 67, 72 y	90	N.—Caps de brot barcelonins (fotografia)	90
» Inicial	56	Nogueras Oller (Rafel).—Capsalera «¡Ara ja'n té!»	32
Apa.—Coberta		» Il·lustració «L'amor en ridicol»	78
» Portadella	1	Osé (N.).—Ensalada russa	93
» Portada	3	Parera †.—Caps de brot barcelonins.—El retratista	
» Vinyeta	4	» Esplugas	83
» Estudiants	19	Pellicer Montseny (J.).—Cargol de vinya	36
» En el Park	28	» Cargol de mar	37
» Les sagetes de Diana	29	» Vinyetes	25 y 39
» Davant l'estatua	34	» Sense paisatge	75
» Un pecat capital	60	Picanyol.—Capsalera	17
» Els Baedekers	82	» Vinyetes	18, 23, 35, 48 y 79
» La veritat sobre'l descobriment d'Amèrica	86	» Tipos populars	20
Apa.—Al museu d'art	102	» Criaturada	22
» Amiguetes	102	» Prohoms	23
» El camí de salvació	104	» Pas dramàtic	30
Atché (R.).—Esculptures	58	» Pas comic	41
Balash (Mateu).—Del Camp	21	» Música sacra	42
Ballell.—Efecte de llum (fotografia)	21	» Frisos	46, 66, 77 y 80
Baró (C.).—Croquis rurals	50	» Ball de màscares	53
Battle.—Sense figura.—(Mas Pujol-Horta)	74	» Moment tragic	76
Blanco Coris (J.).—Vinyeta	44	» Repertori de teatre català	84
» Semi-cubisme	49	» Un anunci estrafalari	91
Bon.—Confidència	64	» Ensalada russa	93
» Negoci per terra	71	Picanyol.—Seguint al quefe	97
» Un piropo mal agafat	81	» En plena vaga carril·laire	99
» Ensalada russa	92	» Entre Martorells	103
Cabrinety (J.).—Il·lustració «¡Quins homes!»	88 y 89	» Fi	104
Caray d'H.—Semblances	72	Prieto.—Fris	46
Cardunets (A.).—Madrid a la vista.—El carrer de la		» Vinyeta	56
Montera	63	Rauric (N.).—Visions mediterrànies	55
Costa (R.).—Il·lustracions «La Cinica»	26 y 27	Remigiús.—Filosofies d'havent dinat	45
» Pau veritable	62	Rifont.—La casta Susana	43
Fabrés (Antoni).—A cau d'orella	70	Ros.—L'amor y l'interès	85
» Dos olis	79	Rusiñol (Santiago).—Jardins d'Espanya.—Aranjuez	100
Farré (P.).—A Montserrat	85	» Jardins d'Espanya.—València	101
Gris.—La cosa varia	51	Sabater (P.).—Ensalada russa	92
Iris.—Cambi de mida	64	Sancho.—Capsalera «Una conferencia»	40
Japonès.—Els Mesos	5 a 16	» Caricatura	65
Jou.—Vida monacal	33	Sancho.—Sinfonia matinal	98
» La cotilla nova	35	Sardá †.—Promesos a mitges	39
» Relacions trencades	55	» De cassera	47
» Sense paisatge	75	Sclaus (J.).—Orla	59
Labarta.—Eva presumida	38	Serra (Enric).—Sense figura.—Pati d'Alger	74
» Itineraris de bodes	57	» A les portes de Roma	87
Marqués (J. M.*).—Nota artística	44	Tito.—Madrid a la vista.—El pas del batalló	41

Qui no anuncia no ven

Aforisme mercantil

PÀGINES ANUNCIADORES

BAZAR DE LA UNION

Carrer de l'Unió, número 3 - BARCELONA

□ □

EFFECTES D'ESCRITORI : TAR-
GETES POSTALS : TALONARIS
IMPRESSIONS RÀPIDES : FAC-
TURES : SOBRES : ETIQUETES
TARGETES DE VISITA : RECOR-
DATORIS : LLIBRES RATLLATS

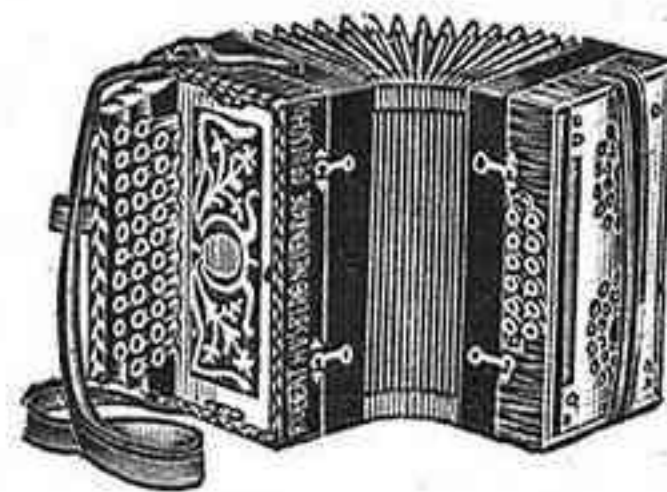
□ □

BAZAR DE LA UNION

Carrer de l'Unió, número 3 - BARCELONA

800 CLASSES

D'INSTRUMENTS DE MÚSICA

ACORDEONS de tots els
sistemes: de Viena, tiro-
lesos, italians y alemanys

- CÍTARES-VIOLINS -

lo mateix que tota mena
d'instruments de música
y articles de couro, d'acer, plata y or, segons el
meu nou "Catalog Il·lustrat en colors", el qual re-
meto sempre gratis y franc de ports a qui'l sol·liciti.

Franqueig de cartes pera Alemanya: 0'25 pessetes.
Targetes postals: 0'10

Dirigirse ab tota confiança a la Gran Fàbrica
d'Acordeons de

ROBERT HUSBERG Neuenrade n.º 585
Alemanya (Westf)

AL BUEN GUSTO

MODELO

1913

PLAZA REAL

SECCIÓN ESPECIAL DE 11'50 P^{TAS}

Calzado á medida

Venta directa

Suprimido

el Intermediario

AMERICAN SHOE

Paseo de Gracia

25

EL

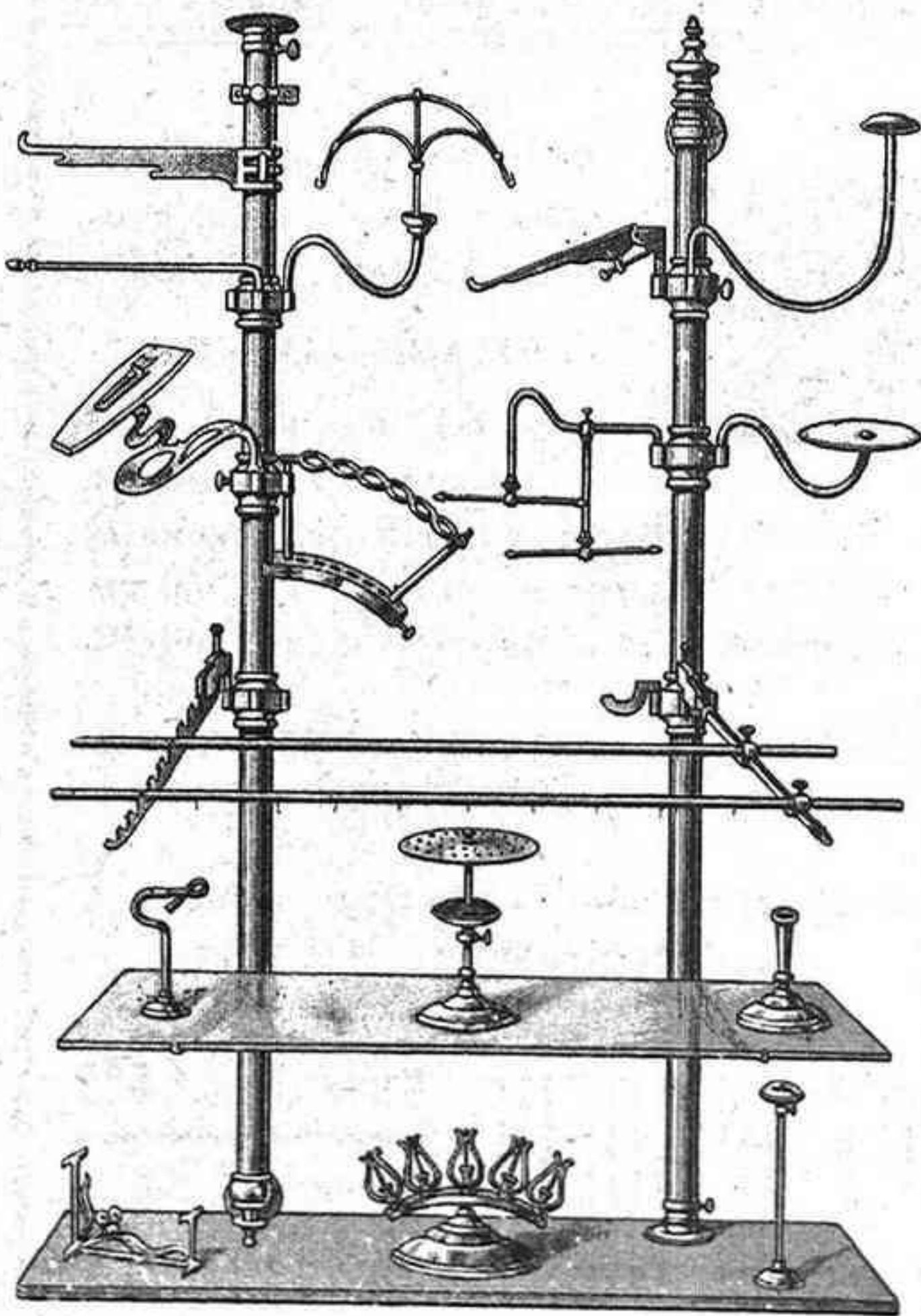
PASEO

desde

11'50

Pesetas

Marcelo Vilá

MONTURES D'APARADOR PERA TOTA CLASSE D'ARTICLES

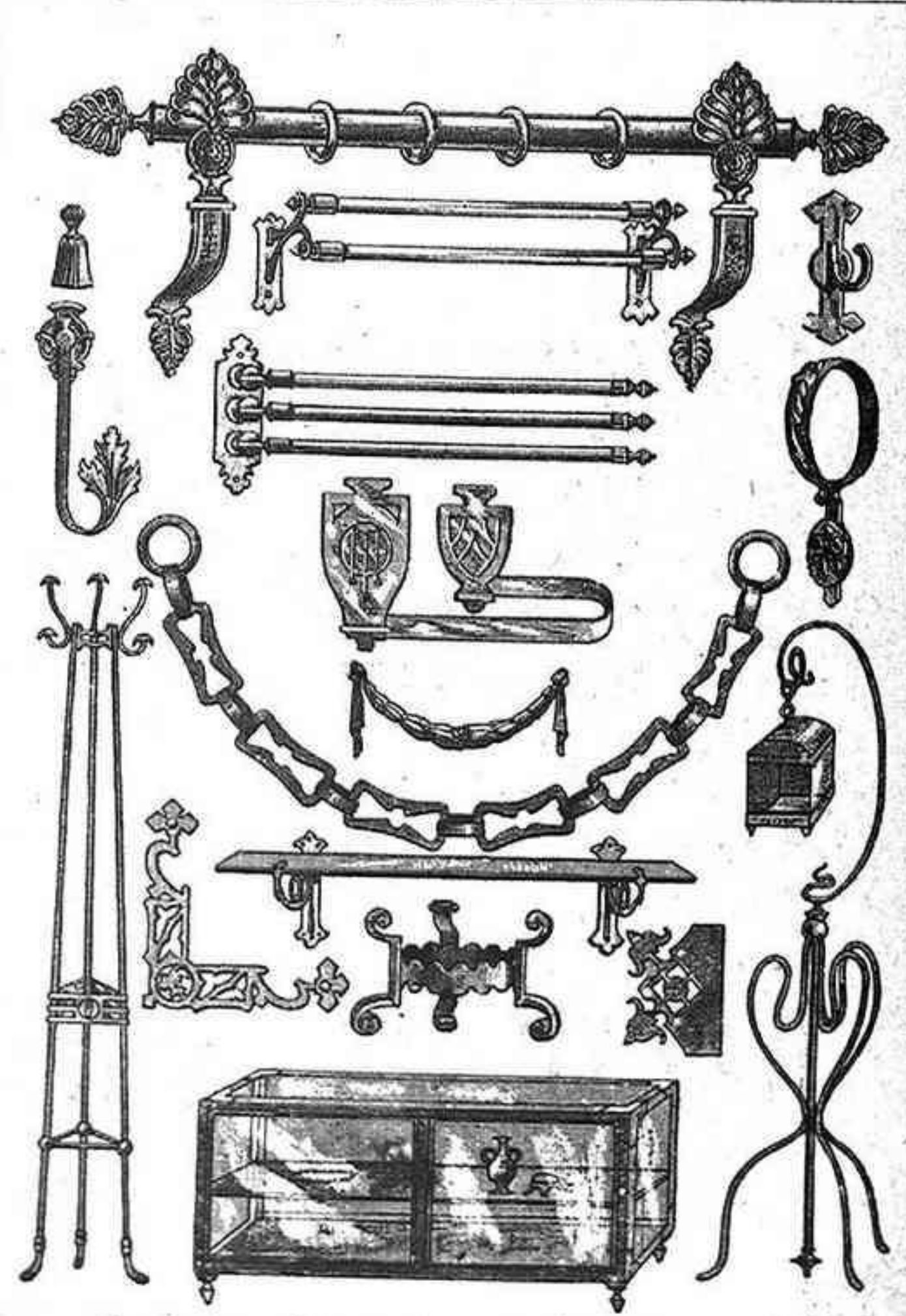

Metalls pera mobles

Elisabets, 3 y 7
Notariat, 10

BARCELONA

Señoras!

Si cuidan ustedes su salud y quieren conservar sus encantos y evitar defectos y enfermedades, no empleen para el tocado más que el

JABÓN QUIRÚRGICO LESOUR

*El más seguro y eficaz
de los preservativos.*

SEGURIDAD

SALUD

HIGIENE

están asegurados con el uso del

Jabón Quirúrgico Lesour

De venta en las principales Farmacias.

El Elixir vital **Quentin** es un alimento cerebral completo. Es un tónico precioso que regenera el organismo, depauperado por la lucha diaria por la vida, que es necesario á todo el

que se encuentra cansado por un exceso de trabajo cerebral, por la falta de sueño, por un excesivo trabajo intelectual ó físico.

El Elixir vital **Quentin** es un poderoso reconstituyente que conviene á todas las personas débiles en general, cuyo sistema nervioso, después de una gran excitación, se encuentra luego decaído, como anulado por una gran postración y cansancio del cerebro.

Esos enfermos encontrarán en el **Elixir vital Quentin** un verdadero *renovador*.

La joven que está próxima á convertirse en madre; la madre que da el pecho á su hijo; la religiosa debilitada por los ayunos, la penitencia, la vida austera del claustro; el sacerdote deprimido por la abstinencia y la continencia, que debilitan las energías físicas y morales; el niño pálido y enclenque;

el obrero fatigado; el viejo abrumado y sin fuerzas, sentirán en seguida, con gozo, los efectos del empleo de este tónico maravilloso, de este reconstituyente energético.

¡SEÑORA!

En todas las operaciones del tocador que exijan antisepsia perfecta y absoluta, empleen el

Jabón Quirúrgico Lesour

Si tiene usted que cuidar algún enfermo, lávese las manos antes y después con el

Jabón Quirúrgico Lesour

Si asiste usted á un recién nacido, use exclusivamente

Jabón Quirúrgico Lesour

Y lo mismo para el tocado de la madre, que debe hacerse tan sólo con el

Jabón Quirúrgico Lesour

De venta en las principales Farmacias.

¡SEÑORA!

LA Epilepsia

es una enfermedad tan grave como rebelde; ningún medicamento empleado para combatirla dará

**RESULTADOS TAN RÁPIDOS
EFECTIVOS Y DURADEROS**
COMO LAS

GRAJEAS GELINEAU

Las personas nerviosas encontrarán inmediato alivio á sus dolores, usando el

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

De venta en las principales Farmacias.

Combatid las **CRISIS NERVIOSAS**
la **NEURASTENIA**
el **VÉRTIGO**, etc., etc.
con el uso del

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

¡No dormir es envejecer!

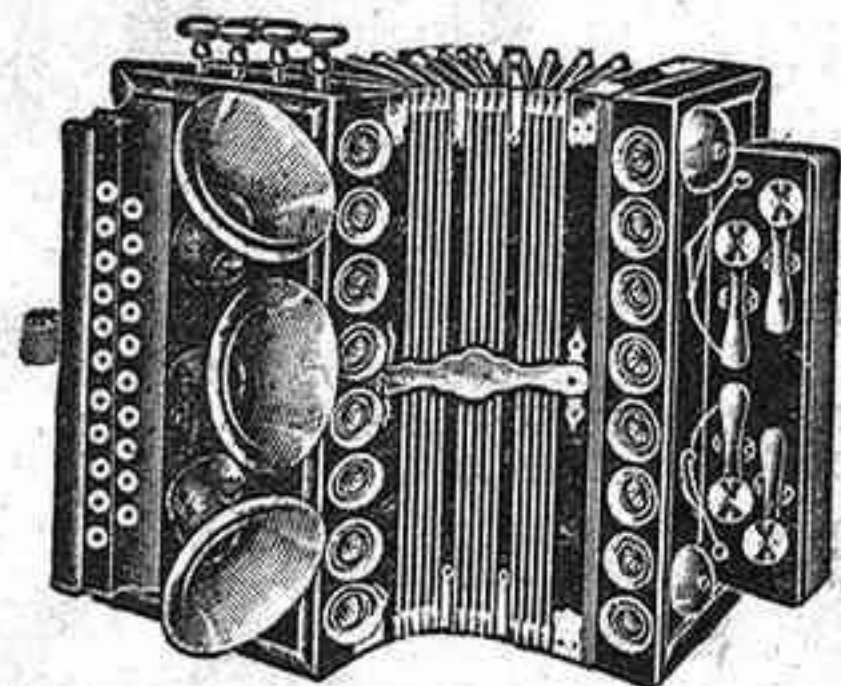
Para dormir, con sueño tranquilo y reparador, tomad por la noche, al acostarse, una ó dos cucharadas del

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

De venta en las principales farmacias.

Enviem nostres excelents acordeons de:

TECLES	10	2	2	5'50	7'
	10	3	2	7'	9'
	10	4	2	9'	11'
	10	6	2	14'	17'50
	21	6	2	21'	25'
		2	4	12'50	15'

Acordeons ab trompetes
ressonants

TECLES	10	2	2	6'25
CHORS	10	3	2	8'25
BAIXOS	10	4	2	10'25
FRANCS	21	2	4	11'25

Mandolines y Cítars d'esme-
rada fabricació, de 8, 10, 12
fr., y de 50 fins a 100 fr.
Ports, 1 fr. 75

Violí de concert desde 15 fr.

Abans de comprar a altres cases,
cal demanar el nostre nou Cataleg
d'Acordeons (400 models diferents),
Franqueig de la carta: 0'25 fr.

Mandolines, Cítars, Violins, etz, que enviem gratis y franc de ports.

HERFELD Y C.^A - Neuenrade, núm. 69 (Alemania)

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA POPULAR
DE LA VIDA PRÁCTICA PARA 1913

Comprando este popularísimo y
útil libro se adquiere una partici-
pación a un billete entero de la
LOTERÍA DE NAVIDAD

PRECIOS: { Edición económica. Ptas. 1'50
» lujo . » 2 (Agotada)

La superioridad de los

TIPOS GANS

es indiscutible sobre todos los demás en el mercado de
la Península Ibérica

FUNDICIÓN TIPOGRÁFICA RICHARD GANS

Princesa, 63-MADRID : BARCELONA-Aribau, 83

GRAN FÁBRICA DE TAULAS DE
BILLAR
 VDA. Y FILLAS
 DE A. AMORÓS.

 Quan jugo a billar en taules
 de la fàbrica «Amorós»
 sembla que'm trobi a la gloria,
 y es que hi jugo ab afició.
 Després d'enguixar bé'l «taco»,
 dono petacada al «dos»,
 faig carambola y, per taula,
 tiro'ls «palos» en renou.
 Y això es que aquets billars tenen
 totes les grans condicions:
 ben nivellats, ben macisos
 y de ferma construcció,
 el material que ostenten
 aquets billars «Amorós»,
 es de classe insuperable,
 elegant, solit y fort.
 Per cops de «taco» que hi donguis
 no s'espantlen poc ni molt;
 no se'n fan de sets al panyo
 quan el panyo es panyo hò.
 Y, en fi, lector entusiasta
 d'aquet nobilíssim joc,
 si vols jugà y guanyar sempre,
 pensa que'ls billars més bons
 són els que porten la marca
 VIUDA. Y FILLES DE A. AMORÓS.

Exportació a províncies y Ultramar
 S'envien catalegs gratis

Despatx: Pelayo, 58, 2.^a

(tocant a la Plassa de Catalunya)

Fàbrica: Blasco de Garay, 61

BARCELONA

Vda. de **P. BONET**

Reproducciones
 artísticas

Fotolitografía
 Fotograbado

Autotipia * Trietromía

Aribau, 9, interior

BARCELONA

VIVÓ, TORRAS Y C.^A

Borrell, 71 y 73 - Teléfono 984 - BARCELONA

TALLERES DE CONSTRUCCIÓN
 DE

DINAMOS, ELECTROMOTORES, TRANSFORMADORES y ALTERNADORES

para toda clase de corrientes y voltajes.

REOSTATOS, AMPERÍMETROS, VOLTÍMETROS, etc., y demás materiales eléctricos : ASCENSORES
 ELECTRO-MECÁNICO-AUTOMÁTICOS, tipo patentado, de maniobra por pulsadores de una gran seguridad
 personal : VENTILADORES ELÉCTRICOS de varios modelos para corriente continua.

PÍDANSE CATÁLOGOS Y PRESUPUESTOS

L'ideal de la casa Bastida, Passeig de Gracia, 18

es proporcionar al public facilitats pera vestir ab la major elegancia y la més incompatible baratura y posar a l'alcans de tots, ab la major premura, les darreres novetats de París y Londres en *Camiseria, Corbateria, Sastreria, Impermeables, Gèneros de punt, Bisuteria, Perfumeria, Bastoneria, Guanteria, Sombrereria, Sabateria, Panyeria* y demés similars.

NOSTRA SASTRERIA-BASAR

Ens creiem de la major oportunitat a l'apareixer, ja que, reconeguda la manifesta decadencia dels Basars existents, en quins nostra joventut no troba aquell tall y gust, en les robes, que les noves creacions imprimeixen, se veu obligada a acudir al sastre a mida que, enfront les necessitats y sòus reduïts, actualment, els es impossible seguir les corrents de la moda; aquesta casa, doncs, se proposa oferir, en la secció de *Sastreria*, trajos ab hermilla d'alta fantasia, panyo superior, tall anglès, ab gustos de *gran chic* y en serio y fantasia, desde *25 pessetes*, tot complert.

Abrics models anglesos, darrera creació, 25 pessetes

SECCIÓ D'IMPERMEABLES

Nostres impermeables són de procedencia anglesa y, com a tals, se recomanen sols, car són els millors del món com a teles y com a tall, al preu de *35 pessetes*.

La casa Bastida estableix a Barcelona lo que ja està establert en la majoria de les capitals del globo, y es facilitar el vestir-se a mida a Londres. Als vint o trenta dies de fet l'encarrec, se reb un trajo d'americana, fet pel *Sastre Curzon Brothers*, y val de *75 a 175 pessetes*.

Teles superiors — Tall immillorable

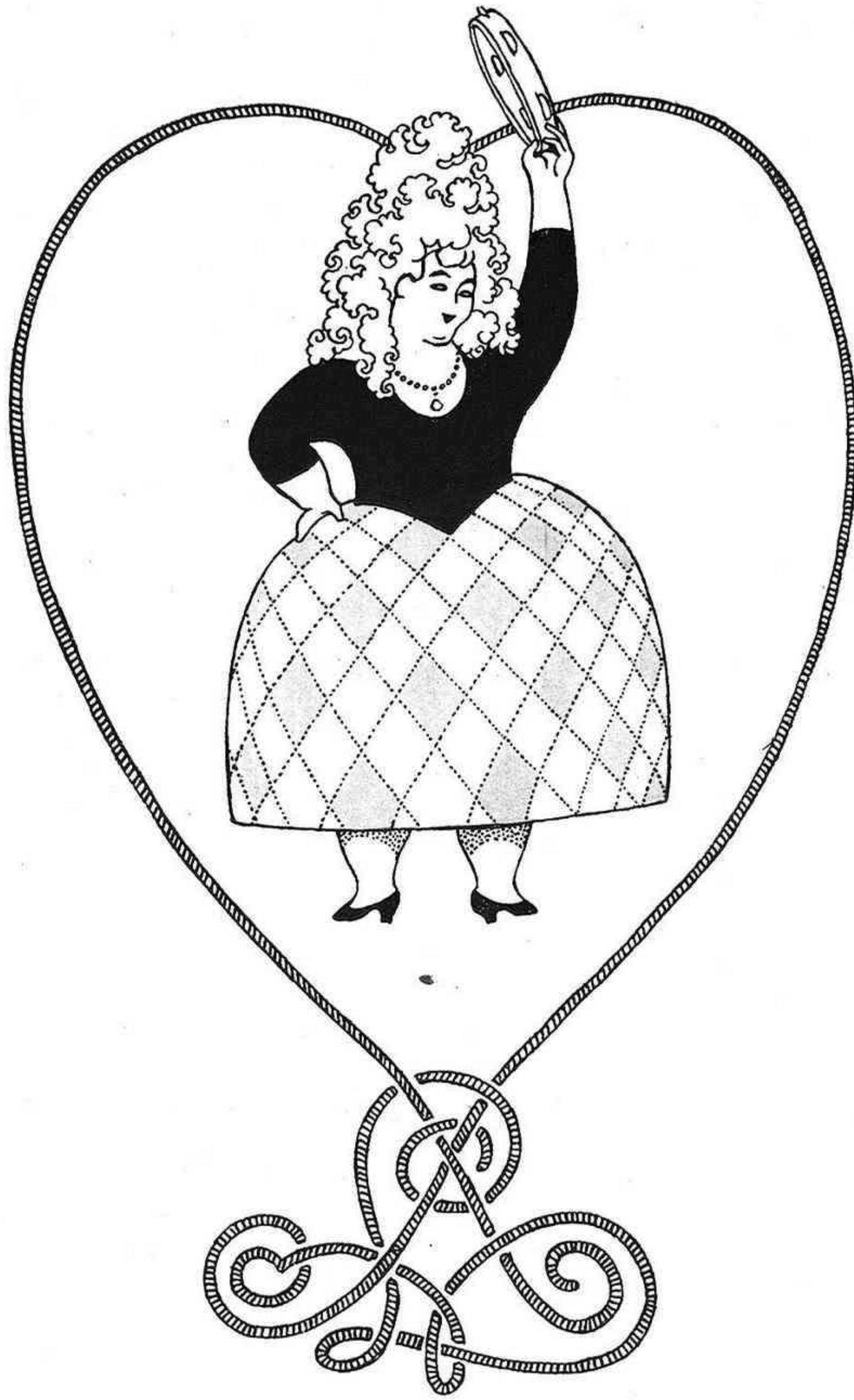
SECCIÓ DE CAMISERIA

En aquesta secció, com tenim acreditat, podem ferho tan bé com el que més y vendre més barato que'l que més, també; ab la sola diferencia de que les nostres novetats superen a abdues, y aixís successivament en els demés articles.

Gorres angleses desde 2'95 pessetes

SASTRERIA NORT-AMERICANA

Aquesta casa envia Catalegs ab instruccions pera pendre mides y ab mostruaris de panyeria, fabricació especial pera la mateixa.—Gustos y tall de *gran chic*, a 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55 y 60 pessetes.

apa.

ANTONI LÓPEZ, EDITOR : LLIBRERIA ESPANYOLA
— — RAMBLA DEL MITG, 29 : BARCELONA — —